ISSN 2697-5165 (Print)
ISSN XXXXX-XXXXX (Online)

วารสารอักษราพิบูล
"Aksara Pibul Journal"

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566
Vol 4 No. 1 January - June 2023

วารสารอักษราพิบูล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Aksara Pibul Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Pibulsongkram Rajabhat University
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จัดทำโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว)
เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000
E-mail : huso@psru.ac.th โทรศัพท์ 0 5526 7087

วัตถุประสงค์

วารสารอักษราพิบูลเป็นวารสารทางวิชาการที่มีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความ จากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewed) ในสาขานั้นหรือสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 คน ซึ่งผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (double blinded peer-reviews) จากหลากหลายสถาบัน จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์โดยอาจอยู่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ รับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เว็บไซต์วารสาร https://so02.tci-thaijo.org/index.php/APBJ/
เลขมาตรฐานสากล ISSN : 2697-5165 (Print)
ISSN : 3027-6144 (Online)
กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน , ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม
จำนวน 25 เล่ม
ภาพปกจาก www.canva.com
พิมพ์ที่ ร้านถ่ายเอกสาร เอกก๊อปปี้ พิษณุโลก เลขที่ 301/7-8 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

****

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม บทความหรือข้อคิดใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลที่เป็นวรรณกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการ หรือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

****

คณะกรรมการกองบรรณาธิการวารสาร

วารสารอักษราพิบูล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บรรณาธิการ

1.	อาจารย์ ดร.สุธัญญา	ปานทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัครพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กองบรรณาธิการ

1.	ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงห์น้อย	วงศ์วัฒนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2.	ศาสตราจารย์ชวน	เพ็ชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
3.	รองศาสตราจารย์ ดร.สนม	ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
4.	รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒนชัย	หมั่นยิ่ง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
5.	รองศาสตราจารย์ ดร.เมชฌ	เมธจิรนนท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
6.	รองศาสตราจารย์สุรชาติ	เกษประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
7.	รองศาสตราจารย์อรุณลักษณ์	รัตนพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
8.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย	รัตนเศรษฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
9.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย	พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
10.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง	ยุทธนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
11.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลธรรม	เกื้อบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
12.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา	เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
13.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เลิศเสม	บุณยานันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปทุมพร	บุญชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
15.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัทชา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16.	อาจารย์ ดร.ณริศรา	พฤกษะวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17.	อาจารย์ ดร.พนัส	มัตยะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
18.	อาจารย์ ดร.วรารัตน์	วริรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
19.	อาจารย์ณัฐกานต์	เส็งชื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
20.	อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ฝ่ายประสานงานและจัดทำวารสาร

1. นายสัญญา ปานแย้ม
2. นางสาวสุนิสา เพ็ชรพูล

ออกแบบปก

1. นายพรชัย บุญยก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

วารสารอักษราพิบูล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

ศาสตราจารย์ชวน	เพ็ชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (ข้าราชการบำนาญ)
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์	พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์นาวาโท ดร.วัฒนชัย	หมั่นยิ่ง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย	ปิฎกรัชต์	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธุ์	เวสสะโกศล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิรจิตต์	เดชอมรชัย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล	คัชชิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ	กิจชาลารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิเทพ	ปิตุภูมินาค	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แคทรียา	อังทองกำเนิด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนภา	คล้ายสิงโต	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย	พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล	เกิดผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ข้าราชการบำนาญ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง	ยุทธนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา	ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัครพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.อุเทน	วงศ์สถิต	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.สมเกียรติ	ติดชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปทุมพร	บุญชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัทชา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ณัฐกานต์	เส็งชื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของการเขียน การอ้างอิงและการจัดรูปแบบ

อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์นงพงา	สุขโอสถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทบรรณาธิการ

วารสารอักษราพิบูล ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566) ที่ท่านเห็นอยู่นี้เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วารสารที่มีเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งสร้างเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการสายมนุษยศาสตร์ซึ่งนับวันจะถูก “ลดทอน” และ “ละเลย” ความสำคัญและคุณค่าลงไปอย่างมาก โดยเนื้อหาของบทความที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลฉบับนี้มีความเข้มข้นทางวิชาการและประกอบไปด้วยผู้เขียนทั้งในและภายนอกสถาบัน โดยบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิมของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยสิริพรรษา พัวตะนะ กัญสุชญา ทัศนา ภัณฑิรา ตามใจเพียร และวศิน สุขสมบูรณ์วงศ์ บทความวิจัย เรื่อง รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก “เพลงไม้สี่” วงมังคละบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยนพดล พันธุ์เพ็ชร์ ณัฏฐนิช นักปี่ กมลธรรม เกื้อบุตร ณัฐกาญจ์ ธรรมขันธ์ และอวิรุทธ์ สระทอง บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ จังหวัดพิษณุโลก โดยขจีพรรณ ศรีฟอง ณัฐกานต์ นาคพรม สุกัญญา พาชื่นใจ ภีมพศ รอดยิ้ม และภัครพล แสงเงิน บทความวิจัย เรื่อง ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต : การวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ โดยสุชาดา เจียพงษ์และสนม ครุฑเมือง บทความวิจัย เรื่อง กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยนิศารัตน์ โอทอง ศุภวิชญ์ ประสิทธิ์วณิช ฮาริศ อาแว และณัฏฐิกา บุญรัศมี บทความวิจัย เรื่อง การใช้กลยุทธ์ในการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชันและความคิดเห็นที่มีต่อ TED แอปพลิเคชันของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยณัฐมล ไชยปัญญา สุดารัตน์ สุดไชยเรศ และสุพัตรา พรมดำ บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาความหมายและการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเนื้อเพลงสากล โดยนริศรา ยศปัญญา ประกายแก้ว แสนประสิทธิ์ รัศมี แซ่จาง อุมาภรณ์ ยศเจริญ และ คุณากร คงชนะ บทความวิชาการ เรื่อง จารึกของอาณาจักรพุกาม โดยนวพรรณ ภัทรมูล และยุทธพร นาคสุข และบทปริทัศน์หนังสือ เรื่อง The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย โดยขวัญชนก นัยจรัญ

บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งหมดล้วนผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันจำนวน 3 ท่านต่อบทความตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2564 ทำให้เนื้อหาในวารสารอักษราพิบูลนี้เต็มไปด้วยความเข้มข้นทางวิชาการเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปอีก

วารสารอักษราพิบูล ขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ อันเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ชีวิตมนุษย์ และขอเรียนเชิญผู้ที่สนใจและรักที่จะรังสรรค์ผลงานวิชาการในทางมนุษยศาสตร์ วารสารอักษราพิบูลขอเป็นหนึ่งในตัวเลือกของท่านที่จะรับผลงานด้านมนุษยศาสตร์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่สร้างสรรค์องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ให้กว้างขวางไปยิ่งขึ้นอีก

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

การศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิมของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สิริพรรษา พัวตะนะ กัญสุชญา ทัศนา ภัณฑิรา ตามใจเพียร และวศิน สุขสมบูรณ์วงศ์..... 1

รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก “เพลงไม้สี่” วงมังคละบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

นพดล พันธุ์เพ็ชร์ กมลธรรม เกื้อบุตร ณัฏฐนิช นักปี่ ณัฐกาญจ์ ธรรมขันธ์ และอวิรุทธ์ สระทอง..... 21

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ จังหวัดพิษณุโลก

ขจีพรรณ ศรีฟอง ณัฐกานต์ นาคพรม สุกัญญา พาชื่นใจ ภีมพศ รอดยิ้ม และภัครพล แสงเงิน..... 37

ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต : การวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้

สุชาดา เจียพงษ์ และสนม ครุฑเมือง..... 63

กลวิธีการแปลซื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

นิศารัตน์ โอทอง ศุภวิชญ์ ประสิทธิ์วณิช ฮาริศ อาแว และณัฏฐิกา บุญรัศมี..... 89

การใช้กลยุทธ์ในการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชันและความคิดเห็นที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ณัฐมล ไชยปัญญา สุดารัตน์ สุดไชยเรศ และสุพัตรา พรมดำ..... 107

การศึกษาความหมายและการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเนื้อเพลงสากล

นริศรา ยศปัญญา ประกายแก้ว แสนประสิทธิ์ รัศมี แซ่จาง อุมาภรณ์ ยศเจริญ และคุณากร คงชนะ..... 121

บทความวิชาการ

จารึกของอาณาจักรพุกาม

นวพรรณ ภัทรมูล และยุทธพร นาคสุข..... 139

บทปริทัศน์หนังสือ

The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย

ขวัญชนก นัยจรัญ..... 158

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิม ของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

The Sailing of Junks in Nan River and Chinese Letters Appeared in Chao Mae Tuptim Shrine, Ban Wang Somsa Chinese Community Mueang District, Phitsanulok Province

สิริพรรษา พัวตะนะ[1] กัญสุชญา ทัศนา[1] ภัณฑิรา ตามใจเพียร[1]
และวศิน สุขสมบูรณ์วงศ์[2*]
Siriphansa Phuatana[1] , Kansuchaya Thatsana[1] , Pantira Tamjaipian[1]
and Wasin Suksomboonwong[2*]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิมของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่าและศึกษาตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิมบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดพิธีกรรมโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศาลเจ้าแม่ทับทิม รายละเอียดในพิธีกรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวจีนไหหลำ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมามากกว่า 190 ปี เริ่มต้นจากบรรพบุรุษชาวจีนไหหลำได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ดังกล่าว จึงมีการสร้างศาลเจ้าแม่ทับทิม เพื่อเป็นแหล่งรวมใจของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวบ้านบางส่วนมีการมาบนบานศาลกล่าวหรืออธิษฐานขอพรกับเจ้าแม่

[1] สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Chinese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University
[2*] สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Business Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University
*Corresponding author; email: Siriphansa.p@psru.ac.th
(**Received**: 6 November 2022; **Revised**: 10 May 2023; **Accepted**: 3 June 2023)

ทับทิม ในอดีตสถานที่แห่งนี้ยังใช้เป็นศูนย์รวมให้ชาวจีนและชาวไทยได้มาพูดคุยเจรจาค้าขายกันอีกด้วย สำหรับสถาปัตยกรรมของศาลเจ้า ยังมีภาพวาดแบบจีน ตัวอักษรจีน ป้ายคำมงคล และป้ายชื่อเฉพาะที่เป็นตัวอักษรจีนตัวเต็ม แบ่งเป็นคำศัพท์หมวดพระนามเทพเจ้า จำนวน 12 คำ และคำศัพท์หมวดคำมงคลหรือคำสรรเสริญพระคุณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 19 คำ ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่ทราบความหมายของตัวอักษรจีนที่แน่ชัด แต่ยังคงให้ความเคารพและศรัทธา เนื่องจากตัวอักษรจีนเหล่านี้ปรากฏอยู่ในศาลเจ้า จึงเป็นแหล่งรวมความเชื่อทางจิตใจผ่านการสืบทอดความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อน ดังนั้นประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและสถาปัตยกรรมจีนที่ปรากฏเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาวไทยเชื้อสายจีน ประเพณีลอยเรือสำเภา เจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้า

Abstract

The research titled “ The sailing of junks in Nan River and Chinese letters appeared in Chao Mae Tuptim shrine, Ban Wang Somsa Chinese Community, Mueang district, Phitsanulok province” was conducted on the basis of qualitative research design, which aimed to study the junk sailing in Nan River tradition of Ban Wang Somsa Chinese Community and to study Chinese letters appeared in Chao Mae Tuptim shrine, Ban Wang Somsa, Mueang district, Phitsanulok province. The data on ritual arrangements was collected by a participant observation. In addition, the study investigated the data about Chao Mae Tuptim shrine and the details of the ritual as well as the participation of the Chinese Hainan community by in-depth interviews from 9 key informants.

The findings revealed that the junk sailing in Nan River tradition of Thais of Chinese descent is a tradition passed on from generation to generation more than 190 years. It started from Hainanese ancestors migrating from China to settle down in the area. Chao Mae Tuptim shrine was built to be a spirit anchor for Chinese and Thai people. Some villagers vow and pray at the shrine. In the past, the shrine was used to be a center for Chinese and Thai people to discuss on trading. As for the architecture of the shrine, there are Chinese drawings and letters on auspicious signs

and name signs in Hanzi (traditional) classified into 12 words relating to names of gods, and 19 words related to auspicious words or praises for gods' kindness. Although most villagers do not exactly know the meaning of the Chinese letters, they still pay respect to and have faith in the shrine since the Chinese letters found in the shrine due to a source of spiritual beliefs passed on from previous generations. Therefore, the junk sailing in Nan River tradition and Chinese architecture found are likely to be the things transferred the Chinese cultures from the past to the present.

Keywords: Thais with Chinese Ancestry (Thais of Chinese Descent),
Junk Sailing Tradition, Chao Mae Tuptim, Shrine

บทนำ

นับตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัย ชาวจีนและชาวไทยเริ่มมีการติดต่อกัน เรื่อยมาจนถึงช่วงคริสต์ศักราช 1930-1950 ชาวจีนในมณฑลภาคใต้ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จำแนกตามกลุ่มภาษาได้ 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ฮกเกี้ยน แคะ ไหหลำ แต้จิ๋ว และกวางตุ้ง (ภารดี มหาขันธุ์, 2553) สาเหตุที่ชาวจีนในมณฑลภาคใต้อพยพมาที่ประเทศไทย เนื่องจากประสบทุพภิกขภัย และได้รับความกระทบกระเทือนจากสงคราม จึงเป็นเหตุให้ชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยกันเป็นจำนวนมาก (ยุพิน คล้ายมนต์, 2536, น. 18) การอพยพและการติดต่อค้าขายของชาวจีนในประเทศไทย ทำให้พวกเขานำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี รวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อจากจีนแผ่นดินใหญ่มาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเอง และยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้ไปสู่บุตรหลานของตน ซึ่งการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีนนั้นเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้รู้สึกมั่นคงและเข้มแข็งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการอพยพย้ายถิ่นฐานและประชากรจากประเทศจีน ประชาชนในหมู่บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีคนไทยเชื้อสายจีนประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนบ้านวังส้มซ่าได้นำขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม อันดีงาม และสิ่งที่พวกเขาเคารพนับถือติดตัวมาด้วย เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ ทำให้สังคมชุมชนบ้านวังส้มซ่ามีความหลากหลายทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และมีการผสมผสานกลมกลืนกันทางวัฒนธรรมไทย-จีน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2375 เป็นต้นมา บรรพบุรุษชาวจีนไหหลำส่วนหนึ่งอพยพมาตั้งรกรากที่นี้ โดยมีการสร้างศาล

เจ้าแม่ทับทิมเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจ เพื่อบูชาเทพธิดาแห่งท้องทะเลที่คุ้มครองผู้เดินทางด้วยเรือ ทำให้ย่านนี้ได้รับการเรียกขานมาจนถึงปัจจุบันว่าโรงเจ๊ก จวบจนปัจจุบันนับเป็นเวลา 190 ปีแล้ว (สุวดี มีมาก, 2565) จากการเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาประกอบอาชีพค้าขายโดยการบรรทุกข้าวเปลือกลงเรือเอี้ยมจุ๊น ล่องไปตามลำน้ำน่าน สู่แม่น้ำเจ้าพระยา ถึงสะพานซังฮี้ กรุงเทพมหานคร ทำให้ชาวจีนไหหลำมีวิถีชีวิตผูกพันกับสายน้ำ กอปรกับช่วงหนึ่งมีอหิวาตกโรคระบาด จึงได้มีการสะเดาะเคราะห์โดยจัดประเพณีลอยเรือสำเภาขึ้น (พรปวีณ์ ทองด้วง, 2555)

ตั้งแต่สมัยโบราณประเทศจีนเป็นดินแดนที่มีศาสนาและปรัชญารุ่งเรืองมาอย่างยาวนาน โดยส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื๊อ และพุทธศาสนาที่รับมาจากอินเดียในช่วงสมัยราชวงศ์ฮั่น ต่อมาแนวคิดความเชื่อของทั้งสามศาสตร์นี้ได้ผนวกรวมเข้าด้วยกัน จึงก่อเกิดเป็นเทศกาลและประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน เช็งเม้ง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ การถือศีลกินเจ เป็นต้น ซึ่งการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนที่เข้ามายังประเทศไทยนั้นก็ได้นำแนวคิดความเชื่อเหล่านี้เข้ามาด้วย จนมีการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ กลายเป็นประเพณีส่วนหนึ่งในสังคมไทย ดังเช่นผลการศึกษาของนักวิชาการไทยเกี่ยวกับประเพณีจีนต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้แก่ ชนาภา เมธีเกรียงไกร (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า “ในอดีตชุมชนตลาดบ้านใหม่เป็นชุมชนที่มีชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาค้าขาย ตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัย แต่งงานและสร้างครอบครัว การรวมกลุ่มกันของชาวจีนแต้จิ๋วก่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ ด้วยเหตุเพราะความลำบากที่ต้องจากบ้านเกิดมาอยู่ยังชุมชนที่ไม่รู้จักเมื่อเข้ามาอยู่และสามารถรวมกลุ่มชาวจีนด้วยกันได้ จึงก่อร่างสร้างตัวด้วยการทำมาค้าขาย ภายในชุมชนมีศาลเจ้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนสองแห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อโกมินทร์ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวชุมชนตลาดบ้านใหม่ และความศรัทธาความเชื่อรวมถึงค่านิยมในด้านความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ถูกปลูกฝังมา ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ปัจจุบันยังคงมีการบูชาเทพเจ้าบรรพบุรุษรวมถึงวิญญาณต่าง ๆ แม้ว่าแต่ละประเพณีจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างซึ่งเป็นผลมาจากการผสมกลมกลืน ภาวะความทันสมัยอย่างสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและเทคโนโลยีที่ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและขั้นตอนในการประกอบอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ในแต่ละรุ่นพบว่า เริ่มมีการถ่ายทอดในแบบทางตรงและทางอ้อม เช่น เล่า อธิบาย พูดถึงความสำคัญของประเพณี สาเหตุของการจัดไหว้

เครื่องเซ่นไหว้ จำนวนของไหว้ การให้ลูกหลานเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การฝากฝังให้สืบทอดอย่างเป็นทางการในรุ่นต่อไป เป็นต้น มีการฝากฝังกับบุตรชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่สองซึ่งปัจจุบันในบางครอบครัวเริ่มงดปฏิบัติบางประเพณี เช่น ขนมจ้าง ไหว้พระจันทร์ เป็นต้น สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่สามพบว่ามีความเป็นไทยมากขึ้น หันมาเคารพนับถือพุทธศาสนาตามแบบไทย เข้าร่วมประเพณีไทยรวมถึงได้รับการศึกษาแบบไทย ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่สามปัจจุบันเลือกที่จะปฏิบัติด้านประเพณีทั้งแบบของไทยหรือแบบจีน มีความตระหนักในการสืบทอดประเพณีต่อจากชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่สองลดลง อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การปลูกฝังความเชื่อใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ ทำให้คนมีความสนใจเข้าร่วมประกอบกิจกรรมในพิธีต่าง ๆ หากมีการส่งเสริมที่ดีย่อมทำให้เยาวชนรุ่นใหม่หันมาตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีที่มีอยู่ เกิดจิตสำนึกในชาติพันธุ์ และสามารถช่วยกันส่งเสริม สืบสานให้ประเพณีเหล่านี้คงอยู่กับชุมชนตลาดบ้านใหม่ตลอดไป” ในการศึกษาของ พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ (2559) เกี่ยวกับประเพณีเช็งเม้งที่มีคุณค่าต่อสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเมืองหาดใหญ่ พบว่า “หาดใหญ่เป็นเมืองที่มีจุดเริ่มต้นของความเจริญมาด้วยฝีมือของชาวจีน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่วัฒนธรรมต่าง ๆ ในเมืองหาดใหญ่จะมีความเป็นจีนอยู่อย่างเห็นได้ชัด แต่ด้วยความเจริญก้าวหน้านี้เองที่เป็นสาเหตุทำให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ถูกปรับเปลี่ยนไปตามบริบท ความเชื่อประเพณีเช็งเม้งเป็นสิ่งที่คนเชื้อสายจีนยังให้ความสำคัญอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าบางความเชื่ออาจจะถูกลดทอน หรือสูญหายไปตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ประเพณีเช็งเม้งเป็นประเพณีหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงสามารถดำรงความเป็นจีนได้อย่างเด่นชัด ส่งเสริมคุณค่าให้เห็นถึงการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ เนื่องจากเช็งเม้งเป็นเรื่องของวิธีการดำเนินชีวิต ปรัชญา ความเชื่อ รวมถึงศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างจากชาติอื่น บ่งบอกถึงรากเหง้า อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความภาคภูมิใจการความเป็นจีนทั้งความเชื่อ ภาษา รวมถึงศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เป็นการปลูกฝังให้ลูกหลานตระหนักถึงความสามัคคีภายในครอบครัว ฝึกฝนและเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากระดับครอบครัวไปสู่การช่วยเหลือเกื้อหนุนกันในระดับประเทศชาติ” และจากการศึกษาของ วิภาดา ทองธรรมสิริ และธนากร ทองธรรมสิริ (2563) เกี่ยวกับประเพณีทิ้งกระจาด : ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า “งานประเพณีทิ้งกระจาด ยังคงถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อกัน ซึ่งทางมูลนิธิสว่างจรรยาธรรม ฯ ได้จัดขึ้นทุกปี โดยช่วงต้นชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ได้สร้างสังคมและดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตามแบบอย่างคำสั่งสอนของบรรพบุรุษชาวจีน นับตั้งแต่ยังอาศัยอยู่ที่จีนแผ่นดินใหญ่ แต่เนื่องจากมีปัจจัยทางด้านบุคลากร

มีน้อยมาก การขาดบุคลากรในการทำงานจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พิธีกรรมหลายอย่างต้องยกเลิกไปในที่สุดและจะน่ากลัวมากขึ้นถ้าหากในอนาคตพิธีกรรมนั้น ๆ ไร้ซึ่งเนื้อหาแก่นแท้ การสืบสานประเพณีเหล่านี้สมควรเริ่มต้นจากตนเอง ส่งเสริมประเพณีภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่กำลังจะสูญหายไปให้กลับมามีคุณค่า กลายเป็นประเพณีที่ยั่งยืนสืบต่อไป” จากการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีจีนในประเทศไทยดังที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น พบว่า ประเพณีจีนที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตมายังประเทศไทยในปัจจุบันนั้น เริ่มมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของการพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการศึกษา หากลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจในแก่นแท้ของประเพณีอย่างแท้จริง ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและสาระสำคัญของประเพณีเหล่านั้น หรือแม้กระทั่งอาจสูญหายไปได้ตามกาลเวลา

สำหรับประเพณีลอยเรือสำเภาของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่านั้น ชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านยังคงสืบทอดประเพณีนี้มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยในแต่ละปีจะได้รับความร่วมมือจากสมาคมไหหลำภาคเหนือแห่งประเทศไทย จังหวัดพิษณุโลก ในการร่วมกันจัดทำพิธีกรรมดังกล่าว ทำให้เกิดเป็นประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญประเพณีหนึ่งในปัจจุบัน แต่เนื่องจากชาวไทยเชื้อสายจีนในหมู่บ้านวังส้มซ่าที่มีความรู้ความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีดังกล่าวเริ่มมีจำนวนน้อยลงทุกวัน ประกอบกับประเพณีนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในจังหวัดพิษณุโลก และจากการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการและจากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่พบว่า นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของสถานอารยธรรมศึกษาโขง - สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร เผยแพร่ผ่านหน้าเว็บไซต์ https://www.phitsanulokhotnews.com/ แล้ว ยังไม่เคยมีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งส่วนของประเพณีลอยเรือสำเภาและส่วนของภาษาจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิมอย่างเป็นทางการมาก่อน และจากความเห็นของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนที่มีความกังวลว่า “ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีลอยเรือสำเภา รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาจีนที่ปรากฏในศาลเจ้านั้นน้อยลงไปทุกวัน จึงต้องการให้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ มิฉะนั้นในอนาคตข้อมูลเหล่านี้อาจเกิดการสูญหายไปได้”

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญและมุ่งศึกษาข้อมูลรายละเอียดของประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีน รวมทั้งตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิม เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีดังกล่าว รวมทั้งความหมายต่าง ๆ ของตัวอักษรจีนภายในศาลเจ้า ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ลูกหลานของชาวจีนในหมู่บ้านหรือผู้ที่มีความสนใจในประเพณีลอยเรือสำเภา รวมทั้งความหมายของตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิมนั้น มีความรู้

ความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีและสถานที่ดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นสร้างคุณค่าให้แก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิมบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ทำการค้นคว้าข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวจีนและวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ เช่น เอกสารวิชาการ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวจีนไหหลำ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ประเพณีลอยเรือสำเภา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของส่วนราชการและชุมชนชาวจีน ในช่วงระหว่างวันที่ 13 - 19 พฤษภาคม 2565 จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย 1) คณะกรรมการศาลเจ้าแม่ทับทิมบ้านวังส้มซ่า จำนวน 5 ท่าน 2) ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสำเนียงและความหมายภาษาจีนไหหลำ จำนวน 3 ท่าน และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ (ส่วนราชการในพื้นที่) จำนวน 1 ท่าน โดยลักษณะคำถามสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิดและไม่มีการเรียงลำดับหัวข้อคำถาม และผ่านการปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกร่วมกับการบันทึกเสียงสนทนาซึ่งได้รับการอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในการสัมภาษณ์จะเป็นการสนทนาแบบธรรมชาติ ไม่มีการบังคับหรือฝืนใจผู้ให้ข้อมูลในการตอบคำถาม ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะปฏิเสธและไม่ตอบคำถามนั้น ๆ รวมทั้งยุติการสนทนาได้ตลอดเวลา โดยการสัมภาษณ์จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation) เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผลการศึกษาด้วยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participate

Observation) ในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนประกอบพิธีกรรม (วันที่ 13 พฤษภาคม 2565) ขั้นตอนระหว่างประกอบพิธีกรรมและหลังประกอบพิธีกรรม (วันที่ 14 พฤษภาคม 2565 ตั้งแต่ช่วงเช้าจนถึงกลางดึก) จากนั้นจึงนำผลการศึกษาทั้งหมด ทั้งในส่วนของประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและส่วนของตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิม มารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านที่มาและความสำคัญของประเพณี ประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายจีนปฏิบัติสืบทอดกันมามากกว่า 190 ปี จากรุ่นที่หนึ่งจนปัจจุบันสืบทอดกันมาจนถึงรุ่นที่สาม เมื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของประเพณีนี้ พบว่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เมื่อประมาณ 190 ปีที่แล้ว ชาวจีนไหหลำจำนวนหนึ่งได้อพยพจากประเทศจีนมายังประเทศไทย เนื่องจากชาวจีนได้มองว่าเป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ ชาวจีนจึงตัดสินใจย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ที่นี้ โดยเลือกอาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำ ซึ่งชาวจีนมองว่าแม่น้ำเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ การคมนาคมค่อนข้างสะดวก ชาวจีนไหหลำจึงได้ตั้งถิ่นฐานใกล้ริมแม่น้ำ โดยในสมัยก่อนชาวจีนไหหลำใช้เรือสำเภาในการค้าขายสินค้าเป็นหลัก จึงต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองดูแลเกี่ยวกับสายน้ำเพื่อกราบไหว้บูชา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงเลือกเคารพบูชาเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งนับว่าเป็นเทพธิดาแห่งท้องทะเล เมื่อไปตั้งถิ่นฐานที่ใดก็จะสร้างศาลเจ้าแม่ทับทิมขึ้น สำหรับศาลเจ้าแม่ทับทิมที่หมู่บ้านวังส้มซ่า ถูกสร้างขึ้นเมื่อ 190 ปีก่อน ศาลเจ้าแม่ทับทิมที่หมู่บ้านวังส้มซ่าจึงเป็นแหล่งรวมใจของชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยในพื้นที่ ชาวบ้านบางส่วนมีการมาทำกิจกรรม เช่น การบนบานศาลกล่าว การกราบอธิษฐานขอพรกับเจ้าแม่ทับทิม โดยมีการแก้บนด้วยหัวหมู การแสดงงิ้ว และเชิดหุ่นกระบอก ในอดีตบางครั้งสถานที่แห่งนี้ก็ยังเป็นศูนย์กลางให้ชาวจีนและชาวไทยได้มาพูดคุยเจรจาการค้าขายกันอีกด้วย (มาโนช ประสานสมบัติ, 2565) ดังนั้น ประเพณีดังกล่าวจึงเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ในที่นี่คือ เจ้าแม่ทับทิม นอกจากนี้ สถานที่ดังกล่าวซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีลอยเรือสำเภายังมีความสำคัญต่อชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อ ความศรัทธา ความเป็นสิริมงคล เป็นสถานที่ที่ใช้

รำลึกถึงบรรพบุรุษในอดีต เป็นการร่วมแรงร่วมใจของผู้คนในชุมชน สร้างความอบอุ่น ความสนุกสนาน และสร้างสายสัมพันธ์อันเหนียวแน่นของผู้คนในหมู่บ้าน ทั้งคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยในพื้นที่อีกด้วย

2. ด้านรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนในพิธี จากการลงพื้นที่สำรวจประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประเพณีนี้จะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี โดยกำหนดการจัดพิธีนั้นจะนับตามปฏิทินจันทรคติเป็นหลัก ขั้นตอนในการทำพิธีสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ 1) ขั้นตอนก่อนทำพิธี 2) ขั้นตอนระหว่างการทำพิธี และ 3) ขั้นตอนหลังทำพิธี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาพ 1 เรือสำเภาจำลองที่ใช้ในการทำพิธี

1) ขั้นตอนก่อนทำพิธีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน ชาวบ้านร่วมกันพับกระดาษเงินกระดาษทอง จำนวน 1,000 ใบ สร้างเรือสำเภาจากไม้ไผ่ และจัดเตรียมของไหว้ในการประกอบพิธี ของไหว้ในการประกอบพิธีมี 4 ประเภท ได้แก่ ของไหว้ประเภทเนื้อสัตว์ ของไหว้ประเภทผลไม้ ของไหว้ประเภทขนม และของไหว้ประเภทเครื่องดื่ม **ของไหว้ประเภทเนื้อสัตว์** มีดังนี้ 1. หัวหมู หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ มีกินมีใช้ 2. ไก่บ้าน หมายถึง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความขยันขันแข็ง 3. ปลาทรายแดง หมายถึง ความร่ำรวย เหลือกินเหลือใช้ไม่ขัดสน 4. ไข่เป็ดต้ม หมายถึง สิ่งบริสุทธิ์ ความสะอาด ความสามารถอันหลากหลาย 5. เครื่องใน หมายถึง ความเจริญก้าวหน้า และอำนาจวาสนา **ของไหว้ประเภทผลไม้** มีดังนี้ 1. กล้วยหอม หมายถึง

มีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมืองเอาไว้สืบสกุล 2. ส้ม หมายถึง ความเป็นสิริมงคลและโชคลาภ 3. สาลี่ หมายถึง ช่วยทำให้ครอบครัวมีโชคลาภ ประสบแต่เรื่องดี ๆ มีเงินทองไหลมาเทมาเหมือนสีทองของสาลี่ 4. แอปเปิล หมายถึง การมีสุขภาพสมบูรณ์ ความสงบสุข สันติสุข วาสนา 5. องุ่น หมายถึง ความเจริญงอกงาม (ศิริพร เรือนสุวรรณ และ นิธิอร พรอำไพสกุล, 2565) **ของไหว้ประเภทขนม** มีดังนี้ 1. ขนมเปี๊ยะลูกเต๋า หมายถึง ความสามัคคีกลมเกลียวกันในตระกูล (จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานุช และ จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ, 2563) 2. ขนมพายสับปะรด หมายถึง โชคลาภกำลังมาหาเจ้าบ้าน (AmarinTV, 2564) 3. ขนมถั่วตัดงาตัด หมายถึง ชีวิตงอกงามดั่งงาขาว และชีวิตหวานราบรื่น (KomChadLuekOnline, 2564) และ **ของไหว้ประเภทเครื่องดื่ม** คือ สุราขาว ในภาษาจีนกลางคำว่าเหล้า “酒” พ้องเสียงกับ “久” แปลว่า ยั่งยืนยาวนาน (ธวัชชัย เทพพิทักษ์, 2564)

ภาพ 2 การเสี่ยงทายเลิกยามในการทำพิธีปล่อยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน

2) ขั้นตอนระหว่างการทำพิธีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน ชาวบ้านจะเริ่มทำการไหว้เจ้าแม่ทับทิม เจ้าพ่อปุนเถ้ากง เทพเทวดาฟ้าดิน เผากระดาษเงิน-ทองจำนวน 1,000 ใบ และนำของแห้ง ได้แก่ ข้าวสาร พริกแห้ง หอมแดง กระเทียม และเหรียญบาท มาใส่ในเรือสำเภา หลังจากนั้นได้มีการทอดเบี้ยเสี่ยงทาย โดยการทอดเบี้ยต้องออกให้ครบ 3 แบบ คือ หงาย-หงาย คว่ำ-คว่ำ และหงาย-คว่ำ หากทอดเบี้ยผ่าน จะถือว่าได้ฤกษ์เวลาแห่เรือสำเภาไปยังแม่น้ำน่าน ก่อนนำเรือออกจากศาลเจ้าแม่ทับทิม จะมีการพรมน้ำมนต์ใส่เรือสำเภา หลังจากนั้นชาวบ้านจะเริ่มตีฆ้องและจุดพลุตั้งแต่ศาลเจ้าแม่ทับทิมไปจนถึงจุดปล่อยเรือบริเวณริมแม่น้ำน่าน เมื่อถึงริมแม่น้ำน่าน ชาวบ้านจะทำการจุดธูปเทียนเพื่อไหว้ขอขมาเจ้าแม่คงคาก่อนจะนำเรือลงไปลอยในแม่น้ำ จากนั้นทุกคนจึงร่วมใจกันนำเรือสำเภาลงไปลอยในแม่น้ำต่อไป

3) ขั้นตอนหลังทำพิธีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน เมื่อลอยเรือสำเภาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะเดินขึ้นมารวมตัวกันที่บริเวณหน้าศาลเจ้าแม่ทับทิมอีกครั้ง เพื่อร่วมกันรับประทานอาหารและพูดคุยกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดเลี้ยงแบบโต๊ะจีน และมีการนำสุราอาหารที่ใช้ในพิธีบูชาเจ้าแม่ทับทิมมารับประทานด้วยเพื่อความเป็นสิริมลคล หลังจากรับประทานอาหารร่วมกันเสร็จสิ้น ชาวบ้านจึงจะแยกย้ายกันกลับบ้าน ถือเป็นการเสร็จสิ้นพิธีกรรมดังกล่าว

ภาพ 3 การลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน

3. ด้านคุณค่าของประเพณีและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในปี พ.ศ. 2563 ประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของหมู่บ้านวังส้มซ่า จังหวัดพิษณุโลก ได้ถูกกำหนดให้เป็นประเพณีเฉพาะในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก (งานประเพณีท้องถิ่น) และในปี พ.ศ. 2565 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ได้เล็งเห็นประโยชน์จากการจัดงานประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน จึงให้การสนับสนุนการจัดงานประเพณีลอยเรือสำเภาดังกล่าวในด้านงบประมาณ และยังมีการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมในงาน เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านในชุมชนชาวจีน และยังก่อให้เกิดคุณค่าของประเพณีดังกล่าว เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจกันสืบสานประเพณีจากชุมชนชาวจีนที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความเชื่อในการปฏิบัติตามประเพณีที่สืบทอดกันมาเช่นนี้ ทำให้ความรับผิดชอบในการจัดประเพณีดังกล่าวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องเกิดจากการพูดคุยและการประสานงานกันของผู้คนในชุมชนชาวจีน การสืบสานประเพณีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งเห็นได้จากการร่วมกันแบ่งปันสิ่งของเงินทองให้แก่คณะผู้จัดงานเพื่อนำไปประกอบพิธี

ทั้งนี้ ยังเป็นการสืบสานแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความเคารพนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บรรพบุรุษ ตลอดจนสิ่งที่พึงเคารพของผู้คนในชุมชนอีกด้วย

สำหรับตัวอักษรจีนที่ปรากฏอยู่ในศาลเจ้าแม่ทับทิมบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกนั้นมีคำและความหมายของตัวอักษรจีนตัวเต็มที่ปรากฏอยู่ภายในศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งอ้างอิงมาจากภาษาจีนสำเนียงไหหลำ (海南话) มีทั้งหมด 31 คำ โดยสามารถแปลความหมายและจัดเป็น 2 หมวดใหญ่ ดังนี้

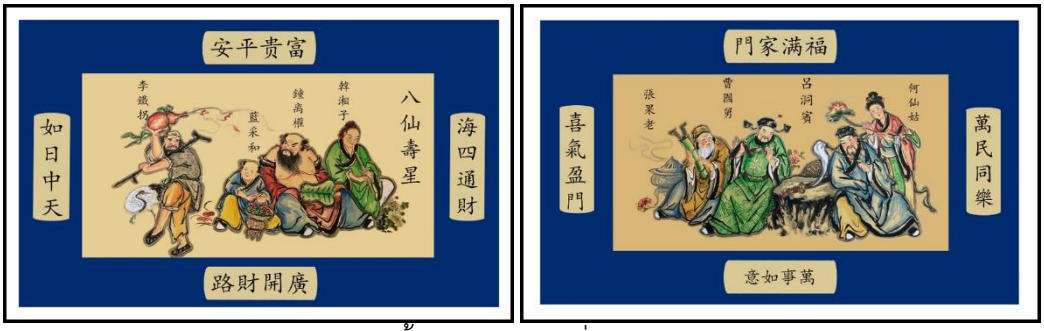

ภาพ 4 จำลองภาพวาดสีน้ำมันแปดเซียนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิม

1. คำศัพท์หมวดพระนามเทพเจ้า จำนวน 12 คำ ได้แก่

1) 李鐵拐 สำเนียงจีนไหหลำ : *หลี่ ยี่ กว้าย* สำเนียงจีนกลาง : Lǐ tiě guǎi หมายถึง เซียนหลีทิก๊วย

2) 鐘离權 สำเนียงจีนไหหลำ : *ตง หลี่ เขี่ยน* สำเนียงจีนกลาง : Zhōng lí quán หมายถึง เซียนฮั่นเจ็งหลี

3) 呂洞賓 สำเนียงจีนไหหลำ : *ลู ด้ง เปียน* สำเนียงจีนกลาง : Lǚ dòng bīn หมายถึง เซียนลื่อทงปิน

4) 張果老 สำเนียงจีนไหหลำ : *จาง ก๊วย เลา* สำเนียงจีนกลาง : Zhāng guǒ lǎo หมายถึง เซียนเตียก๊วเล้า

5) 藍采和 สำเนียงจีนไหหลำ : *หน่า ไส้ หว่า* สำเนียงจีนกลาง : Lán cǎi hé หมายถึง เซียนน่าไช่ฮั้ว

6) 何仙姑 สำเนียงจีนไหหลำ : *โห่ เตียน กู* สำเนียงจีนกลาง : Hé xiān gū หมายถึง เซียนฮ่อเซียนโกว

7) 韓湘子 สำเนียงจีนไหหลำ : *ห่าน เตียง จี้* สำเนียงจีนกลาง : Hán xiāng zǐ หมายถึง เซียนฮั่นเซียงจื่อ

8) 曹国舅 สำเนียงจีนไหหลำ *: เส่า ก๊ก กู่* สำเนียงจีนกลาง : Cáo guó jiù หมายถึง เซียนเช่าก๊กกู๋

9) 水尾聖娘 สำเนียงจีนไหหลำ : *ตุ๊ย บ่วย เต๊ง เหนี่ยง* สำเนียงจีนกลาง : Shuǐ wěi shèng niáng หมายถึง เจ้าแม่ทับทิมเป็นเทพนารีนักพรต ซึ่งเป็นสตรีที่ปฏิญาณอุทิศตนใช้ชีวิตเพื่อศาสนาสละทางโลก โดยคำดังกล่าวปรากฏอยู่ที่ป้ายบนประตูหน้าศาลเจ้า

10) 敕賜本頭公神位 สำเนียงจีนไหหลำ : *เซ็ก เซ บน เข่า กง เตี่ยน อุย* สำเนียงจีนกลาง : Chì cì běn tóu gōng shén wèi หมายถึง เจ้าพ่อปุนเถ้ากง ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งชุมชนที่คอยดูแลทุกข์สุขคนในชุมชนนั้น ๆ โดยคำดังกล่าวปรากฏอยู่บนป้ายพระนามของเจ้าพ่อปุนเถ้ากง

11) 勅封南天閃電火雷感應水尾聖娘神位 สำเนียงจีนไหหลำ : *เซ็ก บัง หน่ำ เฮียน เอี้ยม เดี้ยน ห่วย หลุ่ย กัม เอ๋ ตุ๊ย บ่วย เต๊ง เหนี่ยง* สำเนียงจีนกลาง : Chì fēng nán tiān shǎn diàn huǒ léi gǎn yìng shuǐ wěi shèng niáng shén wèi หมายถึง ป้ายพระนามเจ้าแม่ทับทิม

12) 泰国地主神位 สำเนียงจีนไหหลำ : *ไท่ ก๊ก ดี่ ตู่ เตี่ยน อุย* สำเนียงจีนกลาง : Tài guó dì zhǔ shén wèi หมายถึง ป้ายพระนามตี่จู่เอี้ยะของไทย เทพเจ้าแป๊ะกง หรือเทพแห่งพื้นดิน

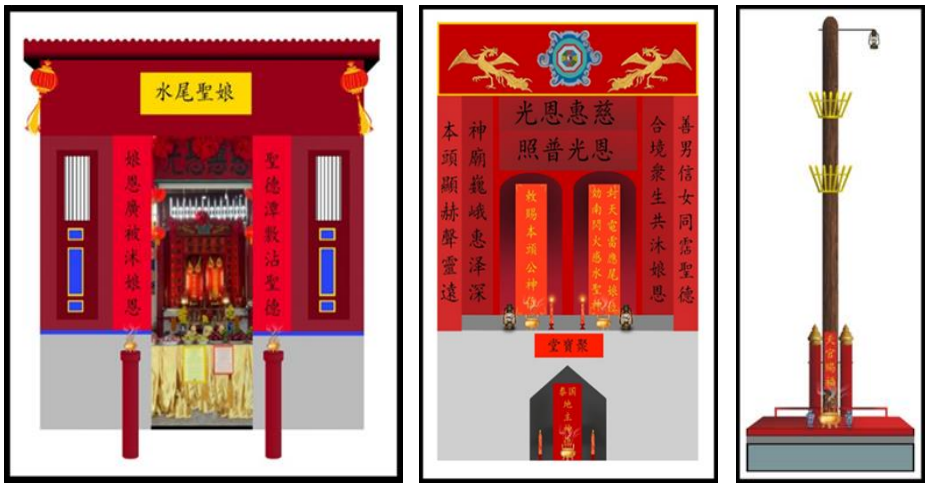

ภาพ 5 จำลองบริเวณประตูทางเข้าศาลเจ้าแม่ทับทิมและแท่นบูชาเจ้าแม่ทับทิม

2. คำศัพท์หมวดคำมงคลหรือคำสรรเสริญพระคุณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 19 คำ ได้แก่

1) 娘恩廣被沐娘恩 สำเนียงจีนไหหลำ : *เหนี่ยง เอียน ก๊วง พ่วย ตุด เหนี่ยง เอียน* สำเนียงจีนกลาง : Niáng ēn guǎng bèi shù niáng ēn หมายถึง ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากเจ้าแม่ทับทิมอย่างยิ่งใหญ่

2) 本頭顯赫聲靈遠 สำเนียงจีนไหหลำ : *บุ๊น เข่า เสี่ยน เร็ก เต็ง เหล่ง หย่วน* สำเนียงจีนกลาง : Běn tóu xiǎn hè shēng líng yuǎn หมายถึง พลานุภาพแห่งเจ้าพ่อปุนเถ้ากงลือเลื่องเกรียงไกร

3) 合境衆生共沐娘恩 สำเนียงจีนไหหลำ : *หับ เก่ง จั้ง เต ก๊ง มก เหนี่ยง เอียน* สำเนียงจีนกลาง : Hé jìng zhòng shēng gòng mù niáng ēn หมายถึง มวลเวไนยสัตว์ต่างได้รับพระมหากรุณาธิคุณของเจ้าแม่

4) 善男信女同霑聖德 สำเนียงจีนไหหลำ : *เตี๋ยน หน้ำ เตี๋ยน หนี่ ดั่ง จาม เต้ง เด๊ก* สำเนียงจีนกลาง : Shàn nán xìn nǚ tóng zhān shèng dé หมายถึง สาธุชนชายหญิงต่างได้รับบารมีปรกแผ่จากเจ้าแม่ทับทิม

5) 慈惠恩光 สำเนียงจีนไหหลำ : *เซ่ ฮุ่ย เอ็น กวง* สำเนียงจีนกลาง : Cí huì ēn guāng หมายถึง รัศมีแห่งความเมตตากรุณา

6) 恩光普照 สำเนียงจีนไหหลำ : *เอ็น กวง ผู่ เจี๋ยว* สำเนียงจีนกลาง : Ēn guāng pǔ zhào หมายถึง รัศมีแห่งความการุณย์ปรกแผ่ทั่วแหล่งหล้า

7) 八仙壽星 สำเนียงจีนไหหลำ : *โป้ย เตียน ติ้ว เต็ง* สำเนียงจีนกลาง : Bā xiān shòu xīng หมายถึง แปดเซียนอวยพรอายุวัฒนะ

8) 富贵平安 สำเนียงจีนไหหลำ : *ผู้ กุ๋ย เก่ง อัน* สำเนียงจีนกลาง : Fù guì píng ān หมายถึง ร่ำรวยสงบสุข

9) 財通四海 สำเนียงจีนไหหลำ : *ไส่ คง ตี๊ ไห่* สำเนียงจีนกลาง : Cái tōng sì hǎi หมายถึง ทรัพย์สมบัติไหลเข้ามาทั้ง 4 ทิศ ดั่งท้องทะเล

10) 如日中天 สำเนียงจีนไหหลำ : *เซี่ยน เหย็ด ตง ฮี* สำเนียงจีนกลาง : Rú rì zhōng tiān หมายถึง เจริญรุ่งเรืองอย่างสูงส่งเสมือนดวงตะวันอยู่กลางฟ้า

11) 廣開財路 สำเนียงจีนไหหลำ : *ก๊วง ไห ไส่ โลว* สำเนียงจีนกลาง : Guǎng kāi cái lù หมายถึง เบิกทางร่ำรวย

12) 福滿家門 สำเนียงจีนไหหลำ : *พก หมั่ว เก หมุ่ย* สำเนียงจีนกลาง : Fú mǎn jiā mén หมายถึง ครอบครัวเต็มไปด้วยโชคลาภวาสนา

13) 萬民同樂 สำเนียงจีนไหหลำ : *บัน เหมี่ยน ดั่ง หลก* สำเนียงจีนกลาง : Wàn mín tóng lè หมายถึง ประชาราษฎร์ต่างมีความสุขถ้วนหน้า

14) 喜氣盈門 สำเนียงจีนไหหลำ : *ฮี หุ่ย เหย่ง หมุ่ย* สำเนียงจีนกลาง : Xǐ qì yíng mén หมายถึง พลังมงคลหลั่งไหลเข้ามา

15) 萬事如意 สำเนียงจีนไหหลำ : *บัน เซ่ เขี่ยน อี๋* สำเนียงจีนกลาง : Wàn shì rú yì หมายถึง ทุกเรื่องสมปรารถนา

16) 天官賜福 สำเนียงจีนไหหลำ : *เฮียน กัว เส่ พก* สำเนียงจีนกลาง : Tiān guān cì fú หมายถึง ทวยเทพแห่งสวรรค์ประทานพร

17) 聖德潭敷沾聖德 สำเนียงจีนไหหลำ : *เต็ง เด็ก ห่ำ พู จำ เต็ง เด็ก* สำเนียงจีนกลาง : Shèng dé tán fū zhān shèng dé หมายถึง แหล่งหล้าแห่งอริยะบารมีชโลมรดด้วยอริยคุณ

18) 神廟巍峨惠泽深 สำเนียงจีนไหหลำ : *เตียน เมี่ยว หงุ่ย โหง่ ฮุ่ย เจ๊ก ซม* สำเนียงจีนกลาง : Shén miào wéi é huì zé shēn หมายถึง เทวสถานตระหง่านโดดเด่น เปี่ยมล้นด้วยความเมตตากรุณา

19) 聚寶堂 สำเนียงจีนไหหลำ : จี้ โบ่ หั่ง สำเนียงจีนกลาง : Jù bǎo táng หมายถึง โถงเก็บสมบัติ (ศาลเจ้าที่)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านและตัวอักษรจีนในศาลเจ้าแม่ทับทิมของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกนั้น ผู้วิจัยสามารถแบ่งข้อสรุปผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนและตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

1. ประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีน

สำหรับประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกนั้น จะจัดขึ้นที่บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิม และบริเวณริมแม่น้ำน่านของบ้านวังส้มซ่า ประเพณีนี้มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษของชาวจีนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่มากว่า 190 ปีแล้ว เป็นการจัดขึ้นเพื่อบูชาเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ โดยจะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี และจะนับตามปฏิทินจันทรคติเป็นหลัก มีรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อนทำพิธี เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการตระเตรียมของใช้ในพิธี เช่น กระดาษเงินกระดาษทอง เรือสำเภาที่ทำจาก

ไม้ไผ่ ของไหว้ทั้งสี่ประเภท คือ เนื้อสัตว์ ผลไม้ ขนม และสุรา โดยจะมีชาวบ้านมาร่วมกันเตรียมของใช้และอุปกรณ์เหล่านี้ล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งวัน 2) ขั้นตอนระหว่างทำพิธี เป็นขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ซึ่งจะเริ่มจากการเผากระดาษเงิน-ทองในเวลาพลบค่ำ การทอดเบี้ยเสี่ยงทายโดยผู้นำชุมชนเพื่อดูฤกษ์ในการประกอบพิธี เมื่อทอดเบี้ยจนได้ฤกษ์เหมาะสมแล้ว ชาวบ้านจึงร่วมกันแห่เรือสำเภาจากบริเวณหน้าศาลเจ้าไปประกอบพิธีลอยเรือในแม่น้ำน่านต่อไป และ 3) ขั้นตอนหลังทำพิธี โดยหลังจากที่ประกอบพิธีแห่เรือสำเภาลงในแม่น้ำน่านเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านที่เข้าร่วมประกอบพิธีจะกลับมายังบริเวณหน้าศาลเจ้าแม่ทับทิมอีกครั้งเพื่อร่วมกันรับประทานอาหารและพูดคุยกันจึงจะเป็นการเสร็จพิธี จะเห็นได้ว่า ประเพณีดังกล่าวก่อให้เกิดคุณค่าต่อผู้คนในชุมชน เป็นการรำลึกถึงบรรพบุรุษของตน เกิดบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ความรัก ความสามัคคี ความสนุกสนาน และความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้นำและผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนของส่วนราชการในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์) ร่วมผลักดันให้เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในทุก ๆ ปี ทำให้การจัดประเพณีดังกล่าวเป็นการกระตุ้นเศรฐกิจของชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่ทับทิม

สำหรับตัวอักษรจีนที่ปรากฏอยู่ในศาลเจ้าแม่ทับทิมบ้านวังส้มซ่านั้น พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 31 คำ แบ่งเป็น 2 หมวดใหญ่ คือ 1) หมวดพระนามเทพเจ้า จำนวน 12 คำ ได้แก่ พระนามของเจ้าแม่ทับทิม แปดเซียน ปุนเถ้ากง แป๊ะกง เป็นต้น 2) หมวดคำมงคลหรือคำสรรเสริญพระคุณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมักเป็นกลอนคู่ประดิษฐานบริเวณหน้ากรอบศาลาตั้งเทวรูปเพื่อเทิดพระเกียรติหรือสรรเสริญพระคุณของเทพเจ้าทั้งหลาย รวมทั้งคำอวยพรที่เป็นมงคลให้มีโชคลาภ วาสนา อายุยืนยาว บริเวณโดยรอบของศาลเจ้า มีจำนวนทั้งหมด 19 คำ

อภิปรายผล

จากการศึกษาประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. บรรพบุรุษชาวจีนไหหลำได้อพยพจากประเทศจีนมายังประเทศไทยกันเป็นจำนวนมาก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวจีนส่วนใหญ่เลือกอาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำ เนื่องจากมองว่า การอาศัยอยู่ใกล้ริมแม่น้ำจะเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ ในแม่น้ำมีปลาในนามีข้าว สามารถทำมาหากินได้ไม่อดอยาก มีการคมนาคมทางเรือที่สะดวก ชาวจีนไหหลำในหมู่บ้านวังส้มซ่า จังหวัดพิษณุโลก จึงตัดสินใจเลือกอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำน่านตามที่ตั้งในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์ (2545) เรื่องความเป็นจีนตามนิยามของผู้มีเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่กล่าวว่า “ชาวจีนในพิษณุโลก สันนิษฐานว่า ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่มานานแล้ว จำนวนชาวจีนในพิษณุโลก ปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐานทางราชการในราว พ.ศ. 2377 โดยมีชาวจีนไหหลำเป็นกลุ่มแรก” ทั้งนี้ชาวจีนขึ้นชื่อว่าชำนาญในเรื่องการค้าขายเป็นทุนเดิม โดยชาวจีนไหหลำที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านวังส้มซ่า ส่วนใหญ่จะอาศัยเรือในการเดินทางเพื่อไปค้าขายตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้การค้าขายประสบความสำเร็จ การเดินทางราบรื่นปลอดภัย จึงได้สร้างศาลเจ้าแม่ทับทิมขึ้นเมื่อ 190 ปีก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของถาวร สิกขโกศล (2562) เรื่อง กำเนิด “เจ้าแม่ทับทิม (หม่าโจ้ว)” แม่ย่านางจีนสู่ไทย เทวดานี้ฮิตแพร่หลายได้อย่างไร ที่กล่าวว่า “การเดินเรือเป็นพาหะสำคัญที่แพร่ความเชื่อเรื่องมาจู่ ดังนั้นมีการเดินเรือถึงไหน ก็มีศาลมาจู่ถึงนั่น ศาลมาจู่สำคัญและเก่าแก่จึงมักอยู่ตามชายทะเล ปากอ่าว ท่าเรือและลำน้ำ”

2. ภายในศาลเจ้าแม่ทับทิมที่หมู่บ้านวังส้มซ่า จังหวัดพิษณุโลก ยังมีภาพวาดแบบจีนที่ประกอบไปด้วยตัวอักษรจีน ป้ายคำมงคล และป้ายชื่อเฉพาะที่เป็นตัวอักษรจีนตัวเต็ม ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่ทราบความหมายของตัวอักษรจีนที่แน่ชัด แต่ยังคงให้ความเคารพและศรัทธา เนื่องจากตัวอักษรจีนเหล่านี้ปรากฏอยู่ในศาลเจ้า ขณะที่ศาลเจ้าก็เป็นแหล่งรวมความเชื่อทางจิตใจผ่านการสืบทอดความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อน ดังนั้นตัวอักษรจีนและภาพวาดแบบจีนที่ปรากฏเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนจากบรรพบุรุษอีกประการหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาภา เมธีเกรียงไกร (2559) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวว่า “ศาสนสถานสามารถก่อให้เกิดการรวมพลังของชุมชนที่เป็นหนึ่งเดียวกัน

ช่วยกระตุ้น ผลักดัน และส่งเสริมการปฏิบัติวัฒนธรรมประเพณีชาวจีนสืบต่อยังชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นต่าง ๆ มีผลทางด้านความสำนึกในชาติพันธุ์”

3. การสืบทอดประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่าน เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีความรับผิดชอบหลักในการบริหารชุมชนยังเล็งเห็นความสำคัญของประเพณีดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์จึงได้ร่วมมือกับชุมชนชาวจีนไหหลำในพื้นที่ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า เพื่อให้เป็นประเพณีที่ยังคงสามารถร่วมกันปฏิบัติและสืบทอดได้ต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนชาวจีน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และยังสามารถต่อยอดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลกได้อีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนาภา เมธีเกรียงไกร (2559) ที่ศึกษากระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า “ชุมชนชาวจีนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรายังคงมีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราคอยกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของบรรพบุรุษชาวจีนอีกแรงหนึ่งด้วยโดยเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราจะเป็นผู้สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาชุมชนตลาดบ้านใหม่ให้เป็นชุมชนสายวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทย-จีน”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีน บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยได้

2) สามารถนำข้อมูลจากผลการศึกษาทั้งด้านประเพณีลอยเรือสำเภาและด้านตัวอักษรจีนที่ปรากฏในศาลเจ้า ไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนชาวจีน บ้านวังส้มซ่า จังหวัดพิษณุโลกได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาหาข้อเปรียบเทียบหรือข้อแตกต่างเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในระดับที่กว้างขึ้น และสามารถ

นำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจีน เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางพหุวัฒนธรรมในระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์. (2545). *ความเป็นจีนตามนิยามของผู้มีเชื้อสายจีน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานุช และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ. (2563, กรกฎาคม). กระบวนการกลายของขนมแบบฉบับแต้จิ๋วประจำเทศกาลจีนในสังคมไทย. *วารสารอารยธรรม โขง-สาละวิน*, 11(2), 100-132.

ชนาภา เมธีเกรียงไกร. (2559). *กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาภาษาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ถาวร สิกขโกศล. (2562). *กำเนิด "เจ้าแม่ทับทิม (หม่าโจ้ว)" แม่ย่านางจีนสู่ไทย เทวดานี้ฮิตแพร่หลายได้อย่างไร*. สืบค้นจาก https://www.silpa-ag.com/culture/article_41855

ธวัชชัย เทพพิทักษ์. (2564). *'เหมาไถ' สุราสานสัมพันธ์ จิตวิญญาณแห่งชาวจีน.* สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/960951

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์. (2559). *ประเพณีเซ็งเม้ง: คุณค่าต่อสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเมืองหาดใหญ่.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

พรปวีณ์ ทองด้วง. (2555). *ลอยเรือสำเภาบ้านวังส้มซ่า.* สืบค้นจาก https://www.phitsanulokhotnews.com/2012/05/07/15982

ภารดี มหาขันธุ์. (2553, พฤษภาคม). ความเชื่อเรื่องปีชงของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 25(48), 129-150.

มาโนช ประสานสมบัติ. (2565, 13 พฤษภาคม). *ประเพณีลอยเรือสำเภาในแม่น้ำน่านของชุมชนชาวจีนบ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.* ผู้สัมภาษณ์: สิริพรรษา พัวตะนะ, กัญสุชญา ทัศนา, ภัณฑิรา ตามใจเพียร และวศิน สุขสมบูรณ์วงศ์. บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.

ยุพิน คล้ายมนต์. (2536). *อิทธิพลวัฒนธรรมจีนที่มีต่อสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิภาดา ทองธรรมสิริ และธนากร ทองธรรมสิริ. (2563, กรกฎาคม). ประเพณีทิ้งกระจาด : ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน ในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 16(2), 109-127.

ศิริพร เรือนสุวรรณ, และนิธิอร พรอำไพสกุล. (2565, กรกฎาคม). การศึกษาความหมายเชิงวัฒนธรรมจากอาหารในเทศกาลตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน. *วารสารพิกุล*, 20(1), 365-380.

สุวดี มีมาก. (2565, 13 พฤษภาคม). *การอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศจีนมายังหมู่บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.* ผู้สัมภาษณ์: สิริพรรษา พัวตะนะ, กัญสุชญา ทัศนา, ภัณฑิรา ตามใจเพียร และวศิน สุขสมบูรณ์วงศ์. บ้านวังส้มซ่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.

AmarinTV. (2564). *เปิดความหมาย “อาหารมงคลเทศกาลตรุษจีน” มีความหมายมากกว่าการเป็นวันขึ้นปีใหม่.* สืบค้นจาก https://today.line.me/th/v2/article/EWomeY

KomChadLuekOnline. (2564). *เปิดความหมาย ขนมมงคล ไหว้ "ตรุษจีน".* สืบค้นจาก https://www.komchadluek.net/news/457607/

บทความวิจัย (Research Article)

รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก “เพลงไม้สี่” วงมังคละบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

The Rhythmic Pattern of the Grok Drum in the Song “Mai Si” of Mangala Band of Kong Ko Village, Kong Ko Subdistrict, Phichai District, Uttaradit Province

นพดล พันธุ์เพ็ชร์[1*] กมลธรรม เกื้อบุตร[1] ณัฏฐนิช นักปี่[2]
ณัฐกาญจ์ ธรรมขันธ์[3] และอวิรุทธ์ สระทอง[4]
Nopphadon Phanphet[1*], Kamontam Kuabutr[1], Nattanit Nakpee [2],
Nattakarn Thammakhan[3] and Awirut Srathong[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษารูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก “เพลงไม้สี่” วงมังคละ บ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ การวางแผนงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและข้อมูลภาคสนามเพื่อวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีมังคละต่อพื้นที่ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เพลงไม้สี่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ส่วนเกริ่นเพลง 2) ส่วนเริ่มเพลง 3) ส่วนตัวเพลง และ 4) ส่วนท้ายเพลง ซึ่งรูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก มี 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การตีจังหวะยก แล้วต่อด้วยการตีสลับมือ 3 ครั้ง ในสัดส่วนโน้ตเขบ็ต 2 ชั้นในส่วนท้าย รูปแบบที่ 2 การตีไม้สลับกัน 3 ครั้งแต่จบที่จังหวะยกในกลุ่มโน้ตนั้น รูปแบบที่ 3 การตี

[1*] สาขาวิชาดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Western Music program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University
[2] ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University
[3] โรงเรียนบ้านดงเดือย
Ban Dong Dueai School
[4] นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
*Corresponding author; email: nopphadon.p@psru.ac.th
(**Received**: 7 November 2022; **Revised**: 13 May 2023; **Accepted**: 3 June 2023)

เป็นจังหวะยก แล้วสลับไปตีเป็นกลุ่มโน้ตด้วยสัดส่วนความถี่ของโน้ตให้ได้ 4 ครั้งให้จบในจังหวะยก ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบเน้นจังหวะยกเป็นหลัก พัฒนาลักษณะจังหวะโดยเพิ่มโน้ต จาก 1 เป็น 3 และ 4 รูปแบบจังหวะกลองโกร๊กใช้ทั้ง 3 รูปแบบจังหวะมาบรรเลงซ้ำไปซ้ำมา ใช้ลูกเล่นซ้ำ ๆ ปรับส่วนของจังหวะเล็กน้อย แต่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เพื่อใช้บรรเลงในพิธีกรรมที่มีเวลานาน ซึ่งจะส่งผลให้นักดนตรีสามารถบรรเลงได้โดยไม่เหนื่อยและเมื่อยระหว่างการบรรเลงดนตรีมังคละ และจังหวะยกที่ไม่ซับซ้อนทำให้เห็นเอกลักษณ์ของรูปแบบกลองโกร๊ก วงมังคละ บ้านกองโค ว่ามี ความเรียบง่าย สนุกสนาน ไม่ยาก แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่วงมังคละบ้านกองโคยังคงยึดถือความเรียบง่ายให้เอกลักษณ์ที่คงไว้สืบไป

คำสำคัญ: มังคละ กลองโกร๊ก รูปแบบจังหวะ

Abstract

The objective of this research is to study the rhythmic patterns of the Grog drum in the song "Mai Si" of the Mangala band of Kong Ko Village, Kong Ko Subdistrict, Phichai District, Uttaradit Province. According to the qualitative research methods, this research was conducted by making a research plan, collecting data from documents and in a local field to analyze the rhythmic patterns of the Grog drum, and analyzing roles of the Mangala band in the community. The results of the research found that the song "Mai Si" is divided into 4 parts: 1) the introduction 2) the head of the song 3) the body of the song and 4) the ending of the song. It was also found that there are 3 rhythmic patterns of the Grog drum: 1) playing the drum on the upbeat rhythm and following by beating the drum for 3 times with switching hands in a portion of the sixteenth note in the last part of the rhythm, 2) playing by beating the drum 3 times with switching hands continuously and ending the rhythm up with the upbeat, and 3) playing the drum on the upbeat rhythm and switching to beat the drum with the 4-stroke frequency to end up in the upbeat rhythm. All 3 rhythmic patterns of the Grog drum are mostly played with the upbeat rhythm developed by increasing the notes from 1 to 3 and 4. The 3 rhythmic patterns of the Grog drum are played repetitively with slight adjustments of the rhythm for long rituals. This method helps the musician play without getting tired

during the shows. The uncomplicated variations show the uniqueness of Kong Ko Grog drum styles, which are simple and fun. Even though the era has changed, the Mangala band of Kong Ko Village still adheres to simple performances to maintain its distinctive identity.

Keywords: Mangkala, Grok Drum, Rhythmic Pattern

บทนำ

ดนตรีมีบทบาทรับใช้สังคมมายาวนาน โดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน ดนตรีสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการของมนุษย์ ทำให้ผู้ฟังทุกชนชาติที่ได้รับฟังดนตรีนั้นเข้าใจและเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ จึงเปรียบเหมือนภาษาสากลของมนุษย์ที่ทุกคนสามารถสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ ดนตรีนั้นยังสามารถใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งในประเทศไทย กล่าวคือ คนไทยส่วนใหญ่จะนำดนตรีเข้ามาประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนไทยจนถึงปัจจุบัน หรือกล่าวได้ว่า ถ้าได้ยินเสียงดนตรีที่ไหนที่แห่งนั้นมักจะมีงานมหรสพ เช่น งานบุญ งานกุศล งานฉลองต่าง ๆ งานศพ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละพื้นที่ในการบรรเลงดนตรีเพื่อประกอบกิจกรรมหรือพิธีกรรมนั้น จะใช้เครื่องดนตรีที่แตกต่างกัน โดยเป็นไปตามวัฒนธรรมของแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่น รวมถึงการบรรเลงเครื่องดนตรี จะมีความแตกต่างกันไป ตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้บรรเลง หรือตามรูปแบบของการยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานจากบรรพบุรุษ จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของการบรรเลงในแต่ละพื้นที่

การแสดงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านเป็นสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เป็นกระจกเงาสะท้อนมนุษย์ ในปัจจุบันเห็นชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมอดีตกาล การแสดงพื้นบ้านมักมีการพัฒนาการไปในลักษณะเดียวกัน คือ เริ่มจากการฟ้อนรำเกี่ยวกับกิจกรรมและประสบการณ์ของชาวบ้าน ท่ารำประดิษฐ์ขึ้นจากกิจวัตรของชาวบ้านเล่นในเทศกาลต่าง ๆ มีดนตรีง่ายๆ เพื่อสะท้อนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเหล่านั้นและวิวัฒนาการเรื่อยมาจนมีแบบแผนที่ชัดเจนเป็นเอกลักษณ์ เช่น รำมังคละเป็นการแสดงพื้นบ้านที่ใช้วงดนตรีมังคละมาบรรเลงประกอบการร่ายรำเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบด้วย ปี่ กลองมังคละ กลองยืน กลองหลอน กลองรำมะนา ฆ้อง ฉาบล่อ ฉาบยืน และกรับจัดเป็นการแสดงที่มีบทบาทในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชนทั้งงานมงคลและอวมงคล เช่น แห่นาค แห่เทียนเข้าพรรษา งานผ้าป่า งานศพ และงานในเทศกาลต่าง ๆ (สันติ ศิริคชพันธ์, 2540, น.1)

วงมังคละ เป็นวงดนตรีพื้นบ้านประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีทั้งหลาย จำพวกกลองและเครื่องประกอบจังหวะฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง มังคละเป็นชื่อที่ใช้เรียกได้ทั้งวงดนตรี และเครื่องดนตรี กลองมังคละมีขนาดเล็กแต่ให้เสียงกังวาน มีบทบาทบรรเลงสอดแทรกกับกลองยืน และกลองหลอนให้มีสีสันของการแห่ประโคมวงกลอง ซึ่งบางพื้นที่เรียกกลองมังคละดังกล่าวว่า กลองโกร๊ก มีรูปแบบเฉพาะตัว สามารถทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนาน คึกคัก จึงเหมาะกับการบรรเลงงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานบวช งานสงกรานต์ หรืองานมงคลต่าง ๆ วงมังคละเป็นวงดนตรีที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ราบ โดยตั้งบ้านเรือนแถบลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม เพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานมงคลและงานอวมงคล วงมังคละในภาคเหนือตอนล่างที่ยังบรรเลงอยู่ มีที่จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ (ประทีป นักปี่, 2537, น.65-66)

กลองโกร๊ก คือชื่อเรียกของกลองมังคละมีรูปร่างขนาดเล็กคล้ายทรงกระบอก เป็นกลองที่มีขนาดเล็กที่สุดในวงมังคละ มี 2 ส่วน คือส่วนลำตัวกลองและท้ายกลอง ส่วนของท้ายกลองนี้มีขนาดเล็กกว่าส่วนของลำตัวกลอง ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการใช้มือจับ กลองมีหน้าเดียว ใช้ไม้หวายในการตีบรรเลง เวลาบรรเลงให้เสียงที่เป็นเสียงเล็ก สูง กังวาน จึงทำให้เสียงของกลองโกร๊กสามารถดังแทรกเสียงออกมาจากเสียงของกลองยืน และกลองหลอนที่ให้โทนเสียงทุ้ม เมื่อบรรเลงรวมกันจะมีผสมผสานด้วยรูปแบบจังหวะของแต่ละเครื่องที่ลงตัว ช่วยให้ฟังดูอึกทึกครึกโครม สมกับเป็นขบวนแห่ ในการบรรเลงร่วมขบวนแห่ กลองโกร๊กใช้ผู้ถือกลอง 1 คน และผู้ ตีบรรเลง 1 คน เนื่องจากเป็นเครื่องกลองที่มีเพียงเครื่องเดียวในการประสมวง ผู้บรรเลงสามารถออกแบบสร้างสรรค์การตีได้อย่างอิสระ ตลอดจนรูปแบบที่ตายตัว แล้วใช้ผสมผสานกันไปในบทเพลงเป็นการพัฒนารูปแบบจังหวะในขณะบรรเลงได้อย่างน่าสนใจ

จากการลงพื้นที่บ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เบื้องต้นและได้มีโอกาสสัมภาษณ์นักดนตรีมังคละวงกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าในจังหวัดอุตรดิตถ์นั้นปัจจุบันมีวงมังคละเพียง 1 วงเท่านั้นและในวงล้วนมีแต่ผู้สูงอายุแล้ว ยังไม่มีผู้ใดมาสืบทอด โดยเฉพาะกลองโกร๊ก ต้องใช้ผู้ที่มีทั้งความสนใจ อดทน และความเข้าใจในรูปแบบจังหวะที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก ในเพลงไม้สี่ ซึ่งเป็นเพลงที่วงดนตรีมังคละบ้านกองโค ใช้ในโอกาสงานต่าง ๆ ทุกครั้ง และเป็นเพลงครู ที่ใช้เพื่อถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลังและผู้สนใจ รวมทั้งนักดนตรีรุ่นใหม่ในการฝึกเล่น จึงทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก เพลงไม้สี่ ของวงมังคละบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงอื่น และอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหายไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก “เพลงไม้สี่” วงมังคละบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

1) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีมานุษยวิทยา เพื่อเป็นแนวทางในการอภิปรายความสอดคล้องของบทบาทของกลองโกร๊กกับวิถีชุมชน และทฤษฎีดนตรีสากล เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทเพลง และรูปแบบจังหวะของกลองโกร๊กในการวิจัยครั้งนี้

2) เอกสารตำราที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยศึกษาจากหนังสือ ตำราเกี่ยวกับภูมิปัญญา และดนตรีพื้นบ้านเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายบริบทของวัฒนธรรมชุมชนที่มีทั้งภูมิปัญญา และเชื่อมโยงถึงดนตรีพื้นบ้านมาช้านาน รวมถึงการแสดงถึงความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในชุมชนนั้น ซึ่งมีดนตรีมังคละเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนนั้น

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมังคละ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ทั้งประเด็นการวิเคราะห์ ประเด็นการอภิปราย ต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบให้ผู้วิจัยทำการวิจัยได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

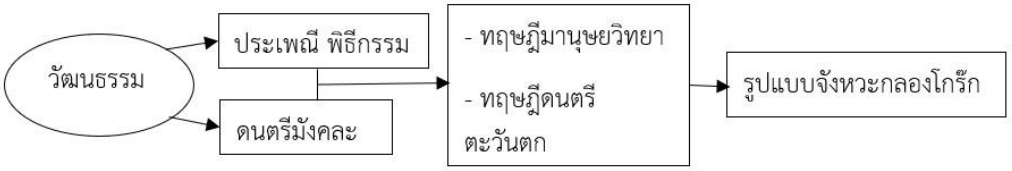

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การวางแผนงานเบื้องต้น ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สำรวจข้อมูลเบื้องต้น และเลือกพื้นที่ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพื้นที่ศึกษา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์โดยสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรีคือ นายเสมียน เนื้อนุ้ย

และกลุ่มนักดนตรีวงมังคละบ้านกองโค นอกจากนี้กลุ่มผู้วิจัยได้บันทึกเสียงการบรรเลงกลองโกร๊กจากภาคสนามเพื่อถอดเป็นโน้ตตะวันตกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

3) การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเรียบเรียงไปตรวจสอบกับบุคคลข้อมูลอีกครั้ง

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบจังหวะ โดยใช้ทฤษฎีดนตรี ตะวันตกเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และทฤษฎีหน้าที่นิยม ในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีมังคละต่อพื้นที่ชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางเชื่อมโยงการอภิปรายถึงความสอดคล้อง ของรูปแบบจังหวะในดนตรีมังคละกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ

6) การสรุปผลและนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

7) ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองโกร๊กในบทเพลงไม้สี่ของวงมังคละ บ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นข้อมูลหลัก โดยมีขอบเขตด้านระยะเวลาตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2562 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563

ผลการวิจัย

ปัจจุบันดนตรีมังคละหมู่บ้านกองโคได้รับการสืบทอดจากนายกระทรวง สินหลักร้อย ให้แก่ นายเสมียน เนื้อนุ้ย เพื่อใช้ในการแสดงใน อำเภอพิชัย และหมู่บ้านกองโค จากการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นายเสมียน เนื้อนุ้ย พบว่า วงมังคละกองโคในปัจจุบันนิยมใช้บทเพลงไม้สี่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะกลองคล้ายจังหวะรำวง เป็นบทเพลงให้ความสนุกสาน และจังหวะที่ไม่ซับซ้อนมากนัก โดยจับรูปแบบของกลองยืนเป็นหลักฟังดูเข้าใจง่าย และเพลงไม้สี่มักนิยมนำมาบรรเลงในงานบุญ งานมงคล และงานแห่ เช่น

1) งานประเพณีแข่งเรือของบ้านกองโคที่มีมาตั้งแต่ในอดีต โดยเป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นทุกปี ปีละ 1 ครั้ง การแห่เรือของชาวบ้านกองโคจะนำดนตรีมังคละมาบรรเลงในการลงเรือและทำการปล่อยเรือไป

2) งานประเพณีสงกรานต์ ซึ่งชาวบ้านจะจัดงานขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ภายในงานจะมีการนำดนตรีมังคละมาใช้บรรเลงในการแห่พระ และตั้งขบวนจากหน้าวัดโดยมีนางรำ มา

รำหน้าขบวนเพื่อสร้างความสนุกสนาน แล้วเคลื่อนขบวนแห่เข้าไปในวัดเพื่อสงค์น้ำพระและเล่นน้ำกันตามประเพณี

3) งานเข้าพรรษา ชาวบ้านกองโคจะจัดงานในช่วงวันเข้าพรรษาของทุกปี ช่วงเช้าวงดนตรีมังคละจะบรรเลงไหว้ครูหน้าองค์พระประธานในวัด จากนั้นได้ตั้งขบวนแห่บรรเลงในช่วงที่ชาวบ้านเข้าแถวรอใส่บาตรพระสงฆ์

วงมังคละบ้านกองโคตั้งแต่อดีตจนมาถึงปัจจุบันคือรุ่นของนายเสมียน เนื้อนุ้ย พบเห็นการแสดงของวงในงานต่าง ๆ เพียงไม่กี่งาน เพราะเหลือแค่วงเดียวเท่านั้น เพลงที่ใช้ทุกงานคือเพลงไม้สี่ ดังแสดงโน้ตกลองยืน และโน้ตกลองโกร๊ก 37 ห้องจากทั้งหมด 133 ห้อง โดยมีผลของการวิเคราะห์ ดังนี้

เพลงไม้สี่

ภาพ 2 แสดงตัวอย่างโน้ตเพลงไม้สี่ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงห้องที่ 37

เมื่อถอดโน้ตเพลงไม้สี่ทั้งกลองยืนและกลองโกร๊ก ผู้วิจัยนำมาแยกเพื่อวิเคราะห์หารูปแบบของจังหวะกลองโกร๊กโดยเทียบจากรูปแบบจังหวะหลักของกลองยืน ดังนี้

กลองยืน กลองยืนมีรูปแบบจังหวะภายใน 2 ห้องเป็นชุดของรูปแบบจังหวะ 1 รอบ เป็นรูปแบบจังหวะสั้น ๆ ดังจะเห็นได้ในห้องเพลงที่ 6 - 7 เป็นการตั้งจังหวะของบทเพลง จากนั้นจะตีรูปแบบเดิม ซ้ำไปทั้งเพลง เป็นจังหวะหลักของเพลง สัดส่วนโน้ตอยู่ในสัดส่วนของเขบ็ต 1 ชั้น จังหวะใหญ่อยู่ในจังหวะตกเป็นหลัก ซึ่งเป็นจังหวะไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ดังภาพที่ 3

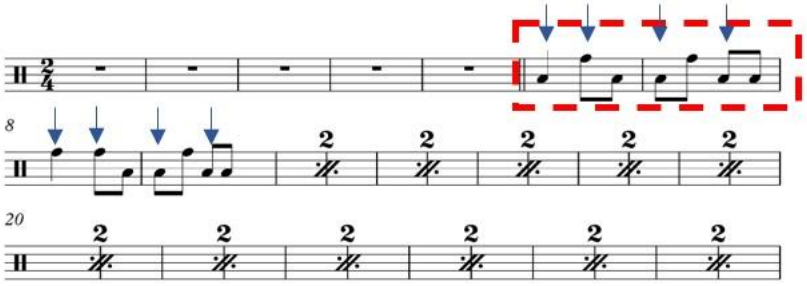

ภาพ 3 แสดงตัวอย่างโน้ตกลองยืน

กลองโกร๊ก จากโน้ตของกลองโกร๊กทั้งเพลง จำนวน 133 ห้องเพลง ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ผลว่า การบรรเลงกลองโกร๊กสามารถพบแบ่งเป็น 4 ส่วน จากรูปแบบจังหวะของกลุ่มโน้ต คือ ส่วนเกริ่นเพลง ส่วนเริ่มเพลง ส่วนตัวเพลง และส่วนท้ายเพลง ซึ่งทั้ง 4 ส่วนแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของนักดนตรีที่จัดเรียงการสร้างสรรค์การบรรเลงได้อย่างมีเอกลักษณ์ดังนี้

1. ส่วนเกริ่นเพลง ตอนเกริ่นขึ้นเพลงใช้กลองโกร๊ก บรรเลงเกริ่นขึ้นโดยไม่มีความเร็วที่ตายตัวขึ้นอยู่ที่ความรู้สึกของผู้บรรเลง ลีลาการตีของผู้บรรเลง เป็นการตีขึ้นต้นจังหวะทีละ 1 จังหวะช้า ๆ ในห้องที่ 1 แล้วค่อย ๆ ตีถี่ขึ้นไปเรื่อยจากห้องที่ 2 - 4 แล้วใช้การรัวในห้องที่ 5 โดยรัวไปเรื่อย ๆ เพื่อรอให้กลองยืนขึ้นเพื่อตั้งจังหวะของเพลง ไป 2 ห้อง แล้วเข้าสู่ส่วนเริ่มเพลง

ภาพ 4 โน้ตกลองโกร๊กส่วนเกริ่นเพลง ห้องที่ 1 ถึง 7

2. ส่วนเริ่มเพลง คือส่วนที่เริ่มตีล้อ ตีขัดกับจังหวะหลักของกลองยืน โดยใช้สัดส่วนโน้ตที่เป็นจังหวะยกในห้องที่ 8 และเป็นโน้ตรัวถี่สั้น ๆ เพียงไม่กี่ครั้ง ในห้องที่ 9, 10 และ11 จากนั้นจึงค่อยผ่อนคลายสัดส่วนโน้ตลดลงมาเป็นเพียงตีสลับมือกันในห้องที่ 12, 13 และ 14 จนมาเหลือโน้ตจังหวะยก และโน้ตที่พัฒนาในจังหวะยกในห้องที่ 16 ถึง 19 เมื่อถึงห้องที่ 20 เป็นการพักโดยตีรัวเพื่อเข้าสู่ส่วนของตัวเพลงในห้องที่ 22 ดังภาพ 5 ดังนี้

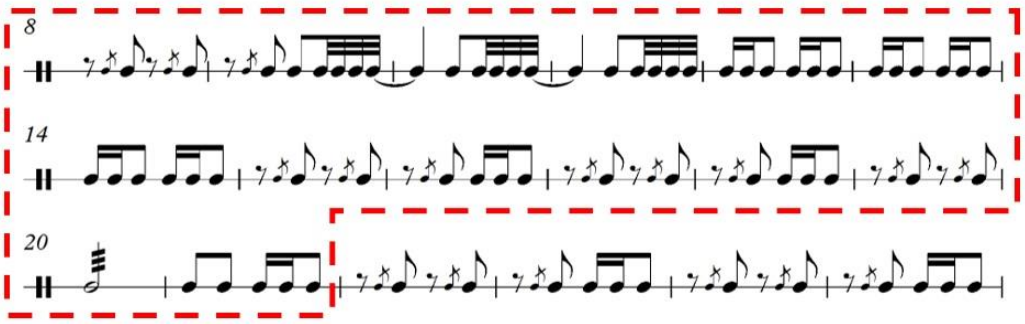

ภาพ 5 โน้ตกลองโกร๊กส่วนเริ่มเพลง ห้องที่ 1 ถึง 15

3. ส่วนตัวเพลง คือส่วนที่กลองโกร๊กจะใช้รูปแบบจังหวะที่ซ้ำกันมากที่สุดไประยะเวลายาว ซึ่งอยู่ในสัดส่วนโน้ตเขบ็ต 1 ชั้นจังหวะยกเป็นหลัก ผสมกับกลุ่มโน้ตที่พัฒนาเพิ่มขึ้น แต่ยังจบกลุ่มโน้ตที่จังหวะยกเช่นเดิม ซึ่งส่วนตัวเพลงเริ่มจากห้องที่ 22 ไปจนถึงห้องที่ 65 พบว่า กลุ่มโน้ตแสดงถึงรูปแบบจังหวะที่เหมือนกันจากห้องที่ 22 ถึง 43 ตีซ้ำกันทั้งหมด ส่วนห้องที่ 44 ถึง 65 ยังคงใช้การตีจังหวะยกสลับกับโน้ตที่พัฒนาขึ้นในจังหวะยกเช่นเคย เพียงแต่ใช้การสลับกลุ่มโน้ตที่ถี่ขึ้นจากเดิม ดังภาพ 6 ดังนี้

ภาพ 6 โน้ตกลองโกร๊กส่วนตัวเพลง ห้องที่ 2 ถึง 65

4. ส่วนท้ายเพลง เป็นส่วนที่นักดนตรี ใช้การตีจังหวะยกครั้งเดียวให้น้อยลง เป็นการเล่นโน้ตที่พัฒนาจากจังหวะยก คือการตีติดต่อจำนวนสามครั้งแต่ยังจบที่จังหวะยก โดยใช้มากขึ้นหรือพบบ่อยครั้งขึ้น ตั้งแต่ห้องที่ 66 ไปจนถึงจบเพลง เป็นการเพิ่มความถี่ของตัวโน้ตบ่อยครั้ง แสดงให้เห็นถึงความเร้าใจ ความสนุก ตื่นเต้น มากขึ้นด้วยสัดส่วนโน้ตที่ถี่ขึ้นดังภาพ 7 ดังนี้

ภาพ 7 โน้ตกลองโกร๊กส่วนท้ายเพลง ห้องที่ 66 ถึง 133

จากทั้งการวิเคราะห์โน้ตกลองโกร๊กทั้ง 4 ส่วนของเพลงไม้สี่นั้น สรุปรูปแบบจังหวะกลองโกร๊กได้ว่า ใช้ตีจังหวะยกเป็นหลัก ซึ่งทั้งเพลงมีโน้ตที่ตีเป็นจังหวะตกเพียง 6 ห้องเพลงจากทั้งหมด 133 ห้อง จึงแสดงให้เห็นได้ว่า รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก ในเพลงไม้สี่ของวงมังคละบ้านกองโค นิยมเล่นในจังหวะยกเพื่อเป็นสัดส่วนขัดที่ไม่ยากนักและสามารถบรรเลงได้เป็นเวลานาน ด้วยสัดส่วนของโน้ตในที่พบเห็นดังตารางสรุปรูปแบบจังหวะ ดังนี้

ตาราง 1 ตารางโน้ตสรุปรูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก

รูปแบบที่ 1		**รูปแบบนี้พบเป็นจำนวนมากในบทเพลงเป็นการตีจังหวะยก โดยใช้ไม้กลองตีคู่ลงไปที่กลอง แล้วต่อด้วยการตีสลับมือ 3 ครั้ง ในสัดส่วนโน้ตเขบ็ต 2 ชั้นในส่วนท้าย เป็นการพัฒนามาจากจังหวะยก และนักดนตรีจะใช้รูปแบบจังหวะนี้ สร้างสรรค์โดยสลับสัดส่วนกลุ่มโน้ตนำมาไว้ส่วนหน้าบ้าง ส่วนท้ายบ้าง สลับกันไปมา ตีซ้ำไปมาเป็นรูปแบบสั้น ๆ**
รูปแบบที่ 2		รูปแบบนี้คือการพัฒนาสัดส่วนโน้ตจากจังหวะยก โดยใช้มือตีไม้สลับให้สลับกัน 3 ครั้งแต่จบที่จังหวะยกในกลุ่มโน้ตนั้น แต่นำมาต่อกันเป็นระยะเวลายาว เพื่อสร้างความเร้าใจ ตื่นเต้นขึ้น จึงมักพบเห็นในส่วนท้ายเพลง
รูปแบบที่ 3		รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่พบน้อยที่สุดในเพลง นักดนตรีใช้บรรเลงเพียง 4 ครั้งทั้งเพลง เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีสัดส่วนความถี่ของโน้ตต้องตี 4 ครั้งให้จบในจังหวะยก จึงทำให้เกิดความถี่และความไวในทางปฏิบัติ แต่นักดนตรีของวงมังคละบ้านกองโค เลือกนำมาใส่เป็นสีสันในบางส่วนเท่านั้นเพื่อไม่ให้เกิดความยากและซับซ้อนจนเกินไป

จากผลการวิจัย โดยการยกตัวอย่างบางท่อนเพลงเพื่อทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำมาโน้ตทั้งเพลงของกลองโกร๊กในเพลงไม้สี่ ดังแสดงโน้ตเพลงทั้งเพลงด้วย QR Code ดังนี้

ภาพ 8 QR Code โน้ตกลองโกร๊ก เพลงไม้สี่
ที่มา : นพดล พันธุ์เพ็ชร์ (2566)

สรุปและอภิปรายผล

วงมังคละบ้านกองโค เป็นวงดนตรีพื้นบ้านมีบทบาทเพื่อช่วยเชื่อมผู้คนในสังคมและวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมดังเห็นได้ว่า การแสดงของวงมังคละบ้านกองโค มักนำไปแสดงในงานสำคัญ ประเพณีต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมนั้นเรียบร้อยสำเร็จไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของมาลิโวสกี้ (สุเทพ สุนทรเภสัช, 2553, น.84-85) ที่ว่า ความเชื่อและการปฏิบัติต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม (Cultural Beliefs and Practices) จะช่วยให้เกิดความราบรื่นในการทำหน้าที่ของสังคม ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สุข (Benefits) แก่ปุถุชนทางด้านชีววิทยาและจิตวิทยา ซึ่งการบรรเลงดนตรีมังคละ เป็นวงลักษณะของการประโคมกลอง จึงมีเครื่องดนตรีกลองเป็นหลักประกอบกับเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ยิ่งทำให้เสียงของการบรรเลงรวมวงดูอึกทึกครึกโครม สนุกสนานยิ่งขึ้น

ทั้งนี้บทบาทของวงที่มีต่อสังคมแล้วนั้น นักดนตรีที่บรรเลงเองมีส่วนสำคัญ เพราะต้องยอมอดทนทั้งการฝึกซ้อม และตลอดจนการบรรเลงในงานด้วยทั้งกำลัง และสติปัญญาในการบรรเลง กล่าวคือภูมิปัญญาเพราะขณะบรรเลงนักดนตรีมักใส่สัดส่วนของการเล่นแบบมีไหวพริบ ทั้งทางความรู้และทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับเสรี พงศ์พิศ (2551, น.173) กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยคือรากฐานชีวิตของ คนไทยที่แสดงออกในวิถีของคนไทย วัฒนธรรมความเป็นอยู่ การละเล่น เป็นต้น และสอดคล้องกับ วีรพงษ์ แสงชูโต (2552, น.50) ภูมิปัญญาหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ ทักษะ วิธีการต่าง ๆ ที่เกิดจาก สติปัญญาและความสามารถของคนในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการ แก้ปัญหาหรือหรือพัฒนาการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งการบรรเลงกลองโกร๊ก เช่นเดียวกันต้องอาศัยความรู้ ทักษะ และไหวพริบในการบรรเลงด้วยรูปแบบกลองโกร๊กให้

เกิดการสอดแทรกจากกลองยืนและกลองหลอน เพื่อให้เกิดสีสันและจังหวะที่ไม่ซ้ำกับกลองยืนและกลองหลอน นั่นคือการคิดและแก้เหตุการณ์ด้วยความรู้และทักษะที่ชำนาญอย่างลงตัว

การวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก เพลงไม้สี่ วงมังคละบ้านกองโค จากที่กลุ่มผู้วิจัยได้เก็บบทเพลงของ วงมังคละบ้านกองโค ได้นำมาถอดจังหวะเป็นโน้ตดนตรีตะวันตกและวิเคราะห์รูปแบบจังหวะของบทเพลงไม้สี่ พบว่าวงมังคละกองโคใช้หลักการพัฒนาลักษณะจังหวะที่นำมาบรรเลงแบบซ้ำ ใช้ลูกเล่นซ้ำโดยปรับส่วนของจังหวะเล็กน้อย แต่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป มักจะใช้สัดส่วนจังหวะสั้น ๆ บรรเลงในพิธีกรรมที่ใช้เวลานาน ซึ่งจะทำให้นักดนตรีไม่เหนื่อยและเกิดอาการเมื่อยล้าระหว่างการบรรเลงดนตรีมังคละ นักดนตรีใช้การตีเป็นจังหวะยกเป็นหลักและจะใช้จังหวะยกนั้นพัฒนาส่วยย่อยออกไปแต่ยังคงอยู่บนพื้นฐานของจังหวะยก แสดงให้เห็นถึงความสร้างสรรค์ในการพัฒนาจังหวะให้ขัดกับจังหวะหลัก คือกลองยืน

รูปแบบการพัฒนาจังหวะของกลองโกร๊ก มีการพัฒนาในหน่วยย่อยจังหวะที่ไม่ซับซ้อนมากนักแต่ช่วยเสริมให้การบรรเลงมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับณัชชา โสคติยานุรักษ์ (2544, น.39) ในด้านการพัฒนาจังหวะกล่าวว่า การพัฒนาลักษณะจังหวะที่สำคัญหรือเรียกว่าหน่วยย่อยเอก ลักษณะจังหวะที่ถูกนำมาเล่นในรูปแบบของการซ้ำ การแปรหรือการพัฒนา การซ้ำเป็นการนำลักษณะของจังหวะมาเล่นอีกเหมือนเดิม แต่ลักษณะจังหวะที่นำมาซ้ำควรเป็นลักษณะจังหวะที่มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ และส่วนของจังหวะขัดเป็นเทคนิคการเพิ่มรสชาติให้ทำนองน่าสนใจขึ้น และส่วนความหนาแน่นของลักษณะจังหวะต้องมีสมดุลระหว่างการใช้โน้ตเร็ว ๆ ซึ่งฟังดูกระชับ ทั้งนี้อัตราความเร็วยังคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ในการวิเคราะห์ความหนาแน่นของลักษณะจังหวะ อาจมองภาพรวมจากจุดหนึ่ง เช่น จุดแรกอาจเริ่มด้วยการใช้ลักษณะจังหวะห่าง ๆ ต่อมาเมื่อมีการเพิ่มโน้ตเขบ็ตหนึ่งชั้นและโน้ตเขบ็ตสองชั้นสลับกับโน้ตตัวดำ และเมื่อมาถึงช่วงสุดท้ายพบว่ามีแค่โน้ตเขบ็ตสองชั้นทั้งหมด นั่นหมายความว่าความหนาแน่นของลักษณะจังหวะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับจากน้อยไปมาก ให้ความรู้สึกเหมือนเพลงเร็วขึ้น เพิ่มความตื่นเต้นมากขึ้น

ผลของการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ความหนาแน่นของลักษณะดังกล่าว คือ รูปแบบจังหวะกลองโกร๊ก เพลงไม้สี่ ของวงมังคละบ้านกองโก ส่วนเกริ่นเพลงจะเริ่มจากช้าแล้วค่อย ๆ เร็วขึ้นเพิ่มความถี่ของจำนวนโน้ตและความเร็วขึ้นเพื่อให้เกิดความตื่นเต้น จนถึงส่วนเริ่มเพลง และส่วนตัวเพลง ใช้สัดส่วนที่สลับไปมาแบบไม่มีความหนาแน่นของโน้ตมากนัก ซึ่งเป็นการดำเนินอย่างเรียบง่าย จนถึงส่วนท้ายเพลง มีการเพิ่มความถี่ของโน้ตให้มีความหนาแน่นและฟังดูตื่นเต้นเร้าใจมากขึ้น ก่อนจบเพลง

เห็นได้ชัดว่าเอกลักษณ์ของรูปแบบกลองโกร๊กวงมังคละบ้านกองโคคือ ไม่นิยมบรรเลงที่ซับซ้อนเนื่องจากมักใช้ในโอกาสขบวนแห่เพื่อให้เกิดความสนุกสนานของชาวบ้านที่มาร่วมงาน จึงใช้รูปแบบจังหวะขัดกับกลองยืนที่เป็นหลัก โดยขัดเป็นจังหวะยกที่ไม่ยากนัก ส่งผลทำให้นักดนตรีบรรเลงได้อย่างสนุก และยาวนาน โดยไม่ต้องกังวลถึงจังหวะที่ยากเกินไป ทั้งนี้เพื่อประกอบกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วง ไปอย่างราบรื่น เป็นการธำรงเอกลักษณ์ด้านดนตรีวงมังคละของบ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสำคัญเพื่อสืบต่อสู่ลูกหลานและชนรุ่นหลังสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาลักษณะทางดนตรีโดยทั่วไปจะได้รับองค์ความรู้โดยตรงจากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีที่เกี่ยวข้อง มีเป้าหมายเพื่อการอธิบายความและเชื่อมโยงศาสตร์และศิลป์ในเชิงวิชาการที่ได้สังเคราะห์จากปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้การศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการพัฒนาผลจากการวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์บทเพลงหรือแนวทางการถ่ายทอดสู่ผู้ที่สนใจหรือเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยในครั้งถัดไปควรขยายขอบเขตสู่กระบวนการสร้างสรรค์งานประยุกต์ดนตรีพื้นบ้านกับดนตรีสมัยนิยม เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาและนำไปบรรเลงต่อยอดสู่การธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญทางวัฒนธรรมของชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2544). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

นพดล พันธุ์เพ็ชร์. (2566). *โน้ตกลองโกร๊ก เพลงไม้สี่*. สืบค้นจาก https://drive.google.com/file/d/18aaHA_G5-https://drive.google.com/file/d/18aaHA_G5-w0Dsybi1gvpqbXKy958tdkB/view?usp=share_link

ประทีป นักปี่. (2537). *ดนตรีพื้นบ้านไทย*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วีระพงษ์ แสง-ชูโต. (2552). *แนวทางการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. เชียงใหม่: โซตนาพริ้นท์.

สันติ ศิริคชพันธ์. (2540). *วงมังคละในจังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุเทพ สุนทรเภสัช. (2553). *ทฤษฎีมานุษยวิทยา (ภาคสอง)*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.

เสมียน เนื้อนุ้ย. (2563, 2 พฤษภาคม). *การบรรเลงกลองโกร๊กของตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์*. ผู้สัมภาษณ์: นพดล พันธุ์เพ็ชร์. บ้านกองโค ตำบลกองโค อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์.

เสรี พงศ์พิศ. (2551). *แนวคิดแนวปฏิบัติ ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทย วัดกรับพวงเหนือ จังหวัดพิษณุโลก

An Analytical Study of a Manuscripts Documentary of Thai Traditional Medical Texts of Wat Krab Puang Neua, Phitsanulok Province

ขจีพรรณ ศรีฟอง[1], ณัฐกานต์ นาคพรม[1], สุกัญญา พาชื่นใจ[1],
ภีมพศ รอดยิ้ม[1] และภัครพล แสงเงิน[2*]
Khajeephan Srifong[1], Natthakan Nakphrom[1], Sukanya Phachuenchai[1],
Peempot Rodyim[1] and Phakphon Sangngern[2*]

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร มุ่งศึกษาสารัตถะและความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า มีตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 485 ตำรับ สามารถจำแนกสารัตถะของตำรับยาตามกลุ่มอาการของโรค 5 อันดับแรก คือ 1) มีสรรพคุณแก้ไข้ ร้อนใน พบจำนวนทั้งสิ้น 111 ตำรับ 2) มีสรรพคุณรักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร พบจำนวนทั้งสิ้น 74 ตำรับ 3) มีสรรพคุณรักษากลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง พบจำนวนทั้งสิ้น 63 ตำรับ 4) มีสรรพคุณรักษากลุ่มโรคสันนิบาต (โรครวม) พบจำนวนทั้งสิ้น 59 ตำรับ และ 5) มีสรรพคุณรักษากลุ่มซาง/ตานขโมย พบจำนวนทั้งสิ้น 52 ตำรับ พบพืชวัตถุจำนวนทั้งสิ้น 551 ชนิด โดยพบขิงมีความถี่สูงสุด พบสัตว์วัตถุจำนวนทั้งสิ้น 65 ชนิด โดยพบช้างมีความถี่สูงสุด พบธาตุวัตถุจำนวนทั้งสิ้น 44 ชนิด โดยพบเกลือทะเลมีความถี่สูงสุด และพบน้ำกระสายยาจำนวนทั้งสิ้น 79 ชนิด โดยพบน้ำมีความถี่สูงสุด

คำสำคัญ : การศึกษาแพทย์แผนไทย ตำรายาแพทย์แผนไทย วัดกรับพวงเหนือ พิษณุโลก

---

[1] นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
[2] สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University
*Corresponding author; email: phakphon.s@psru.ac.th
(**Received**: 22 November 2022; **Revised**: 13 May 2023; **Accepted**: 4 June 2023)

Abstract

This research article is a documentary that aims to study the content and frequency of pharmaceutical substances in the textbook of Thai traditional medicine, Wat Krub Phuang Nuea. The study employed a documentary research methodology. The findings reveal a total of 485 formulas used in the treatment of various diseases. The substances in these drugs can be classified according to the top five syndromes as follows: 1) A total of 111 formulas possess properties to cure fever. 2) A total of 74 formulas have properties to treat gastrointestinal symptoms. 3) A total of 63 formulas exhibit properties for treating the integumentary system. 4) A total of 59 formulas possess properties for treating diseases like Parkinson's disease. 5) A total of 52 remedies have the property of treating "Sang" (a type of pediatric disease) and Tan Khmoy (malnutrition in babies). A total of 551 plant materials were found, with the highest frequency observed in Ginger (Zingiber officinale Roscoe). Additionally, 65 animal materials were identified, with elephants having the highest frequency. Furthermore, 44 types of elemental materials were discovered, with sea salt having the highest frequency. The study also identified 79 types of "Krasaiya" (water or liquid suitable for dissolving medication), with the highest frequency observed.

Keywords: Thai Traditional Medicine Education, Thai Traditional Medical Texts, Wat Krab Puang Neua, Phitsanulok

บทนำ

พระพุทธศาสนาที่เกิดมาจากการกระทำบาป (กรรมชั่ว) ของผู้นั้นมาทั้งในอดีตชาติและชาติปัจจุบัน ตามพระสุตตันตปิฎก พระพุทธเจ้าทรงโปรดประทานอนุญาตให้ภิกษุสามารถฉันเภสัช (ยา) 5 ประการ ในเวลาวิกาลไว้ คือ 1. เนยใส 2. เนยข้น 3. น้ำมัน 4. น้ำผึ้ง และ 5. น้ำอ้อย (พระสุตตันตปิฎก วินัยปิฎก มหาวรรค เภสัชขันธกะ ปัญจเภสัชกถา, 44-45) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับยาที่ใช้รักษาหรือบรรเทาอาการของโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตามพุทธบัญญัติดังกล่าว

ตำรายาถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Culture Heritage) ตำรายาถือเป็นองค์ความรู้ที่สืบสานกันมาตั้งแต่อดีต โดยผู้รักษาโรคที่เรียกกันว่า “หมอยา” ในอดีตหมอยานั้นมักเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่ช่วยบรรเทาทุกข์ภัยไข้เจ็บอันเกิดขึ้นกับชาวบ้าน โดยหมอยาที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและมักปรากฏนามตามคัมภีร์สำคัญเกี่ยวกับตำรายา คือ หมอชีวกโกมารภัจ แพทย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยนามหมอ ชีวกโกมารภัจ นั้นปรากฏหลายแห่งในพระไตรปิฎก เช่น **พระวินัยปิฎก จูฬวรรค** หมอชีวกโกมารภัจถวายการรักษาแด่พระพุทธเจ้าด้วยอาการห้อพระโลหิตที่นิ้วพระบาทเนื่องจากเทวทัตกลิ้งหินลงมาหวังปลงพระชนม์ชีพ **พระวินัยปิฎก มหาวรรค** หมอชีวกโกมารภัจทำการผ่าตัดหนังหน้าท้องชายคนหนึ่งที่ป่วยเป็นโรคอาหารไม่ย่อย อุจจาระและปัสสาวะไม่สะดวก เป็นต้น (สำเนียง เลื่อมใส, 2558 : 53-55)

โดยคัมภีร์แพทย์แผนไทยสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชำระขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2413 คือ **ตำราแพทยศาสตร์สงเคราะห์** เป็นตำราทางการแพทย์แผนไทยสำคัญฉบับหนึ่งที่วงการการแพทย์แผนไทยให้การยอมรับ โดยในเล่มประมวลคัมภีร์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการรักษาโรคของคนโบราณ เช่น คัมภีร์ธาตุวิภังค์ คัมภีร์มหาโชตรัต คัมภีร์ชวดาร คัมภีร์โรคนิทาน คัมภีร์อติสาร คัมภีร์ปฐมจินดา เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาในตำรายาแพทย์แผนไทยท้องถิ่นต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็มักจะอ้างถึงคัมภีร์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปกติ ตัวอย่างกำเนิดมนุษย์จากคัมภีร์ปฐมจินดาซึ่งมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับตอนกำเนิดมนุษย์ในไตรภูมิกถาของพระยาลิไทยว่า “...ในเมื่อสัตว์จะปฏิสนธินั้นท่านกล่าวไว้ว่า เปรียบกับขนจามรีเส้น 1 เอามาชุบน้ำมันงาที่ใสนั้นเอามาสลัดเสียให้ได้ 7 ครั้ง น้ำมันที่เหลือจากการสลัดนั้น คือ มูลเหตุแห่งการปฏิสนธิและตั้งขึ้นในครรภ์มารดา ผ่านไป 7 วันก็บังเกิดเป็นปฐมเรียกว่า กลละ” (พระคัมภีร์ปฐมจินดา, 2542 : 92-93)

ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยหรือตำรายาเหล่านี้ จึงเป็นองค์ความรู้ที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาของคนโบราณที่ใช้ในการรักษาโรค โดยเฉพาะเอกสารทางตำรายา

โบราณในสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่เก็บรักษาต้นฉบับตำรายาโบราณของชาวภาคเหนือตอนล่างไว้จำนวนมาก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเลือกตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เลขที่ พส.ข.0300 มาทำการศึกษา โดยสาเหตุที่เลือกเอกสารฉบับนี้เนื่องจากสภาพเอกสารที่ค่อนข้างสมบูรณ์และยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาและปริวรรต โดยงานวิจัยที่ใกล้เคียงที่สุดเป็นการศึกษาตำรับยาวัดกรับพวงเหนือของนันทรัตน์ ยอดกระโหม, สาวิตรี แก้วเกตุและภัครพล แสงเงิน ซึ่งเป็นเอกสารที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรมฯ เช่นเดียวกันแต่เป็นคนละฉบับกัน โดยงานของนันทรัตน์นั้นเป็นเอกสารเลขที่ พส.ข.0235 ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยของนันทรัตน์ ยอดกระโหมฯ มาทำการอภิปรายผลการวิจัยด้วย

ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เลขที่ พส.ข.0300 ต้นฉบับเป็นสมุดไทยขาว หมึกดำและน้ำเงิน อักษรไทย ภาษาไทย มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับตำรับยา สมุนไพร การปรุงยา สรรพคุณเพื่อใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ ชื่อของโรค การสังเกตอาการของโรคต่าง ๆ ฯลฯ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 137 หน้าสมุดไทย มีอักษรจำนวน 6-7 บรรทัดต่อหน้าสมุดไทย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเลือกตำรายาฉบับดังกล่าวอันเป็นตำรายาที่อยู่ในท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกมาเป็นกรณีศึกษา

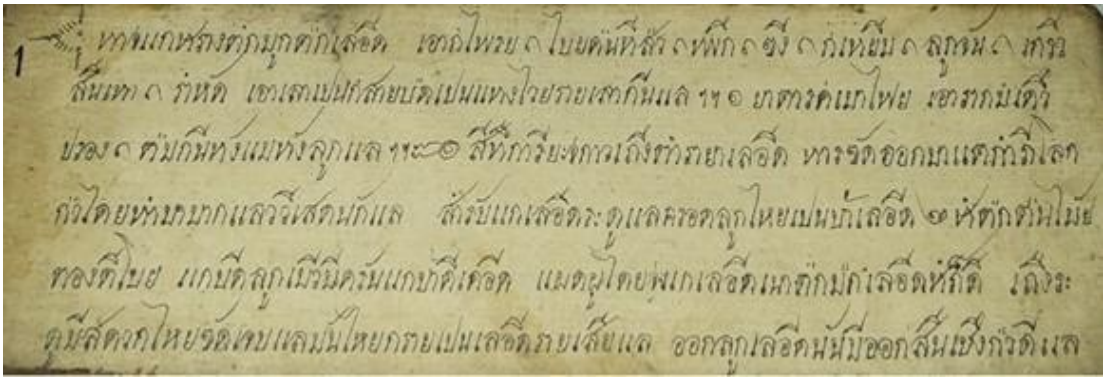

ภาพ 1 ภาพต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เลขที่ พส.ข.0300

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ โดยมุ่งศึกษาสารัตถะและความถี่ของเภสัชวัตถุ ในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ โดยคณะผู้วิจัยจะปริวรรตเอกสารต้นฉบับให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน พร้อมทั้งศึกษาตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญต่อผู้ที่สนใจด้านองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านของอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ
2. เพื่อศึกษาความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 2 ประเภทตามจุดประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. กรอบแนวคิดด้านสารัตถะ

เนื่องจากเนื้อหาในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ นั้นไม่ได้เรียงเป็นระบบเหมือนตำรายาแผนโบราณแบบปัจจุบันที่ประกอบไปด้วยชื่อตำรับยา ส่วนประกอบ วิธีการปรุงยาและสรรพคุณ คณะผู้วิจัยจึงประยุกต์กรอบแนวคิดจากหนังสือรายการตำรับยาแผนไทยแห่งชาติ ฉบับกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2564 เป็นหลัก ว่าด้วยเรื่องการจำแนกเนื้อหาตำรับยาแพทย์แผนโบราณพร้อมทั้งจำแนกสมุนไพรทั้งพืชวัตถุ สัตว์วัตถุ ธาตุวัตถุ น้ำกระสายยา วิธีการปรุงยาและสรรพคุณ ตัวอย่างดังนี้

ชื่อตำรับยา ตำรับที่ 1 ยาแก้ซางตกมูกโลหิต

ที่มา : *“ถ้าจะแก้ซางตกมูกตกเลือด เอาไพล 1 ใบคนทีสอ 1 พริก 1 ขิง 1 กระเทียม 1 ลูกจัน 1 เกลือสินเธาว์ 1 รำหัด เอาเหล้าเป็นกระสายบดเป็นแท่งไว้ละลายเหล้ากินแล ฯฯ”*

(ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ, น.2)

ตาราง 1 ตำรับที่ 1 ยาแก้ซางตกมูก ตกโลหิต

1. พืชวัตถุ	**- ไพล 1**	**- ขิง 1**
	- คนทีสอ (ใบ) 1	**- กระเทียม 1**
	- พริก 1	**- จัน (ลูก) 1**
2. สัตว์วัตถุ	ไม่ปรากฏ	
3. ธาตุวัตถุ	เกลือสินเธาว์	
4. กระสายยา	สุรา	
5. เภสัชกรรม	นำตัวยาทั้งหมด รำหัด (แทรก) ด้วยเกลือสินเธาว์ผสมสุรา ทำเป็นแท่งไว้ ละลายสุราแล้วรับประทาน	
6. สรรพคุณ	แก้ซางตกมูก ตกโลหิต	

ชื่อตำรับยา ตำรับที่ 2 ยาแก้ตานเขม่าไฟ

ที่มา : *“๏ ยาตานเขม่าไฟ เอามะเดื่อปล้อง 1 ต้มกินทั้งแม่ทั้งลูกแล ฯฯ”*

(ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ, น.2)

ตาราง 2 ตำรับที่ 2 ยาตานเขม่าไฟ

1. พืชวัตถุ	**มะเดื่อปล้อง 1**
2. สัตว์วัตถุ	ไม่ปรากฏ
3. ธาตุวัตถุ	ไม่ปรากฏ
4. กระสายยา	น้ำ
5. เภสัชกรรม	นำตัวยาต้ม แล้วรับประทานทั้งแม่และเด็ก
6. สรรพคุณ	แก้ตานเขม่าไฟ

หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว คณะผู้วิจัยจะนำตำรับยาต่าง ๆ มาจำแนกสารัตถะแยกตามการรักษาตามกลุ่มอาการของโรค โดยพิจารณาสรรพคุณของยาตำรับนั้นเป็นหลัก คณะผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดโดยประยุกต์จาก “หมวดที่ 1 ยาแผนไทยหรือแผนโบราณ บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2556” ดังนี้

1) ยารักษากลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต (แก้ลม)

2) ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร

ก. กลุ่มยาขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ข. กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องผูก

ค. กลุ่มยาบรรเทาอาการท้องเสีย

ง. กลุ่มยาบรรเทาริดสีดวงทวารหนัก

3) ยารักษากลุ่มอาการทางสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา

4) ยาแก้ไข้

5) ยารักษากลุ่มอาการของระบบทางเดินหายใจ

ก. ยาบรรเทาอาการแก้ไอ ข. ยาบรรเทาอาการหวัด

6) ยาบำรุงโลหิต

7) ยาบำรุงกำลัง

8) ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก/มะเร็ง/คุดทะราด

ก. ยาสำหรับรับประทาน ข. ยาสำหรับใช้ภายนอก

9) ยารักษากลุ่มโรคสันนิบาต (โรครวม)

10) ยารักษากลุ่มซาง/ตานขโมย

11) อื่น ๆ

2. กรอบแนวคิดด้านความถี่ (frequency)

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดด้านความถี่ของเภสัชวัตถุที่ปรากฏในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ โดยคณะผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดของงานวิจัยก่อนหน้าที่ปรากฏการนับความถี่ของเภสัชวัตถุที่ปรากฏในตำรายา ได้แก่ งานของชลิตา สอนจันทร์และคณะ (2564) งานของนันทรัตน์ ยอดกระโหม (2564) และงานของพอฤทัย ปัญญาจักรและคณะ (2564) เป็นต้น

โดยวิธีการนับความถี่ของเภสัชวัตถุนั้น คณะผู้วิจัยจะทำการบันทึกความถี่ของตัวยาที่ปรากฏในตำรายาตั้งแต่**พืชวัตถุ สัตว์วัตถุ ธาตุวัตถุและน้ำกระสายยา** ด้วยการนับจำนวนครั้งของเภสัชวัตถุที่ปรากฏในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ และความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตำรายาแผนโบราณเป็นหลัก พร้อมทั้งจำแนกประเภทของการศึกษาและนำความรู้จากงานต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยปริวรรตตำรายาตามหลักการปริวรรตเอกสารโบราณตามหลักเกณฑ์ของหอสมุดแห่งชาติ โดยการปริวรรตแบ่งตารางออกเป็น 2 ด้าน คือ การปริวรรตตามต้นฉบับ (ถอดตามรูปที่เห็นทุกประการ) และการปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบัน ตัวอย่างดังนี้

ตาราง 3 ยาดองเลือดลมจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

หน้าที่	บรรทัด	ปริวรรตตามต้นฉบับ	ปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบัน
19 ยาดองเลือดลมอยู่นี่แล	1	ฝ้าง 1 หัวคร้า 1 ยาเขาเยน 1 โภกภาย 1 ข่มีนออย 1 โคกก่ออม 1 ต่มก่วไดยก่วไดกีนตัดรากไขแล ฯฯ	ฝาง 1 หัวคล้า 1 ยาข้าวเย็น 1 โพกพาย 1 ขมิ้นอ้อย 1 โคกกระออม 1 ต้มก็ได้บดก็ได้กินตัดรากไข้แล ฯฯ สิทธิการิยะ ยาแก้ผู้หญิงไม่มีระดูท่านให้เอาเบญจมาศ 7 ยอด ข่อย 7 ยอด รากข่อย 1 แก่นสน 1 แก่นขี้เหล็ก 1 เอื้องเพ็ดม้า 1 แก่นไม้สัก 1 ต้มกินมีระดูแล ฯฯ ๏ **ยาเลือดยาลม**ท่านให้ เอามะรุม 1 ทองหลางใบมน 1 ลูกคัดเค้า 1 เชือกเขาหัวด้วน 1 บอระเพ็ด 1 กระทือ 1 ไพล 1 ขิง 1 ใบส้มเสี้ยว 1 ใบส้มป่อย 1 ใบ
	2	สีทีการีย่ายาแกผูญิงไมยมีล่ดู ทารไหยเอาเมงย่มาด 7 ยอด คอย 7 ยอดรากคอย 1 แกนส่น	
	3	1 แกนคีเลก 1 เออีงมา 1 แกนไมยสัก 1 ต่มกีนมีร่ดูแล ฯฯ ๏ ยาเลอีดยาล่มทารไหย เอา	
	4	ม่รูม 1 ทองลางไบม่น 1 ลุกคัดเขา 1 เชอีกเขาหัวดวน 1 บ่วร่เพด 1 ก่ทีว 1 ก่ไพรร 1	

ตาราง 3 ยาดองเลือดลมจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ (ต่อ)

หน้าที่	บรรทัด	ปริวรรตตามต้นฉบับ	ปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบัน
19 ยาดองเลือดลมอยู่นี่แล	5	ขึง 1 ไบส้มเสยีว 1 ไบยสมปอย 1 ไบยม่คาม 1 กรูมทัง 2 ก่ชาย 1 เช อีกเคานัง 1 ค่มีนออย 1 ม่กรูด	มะขาม 1 กุ่มทั้ง 2 กระชาย 1 เชือก เขาหนัง 1 ขมิ้นอ้อย 1 มะกรูด 33 ลูก เกลือ 1 ข้าวเหนียวกัญญาเป็น ข้าวตอก บอระเพ็ดเท่ายาทั้งหลาย ยาเลือดยาลมดองกินหายแล ฯฯ
	6	33 ลูก เกรีว 1 เคาเนยีวตำขว้าเปน เขาตอกบ่วร่เพชเทายาทังลาย ยาเลอีดยาล่มดองกีนหายแล ฯฯ	

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาวิเคราะห์สารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ โดยวิธีการจำแนกเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้

3.2 ศึกษาวิเคราะห์ความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

4. ขั้นสรุป อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยในรูปแบบเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full Text) และนำเสนอผลการศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เลขที่ พส.ข.0300 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารัตถะและความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ ผลการศึกษาพบว่าสารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ เมื่อพิจารณาตามสรรพคุณแล้วพบว่า สามารถจำแนกตามกลุ่มอาการของโรคได้ทั้งสิ้น 485 ตำรับ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

อันดับที่ 1 **ยาแก้ไข้ ร้อนใน** พบจำนวนทั้งสิ้น 111 ตำรับ

อันดับที่ 2 **ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร** พบจำนวนทั้งสิ้น 74 ตำรับ

อันดับที่ 3 **ยารักษากลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง (มะเร็ง/คุดทะราด/ฝี)** พบจำนวนทั้งสิ้น 63 ตำรับ

อันดับที่ 4 **ยารักษากลุ่มโรคสันนิบาต (โรครวม)** พบจำนวนทั้งสิ้น 59 ตำรับ

อันดับที่ 5 **ยารักษากลุ่มซาง/ตานขโมย** พบจำนวนทั้งสิ้น 52 ตำรับ

อันดับที่ 6 **ยารักษากลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต (แก้ลม)** พบจำนวนทั้งสิ้น 48 ตำรับ

อันดับที่ 7 **ยารักษากลุ่มอาการทางสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา** พบจำนวนทั้งสิ้น 36 ตำรับ

อันดับที่ 8 **ยารักษากลุ่มกาฬสิงคลี (ทั้งภายนอกและภายใน)/ฝีในร่างกาย** พบจำนวนทั้งสิ้น 32 ตำรับ

อันดับที่ 9 **ยาบำรุงโลหิต** พบจำนวนทั้งสิ้น 23 ตำรับ

อันดับที่ 10 **ยารักษากลุ่มถอนพิษ/เบื่อเมา** พบจำนวนทั้งสิ้น 16 ตำรับ

อันดับที่ 11 **ยาปรับธาตุ บำรุงธาตุ และยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ (บุรุษและสตรี)** พบจำนวน ทั้งสิ้น 13 ตำรับ

อันดับที่ 12 **ยารักษากลุ่มอาการของระบบทางเดินหายใจ** พบจำนวนทั้งสิ้น 9 ตำรับ

อันดับที่ 13 **ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก** พบจำนวนทั้งสิ้น 6 ตำรับ

อันดับที่ 14 **อื่น ๆ (ไม่เข้ากับทั้ง 23 ประเภท)** พบจำนวนทั้งสิ้น 4 ตำรับ

อันดับที่ 15 **ยากลุ่มล้อมตับดับพิษ ยารักษากลุ่มอาการชัก/คลั่ง ไม่ได้สติ ยารักษากลุ่มสารพัดโรค (ครอบจักรวาล) ยาอายุวัฒนะ และกลุ่มไม่ระบุสรรพคุณในการรักษาโรค** พบจำนวนทั้งสิ้น 3 ตำรับ

อันดับที่ 16 **ยารักษากลุ่มอาการโรคเกี่ยวกับดวงตา** พบจำนวนทั้งสิ้น 2 ตำรับ

อันดับที่ 17 **ยาบำรุงกำลัง/เจริญอาหาร/เจริญอายุ ยารักษากลุ่มอาการโรคเกี่ยวกับปาก และยารักษากลุ่มอาการโรคเกี่ยวกับหู คอ** พบจำนวนทั้งสิ้น 1 ตำรับ

โดยตำรายาที่พบ 5 อันดับแรกนั้น สามารถจำแนกประเภทตามสรรพคุณที่ปรากฏได้ดังนี้

อันดับที่ 1 ยาแก้ไข้ ร้อนใน พบจำนวนทั้งสิ้น 111 ตำรับ จำแนกได้ 5 ประเภท คือ

1. ตำรับยาแก้อาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากไข้ คือ มีความเจ็บป่วยเกิดเป็นโรคขึ้นในร่างกาย พิษของโรคทำให้ตัวร้อน เบื่ออาหาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 765) โดยส่วนใหญ่ปรากฏตำรับยาแก้อาการจากไข้ที่ทำให้คนไข้มีอาการต่าง ๆ เช่น เจ็บคอ อาเจียน สะอึก หายใจหอบ ปัสสาวะไม่ออก ตัวร้อน ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ เป็นต้น จำนวน 78 ตำรับ (พบมากที่สุด)

2. ตำรับยาแก้ไข้สารพัด (ครอบจักรวาล) คือ ตำรับยาที่ระบุสรรพคุณรักษาไข้ได้ทุกชนิด จำนวน 12 ตำรับ

3. ตำรับยาแก้ไข้สันนิบาตและรากสาด ไข้สันนิบาต คือ โรคชนิดหนึ่ง เกิดจากธาตุ 3 กองในร่างกาย คือ น้ำดี เสลด และลม เป็นโทษขึ้นพร้อมกันทำให้ร่างกายเป็นไข้ พิษของไข้มีอาการหนาวสั่นและเพ้อ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น.37) และไข้รากสาด คือ ชื่อโรคชนิดหนึ่ง อาการของโรคมีหลายชนิด คนไข้มีอาการตัวร้อน มือเท้าเย็น ลิ้นกระด้างคางแข็ง ไอ และอาเจียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น.769) จำนวน 10 ตำรับ

4. ตำรับยาแก้ไข้สามฤดู คือ โรคชนิดหนึ่ง มักเกิดขึ้นในช่วงรอยต่อของแต่ละฤดู ผู้ป่วยมักมีไข้สะบัดร้อน สะท้านหนาว กระหายน้ำ เป็นต้น (พจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมไทย, 2553, น. 83-84) จำนวน 6 ตำรับ

5. ตำรับยาแก้ไข้เพื่อลม คือ ไข้ชนิดหนึ่ง คนไข้มีอาการตัวร้อน หนาวสั่น ผื่นขึ้นเต็มตัว ลมออกหู ไอ กระหายน้ำ ปากขม ผิวกายเจ็บระบม เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 769) จำนวน 5 ตำรับ

อันดับที่ 2 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินอาหาร พบจำนวนทั้งสิ้น 74 ตำรับ จำแนกได้ 4 ประเภท คือ

1. ตำรับยาแก้ซาง คือ โรคชนิดหนึ่ง เป็นกับเด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง อายุ 12 ปี อาการของโรคมีหลายอย่าง เช่น ตัวร้อน เชื่อมซึม ปากแห้ง อาเจียน บริโภคอาหารไม่ได้ ท้องเดิน และที่สำคัญจะมีเม็ดขึ้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในปาก ในคอ ลิ้นเป็นฝ้า เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 777) จำนวน 34 ตำรับ

2. ตำรับยาแก้ริดสีดวง คือ โรคอย่างหนึ่ง มีอาการเหมือนฝี เป็นเม็ดตั้งขึ้นภายในร่างกาย ตั้งแต่สะดือ บางทีลงมาถึงทวารหนัก และทวารเบา ถ้าเม็ดแตกจะบานออกเหมือนดอกบุก และมีโลหิตสด ๆ จาง ๆ ไหลออกมาเป็นโลหิตใสเหมือนน้ำชานหมากหรือน้ำล้างเนื้อ ถ้าเป็นที่ทวารเบาของหญิงเรียกว่า ส้วงเลื่อนทวารเบา ถ้าเป็นที่ทวารหนัก เรียกว่าบานทะโรคเช่นเดียวกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 849) จำนวน 20 ตำรับ

3. ตำรับยาแก้ลม 10 จำพวก คือ โรคอย่างหนึ่ง เกิดจากธาตุลมในร่างกายผิดปกติ มี 10 ชนิด ลมปถวีกำเริบ ลมพัดลำไส้ ลมเข้าไปในลำไส้ใหญ่ ไส้น้อย ลมบาทาซีก ลมพานไส้ ลมสูบพิษขึ้นในลำไส้ ลมตุลาราก ลมกระษัยจุกอก ลมกำเดา ลมผูกธาตุให้เป็นพรรดึก (กระทรวงศึกษาธิการ , 2542, น. 851) จำนวน 12 ตำรับ

4. ตำรับยาแก้อาเจียน คือ ตำรับยาที่มุ่งรักษาอาการอาเจียนจากความผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร จำนวน 8 ตำรับ

อันดับที่ 3 ยารักษากลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง (มะเร็ง/คุดทะราด/ฝี) พบจำนวนทั้งสิ้น 63 ตำรับ จำแนกได้ 4 ประเภท คือ

1. ตำรับยาแก้ฝี คือ โรคชนิดหนึ่ง มีอาการบวมนูนกลัดหนองข้างในทำให้ปวดและร้อนที่บริเวณหัวฝีนั้น เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 820) จำนวน 33 ตำรับ

2. ตำรับยาแก้มะเร็งและคุดทะราด คือ โรคชนิดหนึ่ง เป็นโรคติดต่อชนิดเรื้อรัง ซึ่งผุดขึ้นภายนอกผิวกายเป็นตุ่มเล็ก ๆ คล้ายหูด แล้วค่อย ๆ โตขึ้น ลักษณะคล้ายดอกกะหล่ำปลี มีอาการไข้ตัวร้อน เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ตุ่มดังกล่าว มักขึ้นตามขา เท้า ตามใบหน้า บริเวณจมูก เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 771) จำนวน 24 ตำรับ

3. ตำรับยาแก้ตะมอย คือ ฝีชนิดหนึ่ง ขึ้นตามนิ้วมือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 794) จำนวน 5 ตำรับ

4. ตำรับยาแก้งูสวัด ไข้งูสวัด คือ ชื่อโรคไข้กาฬชนิดหนึ่ง มีอาการปวดศีรษะ สะท้านร้อนสะท้านหนาว มีเม็ดผุดขึ้นเป็นแถวแนวยาว มีรูปลักษณะเหมือนงูเลื้อย เป็นเม็ดพอง มีหนอง ปวดแสบปวดร้อนเหมือนถูกไฟ ถ้าขึ้นรอบตัว รักษาไม่ได้ถึงตาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 767) จำนวน 1 ตำรับ

อันดับที่ 4 ยารักษากลุ่มโรคสันนิบาต (โรครวม) พบจำนวนทั้งสิ้น 59 ตำรับ

อันดับที่ 5 ยารักษากลุ่มซาง/ตานขโมย พบจำนวนทั้งสิ้น 52 ตำรับ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. ตำรับยาแก้ซาง คือ โรคชนิดหนึ่ง เป็นกับเด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง อายุ 12 ปี อาการของโรคมีหลายอย่าง เช่น ตัวร้อน เชื่อมซึม ปากแห้ง อาเจียน บริโภคอาหารไม่ได้ ท้องเดิน และที่สำคัญจะมีเม็ดขึ้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในปาก ในคอ ลิ้นเป็นฝ้า เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 777) จำนวน 48 ตำรับ

2. ตำรับยาแก้ตาน คือ ชื่อโรคชนิดหนึ่งเกิดจากตัวกิมิชาติ (พยาธิ) กินอยู่ภายในร่างกาย ทำให้เกิดโรคขึ้นมี 2 ชนิด คือ ตานโจรหรือตานขโมย และตานจร โรคตานเป็นโรคที่เกิดต่อเนื่องมาจากโรคซางเจ้าเรือน โดยจะเป็นกับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 7 ปีและเมื่อพ้นเขตจากการเป็นโรคซางเจ้าเรือนแล้ว มักจะเป็นรูปแรกของซางจร ขนาดที่ยังอยู่ในช่วงอายุการเป็นซางจร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 795) จำนวน 4 ตำรับ

ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ มีเภสัชวัตถุที่ปรากฏ คือ 1. พืชวัตถุ 2. สัตว์วัตถุ 3. ธาตุวัตถุ และ 4. น้ำกระสายยา ดังต่อไปนี้

พืชวัตถุ พบทั้งสิ้นจำนวน 551 ชนิด สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก ได้ดังนี้

ตาราง 4 พืชวัตถุที่พบการใช้สูงสุด 10 อันดับแรกจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

อันดับ	พืชวัตถุ	จำนวนที่พบ (ตำรับ)
1	ขิง (ขิง 122 ขิงแห้ง 9)	131
2	จัน (จัน 19 ดอก 52 ผล 57)	128
3	ขมิ้นอ้อย (ขมิ้นอ้อย 99 ใบ 1 สากกะเบือละว้า[1] 1 กิ่งสากกะเบือละว้า 1 รากสากกะเบือละว้า 2)	104
4	ดีปลี	84
5	ไพล (ไพล 79 ใบ 1 ราก 1 ผลเผาไฟ 1 ไพลแห้ง 1)	83
6	พริกไทย	75
7	มะนาว (ใบ 17 ผิว 1 เมล็ด 7 ราก 6 ผล 35)	66
8	มะกรูด (ใบ 16 ผิว 18 ราก 3 ผล 24 ผลเผาไฟ 1)	62
9	พริก (พริก 59 เมล็ด 1)	60
10	กานพลู	45

สัตว์วัตถุ พบทั้งสิ้นจำนวน 65 ชนิด สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก ได้ดังนี้

[1] ชื่อหนึ่งของขมิ้นอ้อย (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 264)

ตาราง 5 สัตว์วัตถุที่พบการใช้สูงสุด 10 อันดับแรกจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

อันดับ	สัตว์วัตถุ	จำนวนที่พบ (ตำรับ)
1	ช้าง (งา 31 ดีเผา 1)	32
2	เขากวาง	29
3	ผึ้ง (น้ำผึ้ง 20 ขี้ 3)	23
4	แรด (เขี้ยว 4 นอ 15)	19
5	งู (ดี 6 กระดูก 6)	12
6	งูเหลือม (กระดูก 3 ดี 7)	10
7	โค (น้ำนม 1 น้ำมูตร 3 กระดูกเผาไฟ 1 มูล 3)	8
8	หอยขม (หอยขม 1 เปลือก 2 หอยขมเผา 4)	7
9	จระเข้ (เขี้ยว 4 ดี 2)	6
10	แร้ง (กระดูก 3 หัว 1 หัวแร้งเผาไฟ 1) ลิ้นทะเล และกา (กา 1 กระดูก 2 ปากกาด้านบน 1 หัวกาเผาไฟ 1)	5

ธาตุวัตถุ พบทั้งสิ้นจำนวน 44 ชนิด สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก ได้ดังนี้

ตาราง 6 ธาตุวัตถุที่พบการใช้สูงสุด 10 อันดับแรกจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

อันดับ	ธาตุวัตถุ	จำนวนที่พบ (ตำรับ)
1	เกลือทะเล	38
2	สารส้ม	35
3	ดินประสิว	30
4	น้ำประสานทอง	19
5	เกลือสินเธาว์	18
6	กำมะถันแดง	12
7	กำมะถันเหลือง	11
8	ปูนแดง	9
9	ดีเกลือและน้ำมันดิบ	7
10	ปูนขาว	5

น้ำกระสายยา พบทั้งสิ้นจำนวน 79 ชนิด สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก ได้ดังนี้

ตาราง 7 น้ำกระสายยาที่พบการใช้สูงสุด 10 อันดับแรกจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ

อันดับ	น้ำกระสายยา	จำนวนที่พบ (ตำรับ)
1	น้ำ	185
2	สุรา	70
3	น้ำซาวข้าว	39
4	น้ำมะนาว	17
5	น้ำผึ้ง	16
6	น้ำดอกไม้	12
7	น้ำจันทน์	11

ตาราง 7 น้ำกระสายยาที่พบการใช้สูงสุด 10 อันดับแรกจากตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ (ต่อ)

อันดับ	น้ำกระสายยา	จำนวนที่พบ (ตำรับ)
8	น้ำขิง	10
9	น้ำปูนใส	9
10	น้ำเกลือ	8

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เลขที่ พส.ข.0300 เมื่อพิจารณาตามสรรพคุณและจำแนกตามกลุ่มอาการของโรคแล้วพบว่า

พบตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 485 ตำรับ จำแนกสารัตถะของตำรับยาตามกลุ่มอาการของโรคได้ทั้งสิ้น 24 ประเภท สามารถแสดงผลในรูปแบบของแผนภูมิดังนี้

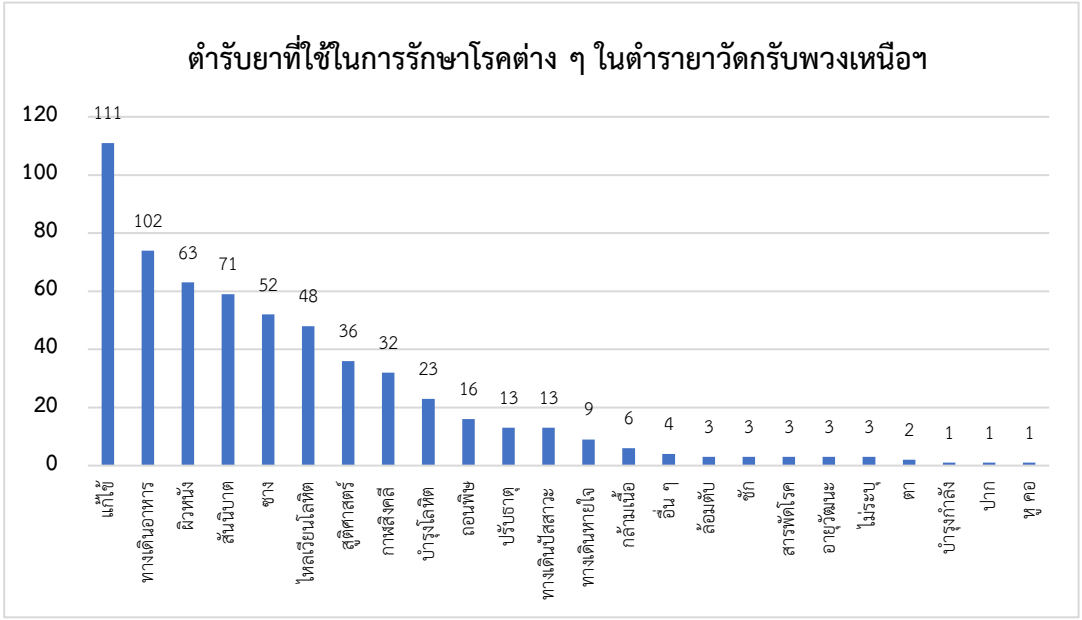

ภาพ 2 ตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ ในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ

พบพืชวัตถุในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ ทั้งสิ้นจำนวน 551 ชนิด สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก สามารถแสดงผลในรูปแบบของแผนภูมิ ดังนี้

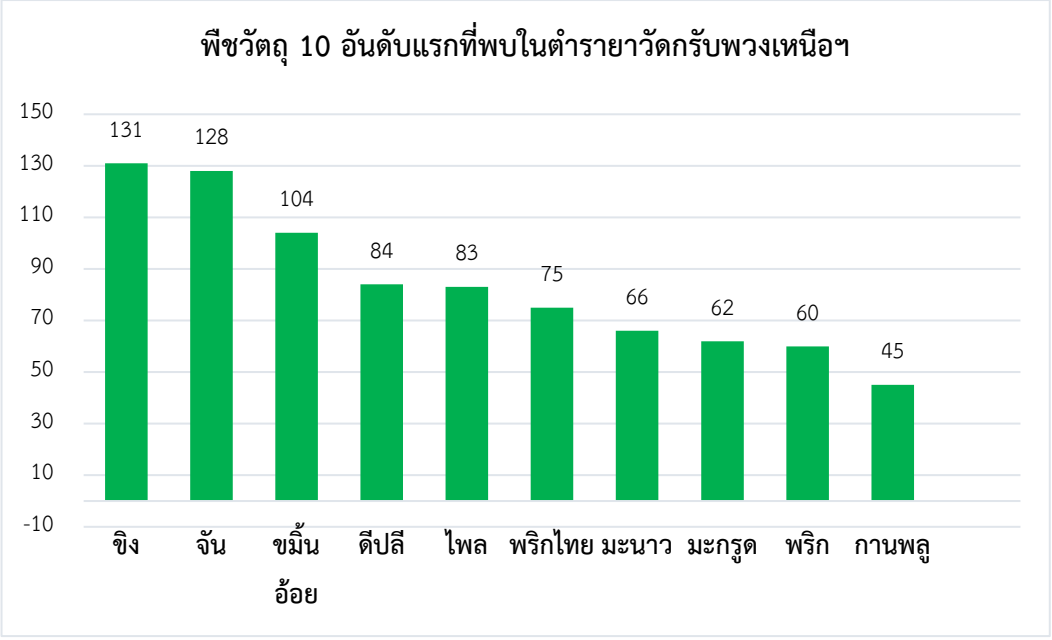

ภาพ 3 พืชวัตถุ 10 อันดับแรกที่พบในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ

พืชวัตถุที่พบมากที่สุด คือ **ขิง** เป็นทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศที่ชนชาติไทย จีน และอินเดียรู้จักใช้มาแต่โบราณ มีชื่อในภาษาสันสกฤตว่า “Sringavere” ฝรั่งเรียก “ginger” ได้จากพืชที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Zingiber officinale* Roscoe ในวงศ์ Zingiberaceae ตำรายาสรรพคุณยาโบราณว่า ขิงแห้งมีรสหวาน เผ็ด ร้อน มีสรรพคุณแก้ไข้ แก้ลม แก้จุกเสียด แก้เสมหะ บำรุงธาตุ แก้คลื่นเหียนอาเจียน ส่วนขิงสดมีรสหวาน เผ็ด ร้อน มีสรรพคุณแก้ปวดท้อง บำรุงธาตุ ขับลมในลำไส้ให้ผายลมและเรอ (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 273) สรรพคุณของขิง มีดังนี้ **เหง้า** รสหวานเผ็ดร้อน ขับลม แก้ท้องอืด จุกเสียด แน่นเฟ้อ คลื่นไส้อาเจียน แก้หอบไอ ขับเสมหะ แก้บิด เจริญอากาศธาตุ ในน้ำมันหอมระเหย จะออกฤทธิ์กระตุ้นการบีบตัวของกระเพาะอาหารและลำไส้ ใช้**เหง้าแก่**ทุบหรือบดเป็นผง ชงน้ำดื่ม แก้อาการคลื่นไส้อาเจียน แก้จุกเสียด แน่นเฟ้อ **เหง้าสด** ตำคั้นเอาน้ำผสมกับน้ำมะนาว เติมเกลือเล็กน้อย จิบแก้ไอ ขับเสมหะ **ข้อควรระวัง** น้ำขิง

ที่เข้มข้นมาก ๆ จะออกฤทธิ์ตรงข้ามกัน คือ ระงับการบีบตัวของลำไส้ ควรใช้ในปริมาณที่พอดี **ต้น** รสเผ็ดร้อน ขับลมให้ผายเรอ แก้จุกเสียด แก้ท้องร่วง **ใบ** รสเผ็ดร้อน บำรุงกำเดา แก้ฟกช้ำ แก้นิ่ว แก้ขัดปัสสาวะ แก้โรคตา ฆ่าพยาธิ **ดอก** รสเผ็ดร้อน แก้โรคประสาทซึ่งทำใจให้ขุ่นมัว ช่วยย่อยอาหาร แก้ขัดปัสสาวะ **ราก** รสหวานเผ็ดร้อนขม แก้แน่น แก้ศอเสมหะ เจริญอาหาร แก้ลม แก้เสมหะ แก้บิด บำรุงเสียงให้เพราะ แก้พรรดึก **ผล** รสหวานเผ็ด บำรุงน้ำนม แก้ไข้ แก้คอแห้ง เจ็บคอ แก้ตาฟาง เป็นยาอายุวัฒนะ **เหง้าแก่** มีสารจำพวก Oleo-resin ซึ่งเป็นสารที่ทำให้มีรสเผ็ดกลิ่นหอม นำมากลั่นได้น้ำมันหอมระเหย 1-3 %, แป้ง กว่า 50 % ในน้ำมันหอมระเหยประกอบด้วย sasquiterpene, bisabolene, zingiberene & zingiberol ใน Oleo-resin มี aromatic ketone, zingerone & shogaol (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.135) ขิงสามารถช่วยบรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แก้คลื่นไส้ อาเจียน และประกอบไปด้วยสารสำคัญหลายชนิดที่มีฤทธิ์ต้านออกซิเดชันได้ดี และมีการนำไปใช้ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ชาชงดื่มเพื่อชะลอความชราและลดการเกิดอนุมูลอิสระ (บังอร ศรีพานิชกุลชัย, 2551, น.11)

รองลงมาคือ **จัน** หรือจันทน์ขาว ได้จากแก่นของต้นจันทราที่บางถิ่นเรียก “ต้นจันทน์ขาว” หรือ “ต้นจันทน์ใบเล็ก” มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Tarenna hoaensis* Pitard ในวงศ์ Rubiaceae พบขึ้นตามป่าโปร่งและป่าดิบแล้งทั่ว ๆ ไปทางภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า (แก่น) จันทน์ขาว มีรสขม หวาน มีสรรพคุณบำรุงประสาท บำรุงเนื้อหนังให้สดชื่น แก้ร้อนใน แก้กระหายน้ำ แก้ตับ ปอดและดีพิการ แก้เหงื่อตกหนัก ขับพยาธิ ผลมีรสฝาด หวาน แก้อาการนอนไม่หลับ กระวนกระวาย แก้ท้องเสีย บำรุงประสาท (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 315-316) สรรพคุณของจันทน์ขาว มีดังนี้ **เนื้อไม้และแก่น** รสขมหวาน บำรุงประสาท บำรุงเนื้อหนังให้สดชื่น แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้ตับปอดและดีพิการ แก้เหงื่อ **ลูก** รสฝาดหวาน แก้อาการนอนไม่หลับ กระวนกระวาย แก้ท้องเสีย บำรุงประสาท (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.164)

และอันดับ 3 คือ **ขมิ้นอ้อย** เป็นทั้งเครื่องยาและเครื่องเทศที่ใกล้เคียงกันกับขมิ้นชัน ได้จากเหง้าของพืชที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Curcuma zedoaria* Roscoe จัดอยู่ในวงศ์ Zingiberaceae ฝรั่งเรียกว่า Zedoary เนื้อในเหง้ามีสีเหลือง มีกลิ่นเฉพาะ เหง้าตั้งตรงโผล่ขึ้นมาเหนือดินบางส่วน จึงเรียก “ขมิ้นอ้อย” หรือ “ขมิ้นขึ้น” หรือ “ขมิ้นหัวขึ้น” หรือ “ว่านหัวตั้ง” หรือ “สากเบือละว้า” ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า ขมิ้นอ้อยมีรสฝาด เป็นยาสมาน แก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้ไข้ ใช้หุงกับน้ำมันมะพร้าว ใส่แผล เพื่อฆ่าเชื้อและสมานแผล และใช้บดผสมกับน้ำปูนใส กินแก้ท้องร่วง (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 263-264) สรรพคุณของขมิ้นอ้อย

มีดังนี้ **ใบ** รสเฝื่อน ขับปัสสาวะ แก้ช้ำบวม **เหง้า** รสฝาดเฝื่อน แก้ครั่นเนื้อครั่นตัว สมานลำไส้ แก้ระดูขาว ขับปัสสาวะ ตำพอก แก้ฟกบวม แก้อักเสบ แก้พิษโลหิต แก้ลม รักษามะเร็งปากมดลูก มะเร็งในรังไข่ มะเร็งปอด มะเร็งตับ มะเร็งต่อมไทรอยด์ มะเร็งต่อมน้ำเหลือง เนื้องอกธรรมดาของกล้ามเนื้อมดลูก รักษาอาการเลือดคั่ง เลือดลมไหลเวียนไม่สะดวก รักษาระดูมาไม่ปกติ เหง้าสดดำผสมกับการบูรเล็กน้อย ดองน้ำฝนกลางหาว รินเอาน้ำหยอดตา แก้ตาแดง ตาแฉะ ตามัว ตาพิการ **เหง้า** มีน้ำมันหอมระเหย และสาร curcumin (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.124)

พบสัตว์วัตถุในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ ทั้งสิ้นจำนวน 65 ชนิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก สามารถแสดงผลในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

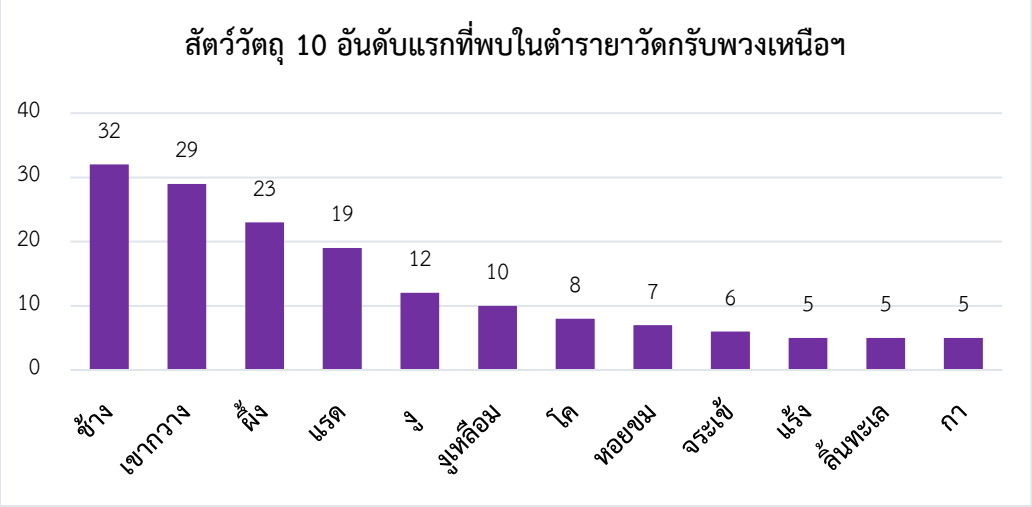

ภาพ 4 สัตว์วัตถุ 10 อันดับแรกที่พบในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ

สัตว์วัตถุที่พบมากที่สุด คือ **ช้าง** 32 ตำรับ (งา 31 ดีเผา 1) ช้างเป็นสัตว์วัตถุที่นิยมนำมาใช้ทำยา เป็นสัตว์ที่อยู่ในกลุ่ม “สัตว์บก” คือสัตว์ที่อาศัยอยู่บนบก และหากินบนบก ชื่อทางวิทยาศาสตร์ *Elephas maximus* อยู่ในวงศ์ Elephantidae ทางการแพทย์แผนไทยนิยมใช้ “งาช้าง” เข้าเครื่องยาหลายขนาน งาช้างเป็นเครื่องยาอย่างหนึ่งในพิกัดยาไทยที่เรียกว่า “นวเขี้ยว” หรือ “เนาวเขี้ยว” ได้แก่ เขี้ยวหมู เขี้ยวหมี เขี้ยวเสือ เขี้ยวแรด เขี้ยวหมาป่า เขี้ยวปลาพะยูน เขี้ยวจระเข้ เขี้ยวเลียงผา และงาช้าง (สมุนไพรดอทคอม, 2559: ออนไลน์)

รองลงมา คือ **เขากวาง** 29 ตำรับ กวางเป็นสัตว์บก มีสี่เท้าคล้ายวัวแต่ตัวเล็กกว่า ตัวผู้มีเขาโง้งแตกเป็นกิ่ง ชื่อทางวิทยาศาสตร์ *Cervus unicolor* อยู่ในวงศ์ Cervidae เขากวางมีรสเย็น

คาว มีสรรพคุณแก้ไข้ ไข้กาฬ แก้ร้อนในกระหายน้ำ เผาไฟผสมยาทาแก้เม็ดผื่นในไข้พิษไข้กาฬ (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.91)

และอันดับที่ 3 คือ **ผึ้ง** 23 ตำรับ (น้ำผึ้ง 20 ขี้ 3) น้ำผึ้งเป็นน้ำหวานที่ตัวผึ้งเก็บจากน้ำต้อย (nectar) ของดอกไม้ แล้วเอามาผสมไว้ในรวงผึ้ง (bee hives) เพื่อเลี้ยงตัวอ่อน ในรวงผึ้งนี้อาจมีทั้งน้ำผึ้ง (honey) ขี้ผึ้ง (beeswax) นมผึ้ง (royal jelly) เกสรผึ้ง (bee pollen) และกาวชันผึ้ง (bee propolis) น้ำผึ้งธรรมดาเป็นของเหลวข้นที่ได้จากการบีบหรือคั้นรวงผึ้ง กรองผ่านตะแกรงและผ้ากรอง แล้วตั้งทิ้งไว้จนหมดฟองอากาศ ถ้ามีน้ำเจืออยู่มาก เอามาอุ่นที่ 65 ℃ นานครึ่งถึงหนึ่งชั่วโมง เพื่อระเหยน้ำออกไปบางส่วน โบราณว่าน้ำผึ้งใหม่มีรสหวาน มีสรรพคุณบำรุงกำลัง แก้สะอึก แก้ไข้ตรีโทษ เป็นยาอายุวัฒนะ ใช้เป็นน้ำกระสายสำหรับเตรียมยาลูกกลอน (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 158-162) โดยน้ำผึ้ง ได้จากรวงผึ้ง ส่วนที่ใช้เก็บน้ำหวาน ซึ่งอยู่เหนือรังที่อยู่ของตัวอ่อน มีทั้งชนิดที่อยู่ในโพรงไม้ หลืบถ้ำ และติดอยู่ตามกิ่งไม้ขนาดเล็ก หรือใหญ่ นิยมใช้น้ำผึ้งจากธรรมชาติที่ไม่ได้แยกนมผึ้งและเกสรออก (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.255)

พบธาตุวัตถุในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ ทั้งสิ้นจำนวน 44 ชนิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก สามารถแสดงผลในรูปแบบของแผนภูมิ ดังนี้

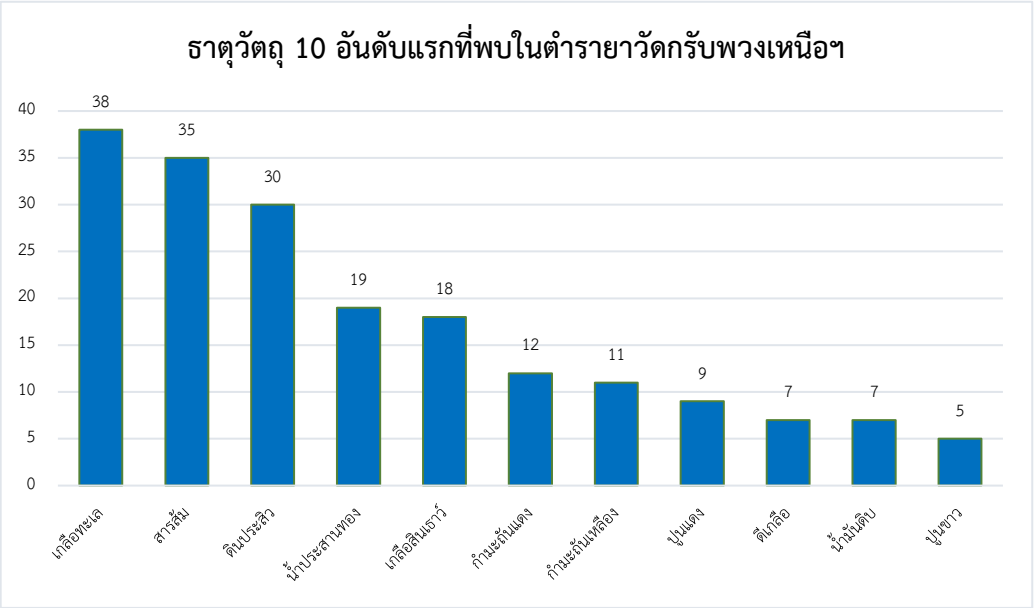

ภาพ 5 ธาตุวัตถุ 10 อันดับแรกที่พบในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ

ธาตุวัตถุที่พบมากที่สุด คือ **เกลือทะเล** 38 ตำรับ **เกลือ (Sodium chloride) หรือเกลือสมุทร** เมื่อบริสุทธิ์จะเป็นสีขาว มีรสเค็ม ได้จากการนำน้ำทะเลระเหยน้ำออก ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า เกลือสมุทรมีรสเค็ม มีสรรพคุณบำรุงธาตุทั้ง 4 แก้น้ำดีพิการ แก้โรคท้องมาน (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 221-222) ทางการแพทย์แผนไทยแบ่งเกลือทะเลออกเป็น 2 ชนิด คือ **เกลือตัวผู้** มีลักษณะเม็ดโตและยาว สรรพคุณบำรุงธาตุทั้งสี่ แก้ดีพิการ แก้โรคท้องมาน แพทย์แผนไทยใช้แทรกยา ใช้กรีดฝีเย็บเพื่อช่วยทำคลอด และเกลือตัวเมีย เม็ดขนาดเล็ก กลมและป้อม สรรพคุณบำรุงธาตุทั้งสี่ แก้ดีพิการ แก้โรคท้องมาน สามารถใช้แทนเกลือตัวผู้ได้ (พจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2553, น.54)

รองลงมา คือ **สารส้ม** 35 ตำรับ สารส้มเป็นก้อนผลึกสีขาวขุ่น ไม่มีกลิ่น มีรสฝาดมาก มีหลายชนิด ที่ใช้ทางยามี 2 ชนิด คือ 1. สารส้มชนิด “โพแตช อลัม” (Potash Alum) ในทางเคมีเป็นเกลือโพแทสเซียมอะลูมิเนียมซัลเฟตที่มีน้ำ (hydrated potassium aluminium sulphate) 2. สารส้มชนิด “แอมโมเนียม อลัม” (Ammonium Alum) ในทางเคมีเป็นเกลือแอมโมเนียมอะลูมิเนียมซัลเฟตที่มีน้ำ (hydrated ammonium aluminium sulphate) สารส้มที่ใช้ทางยามักเอามาสะตุก่อน ทำได้โดยเอาสารส้มมาบดให้ละเอียดใส่ในหม้อดิน ตั้งไฟจนสารส้มฟูขาวดีแล้วยกลงจากไฟ ได้ “สารส้มสะตุ” เอามาใช้เป็นยาได้ ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า สารส้มมีรสฝาดเปรี้ยว มีสรรพคุณสมานทั้งภายในภายนอก แก้ระดูขาว แก้หนองในและหนองเรื้อรัง เป็นยาขับปัสสาวะ ขับนิ่ว แก้ปวดอักเสบ เป็นยาขับฟอกล้าง (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น.640-641) สารส้มมีรสฝาดเปรี้ยว สมานทั้งภายนอกภายใน แก้ระดูขาว แก้หนองใน ขับปัสสาวะ ขับนิ่ว แก้ปอดอักเสบ ฟอกระดู แก้รำมะนาด เหงือกเป็นแผลบวม ทำให้ฟันมั่นคง แก้แผลในปากคอ สมานแผลห้ามเลือดในแผลเล็กน้อย (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.439)

และอันดับที่ 3 คือ **ดินประสิว** 30 ตำรับ ดินประสิวหรือดินประสิวขาวเป็นเกลือโพแทสเซียมไนเตรต (Potassium nitrate) บริสุทธิ์หรือเกือบบริสุทธิ์ โบราณได้ดินประสิวจากขี้ค้างคาว เตรียมได้โดยการต้มเคี่ยวขี้ค้างคาว แล้วกรองขณะร้อน ทิ้งไว้ให้เย็น จะมีเกล็ดสีขาวของดินประสิวเกาะตามข้างภาชนะที่ต้มนั้น เก็บเอาเกล็ดสีขาวนั้นมาใช้เรียกว่า “ดินประสิวขาว” ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า ดินประสิวมีรสเค็ม ปร่า เย็น มีสรรพคุณขับลมที่คั่งค้างตามเส้น ถอนพิษ ขับปัสสาวะ ใช้ภายนอกสำหรับทาแก้คันตามผิวหนัง (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น. 367) ดินประสิว มีรสเค็มปร่าเย็น ขับลมที่คั่งค้างตามเส้น ทำให้เส้นเอ็นหย่อน ถอนพิษ แก้คันตามผิวหนัง ขับปัสสาวะ แก้โรคผิวหนัง (วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540, น.191)

น้ำกระสายยาในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ ทั้งสิ้นจำนวน 79 ชนิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก สามารถแสดงผลในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

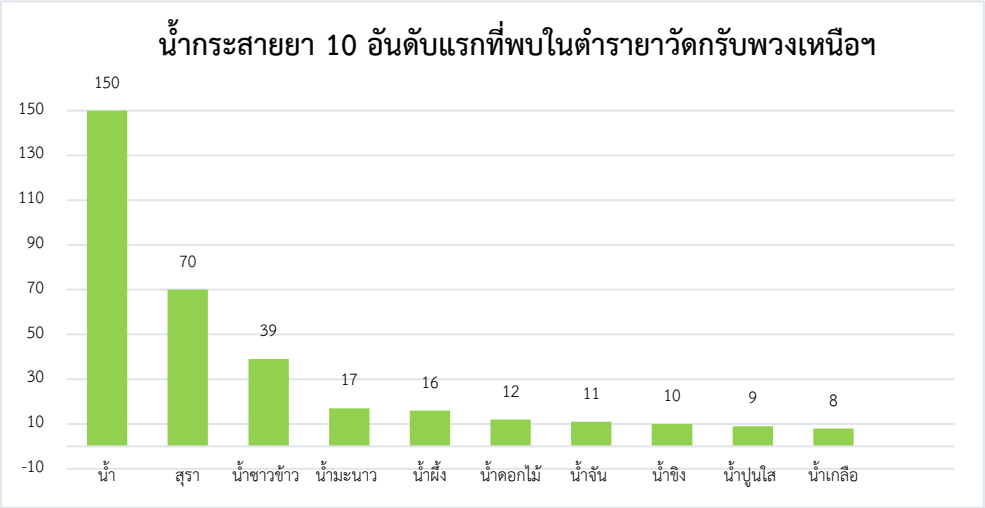

ภาพ 6 น้ำกระสายยา 10 อันดับแรกที่พบในตำรายาวัดกรับพวงเหนือฯ

น้ำกระสายยาที่พบมากที่สุด คือ **น้ำ** 150 ตำรับ ยาไทยส่วนมากมักใช้น้ำสุกหรือน้ำร้อนเป็นกระสายสำหรับละลายยากิน (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น.141)

รองลงมา คือ **สุรา** 70 ตำรับ สุราหรือเหล้าเป็นของเหลวที่มีองค์ประกอบหลักเป็นแอลกอฮอล์ (alchohol) ประเภทเอธานอล (ethanol) ที่ได้จากการหมักธัญพืชชนิดต่าง ๆ ตำราสรรพคุณยาโบราณว่า เหล้ามีรสเมา มีสรรพคุณกระทุ้งพิษ ขับเลือดลม เมื่อใช้เป็นกระสายจะทำให้ยาแล่นเร็ว (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น.169)

และอันดับที่ 3 คือ **น้ำซาวข้าว** 39 ตำรับ น้ำซาวข้าวเป็นน้ำที่ได้จากการล้างข้าวสาร (คำ “สาน” เป็นคำไทใหญ่ แปลว่า “ข้าวที่เอาเปลือกออกแล้ว” ปัจจุบันเขียนผิดเป็น “สาร”) ซึ่งได้จากต้นข้าวที่มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Oryza sativa* L. จัดอยู่ในวงศ์ Gramineae (ชยันต์ พิเชียรสุนทรและคณะ, 2544, น.147)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พบตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรค 3 อันดับแรก คือ โรคเกี่ยวกับไข้ โรคกลุ่มทางเดินอาหารและโรคกลุ่มผิวหนัง ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จึงเป็นหลักฐานทางเอกสารโบราณที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งของการแพทย์แผนไทยของอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกที่แสดงให้เห็นถึงโรคภัย

ไข้เจ็บที่เคยปรากฏในอดีตของชุมชนพรหมพิราม โดยเฉพาะเภสัชวัตถุที่ใช้ในการปรุงยานั้นพบว่า พืชวัตถุที่ปรากฏมากที่สุด คือ ขิง สัตว์วัตถุที่ปรากฏมากที่สุด คือ ช้าง ธาตุวัตถุที่ปรากฏมากที่สุด คือ เกลือทะเล และน้ำกระสายยาที่ปรากฏมากที่สุดคือ น้ำ

คณะผู้วิจัยจะนำงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตำรายาแพทย์แผนไทยของอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย เนื่องจากเป็นการศึกษาเอกสารในพื้นที่เดียวกัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน โดยปรากฏการศึกษาวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 5 เรื่อง คือ 1. งานวิจัยของภัครพล แสงเงิน (2562) 2. งานวิจัยของนันทรัตน์ ยอดกระโหมและคณะ (2564) 3. งานวิจัยของพอฤทัย ปัญญาจักร์และคณะ (2564) 4. งานวิจัยของชลิตา สอนจันทร์และคณะ (2564) และ 5. งานวิจัยของภัครพล แสงเงินและอุเทน วงศ์สถิตย์ (2565)

สารัตถะของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เลขที่ พส.ข.0300 พบว่ามีสรรพคุณในการรักษาโรคเกี่ยวกับไข้มากที่สุด จำนวน 111 ตำรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภัครพล แสงเงิน (2562)** ที่ศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดพรหมพิรามฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0215 **นันทรัตน์ ยอดกระโหมและคณะ (2564)** ที่ศึกษาเกี่ยวกับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ (2)ฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0235 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พอฤทัย ปัญญาจักร์และคณะ (2564)** ที่ศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดสะพานหินฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0274 โดยงานวิจัยทั้งหมดนี้พบว่า เป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคเกี่ยวกับไข้มากที่สุด ดังนั้นการศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ นี้จะเป็นหลักฐานชั้นต้น (primary source) ที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยท้องถิ่นอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกที่ช่วยยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พื้นที่อำเภอพรหมพิรามในอดีตนั้น ผู้คนเจ็บป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับไข้มากที่สุด

เภสัชวัตถุของตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ นั้นพบว่า

พืชวัตถุที่พบความถี่สูงสุดในการปรุงยาคือ ขิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ**ชลิตา สอนจันทร์และคณะ (2564)** ศึกษาเกี่ยวกับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดสันติกาวาสฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0239 งานวิจัยของ**พอฤทัย ปัญญาจักร์และคณะ (2564)** ที่ศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดสะพานหินฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0274 และงานของ**ภัครพล แสงเงินและอุเทน วงศ์สถิตย์ (2565)** ที่ศึกษาตำรับยากวาดคอจากตำรายาแพทย์แผนไทยของอำเภอพรหมพิราม

จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 18 ฉบับ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งงานวิจัยทุกฉบับพบการใช้ขิง เป็นพืชวัตถุที่มีความถี่สูงสุดในการปรุงยา

สัตว์วัตถุที่พบสูงสุดในการปรุงยา คือ ช้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พอฤทัย ปัญญาจักร์และคณะ (2564)** ที่ศึกษาตำรายาแพทย์แผนไทยวัดสะพานหินฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0274 ที่พบว่า ช้าง เป็นสัตว์วัตถุที่มีความถี่สูงสุดในการปรุงยา และธาตุวัตถุที่พบความถี่สูงสุดในการปรุงยา คือ เกลือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ**ชลิตา สอนจันทร์และคณะ (2564)** ศึกษาเกี่ยวกับตำรายาแพทย์แผนไทยวัดสันติกาวาสฯ เอกสารเลขที่ พส.ข.0239 ที่พบว่า เกลือเป็นธาตุวัตถุที่มีความถี่สูงสุดในการปรุงยา

เภสัชวัตถุที่ปรากฏในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ ที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า คือ **ขิง ช้างและเกลือ** ในตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือฯ นั้น ผลการวิจัยดังกล่าวถือเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความนิยมของชาวพรหมพิรามในอดีตในการใช้เภสัชวัตถุต่าง ๆ เพื่อการรักษาโรค โดยเป็นส่วนประกอบทั้งที่มาจากธรรมชาติ และประเด็นสำคัญที่สุด คือ ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เอกสารเลขที่ พส.ข.0300 นั้น เป็นหลักฐานชั้นต้นอีกฉบับหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยยืนยันให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการใช้เภสัชวัตถุจากธรรมชาติมารักษาโรคของชาวพรหมพิรามในอดีตได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์เอกสารต้นฉบับตำรายาแพทย์แผนไทยสามารถขยายผลการวิจัยไปทำการศึกษาวิจัยทั้งสารัตถะและความถี่ของเภสัชวัตถุในตำรายาโบราณเรื่องอื่น ๆ ในจังหวัดพิษณุโลกหรือท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างได้อีกอย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวรรณกรรมของธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *รายการตำรับยาแผนไทยแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: กองทุนภูมิ ปัญญาการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.

คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ. (2556). *บัญชียาหลักแห่งชาติ : บัญชียาจากสมุนไพร*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

พิเชียรสุนทร, แม้นมาส ชวลิต และวิเชียร จีรวงส์. (2544). *คำอธิบายตำราพระโอสถพระนารายณ์ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา 5 ธันวาคม 2542*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์และมูลนิธิภูมิปัญญา.

ชลิตา สอนจันทร์, ศิริวรรณ เพ็ชรมณี, อัจฉราภรณ์ ใจแก้ว และภัครพล แสงเงิน. (2564). สารัตถะในตำรายาวัดสันติกาวาส อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุม วิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยพะเยา วันที่ 28-29 มกราคม 2564* (น. 4020-4034). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ตำรายาแพทย์แผนไทยวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. (ม.ป.ป.). [สมุดข่อยเลขที่ พส.ข.0300 เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

นันทรัตน์ ยอดกระโหม, สาวิตรี แก้วเกตุ และภัครพล แสงเงิน. (2564). สารัตถะในตำรายาวัดกรับพวงเหนือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยพะเยา วันที่ 28-29 มกราคม 2564* (น. 4035-4048). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

บังอร ศรีพานิชกุลชัย. (2551). ขิงเพื่อสุขภาพ. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน Isan Journal of Pharmaceutical Sciences,* 4(1), 1-15.

พจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2553). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระคัมภีร์ปฐมจินดาร์. (2542). *ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พระสุตตันตปิฎก วินัยปิฎก มหาวรรค เภสัชขันธกะ ปัญจเภสัชกถา. (2560). สืบค้นจาก https://84000.org/tipitaka/read/m_siri.php?B=05&siri=7/

พอฤทัย ปัญญาจักร์, มณฑาทิพย์ บุญแก้ว และภัครพล แสงเงิน. (2564). สารัตถะในตำรายาวัดกรับพวงเหนือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยพะเยา วันที่ 28-29 มกราคม 2564* (น. 3645-3657). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ภัครพล แสงเงิน. (2562). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ตำรายาวัดใหม่พรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก.* พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ภัครพล แสงเงิน และอุเทน วงศ์สถิตย์. (2565). *ตำรับยากวาดคอจากตำรายาแพทย์แผนไทยของอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก.* วารสารไทยศึกษา, 18(1), 29-60.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (2540). *สารานุกรมสมุนไพรรวมหลักเภสัชกรรมไทย.* กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

สมุนไพรดอทคอม. (2559). *ช้าง-สัตว์วัตถุ.* สืบค้นจาก https://www.samunpri.com/

สำเนียง เลื่อมใส. (2558). โรคและการเยียวยารักษาในคัมภีร์พุทธศาสนา. ใน *ภูมิปัญญาอาเซียนเวชศาสตร์ในจารึ และเอกสารโบราณ ภาษา - จารึก ฉบับที่ 13 ในวาระ 96 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร* (น. 39-60). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บทความวิจัย (Research Article)

ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต : การวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้

Thai Folk Utensils in the Past: Analysis Types and Wisdoms of How to Make and How to Use the Utensils

สุชาดา เจียพงษ์[1] และ สนม ครุฑเมือง[2*]
Suchada Jiaphong[1] and Sanom Khrutmuang[2*]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต โดยศึกษาข้อมูลจากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต 135 ประเภท ผลการวิจัยจัดประเภทของใช้ได้ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ประเภทเครื่องมือ ปรากฏจำนวน 100ประเภท คิดเป็นร้อยละ 74.07 และประเภทเครื่องใช้ ปรากฏจำนวน 35 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 25.93 ส่วนภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้พบภูมิปัญญาไทย 10 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการดึง ดัน บีบ จับ ยก ทุบ ตี เคาะ ลาก ถู หมุน หนีบ เหวี่ยง เหยียบ ด้วยคน สัตว์ และสิ่งของ จำนวน 57 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 42.22 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการถัก ทอ สาน แกะ สลัก และปั้น จำนวน 19 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 14.09 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้งาไผ่ งาไม้ และใช้บ่วงดักสัตว์ จำนวน 15 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 11.11 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้เดือยขัดกับปิ่น และใช้ใบหวายผูกกับเดือย โดยใช้ตาข่ายคลุมและใช้ไม้ทับ จำนวน 12 ประเภท และภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้หรือเหล็กทำเป็นซี่ ๆ ปลายแหลม มัดด้วยปอ หวายและลวด มัดรวมกัน จำนวน 12 ประเภท ในลำดับเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 8.89 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการตัก รด โพง บรรจุ จำนวน 5 ประเภท และภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ภาชนะทำเป็นรูกลม หรือเหลี่ยม โดยใช้ตอกจักสานหรือเป็นโลหะใช้ทำขนมที่ลอดรูหรือ

[1] สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Science, Phibulsongkram Rajabhat University
[2*]สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Thai Language Program, Faculty of Humanities, Naresuan University
*Corresponding author; email: sanomkhr@gmail.com
(**Received:** 21 February 2023; **Revised:** 3 May 2023; **Accepted**: 8 June 2023)

ใช้รูดักสัตว์ จำนวน 5 ประเภท ในลำดับเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 3.70 ภูมิปัญญาการใช้ชันจากครั่งและยางจากต้นไม้ ทาหรือเคลือบภาชนะ ป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึม จำนวน 4 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 2.96 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้ใบลาน ใบตอง ใบจาก เพื่อบังลม บังฝน และบังแสงแดด จำนวน 3 ประเภท และภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้กระบอกไม้ไผ่ เป็นรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใส่เสื้อผ้า อาหารแห้ง ใส่ของมีค่า และเอกสารต่าง ๆ จำนวน 3 ประเภท ในลำดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.22
คำสำคัญ: ของใช้พื้นบ้าน ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต ภูมิปัญญาไทย

Abstract

The objectives of the study were to analyze types and to analyze wisdoms of how to make and how to use 135 traditional Thai utensils classified and collected in the Thai folk encyclopedia. The findings were found there were two types of appliances classified as 100 tools (74.07 percent) and 35 utensils (25.93 percent). The Thai wisdom of how to make and how to use the traditional appliances was found there were 57 types (42.22 percent) of 10 mechanisms consisting of pulling, pushing, squeezing, grabbing, beating, beating, knocking, dragging, rubbing, pivoting, swinging, stomping on people, animals, and objects. The wisdom of how to use 19 types of appliances by knitting, weaving, weaving, carving and molding which can be calculated as 14.09 percent and also found 15 mechanisms of using bamboo, wood, animal traps as 11.11 percent. There were 12 mechanisms of using wood or steel to make pointed ends tied with jute, rattan and wire tied together calculated as 8.89 percent, 5 mechanisms of scooping, watering, filling, and 5 traditional ones by holing, squaring, or hammering basketry or metal for making snacks through holes or using animal trap representing as 3.70 percent. Additionally, there were 4 traditional mechanisms of using lac and resin coating the containers showing as 2.96 percent whilst there were 3 types of mechanism of using palm leaves, banana leaves, and nipa leaves to block the rain and to shelter from the sunlight. In addition, the result was demonstrated other 3 types of traditional mechanisms of using

bamboo to create various shapes to be clothes, to contain dried foods, valuable things, or documents as 2.22 percent.

Keywords: Thai Folk Appliances, Traditional Thai Folk Utensils, Thai Wisdom

บทนำ

ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเป็นภูมิปัญญาที่สร้างสรรค์ซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์และความชาญฉลาดอันเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมสืบทอดมาเป็นเวลานาน โดยใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมให้สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างมีความสุข มั่นคง ปลอดภัยทั้งส่วนตนและสังคมโดยส่วนรวม ภูมิปัญญาเกี่ยวกับของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเกิดจากคนในสังคมเปลี่ยนสภาพจากการดำรงชีวิตตามธรรมชาติมุ่งมาเป็นสนองความต้องการตามปัจจัย 4 เพื่อการดำรงชีพอย่าง มีความสุข คนในสังคมจึงต้องสร้างงานหัตถกรรม คือ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือของใช้ ดังที่วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2558, น. 6) กล่าวว่า มนุษย์ต้องสร้างงาน “หัตถกรรม” (Crafts, Handicrafts) เพื่อใช้เป็น “เครื่องมือเครื่องใช้” ในการดำรงชีพตั้งแต่การนำหินมากะเทาะเป็นเครื่องมือหินกะเทาะ และพัฒนามาเป็นหินขัดให้เรียบใช้เป็นขวานอย่างที่เรียก ขวานฟ้า ปั้นดินเป็นภาชนะแล้วเผาทำให้ได้ภาชนะดินเผาและเครื่องปั้นดินเผาที่มีรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยหลากหลายนำเถาวัลย์ ต้นพืช มาสานเป็นภาชนะจักสาน งานหัตถกรรมเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญแสดงให้เห็นสภาพการดำรงชีพ การทำมาหากิน การสร้างที่อยู่อาศัย การทำเครื่องนุ่งห่ม จนถึงเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยบำบัดอาการเจ็บป่วย เครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ซึ่งใช้วัสดุ กลวิธี รูปแบบ ต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ ความเชื่อ ขนบประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละเผ่า แต่ละกลุ่มชน แต่ละยุค ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน เครื่องมือเครื่องใช้ของคนไทยแตกต่างจากเครื่องมือเครื่องใช้ของชนกลุ่มอื่น ชนชาติอื่น เพราะเครื่องมือเครื่องใช้ของคนไทยเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานจากสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมไทย เครื่องมือเครื่องใช้ของไทยหลายชนิดสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาที่แยบยลน่าสนใจอย่างยิ่ง ปัจจุบันเครื่องมือเครื่องใช้หลายชนิดกำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลา เพราะไม่สนอง การใช้สอยและสภาพการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการให้ความรู้แก่เยาวชนผ่านหนังสือ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกเหนือจากการให้ความรู้แล้ว ตำราและผลงานการวิจัยยังเป็นบันทึกภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่ง

ผู้วิจัยได้รวบรวมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตไว้เป็นสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทย เผยแพร่ภาษาไทย โดยสำนักพิมพ์ต้นอ้อ 1999 จำกัด (สนม ครุฑเมือง, 2555) และเผยแพร่ฉบับภาษาอังกฤษ (Khrutmuang, 1987) Encyclopedia of Old Folk Utensils as Found in the Lower Northern Provinces of Thailand ฉบับเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราชเนื่องในวโรกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ทั้งนี้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตล้วนสะท้อนถึงภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนไทย ทั้งวิธีคิด วิธีทำ และวิธีใช้ ซึ่งมีคุณค่าอย่างอเนกอนันต์ได้สะท้อนวิถีชีวิตในสังคมท้องถิ่นและสังคมของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี หากไม่มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมสืบสานเผยแพร่ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตอาจสูญหายไปตามกาลเวลา การศึกษาและวิจัยนี้จึงเป็นการตระหนักถึงภูมิปัญญาที่ลุ่มลึกและแยบยลในการสร้างสรรค์ของใช้พื้นบ้านไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต
2. เพื่อวิเคราะห์ภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2 กรอบแนวคิดดังนี้

กรอบแนวคิดการจำแนกประเภทของใช้พื้นบ้านไทย

ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของไนดา (Nida, 1975, p. 174) กล่าวถึงการจำแนกประเภทโดยกล่าวถึง การจัดประเภทสรรพสิ่งตามแนวคิดสิ่งที่เกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ (Manufactured) และกรอบแนวคิดเครื่องมือเครื่องใช้ของวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2558, น. 9-21) มาเป็นกรอบในการจัดประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

เครื่องมือ คือ สิ่งของสำหรับใช้ในการประดิษฐ์ สร้างหรือทำ ในการประกอบอาชีพ การดักและจับ ป้องกันสัตว์ชนิดต่าง ๆ การเกษตร พาหนะ สุขภาพและการรักษาโรค

เครื่องใช้ คือ สิ่งของสำหรับใช้การต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตและความปลอดภัย ความเป็นอยู่ การประกอบอาหาร ภาชนะใส่สิ่งของ เป็นต้น

กรอบแนวคิดภูมิปัญญาไทยในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทย

ภูมิปัญญาไทย ในความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 872) “ภูมิปัญญา น.พื้นความรู้ความสามารถ” พจนานุกรมฉบับมติชน (มติชน, 2547, น. 655) “ภูมิปัญญา น.ความรู้อันสะสมสืบเนื่องกันมาจากความเจนจัดในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน”

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 19 (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2538, น. 248) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน ซึ่งได้เรียนรู้จากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้องและผู้มีความรู้ในชุมชน ความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นแนวทางหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ล่วงลับไปแล้วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกับธรรมชาติ ความรู้ ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษนี้สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับปรุง ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสถานการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ภูมิปัญญาจากความรู้ความคิด ความสามารถ ความฉลาดเชี่ยวชาญโดยพิจารณาจากวิธีทำ และวิธีใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เป็นกรอบแนวคิด 10 ภูมิปัญญา ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการดึง ดัน บีบ จับ ยก ทุบ ตี เคาะ ลากถู หมุน หนีบ เหวี่ยง เหยียบ ด้วยคน สัตว์ และสิ่งของ

2. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการถัก ทอ สาน แกะ สลัก และปั้น

3. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้งาไผ่ งาไม้ และใช้บ่วงดักสัตว์

4. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้เดือยขัดกับปิ่น และใช้ใบหวายผูกกับเดือย โดยใช้ตาข่ายคลุมและใช้ไม้ทับ

5. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้หรือเหล็กทำเป็นซี่ ๆ ปลายแหลม มัดด้วยปอหวายและลวด มัดรวมกัน

6. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้การตัก รด โพง ใส่ บรรจุ

7. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ภาชนะทำเป็นรู กลม หรือเหลี่ยม โดยใช้ตอกจักสานหรือเป็นโลหะใช้ทำขนมที่ลอดรูหรือใช้รูดักสัตว์

8. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ชันจากครั่งและยางจากต้นไม้ ทาหรือเคลือบภาชนะ ป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึม

9. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้ใบลาน ใบตอง ใบจาก เพื่อบังคม บังฝน และบังแสงแดด

10. ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้กระบอกไม้ไผ่ เป็นรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใส่เสื้อผ้า อาหารแห้ง ใส่ของมีค่า และเอกสารต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องในบางประเด็นปรากฏ 1 เรื่อง ได้แก่ งานการวิจัยของ สังคม สีวิไล (2559) เรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้านเครื่องมือดักสัตว์เมืองปากงึ่ม นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาเครื่องมือดักสัตว์ เมืองปากงึ่ม นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว และ 2. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านเครื่องมือดักสัตว์เมืองปากงึ่ม นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวยังไม่ตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ประเภทและวิเคราะห์ภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตอย่างตรงประเด็น จึงต้องสร้างกรอบการวิเคราะห์ความจริง โดยอาศัยหลักและเหตุผลแบบอุปนัยหรืออุปมาน (Inductive Reasoning) ซึ่งสรุปกฎเกณฑ์ จากผู้รู้ศึกษาไว้แล้วมาสรุปเป็นกรอบการวิจัย

สนม ครุฑเมือง (2559, น. 2) ได้กล่าวถึงการสร้างกรอบการค้นหาความจริงในการวิจัยไว้ดังนี้ การค้นหาความจริงโดยทั่วไป แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

1. การค้นหาความจริงโดยอาศัยหลักและเหตุผลแบบอุปนัย หรืออุปมาน (Inductive Reasoning) วิธีนี้เริ่มด้วยข้อเท็จจริงในส่วนย่อย ๆ แล้วนำมาแยกประเภทตามลักษณะหาความสัมพันธ์เปรียบเทียบของข้อเท็จจริงต่าง ๆ วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วจึงสรุปผลเป็นข้อเท็จจริงใหญ่

2. การค้นหาความจริงโดยอาศัยหลักของเหตุผลแบบนิรนัย หรืออนุมาน (Deductive Reasoning) วิธีนี้เริ่มต้นจากหลักเกณฑ์หรือข้อเท็จจริงทั่วไป แล้วนำไปหาข้อมูลตามเกณฑ์อย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้วสรุปย่อย ๆ ใหม่

ดังนั้นการสร้างกรอบการวิจัยแบบอุปนัยหรืออุปมานนี้ จะไม่สามารถสร้างกรอบการวิจัยไว้ก่อนหรือตั้งเป็นธงให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องศึกษาของใช้เกี่ยวกับวิธีทำและวิธีการใช้ไปพร้อม ๆ กัน โดยการวิเคราะห์และการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) สรุปเป็นกรอบของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต ของ สนม ครุฑเมือง ซึ่งจัดพิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ โดยปรับปรุงเนื้อหา รูปภาพประกอบและรายละเอียดบางประเด็น ดังนี้

1. สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือฉบับเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช เนื่องในวโรกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ พ.ศ. 2530 ฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษ (Khrutmuang, 1987) Encyclopedia of Old Folk Utensils as Found in the Lower Northern Provinces of Thailand พิมพ์โดยบริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด

2. สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต พิมพ์ครั้งที่ 3 โดยบริษัทต้นอ้อ 1999 จำกัด พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นฉบับที่รวบรวมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตไว้จำนวนมากที่สุด 135 ประเภท ดังปรากฏในตาราง 1

2. ขอบเขตด้านกรอบการวิจัย

จากข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

2.1 ประเภทของใช้พื้นบ้านในอดีต สรุปได้ 2 ประเภท

2.1.1 ประเภทเครื่องมือ คือ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาชีพทางการเกษตร การดำเนินงานด้วยพาหนะ การดัก และการจับสัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.2 ประเภทเครื่องใช้ คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน การประกอบอาหาร ภาชนะใส่สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น

2.2 ภูมิปัญญาในวิธีทำและวิธีใช้ จะวิเคราะห์ในภาพรวมของกลวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยกลวิธีการที่แยบยล โดยอาศัยความคิดที่เป็นเหตุผล สภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ประกอบการดำเนินงานประเภทต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ของใช้พื้นบ้านในอดีต : การวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำ และวิธีการใช้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลเฉพาะของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (สนม ครุฑเมือง, 2555) ปรากฏของใช้พื้นบ้านไทย ในอดีต จำนวน 135 ประเภท โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 นำรูปภาพประกอบของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเฉพาะเรื่องที่ยกตัวอย่าง

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต โดยแบ่งประเภทตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ตั้งชื่อของใช้พื้นบ้านในอดีต

2.2 วิเคราะห์ภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้โดยอาศัยกลวิธีการคิดที่แยบยลและลึกซึ้ง เพื่อแก้ไขปัญหาของการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ซึ่งคำนึงถึงปัจจัยจากสภาพของลักษณะธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

2.3 เสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และเสนอด้วยตาราง ความถี่ และค่าร้อยละ

3. ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยสังเขป

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต แบ่งได้เป็น 2 หัวข้อดังนี้

ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต

ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตมีจำนวน 135 ประเภท แบ่งประเภทของใช้พื้นบ้านไทยได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1. เครื่องมือ พบจำนวน 100 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 74.07
2. เครื่องใช้ พบจำนวน 35 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 25.93 ดังแผนภูมิที่ 1

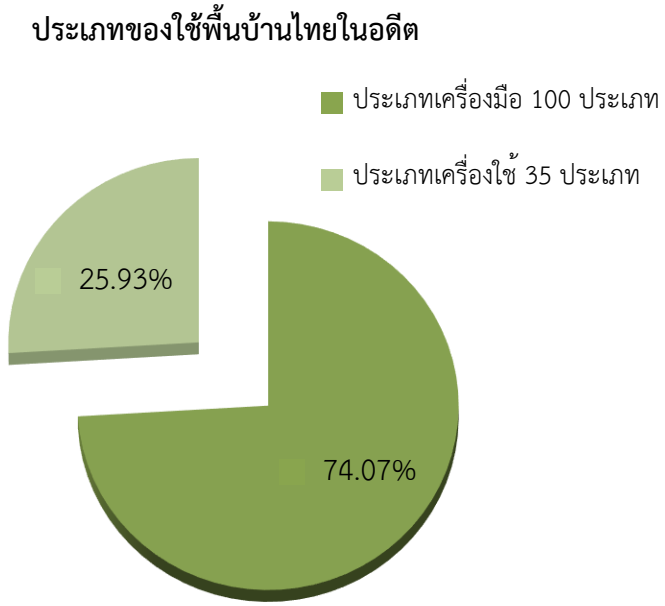

ภาพ 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต

ทั้งนี้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตแบ่งประเภทย่อยได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ				เครื่องใช้		
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางสัญจร	การรักษาโรค สุขภาพ หรือคุณธรรม	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาชีพ	ยานพาหนะ
1	กรงตาแมว	✓						
2	กรบ	✓						
3	กระจองงอง					✓		

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ					เครื่องใช้	
		จับ ดัก ข้ง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ
4	กระชอนรดน้ำ		✓					
5	กระต่ายขูดมะพร้าว						✓	
6	กระแตะ	✓						
7	กระบวย						✓	
8	กระบอกน้ำ						✓	
9	กระโปะทำลอดช่อง						✓	
10	กระแส		✓					
11	กลัก							✓
12	ก้อม	✓						
13	กะลากันมด	✓						
14	กะลาครอบปลาหมู	✓						
15	กะเหล็บ							✓
16	กะโห้		✓					
17	กับดักงู	✓						
18	กาจับหลัก	✓						
19	เกวียน			✓				
20	โกรกกราก	✓						
21	โกรกกรากเจาะไม้	✓						
22	ขด	✓						
23	ขุบ			✓				
24	ขอฉาย		✓					
25	ขลุบ		✓					
26	ข้อง	✓						

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ					เครื่องใช้	
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ
27	ครกกระเดื่อง						✓	
28	ครกข้าวโพด						✓	
29	ครกไม้						✓	
30	คราด		✓					
31	คราดมือเสือ		✓					
32	ครืน	✓						
33	ครุ							✓
34	ครุโพง							✓
35	คอนตัง	✓						
36	คันสุน	✓						
37	คานหลาว		✓					
38	คีมไม้		✓					
39	เครื่องสีข้าว		✓					
40	เครื่องสีข้าวโพด		✓					
41	เครื่องหีบอ้อย		✓					
42	เคียว		✓					
43	งอบกะโล่					✓		
44	จั่นดักสัตว์	✓						
45	จั่นใย	✓						
46	จิบไซ	✓						
47	เฉลว						✓	
48	ชงโลง		✓					

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ				เครื่องใช้		
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ
49	ชนัก	✓						
50	ชนาง	✓						
51	ช้างหีบ		✓					
52	ชุด	✓						
53	ชุดดักเม่น	✓						
54	เซี่ยนหมาก						✓	
55	ซ่อน	✓						
56	ซุ้มแอ่วนก	✓						
57	ไซ	✓						
58	ด้วงแย้	✓						
59	ด้วงหนู	✓						
60	ตะขาบ	✓						
61	ตะแคะ						✓	
62	ตะบันไฟ					✓		
63	ตะลุ่ม							✓
64	ตังบาน	✓						
65	ต่างวัว		✓					
66	ตานั่ง	✓						
67	ตานาบ	✓						
68	ตุ้ม	✓						
69	เตาเชิงกราน					✓		
70	เตาฟืน						✓	
71	ถ้วยรีดผ้า					✓		

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ				เครื่องใช้			
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ	
72	ไถ		✓						
73	ท่อปลา	✓							
74	นมนาง			✓					
75	เบ็ดตกปลา	✓							
76	เบ็ดนางรำ	✓							
77	เบ็ดพาน	✓							
78	โบม						✓		
79	ปกหลก	✓							
80	ปัจจัยไม้							✓	
81	เปลไม้ไผ่					✓			
82	พลั่ว		✓						
83	พ้อม							✓	
84	พางลาง	✓							
85	ฟ้าลั่น	✓							
86	ม้าหั่นยา		✓						
87	ม้าหาบข้าว		✓						
88	ไม้กวาดเมืองลับแล					✓			
89	ไม้ควง		✓						
90	ไม้นมนาง				✓				
91	ไม้นวดนมนาง				✓				
92	ไม้ปากกา		✓						
93	ไม้โปง		✓						

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ			เครื่องใช้			
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ
94	ไม้มือเสือ		✓					
95	ไม้หมอนวด				✓			
96	ไม้หมุน				✓			
97	ไม้หวีดเสียง				✓			
98	ไม้หีบอ้อย		✓					
99	รองเท้าไม้					✓		
100	ระหัด		✓					
101	รางไต้						✓	
102	แร้วธนู	✓						
103	แร้วนกเอี้ยง	✓						
104	แร้วลอย	✓						
105	แร้วสวรรค์	✓						
106	ลอบ	✓						
107	ลันดักปลาไหล	✓						
108	ลูกโยน	✓						
109	เลื่อน		✓					
110	วี					✓		
111	สว่านโยน		✓					
112	สัดทา		✓					
113	สาแหรก							✓
114	สุ่ม	✓						
115	เสือตบตูด	✓						
116	หน้าไม้	✓						

ตาราง 1 ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ของไทยพื้นบ้านไทยในอดีต	เครื่องมือ				เครื่องใช้		
		จับ ตัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์	การประกอบอาชีพเกษตร	การเดินทางพาหนะ	การรักษาโรค สุขภาพอนามัย	ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่	ในครัวเรือน การประกอบอาหาร	ภาชนะใส่ เก็บของ
117	หม้อกลั่นยา				✓			
118	หม้อคอควาย						✓	
119	หมอนไม้					✓		
120	หม้อน้ำ						✓	
121	หวิน	✓						
122	ห้าว	✓						
123	หินบดยา				✓			
124	อีงับ	✓						
125	อีจู้	✓						
126	อีตูด	✓						
127	อีเทิ้ง	✓						
128	อีโรย						✓	
129	อีเล็ง	✓						
130	อีหัน	✓						
131	อีหับ	✓						
132	อีโหง	✓						
133	แอ๊บ	✓						
134	แอบใส่ผ้า							✓
135	โอกรีดปลาหลด	✓						
	รวม	61	29	3	7	10	16	9
	ร้อยละ	45.18	21.48	2.22	5.18	7.40	11.85	6.66

จากตาราง 1 แสดงจำนวนความถี่และค่าร้อยละของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต โดยของใช้พื้นบ้านไทยประเภทเครื่องมือ พบ 4 ประเภทย่อย และของใช้พื้นบ้านประเภทเครื่องใช้ พบ 3 ประเภทย่อย โดยพบเครื่องมือจับ ดัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์ มากที่สุด จำนวน 61 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 45.18 รองลงมา ได้แก่ เครื่องมือการประกอบอาชีพและการเกษตร จำนวน 29 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 21.48 เครื่องใช้ในครัวเรือน การประกอบอาหาร จำนวน 16 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 11.85 เครื่องใช้ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่ จำนวน 10 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 7.40 เครื่องใช้ภาชนะใส่ เก็บของใช้ จำนวน 9 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 6.66 เครื่องมือการรักษาโรค สุขภาพอนามัย จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 5.18 และ เครื่องมือการเดินทาง พาหนะ พบน้อยที่สุด จำนวน 3 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 2.22

ภูมิปัญญาในวิธีการทำและการใช้

ภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต โดยสรุปตามกรอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบภูมิปัญญา 10 ด้าน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ภูมิปัญญาไทยจากของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต

ลำดับ	ภูมิปัญญาไทย	จำนวน	ร้อยละ
1	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการดึง ดัน บีบ จับ ยก ทุบ ตี เคาะ ลากถู หมุน หนีบ เหวี่ยง เหยียบ ด้วยคน สัตว์ และสิ่งของ	57	42.22
2	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการถัก ทอ สาน แกะ สลัก และปั้น	19	14.10
3	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้งาไผ่ งาไม้ และใช้บ่วงดักสัตว์	15	11.11
4	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้เดือยขัดกับปิ่น และใช้ใบหวายผูกกับเดือย โดยใช้ตาข่ายคลุมและใช้ไม้ทับ	12	8.89
5	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้หรือเหล็กทำเป็นซี่ ๆ ปลายแหลม มัดด้วยปอหวายและลวด มัดรวมกัน	12	8.89
6	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการตัก รด โพง ใส่ บรรจุ	5	3.70

ตาราง 2 ภูมิปัญญาไทยจากของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต (ต่อ)

ลำดับ	ภูมิปัญญาไทย	จำนวน	ร้อยละ
7	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ภาชนะทำเป็นรู กลม หรือเหลี่ยม โดยใช้ตอกจักสานหรือเป็นโลหะใช้ทำขนมที่ลอดรูหรือใช้รูดักสัตว์	5	3.70
8	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ชันจากครั่งและยางจากต้นไม้ ทาหรือเคลือบภาชนะ ป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึม	4	2.96
9	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้ใบลาน ใบตอง ใบจาก เพื่อบังคม บังฝน และบังแสงแดด	3	2.22
10	ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้กระบอกไม้ไผ่ เป็นรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใส่เสื้อผ้า อาหารแห้ง ใส่ของมีค่า และเอกสารต่าง ๆ	3	2.22
	รวม	**135**	**100**

จากตาราง 2 ภูมิปัญญาที่วิเคราะห์ได้จากการทำและวิธีการใช้ 10 ด้าน โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย พบภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการดึง ดัน บีบ จับ ยก ทุบ ตี เคาะ ลากถู หมุน หนีบ เหวี่ยง เหยียบ ด้วยคน สัตว์ และสิ่งของ มากที่สุดจำนวน 57 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 42.22 รองลงมาเป็นภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการถัก ทอ สาน แกะ สลัก และปั้น จำนวน 19 คิดเป็นร้อยละ 14.10 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้งาไผ่ งาไม้ และใช้บ่วงดักสัตว์ จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 11.11 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้เดือยขัดกับปิ่น และใช้ใบหวายผูกกับเดือย โดยใช้ตาข่ายคลุมและใช้ไม้ทับ จำนวน 12 คิดเป็นร้อยละ 8.89 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการตัก รด โพง ใส่ บรรจุ จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 3.70 ภูมิปัญญาการใช้ภาชนะทำเป็นรู กลม หรือเหลี่ยม โดยใช้ตอกจักสานหรือเป็นโลหะใช้ทำขนมที่ลอดรูหรือใช้รูดักสัตว์ จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 3.70 ภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ชันจากครั่งและยางจากต้นไม้ ทาหรือเคลือบภาชนะ ป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึม จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 2.96 ส่วนภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้ใบลาน ใบตอง ใบจาก เพื่อบังคม บังฝน และบังแสงแดด และภูมิปัญญาด้วยกลวิธีการใช้ไม้กระบอกไม้ไผ่เป็นรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใส่เสื้อผ้า อาหารแห้ง ใส่ของมีค่า และเอกสารต่าง ๆ พบน้อยที่สุด จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 2.22

ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเครื่องมือ เครื่องใช้ อย่างละ 2 ประเภท ดังนี้

กรงตาแมว เครื่องมือ ประเภทจับดัก ขัง ผูกไล่ ป้องกันสัตว์

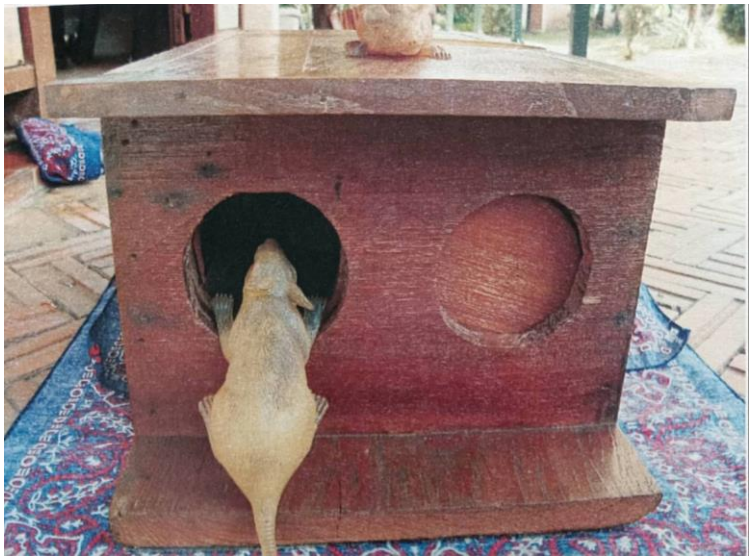

ภาพ 2 จากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต
ที่มา: สนม ครุฑเมือง. 2555, น. 1

กรงตาแมว กล่องตาแมวหรือกรอกตาแมว เป็นกล่องไม้ชนิดหนึ่งสำหรับดักหนู ปกติการดักหนูโดยใช้เครื่องมือบางชนิด เช่น ด้วง ฟ้าทับเหว ต๋ำกระทืบหนู ฯลฯ หนูที่ดักได้จะตายเพราะถูกบ่วงเชือกรัดหรือแผ่นไม้ทับ การเอาหนูตายแล้วมาทำเป็นอาหารไม่อร่อย หากเป็นหนูถูกฆ่าใหม่ ๆ เนื้อจะแดงสด เมื่อปรุงอาหารจะได้รสชาติดี ดังนั้นชาวบ้านจึงคิดวิธีการจับหนูเป็น ๆ เพื่อเก็บไว้ทำอาหารกินได้นาน ๆ กรงตาแมวจึงเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ดักและขังหนูครั้งละหลาย ๆ ตัว

ภูมิปัญญา กรงตาแมวทำเป็นกล่องไม้เหมือนหีบไม้ใส่เสื้อผ้า มีรูปเป็นกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้ไม้สักทำเป็นกล่องมีความกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร กล่องสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เข้ามุมใช้ประตูตีประกบกันเป็นกล่อง ใช้ฝาไม้ปิดโดยทำรางเลื่อนดึงเข้าดึงออกได้ ด้านข้างกล่องไม้จะเปิดช่องกว้างหลาย ๆ ช่อง ให้อากาศถ่ายเท และเพื่อให้หนูเห็นเหยื่อล่อภายในกลิ่งใช้ตะแกรงลวดหรือเหล็กเส้นเล็ก ๆ กั้นช่องทำเป็นซี่กรงกันไม่ให้หนูออกมา กล่องไม้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลไกดักหนู และส่วนกรงขังหนู

ส่วนกลไกดักหนูจะอยู่ด้านหน้า เจาะรูกลม ๆ 2 รู ด้านหน้ากล่องไม้เพื่อทำเป็นทางเข้า รูเจาะต้องใหญ่พอให้หนูตัวโต ๆ เข้าไปภายในกล่องได้ ไม้ด้านหน้านี้ทำให้กระดกให้ไม้วงกลมกลิ้งปิดรูกลม 2 รู ซึ่งเป็นทางเข้าของหนู หากหนูเข้าไปรูหนึ่งรูใด ไปเหยียบไม้กระดกภายใน ฝาวงกลม

จะกลิ้งมาปิดทันที หนูจะรีบหาทางออก และเข้าไปในช่องกรงขังหนูทำเป็นประตูเข้าเหมือนเป็นงา ซึ่งทำด้วยลวดหรือเหล็ก ซึ่งหนูกัดออกมาไม่ได้

การใช้กรงตาแมว นำกล่องไม้ไปวางที่มีหนูชุกชุม ใช้เมล็ดข้าวเปลือก ข้าวสาร ถั่วต่าง ๆ โดยไว้ในกระชังหรือวางเรียงรายตามช่องปากทางเข้า หนูเห็นเหยื่อล่อจะเดินเข้าไปทางช่องที่เป็นตาแมว แผ่นไม้กระดกฝาวงกลมปิดไว้สนิท หนูจะหนีไปอยู่ในกรงขังช่องตาแมวอีกข้างหนึ่ง ซึ่งยังเปิดอยู่ เป็นช่องทางให้หนูเข้าไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเต็มกล่องไม้ การเรียกว่า กรงตาแมว เพราะว่าทางเข้าของหนูคล้ายนัยน์ตาของแมวทั้ง 2 ข้าง

หม้อกลั่นยา เครื่องมือ ประเภทสุขภาพ การรักษาโรค

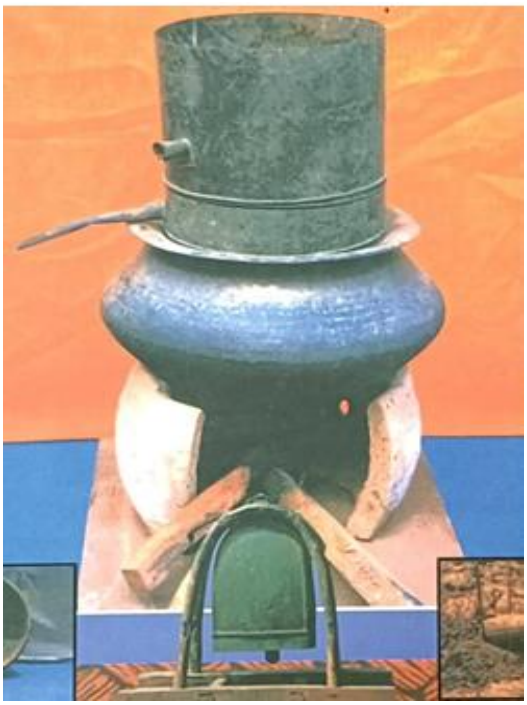

ภาพ 3 จากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต
ที่มา: สนม ครุฑเมือง, 2555, น. 239

หม้อกลั่นยา เป็นภาชนะสำหรับต้มกลั่นยาชนิดเป็นน้ำ โดยใช้ไอระเหยจากสมุนไพรที่ต้มลอยไปกระทบความเย็นกลายเป็นหยดน้ำ ส่วนมากใช้กลั่นยาที่กินยาก

การรักษาของชาวบ้านในสมัยก่อน มีความเชื่อเรื่องคาถาอาคม เชื่อผีสางเทวดา จึงมีการรักษาโดยการรดน้ำมนต์ เข้าทรงและสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น ต่อมาเริ่มใช้รากไม้ เปลือกไม้ ใบไม้ และส่วนอื่น ๆ มาฝนหรือต้มเป็นยารักษาโรค พระหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีอายุมาก ๆ มักจะทำ

หน้าที่เป็นหมอของหมู่บ้านหรือที่เรียกว่า หมอกลางบ้าน ตัวยาจากสมุนไพรชนิดใดรักษาคนหายป่วย ก็จดบันทึกไว้ในสมุดข่อยบางทีมียาประเภทผีบอกจดบันทึกไว้เช่นกัน การทำยาประเภทฝน ราก หัว หรือเปลือกสมุนไพรกับหินหรือฝาละมีค่อนข้างทำได้ง่าย การใช้สมุนไพรใส่หม้อต้มดื่มน้ำซึ่งเป็นตัวยาที่มักทำกันโดยทั่วไปแต่การกลั่นยาโดยใช้ไอระเหยให้กลายเป็นหยดน้ำ ค่อนข้างมีวิธีการที่ยุ่งยากกว่าการฝน บดหรือต้มยา

ภูมิปัญญา หม้อกลั่นยาเดิมทีเดียวใช้หม้อดินที่ใช้หุงข้าว ทำเป็นหม้อต้มใส่สมุนไพรไว้ตามสูตรผสม ปั้นหวดดินเป็นรูปทรงกระบอก วางครอบปากหม้อดินใช้เศษผ้าคาดรอยต่อป้องกันไอระเหยออกมา ชาวบ้านเรียกเศษผ้านี้ว่า “เตี่ยวผ้า” หวดดินนี้มีกรวยให้น้ำกลั่นยาไหลลงภาชนะรองรับ และทำเป็นรางลึกเหมือนก้นกระทะใส่น้ำเย็นไว้ เมื่อต้มเคี่ยวยาสมุนไพรจะเกิดไอระเหยลอยไปกระทบความเย็น ทำให้เกิดหยดน้ำไหลลงไปในกรวย เก็บเป็นตัวยารักษาไว้รักษาโรคภัยไข้เจ็บต่อไป การกลั่นยาดังกล่าวใช้วิธีการเหมือนกับต้มสุราเถื่อนของชาวบ้าน

ในช่วงระยะหลังจากการใช้หม้อดินเป็นหม้อกลั่นยา ก็เปลี่ยนมาใช้หม้อทองเหลืองเป็นภาชนะต้มยาแทน มีการเชื่อมหรือบัดกรีเป็นกระทะใส่น้ำ และมีกรวยเป็นรางให้ยาไหลลงภาชนะรองรับ สามารถถ่ายน้ำออกได้ง่ายกว่าหวดหม้อดิน ยาที่ใช้หม้อกลั่นยามักเป็นยาประเภทน้ำขิง น้ำแดง ใช้แก้ปวดท้องจุกเสียด แก้เหน็บชา ยาประเภทกรดส้มซึ่งใช้ใส่หูด ขี้ทูด กลาก เกลื้อน และถอนยวงหัวพิษ สุนัขบ้ากัด เป็นต้น

กระจองงอง เครื่องใช้ ประเภทความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่

ภาพ 4 จากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต
ที่มา: สนม ครุฑเมือง, 2555, น. 5

กระจองงอง โพรงไต้หรือโพรงตะเกียง เป็นโครงไม้สำหรับป้องกันลมพัดไม่ให้ไฟดับในขณะที่ใช้ส่องทางเดิน

การที่ชาวบ้านเรียก “กระจองงอง” เพราะมีความเชื่อว่า ผีประเภทหนึ่ง คือผีกระจองงอง ชอบออกหากินตอนกลางคืน มีไฟส่องทางเป็นลำแสงขนาดใหญ่ ออกมาจากใต้คางมีรูปร่างคล้ายเป็นโพรงไม้ จึงคิดทำโพรงตะเกียงขึ้น และเรียกชื่อว่า “กระจองงอง”

ภูมิปัญญา กระจองงองในระยะแรก ๆ อาจใช้ใบไม้ห่อป้องกันไต้ตะเกียงดับ ต่อมาใช้กาบหมาก กาบกล้วยทำเป็นโครงบังลม จนกระทั่งใช้กระบอกไม้ไผ่ 1 ปล้อง ปาดด้านข้างเสี้ยวออกเล็กน้อยเพื่อวางไต้หรือตะเกียงได้ ใช้มือจับหิ้วด้านบน ต่อจากการใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นกระจองงองแล้ว มีการใช้แผ่นไม้เนื้อแข็งและไม้สักประดิษฐ์เป็นกล่องสี่เหลี่ยมมีหลายรูปแบบ ใช้ตะปูตียึดสามารถกันน้ำฝนได้ด้วย ภายหลังมีการใช้สังกะสีมากขึ้น กระจองงองหรือโพรงตะเกียงจะใช้สังกะสีบัดกรีทำให้มีน้ำหนักเบา สามารถปิดป้องกันลม น้ำฝนได้ดีกว่ากระจองงองที่ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่และแผ่นไม้

ไม้กวาดเมืองลับแล เครื่องใช้ ประเภทความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่

ภาพ 5 จากสารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต
ที่มา: สนม ครุฑเมือง (2555, น. 175)

ไม้กวาด เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ทำความสะอาดสถานที่อยู่อาศัย และมีใช้มาตั้งแต่โบราณกาลที่มนุษย์เริ่มรู้จักคิด รู้จักประดิษฐ์ สิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวก จากการสอบถามชาวบ้านที่มีอายุมาก ๆ ซึ่งอยู่ในเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ สรุปใจความได้ว่า ไม้กวาดที่ใช้ปัดกวาดตามบ้านเรือนอยู่ขณะนี้ไม่ทราบว่ามีมาตั้งแต่ครั้งใด และแหล่งใดเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นก่อนรู้เพียงว่าเคยใช้ “ไม้กวาด” และ “ไม้กราด” คู่กันมาตั้งแต่สมัยเป็นเด็ก ๆ ไม้กวาดสมัยก่อนจะผูกยึดด้วยหวายที่แน่นหนาและประณีตกว่าในปัจจุบันนี้ จำนวนหวายที่ผูกมัดกับดอกไม้กวาด หรือชาวเมืองลับแลเรียกว่า ดอกตองกง จะขมวดมัดเป็นปมหรือเป็นเงื่อนไม่ต่ำกว่า 44 ปม ด้ามจะเป็นหวายมิใช่ไม้หรือไม้ไผ่ ไม้กวาดลับแลของแท้ต้องผูกมัดด้วยหวายแน่นผูกมัด นับปมหวายกว่า 44 ปมและมัดด้วยผ้าสีแดงเป็นสัญลักษณ์ของเมืองแม่ม่ายคือเมืองลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

สำหรับไม้กวาดเมืองลับแลซึ่งอยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไม้กวาดที่มีชื่อเสียงและแพร่หลายมากที่สุด มีประวัติความเป็นมา ดังนี้

ครั้งหนึ่งพระศรีพนมมาศ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะนั้นได้ลงไปพบเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ท่านได้หยิบใบไม้ซึ่งนำมาจากเมืองจีน ส่งให้พระศรีพนมมาศดูและถามว่าพืชชนิดนี้ในเมืองไทยจะมีหรือไม่ พระศรีนพนมมาศบอกว่า จะขึ้นไปค้นคว้า เมื่อกลับมาถึงลับแลก็ได้สำรวจจึงพบว่าในเขตอำเภอลับแลมีต้นไม้ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ชาวพื้นบ้านเรียกว่าต้นตองกง พระศรีพนมมาศจึงนำต้นตองกงไปให้เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ในโอกาสที่ได้ลงไปราชการที่กรุงเทพฯ เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีบอกว่าต้นพืชชนิดนี้แหละดอกของมันใช้ทำไม้กวาดได้ ครั้นพระศรีพนมมาศกลับถึงลับแลก็เริ่มลงมือให้ราษฎรช่วยกันเก็บดอกตองกงมารวบรวมไว้มากพอสมควร แล้วเรียกชาวบ้านตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล ตำบลหัวดง ตำบลละ 2 คน มาฝึกทำกับพระศรีพนมมาศเมื่อฝึกหัดทำได้ดีแล้วก็เรียกราษฎรมาฝึกทำเรื่อย ๆ จนทำไม้กวาดเป็นเกือบทุก ๆ คน ในลับแลพระศรีพนมมาศได้รวบรวมไม้กวาดส่งไปให้เจ้านายหลายพระองค์ เพื่อโฆษณาเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านลับแล บรรดาเจ้านายหลายพระองค์ได้ทรงตอบขอบใจ ดังสำเนาลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพถึงพระศรีนพมาศ ดังต่อไปนี้

ศาลาว่าการมหาดไทย

26 มิถุนายน ร.ศ.128

ถึงพระศรีพนมมาศ นายอำเภอลับแล

ได้รับจดหมายลงวันที่ 9 เมษายน ศกนี้ กับไม้ยุงกวาด ดอกตองกงและน้ำผึ้งที่ส่งมาให้แล้ว มีความชอบใจเป็นอันมาก ไม้ยุงกวาดนั้นดีทีเดียว ถ้าคิดอ่านให้ราษฎรทำขายจะเป็นสินค้าได้อย่างหนึ่ง และควรส่งมาทูลเกล้าฯ ถวายบ้าง

ดำรงราชานุภาพ

เมื่อได้รับแนะนำจากสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพแล้ว พระศรีพนมมาศได้นำสิ่งที่ชาวลับแลทำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และกระทรวงมหาดไทย ได้มีสารตราดำเนินกระแสพระบรมราชโองการตอบรับถึงพระศรีพนมมาศ มีใจความว่า “ถ้าพระศรีพนมมาศทำไม้ที่ใช้ดอกตองกงออกจำหน่ายเป็นสินค้าได้แล้ว จะทรงยินดีและเป็นประโยชน์แก่ประเทศสืบไป” หลังจากนั้นพระศรีพนมมาศก็ได้ประกาศให้ชาวลับแลทำไม้กวาดเป็นการใหญ่ส่งไปขายจนเป็นสินค้าที่สำคัญและเป็นที่รู้จักแพร่หลาย สมดังพระราชประสงค์ทุกประการ

ภูมิปัญญา ไม้กวาดเมืองลับแลมีชื่อเสียงมากที่สุดในประเทศไทย เพราะที่สำคัญปัดกวาดคือ ส่วนที่เป็นดอกไม้กวาดหรือดอกตองกงมีลักษณะแน่นหนาทนทาน ซึ่งชาวบ้านลับแลดั้งเดิมจะใช้หวายสีขาวผูกมัดเป็นเงื่อนไม่ต่ำกว่า 44 ปม ยิ่งมีปมหรือมีเงื่อนมาก ๆ ไม้กวาดจะหนามากขึ้น การผูกรัดด้วยหวายจะเหนียวแน่นกว่าปอหรือเชือก ขนาดอกไม้กวาดจะยาวประมาณ 1 ฟุต เมื่อผูกมัดแล้วแผ่นไม้กวาดจะกว้างประมาณ 1 ฟุต ด้ามจะทำด้วยหวาย ชาวบ้านลับแลจะทำไม้กวาด 3 ขนาด คือ ขนาดเล็กจะใช้สำหรับเป็นของที่ระลึก มีความยาวทั้งด้ามและที่สำหรับกวาดประมาณ 15 เซนติเมตร ขนาดกลางมีความยาวทั้งด้ามและที่สำหรับกวาดประมาณ 50 เซนติเมตร ส่วนขนาดใหญ่ที่มักใช้กันโดยทั่วไป จะมีความยาวทั้งด้ามและที่สำหรับกวาดประมาณไม่ต่ำกว่า 1 เมตร

ปัจจุบันจังหวัดต่าง ๆ ได้ทำไม้กวาดกันทั่วไปในประเทศไทย วัสดุที่ทำไม้กวาดอาจแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น หวายสำหรับผูกมัดดอกไม้กวาดค่อนข้างจะหายาก ก็จะใช้เชือกไนล่อน พลาสติกหรือปอ ผูกมัดแทน จะให้เหนียวแน่นมากขึ้นก็อาจจะชุบด้วยชันผสมน้ำมันยาง ส่วนด้ามแทนที่จะใช้หวายก็ใช้ไม้ไผ่ หรือไม้จริง ๆ ก็มี ส่วนดอกไม้กวาดหรือดอกตองกงบางแห่งก็ใช้ใบตาลฉีกเป็นส่วนเล็ก ๆ แล้วมัดหรือถักด้วยปอก็มี แต่ความคงทนแล้วสู้ไม้กวาดดั้งเดิมของชาวเมืองลับแลไม่ได้ และหากวัสดุที่ทำไม้กวาดหายากยิ่งขึ้น อาจมีผู้คิดไม้กวาด

พลาสติกแทนหรือมิเช่นนั้นในอนาคต อาจใช้เครื่องดูดฝุ่นแทนไม้กวาดกันหมดทุกครัวเรือนก็ย่อมเป็นไปได้

ไม้กวาดใช้ปัดกวาดตามสถานที่อยู่อาศัยและที่อื่น ๆ ให้เกิดความสะอาดเรียบร้อย การเก็บรักษาให้คงทน เมื่อใช้ไม้กวาดเสร็จแล้วควรให้ด้ามไม้กวาดตั้งกับพื้น ส่วนปลายที่ปัดกวาดอยู่ข้างบนหรือพิงกับผนัง เพราะจะทำให้ดอกไม้กวาดไม่หลุดลุ่ยได้ง่ายเกินไป

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ประเภทของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตและภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ ผลการวิจัยสามารถจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ คือเครื่องมือ ปรากฏมากที่สุด ลำดับรองลงมาคือ เครื่องใช้ ทั้งนี้ เครื่องมือ คือ สิ่งของสำหรับใช้ในการประดิษฐ์ สร้างหรือทำในการประกอบอาชีพ การดักและจับ ป้องกันสัตว์ชนิดต่าง ๆ การเกษตร พาหนะ สุขภาพและการรักษาโรค มี 4 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) เครื่องมือจับ ดัก ขัง ผูก ไล่ ป้องกันสัตว์ 2) เครื่องมือการประกอบอาชีพและการเกษตร 3) เครื่องมือเดินทาง พาหนะ และ 4) เครื่องมือการรักษาโรคสุขภาพอนามัย และเครื่องใช้ คือ สิ่งของสำหรับใช้การต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตและความปลอดภัยความเป็นอยู่ การประกอบอาหาร ภาชนะใส่สิ่งของ มี 3 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) เครื่องใช้ความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่ 2) เครื่องใช้ในครัวเรือน การประกอบอาหาร และ 3) เครื่องใช้ภาชนะใส่ เก็บของ ทั้งนี้จัดประเภทแตกต่างกับแนวคิดของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2558, น. 7) ได้แบ่งของใช้พื้นบ้าน 8 ประเภท โดยจัดประเภทเครื่องมือ และเครื่องใช้รวมกัน ไม่แยกประเภทเครื่องมือและเครื่องใช้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเครื่องมือ เครื่องใช้ ออกเป็นคนละประเภทเนื่องจากมีลักษณะที่แตกต่างตามคำนิยามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ส่วนการวิเคราะห์ภูมิปัญญาในวิธีการทำและวิธีการใช้ของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต ทั้งนี้สะท้อนองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด และเชี่ยวชาญของคนไทยในอดีต โดยพบภูมิปัญญาไทยในการสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ด้วยกลวิธีการคิดประดิษฐ์แก้ไขปัญหานานาชนิดได้อย่างลุ่มลึกและแยบยลอันเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังอย่างแท้จริง ซึ่งผลของการวิจัยพบภูมิปัญญา 10 ด้าน สอดคล้องกับเอกวิทย์ ณ ถลาง (2540, น. 11) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่าภูมิปัญญาเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ความคิดความจัดเจน ความสามารถ ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้จากการปรับตัว และเพื่อ

ความอยู่รอดดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่ได้พัฒนาสืบสานต่อกันมา

นอกจากนี้เห็นได้ว่าของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในวิถีชีวิตประจำวันตามปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะเครื่องมือพบเครื่องมือสำหรับจับสัตว์เพื่อใช้ประกอบอาหารเป็นเครื่องมือที่พบมากที่สุด ส่วนเครื่องใช้ในครัวเรือนการประกอบอาหารมากที่สุดเช่นกัน สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตให้ความสำคัญกับปากท้องอาหารการกินมากที่สุด มนุษย์จึงพยายามใช้ความรู้ ภูมิปัญญาคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อหาอาหาร ประกอบอาชีพ และการรักษาโรค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การรวบรวมข้อมูลศึกษาและวิจัย ควรแยกประเภทเครื่องมือและเครื่องใช้ให้ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีนักวิชาการบางท่านเรียกรวม ๆ กันเป็น “เครื่องมือเครื่องใช้” ก็ตาม ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการเสาะแสวงหาความรู้ ความจริง ทำให้เกิดปัญญาได้องค์ความรู้ใหม่ด้วยวิธีการที่มีระบบแบบแผน มีเหตุผลเชื่อถือได้เป็นประโยชน์ในแวดวงวิชาการและสังคมของประเทศ

2. ควรส่งเสริมให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้อ่านหรือศึกษาภูมิปัญญาไทยในเครื่องมือและเครื่องใช้ของคนไทยในอดีต เพื่อจะได้ตระหนักถึงคุณค่าที่สร้างสรรค์เป็นภูมิปัญญาล้ำค่า ควรอนุรักษ์ส่งเสริมสืบทอดและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะนักเรียนระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ควรมีหนังสือประเภทเล่มเล็กใช้ภาษาง่าย ๆ รูปภาพประกอบสวยงาม ส่งเสริมการอ่านของนักเรียนตามระดับวัยและชั้นของผู้เรียน จะเป็นการบ่มเพาะความเป็นไทยได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยเปรียบเทียบเครื่องมือและเครื่องใช้โบราณไทยในอดีตระหว่าง 4 ภาคในประเทศไทย

2. ควรมีการศึกษาและวิจัยเปรียบเทียบเครื่องมือและเครื่องใช้ระหว่างประเทศในอาเซียน

3. ควรมีการศึกษาและวิจัยเครื่องมือและเครื่องใช้ของไทยในอดีต ที่ปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะ วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ และวรรณคดีไทย

เอกสารอ้างอิง

มติชน. (2547). *พจนานุกรมฉบับมติชน.* กรุงเทพฯ: มติชน.

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2538). ภูมิปัญญาชาวบ้าน. ใน *สารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (เล่มที่ 19, น. 248). กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2558). *พจนานุกรมหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

สนม ครุฑเมือง. (2555). *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ 1999.

_____ . (2559). *การวิจัยทางภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สังคม สีวิไล. (2559, กรกฎาคม – ธันวาคม). ภูมิปัญญาพื้นบ้านเครื่องมือดักสัตว์เมืองปากงึ่ม นครหลวง เวียงจันทน์ ส.ป.ป.ลาว. *วารสารคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(2), 108.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). *ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Khrutmuang, S. (1987). *Encyclopedia of old folk utensils as found in the lower northern provinces of Thailand.* Bangkok: Amarin.

Nida, E. A. (1975). *A componential analysis of meaning*. Moutor: The Hague.

บทความวิจัย (Research Article)

กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

Translation Strategies Used in Netflix Movie Titles from English to Thai

นิศารัตน์ โอทอง[1*] ศุภวิชญ์ ประสิทธิ์วณิช[1] ฮาริศ อาแว[1] และณัฏฐิกา บุญรัศมี[1]
Nisaat O-Thong[1*], Suppawit Prasitwanitch[1] , Haris Arwae[1] and Natthika Boonrasamee[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์และอธิบายกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยวิเคราะห์ชื่อภาพยนตร์จากแพล็ตฟอร์ม Netflix ที่มีโปรแกรมเผยแพร่จริงของประเทศไทยในปี ค.ศ. 2021 จำนวน 45 เรื่องด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยนำชื่อภาพยนตร์ดังกล่าวมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยด้วยทฤษฎีแบบองค์รวม คือการแปลแบบเอาคำ และการแปลแบบเอาความ โดยพบกลวิธีการแปลทั้งสิ้น 9 กลวิธี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) การทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 24.44) (2) การแปลตรงตัวทั้งข้อความและไม่มีเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 17.78) (3) การแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 15.56) (4) การตั้งชื่อใหม่โดยใช้คำที่มีเค้าความหมายเดิม (ร้อยละ 15.56) (5) การแปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 6.67) (6) การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 4.44) (7) การทับศัพท์ทั้งหมดและเสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 4.44) (8) การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทย (ร้อยละ 4.44) และ (9) การตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิม (ร้อยละ 4.44) ตามลำดับ กลวิธีการแปลยังสามารถนำไปใช้กับรูปแบบการแปลงานด้านบันเทิงและงานโฆษณา อาทิ งานวรรณกรรม การตั้งชื่อเรื่องวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

คำสำคัญ: การแปลชื่อภาพยนตร์ เน็ตฟลิกซ์ กลวิธีการแปล ชื่อภาพยนตร์

[1*] สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
English Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University
*Corresponding author; email: natthika.bo@skru.ac.th
(**Received**: 3 February 2023; **Revised**: 17 May 2023; **Accepted**: 6 June 2023)

Abstract

The objectives of the case study were aimed at analyzing and explaining the translation strategies used for movie titles on the Netflix streaming platform, specifically from English to Thai. A total of forty-five movie titles released on the Netflix platform in Thailand by 2021 were studied. The analysis was conducted using a mixed methods research design. Two main theories of translation from English to Thai, namely word-based and meaning-based, were utilized. Nine translation strategies were identified and reported based on their respective percentages: (1) all transliteration without the addition of Thai language (24.44%); (2) literal translation without the addition of Thai language (17.78%); (3) literal translation with the addition of Thai language (15.56%); (4) renaming with relation to original meanings (15.56%); (5) partial translation with the addition of Thai language (15.56%); (6) partial transliteration adding partial translation with the addition of Thai language (4.44%); (7) all transliteration with the addition of Thai language (4.44%); (8) partial transliteration adding partial translation without the addition of Thai language (4.44%); and (9) renaming without relation to original titles (4.44%), respectively. These translation strategies were found to be applicable in the context of entertainment and advertisement works, such as literature works and video titles on social media, among others.

Keywords: Movie Translation, Netflix, Translation Strategies, Movie Titles

บทนำ

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อใช้สื่อสารและเป็นหนึ่งในบรรดาวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นของมนุษย์ในสังคม มนุษย์สื่อสารกันเพื่อบ่งบอกถึงความต้องการและความคิด ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2541:2) กล่าวว่า “จุดมุ่งหมายสำคัญ ของการใช้ภาษาก็คือการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในความนึกคิดหรือข้อความ อันแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้อื่นทราบ”

ในปัจจุบันเข้าสู่ยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนเป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลในสังคมจึงไม่จำกัดเพียงแค่ในสังคมของตนเองเท่านั้น หากแต่ยังต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่อยู่ต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม การสื่อสารก็แตกต่างกันหรือที่เรียกว่าเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communication) เมื่อต้องติดต่อกันอาจจะเกิดปัญหาการสื่อสารผิดพลาดได้ สัญฉวี สายบัว (2550:11) ได้กล่าวไว้ว่า “บทบาทที่เด่นชัดของงานแปลคือเป็นตัว “สื่อ” (Medium) ที่เสนอความหมายทั้งมวลที่ผู้เขียน ใส่ไว้ในต้นฉบับของตนต่อผู้รับสารหรือผู้อ่านงานแปลตัว “สื่อ” นี้ จะต้องเป็นภาษาซึ่งผู้รับสารหรือผู้อ่านรู้จักและใช้ได้อย่างถนัด บทบาทนี้เป็นบทบาทที่ขจัดปัญหาสำคัญของมนุษย์ในด้านที่มนุษย์ที่ใช้ภาษาต่างกันไม่สามารถสื่อสารกันได้” ดังนั้นการแปลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารวัฒนธรรมที่จะช่วยสร้างความเข้าใจให้คนที่ใช้ภาษาต่างกันสามารถสื่อสารกันได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

การแปลจึงเสมือนสิ่งที่เข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ระหว่างสังคม ภาษา วัฒนธรรม ความคิด และค่านิยมทีแตกต่างไป โดยผู้แปลจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวข้องทั้งด้านบริบท และด้านการสื่อความหมาย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการแปลที่หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป แต่การแปลที่เป็นที่นิยมมากคือ “การแปลชื่อภาพยนตร์” เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมที่เน้นสร้างความบันเทิงให้กับผู้รับชมภาพยนตร์ จึงต้องถ่ายทอดความหมายและคงไว้ซึ่งอรรถรสของบทภาพยนตร์

การแปลชื่อภาพยนตร์ จึงเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับผู้ชมชาวไทย เนื่องจากการแปลชื่อภาพยนตร์จะช่วยให้ผู้ชมสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องและแนวภาพยนตร์ได้ ผู้ชมภาพยนตร์ชาวไทยบางส่วนเลือกรับชมภาพยนตร์จากเค้าโครงเรื่อง (Plot) และการผลิตภาพยนตร์ (Film production) รวมถึงตัวละคร (Characters) แต่มีผู้ชมอีกจำนวนหนึ่งพิจารณาจากชื่อของภาพยนตร์ หากไม่มีชื่อแปลเป็นภาษาไทยผู้ชมชาวไทยอาจต้องตีความจากชื่อภาษาอังกฤษเองซึ่งอาจไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ผลิตหรือผู้เขียนบทภาพยนตร์ต้องการนำเสนอ ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง “*Lost Girls*” หรือชื่อภาษาไทยว่า “*เด็กสาวที่สาบสูญ*” ถ้าหากผู้ชมคนไทยตีความหมายจากชื่อภาพยนตร์เอง โดยไม่เคยชมภาพยนตร์ตัวอย่าง หรือไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมาก่อน อาจส่งผลให้ผู้ชมไม่เข้าใจสาระสำคัญของภาพยนตร์อย่างแท้จริง และเมื่อเห็นชื่อแปลภาษาไทยของภาพยนตร์ดังกล่าวจะทำให้ผู้ชมสามารถคาดเดาเนื้อหาและแนวทางของภาพยนตร์ได้

ในปัจจุบันการรับชมภาพยนตร์ไม่ใช่สิ่งที่ยากอีกต่อไป เพียงแค่มีอินเตอร์เน็ตก็สามารถเข้ารับชมภาพยนตร์ออนไลน์จากหลากหลายแอพพลิเคชั่นหรือเว็บไซต์ต่างๆ จึงเกิดธุรกิจการให้บริการในรูปแบบใหม่คือการให้ผู้บริโภครับชมภาพยนตร์แบบออนไลน์ด้วยระบบสตรีมมิ่ง (Streaming) ผ่านสื่อต่างๆที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และ สมาร์ททีวี เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทย ผู้ให้บริการผ่านระบบนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยมีผู้ประกอบการรายใหญ่ๆ ได้แก่ True ID, AIS Play, LINE TV, HBO Go และ Netflix (พิมพ์ชนก ฟุ้งสิริรัตน์และอินทกะ พิริยะกุล, 2021)

Netflix ได้เปิดอย่างเป็นทางการตัวในประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 โดยใช้ข้อมูลแนะนำการเข้าถึงภาพยนตร์ด้วยภาษาไทย รวมถึงบทบรรยาย (Subtitle) เป็นภาษาไทยและมีพากย์ไทยในบางรายการ ทำให้เข้าถึงคนไทยมากขึ้น นอกจากนี้ประเทศไทยยังสามารถรับชมภาพยนตร์ที่ Netflix เป็นผู้ผลิตที่เรียกว่า Netflix's Original Series พร้อมกันกับทุกประเทศทั่วโลก ส่งผลให้ Netflix สามารถติดตลาดการรับชมภาพยนตร์ผ่านระบบสตรีมมิ่ง (Streaming) ในประเทศไทยได้ในเวลาอันรวดเร็ว จากการจัดอันดับโปรแกรมที่คนไทยใช้ในการชมภาพยนตร์มากที่สุดเมื่อปี ค.ศ. 2021 และปี ค.ศ. 2022 ได้จัดอันดับให้ Netflix เป็นระบบสตรีมมิ่ง ที่คนไทยใช้ในการชมภาพยนตร์มากเป็นอันดับ 1 (NetflixTH, 2021, mybest, 2021, และ Waiwai, 2022)

การแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้นจากการศึกษางานวิจัยหลายๆชิ้นมีกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์หลายวิธี เช่น การทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทย การแปลโดยทับศัพท์บางส่วนและเสริมความภาษาไทย การแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมความภาษาไทย (ศุภวรรณ ทองวรรณ, 2555; รุชนีย์ มะแซ และคณะ, ชลีกาญจน์ จันทจำรัสรัตน์, 2562) กลวิธีการแปลตัวอย่างดังกล่าวเป็นเพียงบางส่วนของการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เชิงโครงสร้างภาษาปลายทาง โดยพบกลวิธี 3 วิธีหลักคือ กลวิธีการทับศัพท์ กลวิธีการแปลความและ กลวิธีการตั้งชื่อใหม่

ในอีกมิติหนึ่งของการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยไม่ได้พิจารณาเพียงแค่โครงสร้าง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างโครงสร้างและกรอบแนวคิดทางภาษา เช่น การบูรณาการการแปลเชิงโครงสร้างและอรรถศาสตร์ปริชาน (พนิตนันท์ เอี่ยมต่อม 2565)

ในงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องการการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาปลายทางในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2565) เป็นการแปลแบบองค์รวมโดยพิจารณาจากผู้แปลหรือภาษาปลายทาง ซึ่งมีกลวิธีคล้ายคลึงกับงานวิจัยในประเทศไทย Yin (2009) กล่าวว่าการแปลชื่อภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาปลายทาง จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้น กลวิธีการทับศัพท์บางส่วนและเสริมความบางส่วนกับกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องใหม่จึงเป็นกลวิธีการแปลที่สำคัญสำหรับภาษาปลายทางที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาครั้งนี้กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษในแพลตฟอร์ม Netflix เป็นภาษาไทย เนื่องจากภาพยนตร์ใน Netflix ประเทศไทยผู้ชมให้ความนิยมเพราะกระแสของสังคมในช่วงปี 2012 และการโฆษณาผ่านระบบอินเตอร์เน็ต (Thaiudom, 2019) นั่นคือภาพยนตร์ต่างประเทศที่ปรากฏใน Netflix ในช่วงปี 2012 จึงน่าจะเป็นที่สนใจของผู้ชมชาวไทย และชื่อเรื่องภาพยนตร์อาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการโน้มน้าวความสนใจของผู้ชม ดังนั้นการแปลชื่อเรื่องภาพยนตร์จึงมีความสำคัญอย่างมากเพราะผู้แปลจะต้องแปลชื่อเรื่องภาพยนตร์ให้สามารถดึงดูดใจผู้ชมได้ ในขณะเดียวกันจะต้องใช้กลวิธีการแปลต่างๆแปลชื่อเรื่องให้มีความครบถ้วนและยังคงอรรถรสของภาษา ฉะนั้น กลวิธีการแปลชื่อเรื่องภาพยนตร์จึงน่าสนใจที่จะศึกษา งานวิจัยฉบับนี้นอกจากจะเป็นแนวทางในการแปลชื่อภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยแล้วยังเป็นแนวทางอย่างหนึ่งในการพัฒนาแนวความคิดในการรับชมภาพยนตร์ในมิติของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และสามารถขยายขอบเขตการศึกษาการแปลชื่อภาพยนตร์ต่อไปได้กับสื่อประเภทอื่นๆที่มีการจำกัดพื้นที่ในการนำเสนอแนวความคิดเชิงภาพรวม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจาก Netflix ประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2021

2. เพื่ออธิบายกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจาก Netflix ประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2021

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยผู้วิจัยเลือกจาก ชื่อภาพยนตร์เข้าระบบ (Streaming) ใน Netflix ประเทศไทยในปี 2021 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 45 เรื่อง

เครื่องมือวิจัย คือ ตารางการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์เพื่อใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีที่ใช้การแปลชื่อภาพยนตร์

ผลการวิจัย

จากการกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นพบว่าการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยปรากฏทั้ง 2 กลวิธีหลักคือ การแปลแบบทับศัพท์และการแปลอิระ ตามรายละเอียดด้านล่าง ดังนี้

1. การทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยใช้คำอ่านภาษาอังกฤษมาทับศัพท์เป็นชื่อภาพยนตร์โดยไม่ใช้คำภาษาไทยเสริมความประกอบ จากการวิเคราะห์พบว่ากลวิธีการแปลนี้ ชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษจะเป็นคำที่สั้น กระชับ ออกเสียงง่ายเหมาะแก่การนำมาทับศัพท์เป็นภาษาไทย

ตาราง 1 แสดงลักษณะการทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Concrete Cowboy	คอนกรีต คาวบอย
2	The Starling	เดอะ สตาร์ลิง
3	Mixtape	มิกซ์เทป
4	Sweet Girl	สวีทเกิร์ล
5	Kate	เคท
6	Oxygen	ออกซิเจน
7	Nightbooks	ไนต์บุ๊คส์
8	Little Big Mouth	ลิตเติ้ล บิ๊ก เมาท์
9	Single All the Way	ซิงเกิ้ล ออล เดอะ เวย์
10	Afterlife of the Party	อาฟเตอร์ไลฟ์ ออฟ เดอะ ปาร์ตี้
11	Diana: The Musical	ไดอานา เดอะ มิวสิคัล

จากตารางด้านบน (ตาราง 1) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 1 และ 2

ตัวอย่างที่ 1 “ *เคท (Kate)*” เป็นการทับศัพท์ชื่อภาษาอังกฤษ โดยทับศัพท์ชื่อตัวละครเอกของเรื่อง แสดงถึงเนื้อหาของเรื่องเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาในตัวบทให้ปรากฏในชื่อเรื่องว่าเป็นตัวละครสำคัญ ชวนให้ผู้ชมติดตามเนื้อเรื่องของตัวละครนี้ ซึ่งเป็นตัวละครผู้ดำเนินเรื่องหลัก เนื้อเรื่องเกี่ยวกับ เคท ยอดนักฆ่าฝีมือดีไร้ที่ติ เธอโดนวางยาพิษและกำลังจะตายช้าๆ อย่างทรมาน เธอจึงตามล้างแค้นผู้อยู่เบื้องหลัง โดยมีเวลาไม่ถึง 24 ชั่วโมง

ตัวอย่างที่ 2 “*ลิตเติ้ล บิ๊ก เมาท์ (Little Big Mouth)*” เป็นการทับศัพท์ชื่อภาษาอังกฤษด้วยเป็นคำศัพท์ที่ออกเสียงง่าย และผู้ชมคุ้นเคยกันดี แม้กระทั่งเด็กๆ เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์การ์ตูน (Cartoon) ทำให้สามารถสื่อความหมายของชื่อเรื่องได้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว และชื่อเรื่องต้นฉบับมีความน่าสงสัยจากการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกัน อย่างคำว่า “ลิตเติ้ล (Little) กับ บิ๊ก (Big)” ชวนให้ผู้ชมสนใจและติดตามความแตกต่างของตัวละครระหว่างตัวละครผิวสี และครอบครัวอเมริกัน

2. การทับศัพท์ทั้งหมดและเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยใช้คำอ่านภาษาอังกฤษมาทับศัพท์ และเสริมความภาษาไทย เพื่อขยายความและสื่อความหมายเพื่อทำให้ผู้ชมได้เข้าใจแนวทางของภาพยนตร์มากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่ากลวิธีการแปลนี้ทำให้ชื่อแปลภาพยนตร์มีชื่อเรื่องที่ยาวขึ้นจึงส่งผลให้เป็นกลวิธีการแปลนี้ไม่เป็นที่นิยมสังเกตได้จากจำนวนชื่อภาพยนตร์ที่พบการแปลลักษณะนี้เพียง 2 ชื่อเรื่อง

ตาราง 2 แสดงลักษณะการทับศัพท์ทั้งหมดและเสริมความภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Yes Day	เยสเดย์ วันนี้ห้ามเซย์โน
2	Thunder Force	ธันเดอร์ฟอร์ซ ขบวนการฮีโร่ฟาดฟ้า

จากตารางด้านบน (ตาราง 2) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 3 และ 42

ตัวอย่างที่ 3 *“เยสเดย์ วันนี้ห้ามเซย์โน (Yes Day)”* เป็นการทับศัพท์ชื่อเรื่องและเสริมความภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเสริมความภาษาไทยครั้งนี้ เป็นการเล่นกับเสียงคล้องจองคือระหว่างคำว่า Day และคำว่า “เซย์” นอกจากนั้นแล้วยังแสดงความหมายที่คล้อยตามกันระหว่างภาษาอังกฤษ ‘Yes’ ซึ่งหมายถึงการตอบรับ หรือการห้ามปฏิเสธในวลี ‘ห้ามเซย์โน’

ตัวอย่างที่ 4 *“ธันเดอร์ฟอร์ซ ขบวนการฮีโร่ฟาดฟ้า (Thunder Force)”*ชื่อภาษาไทยเป็นการทับศัพท์ชื่อภาษาอังกฤษทั้งหมดคำว่า “ธันเดอร์ฟอร์ซ” ซึ่งเป็นชื่อทีมของตัวละครแนวกอบกู้โลก จึงมีการเสริมความภาษาไทยว่า “ขบวนการฮีโร่ฟาดฟ้า” เพื่อสื่อความหมายของชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นขบวนการฮีโร่ปกป้องเมืองของเพื่อนซี้วัยเด็ก 2 คน และเพื่อนอีกคนหนึ่งที่สามารถคิดค้นวิธีมอบพลังให้ทั้งคู่ใช้ปกป้องเมืองจึงเป็นที่มาของบทแปลเสริมความภาษาไทยเพื่อหน้าที่การบรรยายความที่บอกถึงข้อมูลของตัวบทหรือเนื้อเรื่อง

3. การแปลตรงตัวทั้งข้อความและไม่มีเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลความหมายจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษอย่างตรงตัวทั้งข้อความและไม่เสริมความภาษาไทย จากการวิเคราะห์พบว่า กลวิธีการแปลนี้ต้องการความกระชับ เข้าใจได้ทันที และไม่ยึดเยื้อในการแปล จึงเป็นผลให้ในการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix ด้วยกลวิธีการแปลนี้ค่อยข้างนิยม

ตาราง 3 แสดงลักษณะการแปลตรงตัวทั้งข้อความและไม่มีเสริมภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Monster	ปีศาจ
2	Swallow	กล้ำกลืน
3	There's Someone Inside Your House	ใครอยู่ในบ้าน
4	Intrusion	ผู้บุกรุก
5	Night Teeth	เขี้ยวราตรี
6	Father Christmas Is Back	คุณพ่อคริสต์มาสมาแล้ว
7	A Castle for Christmas	ปราสาทคริสต์มาส
8	A Naija Christmas	คริสต์มาสไนจีเรีย

จากตารางด้านบน (ตาราง 3) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 5 และ 6

ตัวอย่างที่ 5 *“ปีศาจ (Monster)”* เป็นการแปลความหมายตรงตัวทั้งข้อความจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษ คำว่า “Monster” แปลว่า ปีศาจ ซึ่งเป็นการแปลความหมายโดยการเปรียบโชคชะตาของตัวละคร โดยหากแปลในความหมายอื่น อาทิ อสูรกาย สัตว์ประหลาด อาจจะทำให้ผู้ชมคาดเดาเนื้อเรื่องหรือแนวเรื่องไปในทิศทางที่ผิด ซึ่งเนื้อเรื่องเกี่ยวกับนักเรียนหัวกะทิวัย 17 ปี ที่มีชีวิตผกผันโดนข้อหาคดีฆาตกรรม ดังนั้นจากชีวิตเด็กวัยรุ่นที่ทั้งเรียนเก่งและเป็นที่รักของทุกคนในโรงเรียน ต้องไปขึ้นศาลต่อสู้คดีที่อาจทำให้ชีวิตที่เหลือของเขาต้องจบลงในคุก ดังนั้นผู้แปลจึงเลือกแปลความหมายว่า ปีศาจ ซึ่งหมายถึงโชคชะตาที่เลวร้ายเพื่อแสดงให้ผู้ชมเห็นภาพพจน์ของชีวิตที่พลิกผัน

ตัวอย่างที่ 6 *“คุณพ่อคริสต์มาสมาแล้ว (Father Christmas Is Back)”* ชื่อภาษาไทยเป็นการแปลความหมายทั้งหมดจากชื่อภาษาอังกฤษ จากคำว่า Father แปลว่า พ่อ คำว่า Is Back แปลว่า กลับมาแล้ว โดยละคำว่า กลับ ซึ่งไม่ได้ทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไปและมีความกระชับยิ่งขึ้น และทับศัพท์คำว่า Christmas เป็นการทับศัพท์ชื่อเฉพาะอย่างเทศกาลที่คนไทยรู้จักกันดี ดังนั้น ทำให้ชื่อแปลภาษาไทยจึงสามารถสื่อความหมายได้อย่างตรงตัวกับชื่อต้นฉบับโดยไม่ต้องเสริมความภาษาไทยอีก

4. การแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลความหมายจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษอย่างตรงตัวทั้งข้อความและเสริมความภาษาไทย เพื่อขยายความเนื้อหาของภาพยนตร์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนการใช้ภาษาขยายความนั้นพบว่าผู้แปลมักสร้างสรรค์ภาษาโดยใช้คำสแลง คำคล้องจองและคำสัมผัสสระ เป็นต้น จากการวิเคราะห์พบว่า กลวิธีการแปลนี้เป็นกลวิธีที่สามารถถ่ายทอดความหมายจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษและเสริมความภาษาไทยช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่องได้มากขึ้น

ตาราง 4 แสดงลักษณะการแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Stuck Apart	ชีวิตติดปลัก
2	Outside the Wire	สมรภูมินอกลวดหนาม
3	I Am All Girls	ฉันคือตัวแทนเด็กผู้หญิง
4	To All The Boys: Always And Forever	แด่ชายทุกคนที่ฉันเคยรัก: ชั่วนิจนิรันดร์
5	Red Notice	หมายแดงล่าหัวจอมโจรตัวท็อป

ตาราง 4 แสดงลักษณะการแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมภาษาไทย (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
6	A California Christmas: City Lights	คริสต์มาสแคลิฟอร์เนีย เมืองใหญ่ไฟระยิบ
7	A Week Away	อีก 7 วัน ฉันจะรักเธอ

จากตารางด้านบน (ตาราง 4) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 7 และ 8

ตัวอย่างที่ 7 *“สมรภูมินอกลวดหนาม (Outside the Wire)”*การแปลชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นการแปลความหมายตรงตัวทั้งข้อความจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษ คือคำว่า Outside the Wire แปลว่า นอกลวดหนาม และเสริมความภาษาไทยคำว่า สมรภูมิ ด้านหน้าชื่อแปลตรงตัวเพื่อสื่อความหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นแนวเรื่องภาพยนตร์ประเภทต่อสู้ทำให้ผู้ชมเข้าใจและน่าติดตาม

ตัวอย่างที่ 8 *“แด่ชายทุกคนที่ฉันเคยรัก: ชั่วนิจนิรันดร์ (To All The Boys: Always And Forever)”* เป็นการแปลความหมายตรงตัวทั้งข้อความจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ในคำว่า To All The Boys แปลว่า แด่ชายทุกคน และคำว่า Always And Forever แปลว่า ชั่วนิจนิรันดร์ โดยเสริมความภาษาไทยคำว่า ที่ฉันเคยรัก เพื่อขยายความเพิ่มเติมให้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้นและให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหา ซึ่งเกี่ยวกับ ลอร่า จีน คัฟวีย์หญิงสาวที่เตรียมตัวออกจากรั้วโรงเรียนมัธยมปลายและการเดินทางพลิกชีวิต ก็ชวนให้เธอต้องหันมาคิดใหม่อีกครั้งว่าตัวเธอกับครอบครัว เพื่อน และปีเตอร์จะเป็นอย่างไรต่อไปหลังเรียนจบ

5. การแปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลที่ผู้แปลเอาถ้อยคำบางคำหรือเรื่องนำข้อความบางส่วนในรูปแบบที่เกิดจากการแปลมาเป็นภาษาไทย และใช้การตกแต่งข้อความหรือเสริมความเข้าไป คำที่ผู้แปลเลือกนำมาแปลนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้ถึงเนื้อเรื่องของภาพยนตร์

ตาราง 5 การแปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Space Sweepers	ชนชั้นขยะปฏิวัติจักรวาล
2	Army of Thieves	แผนปล้นยุโรปเดือด
3	He's All That	ภารกิจปั้นหนุ่มในฝัน

จากตารางด้านบน (ตาราง 5) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 9 และ 10

ตัวอย่างที่ 9 “*ชนชั้นขยะปฏิวัติจักรวาล (Space Sweepers)*” เหตุการณ์เรื่องนี้เกิดขึ้นในอวกาศ ดังนั้นการใช้คำว่า “*Space*” หมายถึง บริเวณนอกชั้นบรรยากาศโลกคือ อวกาศ สำหรับการใช้คำว่า “*จักรวาล*” นั้นความหมายของคำยังมีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับคำว่า “Space” เนื้อเรื่องได้กล่าวถึงภารกิจหาขยะอันล้ำค่าในอวกาศโดยใช้กระสวยอวกาศในการทำภาระกิจ กระสวยอวกาศถือว่าเป็นเครื่องมือในการเก็บกวาด (any device for sweeping, Collin Dictionary, 2023) โดยสามารถใช้คำว่า *“sweepers”* ส่วนการเสริมความโดยใช้คำว่า “*ชนชั้น*” ไว้ด้านหน้าของชื่อเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีผู้กระทำ

ตัวอย่างที่ 10 *“แผนปล้นยุโรปเดือด (Army of Thieves)* การแปลชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้มีการแปลบางส่วนคำว่า *“Thieves”* มีความหมายว่า *“โจร”* มีเสริมความภาษาไทย คำว่า *“แผน”* และ *“ยุโรปเดือด”* เพิ่มทั้งข้างหน้าและหลังคำแปลจากต้นฉบับเพื่อขยายความของคำแปล และเสริมความหมายของคำแปลแสดงถึงการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและแนวเรื่องของ ภาพยนตร์ ในขณะที่ ชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ ละไม่แปล คำว่า *“Army of”* อาจเป็นเพราะว่าเมื่อแปลตรงตัวทั้งข้อความแล้วความหมายภาษาไทยยังไม่สามารถสื่อความหมายได้ดีและยังขาดอรรถรสของภาษา ทำให้ไม่น่าสนใจ

6. การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยใช้คำอ่านภาษาอังกฤษมาทับศัพท์ และเลือกนำเสนอข้อความบางส่วนในรูปแบบที่เกิดจากการแปลมาเป็นภาษาไทย และไม่เสริมความภาษาไทย กลวิธีการแปลนี้นับว่าเป็นกลวิธีการแปลที่ไม่นิยมใช้ในการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix ที่พบการแปลลักษณะนี้เพียง 2 ชื่อเรื่อง

ตาราง 6 การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	The Secret Diary of an Exchange Student	ไดอารี่ลับนักเรียนแลกเปลี่ยน
2	The Loud House Movie	ครอบครัวตระกูลลาวด์

จากตารางด้านบน (ตาราง 6) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 11 และ 12

ตัวอย่างที่ 11 *“ไดอารี่ลับนักเรียนแลกเปลี่ยน (The Secret Diary of an Exchange Student)”*ภาพยนตร์เรื่องนี้มีการแปลตรงตัวบางส่วน คำว่า The Secret แปลว่า ลับ และคำว่า of an Exchange Student แปลว่า นักเรียนแลกเปลี่ยน โดยสามารถสื่อความหมายได้ดีอยู่แล้ว และการทับศัพท์บางส่วน ที่ผู้แปลเลือกทับศัพท์คำว่า *Diary* แปลว่า *สมุดบันทึก* ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่คนไทยคุ้นเคยกันดีและเข้าใจความหมายในภาษาไทย และทำให้บทแปลมีความกระชับมากขึ้น ไม่ยืดยาวจนเกินไป

ตัวอย่างที่ 12 *“ครอบครัวตระกูลลาวด์ The Loud House Movie”* เป็นการทับศัพท์ชื่อตระกูล Loud หรือ(ในเรื่อง)ใช้คำว่าครอบครัวเกือบทั้งหมดและละเว้นการแปลคำว่า *“Movie”* สำหรับคำว่า “House” จากเรื่องนั้นคือลักษณะสภาพบ้านที่โอ่อ่าหรูหราราวกับปราสาท

7. การทับศัพท์บางส่วนแปลบางส่วนและมีเสริมความภาษาไทย เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยใช้คำอ่านภาษาอังกฤษมาทับศัพท์ และเลือกนำเสนอข้อความบางส่วนในรูปแบบที่เกิดจากการแปลมาเป็นภาษาไทย อีกทั้งเสริมความภาษาไทยเพื่อขยายความและสื่อความหมายให้ผู้ชมได้เข้าใจเนื้อหาของภาพยนตร์มากยิ่งขึ้น

ตาราง 7 การทับศัพท์บางส่วนแปลบางส่วนและมีเสริมความภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Back to the Outback	รวมพลังกลับเอาท์แบ็ค
2	Love Hard	หลอกรักไว้ดักเลิฟ
3	The Princess Switch 3: Romancing the Star	เดอะพริ้นเซส สวิตช์ 3 : ไขว่คว้าหาดาว

จากตารางด้านบน (ตาราง 7) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 13

ตัวอย่างที่ 13 *“หลอกรักไว้ดักเลิฟ (Love Hard)”* ภาพยนตร์เรื่องนี้มีการแปลตรงตัวบางส่วนในคำว่า *Love* แปลว่า *รัก* และผู้แปลเลือกทับศัพท์ในคำเดียวกันคือคำว่า *เลิฟ* โดยเสริมภาษาไทยคำว่า *หลอก* และ *ไว้ดัก* ให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ชมให้มีความเข้าใจถึงแนวเรื่องและเนื้อหาของภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสาวผู้อาภัพรัก ตกหลุมรักชายหนุ่มที่เจอกันในแอปพลิเคชั่น (Application) หาคู่ และตัดสินใจบินมาเซอร์ไพรส์เขาในช่วงวันหยุด แต่กลับได้รู้ว่าเธอถูกหลอกเข้าให้แล้ว และยังมีการเล่นคำโดยใช้คำสัมผัสสระ คือคำว่า รัก และ ดัก ที่เป็นเอกลักษณ์การตั้งชื่อเรื่องของคนไทย ทำให้ภาพยนตร์น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

8. การตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิม เป็นกลวิธีที่ผู้แปลชื่อภาพยนตร์พิจารณาคิดค้นชื่อขึ้นมาใหม่โดยไม่ได้แปลหรือนำมาจากชื่อต้นฉบับเดิมภาษาอังกฤษ ซึ่งชื่อภาษาไทยก็ไม่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อเดิม กลวิธีการตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิมเป็นกลวิธีการแปลที่ผู้แปลไม่นิยมใช้แปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix ที่พบการแปลลักษณะนี้เพียง 2 เรื่อง

ตาราง 8 การตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิม

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Bruised	นักสู้นอกกรง
2	Beckett	ปลายทางมรณะ

จากตารางด้านบน (ตาราง 8) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 14 และ 15

ตัวอย่างที่ 14 *“นักสู้นอกกรง (Bruised)”* เป็นการนำสภาพของบาดแผลประเภทฟกช้ำมาอธิบายความเป็น “นักสู้”ของตัวละครเอกหญิงที่เป็นนักกีฬาต่อสู้ประเภทศิลปะการป้องกันตัวแบบผสมผสาน (Mixed Martial Arts, MMA) หรือ มวยกรง ดังนั้นการตั้งชื่อใหม่ของภาพยนตร์เรื่องนี้จึงแปลเพื่อยึดเอาพฤติกรรมของตัวละครเอกเป็นชื่อเรื่อง

ตัวอย่างที่ 15 *“ปลายทางมรณะ (Beckett)”*เป็นกลวิธีการตั้งชื่อใหม่ ซึ่งชื่อภาษาอังกฤษเป็นชื่อตัวละครเอกของเรื่อง การตั้งชื่อลักษณะนี้อาจมีสาเหตุมาจากเมื่อเป็นชื่อตัวละคร นั่นคือเป็นคำเฉพาะที่ไม่ได้มีคำแปลตรงตัว ผู้แปลจึงตั้งชื่อใหม่ขึ้นมาเพื่อสื่อให้ผู้ชมเข้าใจและคาดเดาถึงเนื้อเรื่องและแนวเรื่องของภาพยนตร์ได้ชัดเจนมากกว่าที่จะแปลโดยใช้กลวิธีการทับศัพท์ชื่อละครโดยภาพยนตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เบ็คเก็ต นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่ถูกไล่ล่าหลังประสบอุบัติเหตุร้ายแรง เขาต้องหนีหัวซุกหัวซุนเพื่อหาทางไปสถานทูตอเมริกาที่อยู่อีกเมืองหนึ่งเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเอง ขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองเริ่มรุนแรงขึ้น และเบ็คเก็ตต้องเข้าไปพัวพันกับแผนการสมคบคิดที่แสนอันตราย จากเนื้อเรื่องดังกล่าว จึงเป็นที่มาของชื่อแปลภาษาไทยใหม่ว่า *“ปลายทางมรณะ”*

9. การตั้งชื่อใหม่โดยใช้คำที่มีเค้าความหมายเดิม เป็นกลวิธีการตั้งชื่อใหม่โดยผู้แปลเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษบางส่วนความหมายโดยรวมไม่เกี่ยวข้องกับชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษ

ตาราง 9 การตั้งชื่อใหม่โดยใช้คำที่มีเค้าความหมายเดิม

ลำดับ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อภาษาไทย
1	Below Zero	จุดเยือกเดือด
2	The Unforgivable	ตราบาป
3	Awake	ดับฝันวันสิ้นโลก
4	Red Dot	เป้าตาย
5	Things Heard & Seen	แว่วเสียงวิญญาณหลอน
6	No One Gets Out Alive	ห้องเช่าขังตาย
7	Hypnotic	สะกดตาย

จากตารางด้านบน (ตาราง 9) รายละเอียดการวิเคราะห์ปรากฏในตัวอย่างที่ 16 และ 17

ตัวอย่างที่ 16 *“จุดเยือกเดือด (Below Zero)”* เป็นการแปลแบบตั้งชื่อใหม่ เนื่องจากชื่อต้นฉบับเมื่อแปลตรงตัวแล้วอาจจะยังไม่สามารถสื่อความหมายและอรรถรสได้ดี ผู้แปลจึงหาคำแปลที่ใกล้เคียงกับชื่อภาษาอังกฤษและให้มีเค้าความหมายของเนื้อหาภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการโจมตีรถขนนักโทษ ตำรวจที่รับผิดชอบจึงต้องต่อสู้กับทั้งคนในและคนนอกไปพร้อมรับมือภัยเงียบอย่างอากาศที่หนาวยะเยือก ดังนั้นผู้แปลจึงเลือกใช้บทแปลนี้ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเล่นคำความหมายตรงกันข้ามให้สามารถแสดงถึงแนวเรื่องได้ คือคำว่า *“จุดเยือกเดือด”* ที่มาจากเป็นคำว่า *“จุดเยือกแข็ง”* ทำให้เป็นจุดขายของภาพยนตร์เรื่องนี้ ชวนให้น่าติดตาม

ตัวอย่างที่ 17 *“ตราบาป (The Unforgivable)”*เป็นกลวิธีการแปลแบบตั้งชื่อใหม่ โดยผู้แปลสามารถหาคำแปลที่ความหมายใกล้เคียง และยังทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย ซึ่งชื่อภาษาอังกฤษคำว่า The Unforgivable แปลว่า ยกโทษให้ไม่ได้ เมื่อแปลตรงตัวอาจยังไม่สามารถสร้างความประทับใจ ชวนน่าติดตามแก่ผู้ชมได้ ผู้แปลจึงเลือกใช้บทแปลภาษาไทยว่า *ตราบาป* เพื่อให้กระชับ และยังสามารถสื่อความหมายและอรรถรสได้อย่างเข้มข้น ถึงเนื้อหาของภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับนักโทษคดีอาชญากรรมร้ายแรงที่ถูกปล่อยตัวจากเรือนจำ แล้วกลับมาใช้ชีวิตในสังคมที่ไม่ยอมให้อภัยเรื่องในอดีต

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ”กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย” จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ในแพล็ตฟอร์ม Netflix จำนวน 45 เรื่อง ในปี ค.ศ. 2021 ผลการศึกษาพบกลวิธีการแปลตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบกลวิธีการแปลทั้งสิ้น 9 กลวิธี ดังนี้ 1. การทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทย จำนวน 11 รายชื่อ (ร้อยละ 24.44) 2. การแปลตรงตัวทั้งข้อความและไม่มีเสริมภาษาไทย จำนวน 7 รายชื่อ (ร้อยละ 15.56) 3. การแปลตรงตัวทั้งข้อความและเสริมภาษาไทย จำนวน 7 รายชื่อ (ร้อยละ 15.56) 4. การตั้งชื่อใหม่โดยใช้คำที่มีเค้าความหมายเดิม จำนวน 7 รายชื่อ (ร้อยละ 15.56) 5. การแปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย จำนวน 4 รายชื่อ (ร้อยละ 8.89) 6. การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและเสริมความภาษาไทย จำนวน 3 รายชื่อ (ร้อยละ 6.67) 7. การทับศัพท์ทั้งหมดและเสริมความภาษาไทย จำนวน 2 รายชื่อ (ร้อยละ 4.44) 8. การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและไม่เสริมความ จำนวน 2 รายชื่อ (ร้อยละ 4.44) และ 9. การตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิม จำนวน 2 รายชื่อ (ร้อยละ 4.44) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ในแพล็ตฟอร์ม Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีคือการทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทยเป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุสนี มะแซและคณะ (2561) ที่พบว่ากลวิธีการทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทยเป็นกลวิธีที่ผู้แปลนิยมใช้ในการแปลชื่อภาพยนตร์ฮอลลีวู้ดจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ในขณะที่กลวิธีการแปลที่ผู้วิจัยพบน้อยที่สุดนั้นมี 3 กลวิธีที่มีจำนวนเท่ากัน คือ การทับศัพท์ทั้งหมดและเสริมความภาษาไทย การทับศัพท์บางส่วน แปลบางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทย และการตั้งชื่อใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับชื่อเดิม เป็นกลวิธีที่ผู้แปลไม่นิยมใช้ในการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในปี ค.ศ. 2021 จากการศึกษาพบเพียงแค่กลวิธีละ 2 ชื่อเรื่องเท่านั้น ซึ่งเป็นการแปลที่อาจซับซ้อนและมีการใช้กลวิธีที่มีความหลากหลายกว่ากลวิธีอื่นๆ ทำให้ชื่อภาพยนตร์ยืดยาวทำให้ไม่น่าติดตามและจดจำได้ยากทั้งนี้การแปลบางส่วนหรือทับศัพท์บางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทยนั้นยังสามารถส่งผลต่อความเข้าใจของผู้ชมได้ จึงอาจทำให้ผู้แปลไม่นิยมใช้ทั้งสามกลวิธีนี้

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ในแพล็ตฟอร์ม Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยพบการใช้กลวิธีการทับศัพท์ทั้งหมดและไม่มีเสริมความภาษาไทยมากที่สุด พบถึงร้อยละ 24.44 จากทั้งสิ้น 45 ชื่อเรื่อง กลวิธีการแปลแบบทับศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเป็นกลวิธีที่ผู้แปลนิยมใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์ เนื่องจากชื่อภาษาอังกฤษมีลักษณะภาษาที่เหมาะต่อการใช้แบบทับศัพท์ เพราะเป็นคำศัพท์พื้นฐานที่คนไทยทั่วไปรู้จักความหมายในภาษาไทย มีความกระชับ และสามารถออกเสียงได้ไม่ยากเหมาะต่อการออกเสียงของคนไทย เพื่อให้ผู้ชมส่วนใหญ่เข้าใจง่ายและเห็นภาพได้ชัด อีกทั้งยังเป็นการรักษาความหมายของภาษาต้นฉบับได้ จึงอาจไม่จำเป็นต้องใช้กลวิธีอื่นเพิ่มเติมในการแปล แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไม่พบกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ที่ใช้การทับศัพท์บางส่วนและเสริมความภาษาไทย และการแปลบางส่วนและไม่เสริมความภาษาไทย เนื่องจากกลวิธีการแปลแบบบางส่วน ทั้งการทับศัพท์บางส่วนและการแปลบางส่วน อาจจะยังไม่สามารถสื่อความหมายและอรรถรสของภาษาต้นฉบับได้ดี ทั้งยังขาดเสน่ห์ของภาษา การแปลให้ภาษาสละสลวยและยังคงไว้ซึ่งความหมายของภาษาต้นฉบับนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาษาปลายทาง ผู้แปลส่วนใหญ่จึงต้องมีการเสริมหรือเพิ่มเติมคำใหม่ด้วยภาษาปลายทาง เพื่อให้ผู้ชมในวัฒนธรรมปลายทางนั้นเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น จึงจะเรียกได้ว่าเป็นการแปลที่บรรลุหน้าที่ในการสื่อสาร

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของภาพยนตร์เพื่อนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับหน้าที่ของชื่อเรื่องแต่ละประเภท ได้แก่ ภาพยนตร์ชีวิต (Drama) ภาพยนตร์บู๊และวิทยาศาสตร์ (Action/Sci-Fi) ภาพยนตร์ระทึกขวัญและสยองขวัญ (Thriller/Horror) ภาพยนตร์รักและตลก (Romantic Comedy) และภาพยนตร์เพลง (Musical) แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่การเรียกร้องจูงใจพบมากที่สุดในภาพยนตร์ประเภทระทึกขวัญ สยองขวัญ เนื่องจากต้องการให้ผู้ชมเกิดความสนใจ สงสัยในตัวบทภาพยนตร์นั้น และอยากติดตามต่อไป

สรุปได้ว่า กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์นั้น ยังนิยมใช้การแปลแบบรักษาต้นทางเป็นหลัก พื้นฐานของทฤษฎีการแปล การที่ผู้วิจัยนำทฤษฎีสโคพอสและแนวคิดของนอร์ดมาผสมผสานเพื่อวัตถุประสงค์ของงานแปลชื่อเรื่อง ที่มีจุดประสงค์ชัดเจนคือเป็นงานแปลเพื่องานบันเทิงและงานโฆษณา ผู้แปลจึงจะต้องสร้างสรรค์ถ้อยคำเพื่อเพิ่มอรรถรสทางภาษาให้ดึงดูดใจผู้ชมได้ ในขณะเดียวกันต้องยังคงสื่อความหมายถึงจุดขายของภาพยนตร์ด้วย ดังนั้นจึงทำให้งานแปลเพื่องานโฆษณาและบันเทิงต่างๆที่ถูกจำกัดพื้นที่หรือจำนวนคำในการแปลสามารถนำทฤษฎีสโคพอสและแนวคิดหน้าที่การแปลชื่อเรื่องของนอร์ดไปใช้ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาคู่ภาษาแปลที่ปรากฏร่วมในภาพยนตร์ต่างประเทศ เนื่องจากภาพยนตร์บางเรื่องอาจแปลความโดยนำวัฒนธรรมของภาษาปลายทางมาอธิบายเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรใช้ทฤษฎีเดียวในการวิเคราะห์การแปลในหลายๆรูปแบบ ด้วยการผสมผสานการแปลระหว่างทฤษฎีดั้งเดิมอย่างลาร์สันหรือนิวมาร์คเข้ากับทฤษฎีใหม่ โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมในด้านหน้าที่การแปลการบรรยายความ (Funktion) ซึ่งเป็นทฤษฎีของสโคพอสและแนวคิดของนอร์ดในการแปลชื่อเรื่องที่เน้นหน้าที่ของบทแปล

3. ควรศึกษาเก็บข้อมูลเป็นระยะยาว 5-10 ปี โดยประมาณ เพื่อให้เห็นความนิยมของการแปลได้อย่างกว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2541). *ระบบเสียงภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลีกาญจน์ จันทจำรัสรัตน์. (2562). กลวิธีการแปลหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง,* 7(1), 282-289.

พนิตนันท์ เอี่ยมต่อม. (2565). การศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 19(3). 45-61.

พิมพ์ชนก ฟุ้งสิริรัตน์ และอินทกะ พิริยะกุล. (2564). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคตลาดสตรีมมิ่งด้วย วิธีการวิเคราะห์แบบคอนจอยท์* (รายงานผลการวิจัย). สืบค้นจาก https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/19447

รุสนี มะแซ, มูซัยนะห์ สาแม็ง, ซูรียาตี มานี, จิตสุดา ละอองผล และวรเวทย์พิสิษ ยศศิริ. (2561). การวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ฮอลลีวู้ดจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ครั้งที่ 9* (น. 111-118). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ศุภวรรณ ทองวัน. (2555). *กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ตลกอเมริกันเป็นภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่าง วัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

สัญฉวี สายบัว. (2550). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Collins Online Dictionary. (2013). *Definitions Thesaurus and Translations*. Retrieved From https://www.collinsdictionary.com/

Mybest. (2021). *10 อันดับ แอปดูหนัง ซีรีส์ แนะนำ ปี 2022 ดูออนไลน์ ภาพคมชัด รวมซีรีส์ดัง.* Retrieved From https://my-best.in.th/49565

Netflix Official Site. (n.d.). *Only on Netflix*. Retrieved From https://www.netflix.com/th/browse/genre/839338

Thaiudom, A. (2021). *Exploring Why Thai People Decided to Watch Netflix Original.* (Master's thesis, Marketing and Management, Mahidol University). Retrieved From https://archive.cm.mahidol.ac.th /bitstream/123456789/4331/1/TP%20MM.033%202021.pdf

Waiwai. (2022). *11 สุดยอด แอพดูหนัง 2022 ที่นิยมที่สุด คนรักหนังต้องมี.* Retrieved From https://www.you.co/th/blog/best-steaming-apps/

Yin, L. (2009). On the Translation of English Movie Titles. *Asian Social Sciences*, 5(3). Retrieved From www.ccsenet.org/journal.html

บทความวิจัย (Research Article)

การใช้กลยุทธ์ในการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชันและความคิดเห็นที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Improving English Listening Skills through TED Technology : A Study of Listening Strategies and Attitude towards TED Application of Fourth-Year Undergraduate Students in Faculty of Humanities and Social Sciences at Pibulsongkram Rajabhat University

ณัฐมล ไชยปัญญา[1*] สุดารัตน์ สุดไชยเรศ[1] และสุพัตรา พรมดำ[2]
Nattamon Chaipanya[1*] , Sudarat Sudchaiyaret[1] and Suphattra Promdam[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการฟังที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชัน 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 ในปีการศึกษา2564 ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ แบบสอบถามความคิดเห็น

[1*] นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
[2] สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
English Language Program, Humanities and Social Sciences Faculty, Pibulsongkram Rajabhat University
*Corresponding author; email: suphattra.pr@psru.ac.th
(**Received**: 27 April 2023; **Revised**: 22 May 2023; **Accepted**: 6 June 2023)

และแบบสอบถามการใช้กลยุทธ์การฟังภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1.) การใช้กลยุทธ์การฟังภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อยู่ในระดับมาก โดยกลยุทธ์ที่พบการใช้มากที่สุดได้แก่ การย้อนกลับไปฟังใหม่จนเข้าใจ ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.87) รองลงมาได้แก่ การสังเกตอวัจนภาษาของผู้พูดไปด้วย ($\overline{X}$ = 3.73, S.D. = 0.96) และ การฟังโดยมุ่งเน้นเฉพาะคำ ($\overline{X}$= 3.59, S.D. = 0.97) ตามลำดับ 2.) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมาก 3.) ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการฟัง แอปพลิเคชัน TED กลยุทธ์ในการฟัง

Abstract

The aim of this study was threefold: firstly, to investigate the techniques used by 4th-year undergraduate students in the English program at Pibulsongkram Rajabhat University's Faculty of Humanities and Social Sciences to enhance their English listening skills using the Technology Entertainment and Design application (TED); secondly, to evaluate the English listening proficiency of the same group of students; and thirdly, to assess their opinions regarding the TED application. The sample group comprised 33 students from the aforementioned faculty in the academic year 2021. The research employed the English listening ability test, a questionnaire to assess students' views on the TED application and a survey to examine students' listening strategies to enhance their listening skills. The statistical measures used in the analysis were mean and standard deviation.

According to the study, it was found that the fourth-year undergraduate students who were enrolled in the English program, faculty of Humanities and Social Sciences at Pibulsongkram Rajabhat University utilized high-level listening strategies, such as listening again to understand the message (x = 3.97, S.D. = 0.87), paying

attention to nonverbal cues like facial expressions, tone of voice, and eye contact (x = 3.73, S.D. = 0.96), and concentrating on keywords that the speaker emphasized or repeated (x= 3.59, S.D. = 0.97), respectively. The study also revealed that the students had excellent English listening skills. Additionally, the students had positive feedback on the TED application.

Keywords: Listening Skill, TED Application, Listening Strategies

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา ธุรกิจ อุตสาหกรรม และด้านอื่น ๆ ส่งผลให้องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องการบุคคลากรที่มีความสามารถและมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษในการทำงาน กล่าวได้ว่า การมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลากรประสบความก้าวหน้าและความสำเร็จในหน้าที่การงานได้

ปัจจุบันนี้ ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้นและเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่งผลถึงระบบการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการนำเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาใช้มากขึ้น ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งกันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (รมณียา สุรธรรมจรรยา, 2558) เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมขุมทรัพย์ทางปัญญาไว้อย่างมากมาย เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลให้แก่ผู้เรียน (ปวีณนุช พุ่มจิต และอังค์วรา เหลืองนภา, 2562) ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาของชาติที่ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษทั้งทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (อารีรักษ์ มีแจ้ง และ สิริพร ปาณาวงษ์, 2553) อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็มีปัญหามาโดยตลอด ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง (บุปผา อยู่ทรัพย์, 2555) การฟังภาษาอังกฤษยังเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทย คือ นักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เฉลิมชัย ครุฑจ้อน, 2522) ปัญหาของเด็กไทยไม่ค่อยเก่งภาษาอังกฤษไม่ได้

ขึ้นอยู่กับครูสอนภาษาอังกฤษเป็นคนไทยหรือไม่เท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบอีกหลายประการด้วยกัน สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดที่เป็นรูปธรรม คือระบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนไวยากรณ์มากเกินไปและวัตถุประสงค์ในการเรียนที่เป็นการเรียนเพื่อให้สอบผ่าน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา นักวิชาการด้านภาษาต่างยืนยันว่า ทักษะการฟังมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอย่างมาก (Rost, 1994 ; Rubin, 1994) และถือว่าเป็นทักษะทางภาษาที่มีความจำเป็นมากที่สุด ทักษะการฟังภาษาอังกฤษจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่ทักษะการพูด การอ่านและการเขียนต่อไป (วาสนา สิงห์ทองลา และ สิทธิพล อาจอินทร, 2555) หากได้รับการฝึกทักษะการฟังไม่เพียงพอจะส่งผลให้ไม่สามารถใช้ภาษาในการสนทนาได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการฟังเพื่อให้การฟังประสบผลสำเร็จ (มณีรัตน์ กรรณิกา และ อภิราดี จันทร์แสง, 2560)

ปัจจุบันช่องทางในการศึกษาที่เป็นประโยชน์ได้มีการพัฒนาไปควบคู่กับเทคโนโลยี โดยเฉพาะแอปพลิเคชัน สื่อการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ ด้วยเทคนิคทางด้านการพัฒนาสื่อการสอนกลายมาเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถดาวน์โหลดมาใช้งานและสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานในการจัดการเรียนการสอน (ชินวัจน์ งามวรรณกร, 2562) แอปพลิเคชันจำนวนมากเข้ามามีบทบาททางด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชัน TED (Technology Entertainment and Design) ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เต็มไปด้วยสาระความรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน นักศึกษา และคนทั่วไป แอปพลิเคชันTED ยังเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ฝึกทักษะในด้านการฟังภาษาอังกฤษและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน ทุก ๆ คนก็สามารถเข้าถึงได้แค่เพียงปลายนิ้วสัมผัส ดังนั้นแอปพลิเคชัน TED จึงเป็นอีกตัวเลือกหนึ่งสำหรับบุคคลที่ต้องการพัฒนาทักษะด้านการฟังภาษาอังกฤษและเหมาะสมกับบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษด้วยตนเองนอกห้องเรียน การเรียนรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ สามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้ แต่การใช้แอปพลิเคชันมาเป็นผู้ช่วยในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทำให้เกิดความสะดวกและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ภาษามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แอปพลิเคชันพบว่า กลุ่มที่มีการเรียนการสอนด้วยแอปพลิเคชันนั้นผู้เรียนมีการตอบสนองต่อการเรียนรู้ตัวอักษร สนุกกับการเรียน และสามารถจดจำตัวอักษรได้ดีกว่ากลุ่มการสอนแบบปกติ สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่ล่าช้าของผู้เรียนได้ (Ramos & Valderruten, 2017) นอกจากนี้ Gavenila, Wulandari and Renandya (2021)

ได้ทำการศึกษาการใช้ TED Talks ในการฟังเพื่อจับใจความ พบว่า ผู้เรียนมีปัจจัยหลายประการในการเลือกเนื้อหาใน TED เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง อาทิ สำเนียงของผู้พูด ความเร็ว ความซับซ้อนของคำศัพท์ และระยะเวลาในการพูด ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว ผู้เรียนได้ให้ความเห็นว่า TED Talks สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์ พัฒนาทักษะทางวิชาการ และเป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัยได้อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้แอปพลิเคชัน TED สำหรับการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ตลอดจนกลยุทธ์ในการฟังของนักศึกษา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเป็นการเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่สำหรับนักศึกษา อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และนำมาเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการฟังที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชัน
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่มีต่อการใช้ TED แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะการฟัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาการในการวิจัยคือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2564 ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 71 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาจำนวน 33 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยคือ แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษาการฟังของ Nakatani (2006) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การแก้ปัญหาทักษะการฟัง ซึ่งหมายถึง เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศใช้ในการฟังเพื่อความเข้าใจในขณะสนทนาภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยกลยุทธ์ 7 กลุ่ม ได้แก่

1) กลยุทธ์การเจรจาเพื่อเข้าใจความหมายขณะฟัง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเข้าใจระหว่างคู่สนทนาว่ามีความเข้าใจตรงกันหรือไม่ เช่น ขอให้ผู้พูดใช้คำศัพท์ที่ง่าย ๆ ขอให้ผู้พูดพูดช้าลง หรือการขอให้ผู้พูดมีการอธิบายเพิ่มเติม

2) กลยุทธ์การรักษาบทสนทนาให้ลื่นไหล เช่น การส่งสัญญาณเป็นระยะ เพื่อเป็นการแสดงให้ผู้พูดทราบว่าเข้าใจหรือไม่เข้าใจในสิ่งที่สนทนา

3) กลยุทธ์การตรวจสอบรายละเอียด เป็นการฟังที่ผู้ฟังมุ่งสนใจองค์ประกอบของประโยคหรือหน้าที่ของคำในประโยค เช่น ประธาน กริยา คำขึ้นต้นประโยคคำถาม

4) กลยุทธ์การจับใจความสำคัญ เช่น การฟังเพื่อมุ่งเน้นประเด็นสำคัญของการสนทนาโดยไม่เน้นที่ข้อมูลรายละเอียด ผู้ฟังจะพยายามทำความเข้าใจความหมายทั่วไปของบทสนทนาคาดเดาวัตถุประสงค์ของผู้พูด

5) กลยุทธ์การใช้อวัจนภาษาขณะฟัง เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาท่าทาง สีหน้า การสบตาคู่สนทนาขณะฟัง

6) กลยุทธ์การฟังแบบไม่กระตือรือร้น เป็นกลยุทธ์ที่ผู้ฟังพยายามแปลเป็นภาษาตนเองเพื่อทำความเข้าใจทีละประเด็น และฟังเฉพาะคำที่คุ้นเคย

7) กลยุทธ์การฟังมุ่งเน้นเฉพาะคำ เป็นกลยุทธ์ในการฟังที่เน้นจับความหมายของคำพูดให้ความสนใจในการใช้คำในลักษณะต่างๆ เช่น การเน้นคำ การพูดซ้ำ การใช้คำแรกของประโยคคำถาม โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบแบบสอบถามกลยุทธ์ในการฟังของนักศึกษา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการศึกษานี้

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์มาตั้งเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามกลยุทธ์ในการฟังผ่านแอปพลิเคชัน TED ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยตัดกลยุทธ์ในข้อที่ 2) คือกลยุทธ์การรักษาบทสนทนาให้ลื่นไหลออก เนื่องจากกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์จริงเท่านั้น ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการวิจัยในครั้งนี้ที่เป็นกลยุทธ์ในการฟังผ่านแอปพลิเคชันได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. คัดเลือกเนื้อหาจาก TED แอปพลิเคชัน โดยเป็นการคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ได้เนื้อหาสำหรับใช้ในการศึกษา 2 เรื่องได้แก่ 1) How every child can thrive by five และ 2) How books can open your mind จากนั้นจึงทำการรวบรวมเนื้อหา จัดทำสคริปต์และออกแบบแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังโดยกำหนดให้เนื้อหา 1 เรื่อง มีแบบทดสอบในการฟังจำนวน 10 ข้อ

3. จัดทำแบบสอบถามกลยุทธ์ในการฟังซึ่งปรับจากงานวิจัยของ Nakatani (2006) ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการฟังจำนวน 6 ข้อ

4. จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน

5. ประเมินคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง แบบสอบถามกลยุทธ์ในการฟังและแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน ด้วยค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

6. กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้ TED แอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟัง โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างฝึกการฟังผ่านแอปพลิเคชันโดยใช้เวลา 1 เรื่อง ต่อ 1 สัปดาห์

7. กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง แบบสอบถามกลยุทธ์ในการฟัง และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน

8. เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเรื่อง การใช้กลยุทธ์ในการฟังที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชัน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 กลยุทธ์ในการฟังที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชัน

ลำดับ	ประเด็นคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1	ในขณะที่ฟัง ท่านฟังโดยการจับประเด็นสำคัญเพื่อให้เข้าใจประเด็นในการสนทนา ไม่เน้นข้อมูลรายละเอียด พยายามคาดเดาวัตถุประสงค์ของผู้พูดและสิ่งที่จะพูดต่อไป	3.48	0.93
2	ในขณะที่ฟัง ท่านฟังโดยมุ่งเน้นเฉพาะคำ เช่น การเน้นคำ การพูดคำนั้นช้า ๆ หรือซ้ำ ๆ พยายามจับทุกคำพูดที่ผู้พูดพูดออกมา	3.59	0.97
3	ในขณะที่ฟัง ท่านสังเกตอวัจนภาษาของผู้พูดไปด้วย เช่น สีหน้า ท่าทางน้ำเสียง สายตาของผู้พูดในขณะที่พูดหรือสังเกตจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ฟัง	3.73	0.96
4	ในขณะที่ฟัง ท่านฟังโดยให้ความสนใจกับองค์ประกอบของประโยค หรือหน้าที่ของคำในประโยค เช่น ประธาน กริยา คำขึ้นต้นประโยคคำถาม เพื่อประกอบการทำความเข้าใจ	3.27	0.95
5	ในขณะที่ฟังท่านให้ความสนใจกับจังหวะ การออกเสียงสูงต่ำหนักเบา ของผู้พูด	3.52	0.98
6	ในขณะที่ฟังหากไม่เข้าใจหรือฟังไม่ทัน ท่านจะย้อนกลับไปฟังใหม่จนกว่าจะเข้าใจ	3.97	0.87

จากตาราง 1 แสดงประเภทของกลยุทธ์การฟังที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชัน พบว่า กลยุทธ์ในการฟังที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุดได้แก่ “ในขณะที่ฟังหากไม่เข้าใจหรือฟังไม่ทัน ท่านจะย้อนกลับไปฟังใหม่จนกว่าจะเข้าใจ” ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.87) รองลงมาได้แก่ “ในขณะที่ฟัง ท่านสังเกตอวัจนภาษาของผู้พูดไปด้วย เช่น สีหน้า ท่าทางน้ำเสียง สายตาของผู้พูดในขณะที่พูดหรือสังเกตจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ฟัง” ($\overline{X}$ = 3.73, S.D. = 0.96) และ “ในขณะที่ฟัง ท่านฟังโดยมุ่งเน้นเฉพาะคำ เช่น การเน้นคำ การพูดคำนั้นช้า ๆ หรือซ้ำ ๆ พยายามจับทุกคำพูดที่ผู้พูดพูดออกมา” ($\overline{X}$ = 3.59, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบการฟังเรื่องที่1 “How every did can thrive by five?”	**คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบการฟังเรื่องที่ 2 “How books can open your mind ?”**	**คะแนนรวมเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)**	**คิดเป็นร้อยละ**	**ระดับความสามารถในการฟัง**
8.93	9.06	17.99	89.95	ระดับดีมาก

จากตาราง 2 แสดงความความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า นักศึกษามีคะแนนค่าเฉลี่ยรวม 17.99 คะแนน จัดอยู่ในระดับ ดีมาก ตามเกณฑ์การประเมินความสามารถทางภาษาของออลเลอร์ (Oller, 1983, น. 64) ซึ่งระบุเกณฑ์ในการประเมินไว้ดังนี้

คะแนน 81% ขึ้นไป	หมายถึง	ระดับดีมาก
คะแนน 71-80%	หมายถึง	ระดับดี
คะแนน 61-70%	หมายถึง	ระดับค่อนข้างดี
คะแนน 51-60%	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนน 41-50%	หมายถึง	ระดับค่อนข้างอ่อน
คะแนน 31-40%	หมายถึง	ระดับอ่อน
คะแนน 20-30%	หมายถึง	ระดับอ่อนมาก

ตาราง 3 ความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อการใช้ TED แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะการฟัง

ลำดับ	ประเด็นคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1	เนื้อหาเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา	4.09	0.63
2	ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหา อาทิ ความสั้น/ ยาวของเนื้อหา	4.03	0.68
3	ภาพประกอบมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ตรงตามเนื้อหาและสถานการณ์ในแต่ละเรื่อง	4.33	0.61
4	ประเด็นเนื้อหามีความน่าสนใจ ตรงกับความสนใจของนักศึกษา	4.00	0.63
5	ประเด็นเนื้อหามีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกสถานการณ์	4.19	0.63
6	การออกเสียง สำเนียงภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	3.97	0.80
7	การใช้คำ ประโยค ข้อความที่ชัดเจน เข้าใจง่าย	3.97	0.84
8	ความเร็วของผู้พูดอยู่ในระดับที่เหมาะสม	3.85	0.74
9	ช่วยฝึกนักศึกษาให้หารายละเอียดและตอบคำถามแบบทดสอบจากวิดิโอที่ฟังได้	4.06	0.68
10	นักศึกษาสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษตามวิดีโอได้อย่างถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา	3.70	0.80
11	ช่วยพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความของนักศึกษาได้	3.97	0.80
12	ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษารู้สึกสนใจฝึกฟังภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน	3.85	0.76
13	นักศึกษาสามารถใช้แอปพลิเคชัน TED เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ ได้	3.97	0.90
14	นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษได้	4.18	0.80
15	นักศึกษาได้รับแง่คิดและแรงบันดาลใจที่ดีในการใช้ชีวิตจากการใช้แอปพลิเคชัน	4.15	0.74

จากตาราง 3 ความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อการใช้ TED แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะการฟัง พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดได้แก่ “ประเด็นเนื้อหามีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกสถานการณ์” ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.63) รองลงมาได้แก่ “นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษได้” ($\overline{X}$ = 4.18, S.D. = 0.80) และ “นักศึกษาได้รับแง่คิดและแรงบันดาลใจที่ดีในการใช้ชีวิตจากการใช้แอปพลิเคชัน” ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีการใช้กลยุทธ์ในการฟังภาษาอังกฤษผ่าน TED แอปพลิเคชันในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยพบกลยุทธ์ในการฟังที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุดได้แก่ “ในขณะที่ฟังหากไม่เข้าใจหรือฟังไม่ทัน ท่านจะย้อนกลับไปฟังใหม่จนกว่าจะเข้าใจ” ($\bar{x}$= 3.97, S.D. = 0.87) รองลงมาได้แก่ “ในขณะที่ฟัง ท่านสังเกตอวัจนภาษาของผู้พูดไปด้วย เช่น สีหน้า ท่าทางน้ำเสียง สายตาของผู้พูดในขณะที่พูดหรือสังเกตจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ฟัง” ($\bar{x}$= 3.73, S.D. = 0.96) และ “ในขณะที่ฟัง ท่านฟังโดยมุ่งเน้นเฉพาะคำ เช่น การเน้นคำ การพูดคำนั้นช้า ๆ หรือซ้ำ ๆ พยายามจับทุกคำพูดที่ผู้พูดพูดออกมา” ($\bar{x}$= 3.59, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

ในประเด็นของความสามารถในการฟังของนักศึกษา ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความระดับความสามารถในการฟังอยู่ในระดับดีมาก

ในประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อการใช้ TED แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะการฟัง พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดได้แก่ “ประเด็นเนื้อหามีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกสถานการณ์” ($\bar{x}$= 4.19, S.D. = 0.63) รองลงมาได้แก่ “นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษได้” ($\bar{x}$= 4.18, S.D. = 0.80) และ “นักศึกษาได้รับแง่คิดและแรงบันดาลใจที่ดีในการใช้ชีวิตจากการใช้แอปพลิเคชัน” (x$\bar{x}$ = 4.15, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับการวิจัยที่ได้มีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบของโซเชียลมีเดียในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันออกไป

อาทิ ของ ปิยนุช เพ็งลี (2557, น. 90) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดคาสต์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1) ผลการศึกษาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้พอดคาสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนเฉลี่ย 12.55 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 41.83 และหลังเรียนเฉลี่ย 21.83 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 72.75 และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังโดยใช้พอดคาสต์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดคาสต์ พบว่า นักเรียนมีระดับเจตคติต่อการสอนฟังโดยใช้พอดคาสต์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.92 แสดงว่า นักเรียน มีเจตคติต่อการสอนฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดคาสต์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยต่างประเทศของ Shiri (2015) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้แอปพลิเคชัน พอดคาสต์เป็นกลวิธีในการสร้างแรงจูงใจในการฟังและเป็นสื่อการสอนนักศึกษาชาวอิหร่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่มีผลต่อทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา ระดับกลาง จำนวน 34 คน ซึ่งมีระดับความสามารถทางภาษาระดับเดียวกัน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ได้รับการทดลองซึ่งได้รับการฟังด้วยพอดคาสต์ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยพอดคาสต์ระดับความสามารถในการทำแบบทดสอบการฟังเพื่อความเข้าใจดีกว่ากลุ่มปกติ สามารถพัฒนาระดับความสามารถในการฟังให้มีประสิทธิภาพและมีแรงจูงใจที่ดีในการฟังด้วยพอดคาสต์ และงานวิจัยของ Gavenila, Wulandari and Renandya (2021) ที่ได้ศึกษาถึงการใช้แอปพลิเคชัน TED Talks ในการฝึกการฟังเพื่อจับใจความของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีปัจจัยหลายประการในการเลือกเนื้อหาใน TED เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง อาทิ สำเนียงของผู้พูด ความเร็ว ความซับซ้อนของคำศัพท์ และระยะเวลาในการพูด ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว ผู้เรียนได้ให้ความเห็นว่า TED Talks สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์ พัฒนาทักษะทางวิชาการ และเป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัยได้อีกด้วย ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยทั้งสองเรื่องในประเด็นของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ TED แอปพลิเคชัน ที่พบว่า TED แอปพลิเคชันมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความของนักศึกษาได้ และช่วยกระตุ้นให้นักศึกษารู้สึกสนใจฝึกฟังภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน สามารถสรุปได้ว่า แอปพลิเคชัน TED สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีในการพัฒนาทักษะในการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาวิจัยหัวข้อดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นและตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟัง อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่ไม่จำเป็นต้องเป็นการศึกษาในรูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาผ่านเทคโนโลยีต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาด้านต่างๆ ของนักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังโดยใช้แอปพลิเคชันอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ควรมีการวัดระดับความสามารถทางภาษาทั้งก่อนและหลังการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักศึกษาเพื่อให้เห็นประสิทธิภาพที่แท้จริงของเทคโนโลยีนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชัย ครุฑจ้อน. (2522, พฤษภาคม). การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันเพื่อเสริมทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยเทคนิคการเรียนแบบห้องเรียนกลับด้าน. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 10(2), 227-236.

ชินวัจน์ งามวรรณกร. (2562). *การพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง ภาษาอังกฤษสำหรับนักสารสนเทศ* (รายงานผลการวิจัย). ยะลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

บุปผา อยู่ทรัพย์. (2555). การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาผ่านการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะการเรียน. *วารสารวิจัย มสด,* 8(2), 189-204.

ปวีณนุช พุ่มจิต และอังค์วรา เหลืองนภา. (2562). การใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟัง. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2* (น. 550-561). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ปิยนุช เพ็งลี. (2557). *การพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดคาสต์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).

มณีรัตน์ กรรณิกา และอภิราดี จันทร์แสง. (2560, กรกฎาคม). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 11(2), 127-133.

รมณียา สุรธรรมจรรยา. (2558). *ผลการใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บแล็ต วิชาภาษาอังกฤษสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

วาสนา สิงห์ทองลา และสิทธิพล อาจอินทร. (2555, กรกฎาคม). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *35*(3), 56-64.

อารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณาวงษ์. (2553, พฤษภาคม). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, *12*(2), 17-31.

Gavenila, E. I., Wulandari, M., & Renandya, W. A. (2021, January). Using TED Talks for Extensive Listening. *PASAA: Journal of Language Teaching and Learning in Thailand*, 61, 147-175.

Nakatani, Y. (2006, Summer). Developing an Oral Communication Strategy Inventory. *The Modern Language Journal*, 90(2), 151-168.

Oller, J. W., Jr. (Ed.). (1983). *Issues in Language Testing Research*. Massachusetts: Newbury House.

Ramos, L., & Valderruten, A. (2017, August). Development of Listening and Linguistic Skills through the Use of a Mobile Application. *English Language Teaching*, 10(9), 95-107.

Rost, M. (1994). *Introducing Listening*. London: Penguin.

Rubin, J. (1994, Summer). A Review of Second Language Listening Comprehension Research. *The Modern Language Journal*, 78(2), 199-221.

Shiri, S. (2015, June). The Application of Podcasting as a Motivational Strategy to Iranian EFL Learners of English: A View toward Listening Comprehension. *Advances in Language and Literary Studies*, 6(3), 155-165.

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาความหมายและการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเนื้อเพลงสากล

A Study of Meaning and Usage of English Slangs in Western Song Lyrics

นริศรา ยศปัญญา[1] ประกายแก้ว แสนประสิทธิ์[1] รัศมี แซ่จาง[1]
อุมาภรณ์ ยศเจริญ[2] และ คุณากร คงชนะ[2*]
Naritsara Yodpanya[1] , Prakaikaew Saenprasit[1] , Ratsami Saejang[1] ,
Umaporn Yotcharoen[2] and Kunakhon Kongchana[2*]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของคำสแลงที่พบในบทเพลงสากลและการใช้คำสแลงที่พบในบทเพลงสากล โดยรวบรวมชื่อบทเพลงจากการจัดอันดับบทเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดจากชาร์ต Billboard Year End Chart Hot 100 Songs ของบิลบอร์ด (Billboard) ระหว่างปีคริสตศักราช 2016-2020 รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 บทเพลง และค้นหาเนื้อเพลงเหล่านั้นจากเว็บไซต์ที่ชื่อว่า lyricsondemand.com การวิจัยนี้ใช้กรอบทฤษฎีของ Luh Putu Karina Febriyanti (2017) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบคำสแลงทั้งหมดจำนวน 47 คำ โดยคำที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คำว่า ‘bitch’ มีการใช้ทั้งสิ้น 154 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.36 อันดับสองคือคำว่า ‘yeah’ มีการใช้ทั้งสิ้น 118 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.30 และอันดับสามคือคำว่า ‘ain't’ มีการใช้ทั้งสิ้น 92 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.37 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษในบทเพลง ความหมายของคำสแลง คำสแลงในเพลงสากล

---

[1] นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

[2*] สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
English Language Program, Humanities and Social Sciences Faculty, Pibulsongkram Rajabhat University
*Corresponding author; email: khunakorn.kh@psru.ac.th

(**Received**: 27 April 2023; **Revised**: 25 May 2023; **Accepted**: 8 June 2023)

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the meaning of slang words found in western songs and 2) to study the use of slang words found in western songs. The sample used in this study was 100 songs selected from Billboard Year-End Hot 100 Songs Chart during the years 2016-2020. Only the top twenty of 100 songs of each year ranked by the Billboard were chosen while the song lyrics were collected through the website, lyricsondemand.com. The data were analyzed by using frequency and percentage. This research framework was done in accordance with Luh Putu Karina Febriyanti (2017) to analyze the semantic aspects of slangs. The results of this study showed that a total of 47 slang words were discovered. Among them, three of the most frequently used slangs were the word 'bitch' with a maximum of 154 times, representing 17.36 percent, 'yeah' of 118 times, representing 13.30 percent, and 'ain't' of 92 times, representing 10.37 percent.

Keywords: English Language in Music, Semantic of Slang, Slang in Music

บทนำ

เนื้อเพลงหรือบทเพลงเป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่งที่แต่งขึ้นผ่านกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ถ้อยคำ ทำนอง อารมณ์ โดยผ่านจินตนาการต่าง ๆ จากผู้แต่ง ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจเนื้อหาและเกิดความรู้สึกประทับใจได้ง่ายกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ บทเพลงเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของเพลงแต่ละยุคสมัย ทั้งที่มีความรู้หรือไม่มีความรู้ อ่านหนังสือออกหรืออ่านหนังสือไม่ออก หากได้รับฟังแล้วไม่ว่าจะเป็นชาติหรือภาษาใด ๆ ย่อมนำความบันเทิงใจมาให้แก่ผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณษา คูตระกูล (2558) ที่กล่าวว่า ทั้งนี้เพราะบทเพลงเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้บันทึกและถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตของมนุษย์เรื่อยมา นอกจากนี้ ปริยทยา วงศ์กำแหงหาญ (2558) กล่าวว่า นอกจากเพลงจะสามารถเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ที่มีความหมายกินใจที่ต้องการจะบอกแล้ว เพลงยังถือว่าเป็นศิลปะของการบันทึกและแสดงเรื่องราว ความทรงจำและสิ่งของต่าง ๆ ได้มากมาย โดยปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาษาที่ใช้ในเพลงสากลสมัยใหม่มักมีคำศัพท์ ถ้อยคำ หรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มคน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงจำแนกแนวเพลงที่นิยมฟังในปัจจุบันได้หลายประเภท เช่น แนวเพลง ป๊อป (Pop) ร็อก (Rock)

ฮิปฮอป (Hip-hop) ริทึมแอนด์บลูส์ (R&B) เป็นต้น ดังนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงทางวงศัพท์ในเพลงสากล คำศัพท์ในเพลงสากลจะเกิดถ้อยคำสำนวนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในภาษาเพลง โดยเฉพาะการใช้คำศัพท์และสำนวนที่ไม่เป็นทางการ สำนวนที่มีลักษณะพิเศษการใช้คำเปรียบเทียบหรือเรียกอีกอย่างว่า คำสแลง (slang) ที่เป็นการสร้างคำใหม่ ทำให้ภาษาอังกฤษมีวงศัพท์ที่กว้างขึ้นและแพร่หลายในสังคมและสื่อต่าง ๆ ส่วนมากมักพบเจอบ่อยครั้งในสื่อสังคมออนไลน์

คำสแลง ในความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน คือ ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) การใช้คำสแลงจึงไม่ถูกจัดว่าเป็นภาษามาตรฐาน แต่คำสแลงที่เกิดขึ้นมักบ่งบอกถึงช่วงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงน้ำเสียงของภาษาที่ปรากฏออกมาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอย่างน่าสนใจ กัญญนัช ชะนะจิตร (2560) ได้กล่าวอธิบายคำสแลงไว้ว่า สแลงเปรียบเสมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละช่วงเวลาในสังคมผ่านการใช้ภาษา มักเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางสังคม อย่างไรก็ตาม รัชนี ศิริไสยาสน์ (2551) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าคำสแลงบางคำถูกระบุในพจนานุกรมคำใหม่ แต่จากการศึกษาพบว่ามีความหมายใหม่ที่แตกต่างออกไปที่ใช้ในปัจจุบัน และแต่ละช่วงวัยก็มีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ดังที่ สธนสรณ์ ยุติบรรณ์ (2553) ได้อธิบายไว้ว่า เหตุที่คนวัยต่างกันมีการใช้ภาษาต่างกันเป็นเพราะแต่ละวัยมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เช่น วัยรุ่นเป็นวัยที่ตื่นเต้นต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอที่จะเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ที่นิยมตามกันเข้ามาใช้ในภาษาพูดของตนเอง และอาจจะเป็นวัยที่ไวต่อการรับรู้ในการใช้คำใหม่หรือคำสแลง ส่วนผู้สูงอายุอาจจะไม่สนใจในการเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งพอใจที่จะใช้ภาษาของตนที่เคยใช้มามากกว่าคำที่สร้างขึ้นมาใหม่ และมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่ชอบความแปลกใหม่ จะนำคำสแลงซึ่งเป็นคำศัพท์ใหม่ที่ไม่มีการบันทึกลงในพจนานุกรมหรือมีการบันทึกแต่ระบุไว้ว่าเป็นภาษาปาก และเป็นภาษาที่หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไม่สุภาพ เป็นภาษาไม่เป็นแบบแผน ไม่ใช่คำหยาบ แต่เป็นคำพิเศษที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดคำแปลกใหม่ผิดจากปกติทั้งด้านเสียง รูปคำ หลักภาษา ซึ่งส่วนใหญ่มักจะพบในบทเพลงที่กลุ่มวัยรุ่นนำมาใช้พูดและเขียนเพื่อติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน หรืออาจถูกนำมาใช้ในบทเพลงสากลเป็นส่วนมาก ทั้งนี้ภาษาสแลงยังส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษาของคนในสังคมและในด้านการศึกษา ซึ่งคำสแลงที่วัยรุ่นสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สื่อสารกันภายในกลุ่มจนแพร่หลายในสื่อออนไลน์นั้นเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เด็กรุ่นใหม่บางคนอาจนำมาใช้ผิดรูปแบบของการเรียนการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ศึกษาคำสำนวนภาษาอังกฤษจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเนื้อเพลงสากลที่รวบรวมมาจำนวน 100 เพลง โดยใช้บทเพลงที่ติด 20 อันดับแรกบน Billboard Year End Chart Hot 100 Songs โดยบิลบอร์ดชาร์ต ซึ่งเป็นการจัดอันดับความนิยมของเพลงในสหรัฐอเมริกาที่ได้รับความนิยมทั่วโลก อันจะทำให้ทราบถึงความหมายของคำสแลงและการใช้คำสแลงในประโยคที่ปรากฏในบทเพลงดังกล่าว และยังเป็นแนวทางในการศึกษาคำแปลคำสแลงเหล่านั้น พร้อมเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมในการใช้คำสแลงจากเจ้าของภาษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและการใช้คำสแลงที่ปรากฏในบทเพลงสากลจำนวน 100 บทเพลงจากการจัดอันดับโดยบิลบอร์ดชาร์ตระหว่างปีคริสตศักราช 2016-2020 หรือปีพุทธศักราช 2559-2563

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสาร

ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำสแลงและเนื้อเพลงสากลจากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับชาร์ตการจัดอันดับเพลงฮิตต่าง ๆ บนบิลบอร์ดชาร์ต ซึ่งเป็นชาร์ตการจัดอันดับความนิยมของเพลงในสหรัฐอเมริกาที่ได้รับความนิยมทั่วโลก

2. การรวบรวมและคัดเลือกข้อมูล

รวบรวมชื่อเพลงสากลจากชาร์ตในบิลบอร์ดที่มีชื่อว่า Billboard Year End Chart Hot 100 Songs โดยเลือกเฉพาะบทเพลงที่นิยมมากที่สุด 20 อันดับแรกจากการจัดอันดับของบิลบอร์ดชาร์ตตั้งแต่ปีคริสตศักราช 2016-2020 แล้วนำชื่อบทเพลงเหล่านั้นมาสืบค้นเนื้อเพลงทางเว็บไซต์ www.billboard.com/charts/year-end/2020/hot-100-songs รวมเป็นทั้งหมด 100 บทเพลง ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ (“YEAR-END CHARTS Hot 100 Songs”, n.d.)

ปี 2016 มีจำนวน 20 บทเพลง ได้แก่ 1. Love Yourself, 2. Sorry, 3. One Dance, 4. Work, 5. Stressed Out, 6. Panda, 7. Hello, 8. Don't Let Me Down, 9. Can't Stop The Feeling!, 10. Closer, 11. Cheap Thrills, 12. 7 Years, 13. Needed Me, 14. My House, 15. I Took A Pill In Ibiza, 16. Work From Home, 17. This Is What You Came For, 18. Cake By The Ocean, 19. Me, Myself & I, และ 20. Ride

ปี 2017 มีจำนวน 20 บทเพลง ได้แก่ 1. Shape Of You, 2. Despacito, 3. That's What I Like, 4. Humble, 5. Something Just Like This, 6. Bad And Boujee, 7. Closer, 8. Body Like A Back Road, 9. Believer, 10. Congratulations, 11. Say You Won't Let Go, 12. I'm The One, 13. XO TOUR Llif3, 14. Mask Off, 15. Unforgettable, 16. 24K Magic, 17. Stay, 18. Wild Thoughts, 19. Black Beatles, และ 20. Starboy

ปี 2018 มีจำนวน 20 บทเพลง ได้แก่ 1. God's Plan, 2. Perfect, 3. Meant To Be, 4. Havana, 5. Rockstar, 6. Psycho, 7. I Like It, 8. The Middle, 9. In My Feelings, 10. Girls Like You, 11. Nice For What, 12. Lucid Dreams, 13. Better Now, 14. Finesse, 15. Boo'd Up, 16. New Rules, 17. Sad!, 18. Never Be The Same, 19. Love Lies, และ 20. No Tears Left To Cry

ปี 2019 มีจำนวน 20 บทเพลง ได้แก่ 1. Old Town Road, 2. Sunflower (Spider-Man: Into The Spider-Verse), 3. Without Me, 4. Bad Guy, 5. Wow., 6. Happier, 7. Rings, 8. Talk, 9. Sicko Mode, 10. Sucker, 11. High Hopes, 12. Thank U, Next, 13. Truth Hurts, 14. Dancing With A Stranger, 15. Senorita, 16. I Don't Care, 17. Eastside, 18. Going Bad, 19. Shallow, และ 20. Better

ปี 2020 มีจำนวน 20 บทเพลง ได้แก่ 1. Blinding Lights, 2. Circles, 3. The Box, 4. Don't Start Now, 5. Rockstar, 6. Adore You, 7. Life Is Good, 8. Memories, 9. The Bones, 10. Someone You Loved, 11. Say So, 12. I Hope, 13. Whats Poppin, 14. Dance Monkey, 15. Savage, 16. Roxanne, 17. Intentions, 18. Everything I Wanted, 19. Roses, 20. Watermelon Sugar

กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ คือ การหาความหมายของคำสแลงโดยสืบค้นจากพจนานุกรมอังกฤษ-อังกฤษเพื่อค้นหาความหมายและรายละเอียดจากภาษาต้นฉบับในเบื้องต้น และพจนานุกรมอังกฤษ-ไทยเพื่อค้นหาคำเทียบเคียงที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงที่สุดในภาษาไทยและให้ความหมายใกล้เคียงกับบริบทของเนื้อเพลง การนับจำนวนคำแสลงที่ปรากฏ รวมถึงความถี่และค่าร้อยละของคำสแลงเหล่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความถี่และค่าร้อยละ

ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Excel 2010 version 14 ในการหาค่าความถี่เพื่อให้เห็นจำนวนของคำสแลงนั้น ๆ รวมไปถึงการใช้หาค่าสัดส่วนร้อยละของคำสแลง โดยใช้สูตรการหาค่าร้อยละ คือ

$$\frac{n * 100}{N}$$

n หมายถึง จำนวนคำของคำที่พบ

N หมายถึง จำนวนคำทั้งหมด

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงความถี่และค่าร้อยละของการใช้คำสแลงจากมากไปน้อย

อันดับ	คำสแลงที่พบ	จำนวนที่พบ (คำ)	ค่าร้อยละ
1	bitch	154	17.36
2	yeah	118	13.30
3	ain't	92	10.37
4	wanna	78	8.79
5	gotta	70	7.89
6	shit	53	5.97
7	niggas	50	5.63
8	fuck	36	4.05
9	gonna	34	3.83
10	fuckin	31	3.49
11	’em	25	2.81
12	savage	20	2.25
13	bout	12	1.35
14	’til	9	1.01
15	tryna	9	1.01
16	fucking	8	0.90

ตาราง 1 แสดงความถี่และค่าร้อยละของการใช้คำสแลงจากมากไปน้อย (ต่อ)

อันดับ	คำสแลงที่พบ	จำนวนที่พบ (คำ)	ค่าร้อยละ
17	lil	8	0.90
18	kinda	8	0.90
19	shawty	5	0.56
20	ass	4	0.45
21	nuh	4	0.45
22	fake	4	0.45
23	y' all	4	0.45
24	pussy	4	0.45
25	oh my god	4	0.45
26	huh	3	0.33
27	damn	3	0.33
28	god damn	3	0.33
29	dick	3	0.33
30	motherfucking	3	0.33
31	mothafuckin	3	0.33
32	hoe	3	0.33
33	chicken	2	0.22
34	suck	2	0.22
35	oh my lord	2	0.22
36	fucked	2	0.22
37	lift it up	2	0.22
38	dumb	2	0.22
39	freak	2	0.22
40	tryin	1	0.11
41	roll	1	0.11
42	bae	1	0.11

ตาราง 1 แสดงความถี่และค่าร้อยละของการใช้คำสแลงจากมากไปน้อย (ต่อ)

อันดับ	คำสแลงที่พบ	จำนวนที่พบ (คำ)	ค่าร้อยละ
43	sick	1	0.11
44	suckin	1	0.11
45	swag	1	0.11
46	pimp	1	0.11
47	-'ma	1	0.11
	รวม	**887**	**100**

ตาราง 1 พบว่าคำสแลงมีจำนวนทั้งหมด 887 คำ มีการใช้คำว่า "bitch" มากที่สุด จำนวน 154 คำ ร้อยละ 13.76 มีการใช้คำว่า "yeah" จำนวน 118 คำ ร้อยละ 13.30 และมีการใช้คำว่า "ain't" จำนวน 92 คำ ร้อยละ 10.37 รองลงมาตามลำดับ ส่วนคำสแลงอันดับที่ 40-47 มีการใช้เป็นจำนวนน้อยที่สุดโดยมีคำละ 1 ประโยค มีค่าร้อยละ 0.11 เท่านั้น คือ คำว่า tryin, roll, bae, sick, suckin, swag, pimp และ -'ma

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
bitch	- Go Oscar for Grammy, bitch pull up your panty! (เพลง Panda อันดับที่ 6 ค.ศ. 2016) - I should be a sad bitch (เพลง 7 Rings อันดับที่ 7 ปี ค.ศ. 2019)	bitch หมายถึง ผู้หญิงเลว ผู้หญิงสำส่อน
yeah	- Yeah, I need you right now. (เพลง The Bones อันดับที่ 9 ค.ศ. 2020) - Half of my heart is in Havana, ooh-na-na (oh, yeah) (เพลง Havana อันดับที่ 4 ปี 2018)	yeah หมายถึง "เออใช่" มาจากคำว่า yes
ain't	- But I ain't done much healing. (เพลง Hello อันดับที่ 7 ค.ศ. 2016)	ain't หมายถึง "ไม่" เป็นรูปย่อมาจาก verb-be + not

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
	- I promise that your smile ain't gon' never leave (เพลง That's What I Like อันดับที่ 9 ปี 2017)	
wanna	- Morning comes and you know that you wanna stay close the blinds, (เพลง My House อันดับที่ 14 ค.ศ. 2016) - I don't wanna die for them to miss me (เพลง God's Plan อันดับที่ 1 ปี 2018)	wanna หมายถึง "ต้องการ" มาจาก want to
gotta	- You gotta' believe me when I tell you. (เพลง I Like It อันดับที่ 7 ค.ศ. 2018) - Even if we gotta risk it all right now, oh (now) (เพลง I Like It อันดับที่ 7 ปี 2018)	gotta หมายถึง "ต้อง" มาจาก (have) got to
shit	- You was talkin' shit in the beginning. (เพลง Wow อันดับที่ 5 ค.ศ. 2019) - They been waitin' for this shit for a long timeม didn't they? (เพลง panda อันดับที่ 3 ปี 2016)	shit หมายถึง ขี้ ในที่นี้ใช้หมายถึง เรื่องเหลวไหล เรื่องไร้สาระ ข้าวของ สิ่งของ
niggas	- I swear these niggas is under me. (เพลง Bad And Boujee อันดับที่ 6 ค.ศ. 2017) - Niggas think it's sweet. (เพลง Sicko Mode อันดับที่ 9 ปี 2019)	nigga หมายถึง negro ใช้เรียกชาวอเมริกัน-แอฟริกัน

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
fuck	- Fuck we gon' kill the bank, get it. (เพลง Panda อันดับที่ 6 ค.ศ. 2016) - Get the fuck off my stage, I'm the Sandman. (เพลง Humble อันดับที่ 4 ปี 2017)	fuck เป็นคำหยาบ หมายถึง ไอ้แม่เ-ด เมื่อใช้ร่วมกับคำกริยาวลี เช่น get off มีความหมายว่า ออกไปให้พ้นจาก... หรือ ไสหัวไปให้พ้นจาก...
gonna	- And I'm gonna give it to you. (เพลง That's What I Like อันดับที่ 3 ค.ศ. 2017) - I'm gonna take my horse (เพลง Old Town Road อันดับที่ 1 ปี 2019)	gonna หมายถึง ต้องการ หรือ ตั้งใจ มาจากคำว่า going to
fuckin	- But I fuckin' hate when you leave. (เพลง Sad! อันดับที่ 17 ค.ศ. 2018) - I'm so fuckin' sick and tired of the Photoshop (เพลง Humble อันดับที่ 4 ปี 2017)	fuckin' มาจาก fucking เป็นคำหยาบ ใช้ขยายคำหลัก มีความหมายว่า มากมาย โคตร เช่น โคตรเกลียด โคตรเซ็ง หรือ เกลียดฉิบห...ย
'em	I cut 'em all loose and work's my excuse. (เพลง I Took A Pill In Ibiza อันดับที่ 15 ค.ศ. 2016) - Rain on 'em, thunderstorm, rain on 'em (เพลง XO TOUR Llif3 อันดับที่ 13 ปี 2017)	em' มาจากคำเต็มว่า them หมายถึง พวกนั้น พวกเขา
savage	- Who woulda thought it'd turn me to a savage? (เพลง 7 Rings อันดับที่ 7 ปี ค.ศ. 2019)	savage หมายถึง ฮาร์ดคอร์ คนป่าเถื่อน สัตว์ป่าดุร้าย

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
	- Didn’t they tell you that I was a savage (เพลง Needed Me อันดับที่ 13 ปี 2016)	
-’bout	- I stay modest 'bout it, ayy, she elaborate it, ayy (เพลง Humble อันดับที่ 4 ปี 2017) - Man I 'bout fell up out my chair (เพลง Body Like A Back Road อันดับที่ 8 ปี 2017)	’bout ย่อมาจาก about หมายถึง เกี่ยวกับ แทบจะ เกือบจะ
til	- Why men great ’til they gotta be great? (เพลง Truth Hurts อันดับที่ 13 ปี 2019) - All way to the top ’til they be fallin’ over (เพลง XO TOUR Llif3 อันดับที่ 13 ปี 2017)	'til มาจาก until หมายถึง จนกระทั่ง
tryna	- I’m tryna be cool but I may just go ape shit. (เพลง Me, Myself & I อันดับที่ 19 ค.ศ. 2016)	tryna หมายถึง “พยายามที่จะ” มาจากคำว่า “trying to”
fucking	- Ain't no way, ain't no fucking way (เพลง Mask Off อันดับที่ 14 ค.ศ. 2017) - Let’s lose our minds and go fucking crazy (เพลง Cake By The Ocean อันดับที่ 18 ปี 2016)	fucking เป็นคำหยาบ หมายถึง ระยำ หรือ มากมาย โคตรเยอะ

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
lil	- My AP goin' psycho, lil' mama bad like Michael (เพลง Psycho อันดับที่ 6 ค.ศ. 2018) - She a lil' freak on cam (เพลง Whats Poppin อันดับที่ 13 ปี 2020)	lil เป็นคำแสลงที่คนผิวดำบางคนใช้แทนคำว่า little หมายถึง คนตัวเล็ก
kinda	- I guess I kinda liked the way you numbed all the pain (เพลง Someone You Loved อันดับที่ 10 ค.ศ. 2020)	kinda หมายถึง ค่อนข้างจะ มาจากคำว่า kind of
shawty	- Shawty say the nigga that she with can't hit (เพลง In My Feelings อันดับที่ 9 ค.ศ. 2018) - Shawty in the back. (เพลง Sicko Mode อันดับที่ 9 ปี 2019)	shawty หมายถึง ไอ้ตัวเล็ก
ass	- All them lil' ass clothes only fit fake booties. (เพลง Savage อันดับที่ 15 ค.ศ. 2020) - Girl, I can buy yo' ass the world with my paystub. (เพลง Humble อันดับที่ 4 ปี 2017)	ass ใช้ขยายความให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น เช่น เจ๋ง เก๋ เท่
nuh	- Nuh time to have ya lurkin' (เพลง Work อันดับที่ 4 ค.ศ. 2016)	nuh หมายถึง "ไม่" มาจากคำว่า no
fake	- Fuck fake friends! (เพลง Me, Myself & I อันดับที่ 19 ค.ศ. 2016)	fake หมายถึง ปลอม ไร้ราคา

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
	- Boy, you so fake like my collar. (เพลง Bad And Boujee อันดับที่ 6 ปี 2017)	
y' all	Say “fuck y’all” to all of y’all faces. (เพลง Me, Myself & I อันดับที่ 19 ค.ศ. 2016)	y'all มาจาก you all หมายถึง พวกแกทั้งหมด
pussy	- Ooh, that pussy good, won't you sit it on my taste buds? (เพลง Humble อันดับที่ 4 ค.ศ. 2017) - I put the pussy on the shirt. (เพลง Life Is Good อันดับที่ 7 ปี 2020)	pussy หมายถึง อวัยวะเพศผู้หญิง หรือผู้หญิงที่มองเป็นวัตถุทางเพศอย่างหนึ่งของผู้ชาย
oh my god	They say, “Oh my God, I see the way you shine. (เพลง Dance Monkey อันดับที่ 14 ค.ศ. 2020)	oh my god หมายถึง โอ้พระเจ้า คุณพระช่วย
huh	- There’s somethin’ ’bout his manners (uh huh). (เพลง Havana อันดับที่ 4 ค.ศ. 2018)	huh หมายถึง คำที่แทนเสียงแสดงความไม่อยากเชื่อ
damn	- Cocaine on the table, liquor pourin’, don’t give a damn. (เพลง Rockstar อันดับที่ 5 ค.ศ. 2018) - Damn niggas pull up ya panty. (เพลง panda อันดับที่ 6 ปี 2016)	damn หมายถึง ความสนใจ ใส่ใจ โธ่โว้ย
goddamn	- Goddamn Roxanne. (เพลง Roxanne อันดับที่ 16 ค.ศ. 2020) - And I’m like “Woah, man, my neck so goddamn cold	goddamn หมายถึง โอ้ย! โธ่เว้ย! ให้ตายสิ! ให้ตายเถอะ

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
	(เพลง Psycho อันดับที่ 6 ปี 2016)	
dick	- These bitches they fuck and suck dick. (เพลง Bad And Boujee อันดับที่ 6 ค.ศ. 2017) - Get the fuck off my dick, that ain't right. (เพลง Humble อันดับที่ 4 ปี 2017)	dick หมายถึง จู๋ กระเจี๊ยว
mother fucking	- I'm a motherfucking Starboy. (เพลง Starboy อันดับที่ 20 ค.ศ. 2017)	motherfucking หมายถึง ตัวแม่
mothafu ckin'	- Everybody get your mothafuckin' roll on. (เพลง Nice For What อันดับที่ 11 ค.ศ. 2019)	mothafuckin' มาจาก mother fucking หมายถึง ตัวแม่
hoe	- I've been fuckin' hoes and poppin' pillies. (เพลง Rockstar อันดับที่ 5 ค.ศ. 2020)	hoe หมายถึง อีตัว
chicken	- I be getting to the chicken. (เพลง Panda อันดับที่ 6 ค.ศ. 2016)	chicken หมายถึง ไอ้ไก่อ่อน ไร้ประสบการณ์
suck	- These bitches they fuck and suck dick. (เพลง Bad And Boujee อันดับที่ 6 ค.ศ. 2017)	suck หมายถึง ดูด

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
oh my lord	- Oh my lord, praise him be. (เพลง Mask Off อันดับที่ 14 ค.ศ. 2017)	oh my lord หมายถึง โอ้พระเจ้า คุณพระช่วย
fucked	- I'm gonna sip on this drink, when I'm fucked up. (เพลง Unforgettable อันดับที่ 15 ค.ศ. 2017)	fucked หมายถึง เป็นคนระยำ
lift it up	Bend it over, lift it up, bend it over, lift it up. (เพลง Girls Like You อันดับที่ 11 ค.ศ. 2019)	lift it up หมายถึง การหยิบฉวย, การขโมย
dumb	- Call it dumb luck, but baby, you and I. (เพลง The Bones อันดับที่ 9 ค.ศ. 2020) - Giving you my number, but don't hit me on no dumb shit. (เพลง Life Is Good อันดับที่ 7 ปี 2020)	dumb หมายถึง โง่ หรือไร้สาระ
freak	- Certified freak ho. (เพลง Whats Poppin อันดับที่ 13 ค.ศ. 2020)	freak หมายถึง ตัวประหลาด
tryin'	Please recognize I'm tryin', babe!!! (เพลง Work อันดับที่ 4 ค.ศ. 2016)	tryin หมายถึง "พยายาม" มาจาก trying
roll	Light and roll it up. (เพลง Needed Me อันดับที่ 13 ค.ศ. 2016 / พ.ศ.2559)	roll คำนี้จริง ๆ หมายถึง ม้วน หรือ กลิ้ง แต่ในนี้หมายถึง ม้วนกัญชา
bae	She the bae, I'm her boo. (เพลง Work From Home อันดับที่ 16 ค.ศ. 2016)	bae เป็นตัวย่อของ before anyone else หมายถึง คนรัก หรือของรัก

ตาราง 2 แสดงความหมายของคำสแลงพร้อมตัวอย่างประโยคที่พบในบทเพลง (ต่อ)

คำสแลง	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
sick	I'm so fuckin' sick and tired of the Photoshop. (เพลง Humble อันดับที่ 4 ค.ศ. 2017)	sick ได้แก่ nauseated หมายถึง พะอืดพะอม
suckin	She suckin' on dick no hands with it. (เพลง The Box อันดับที่ 3 ค.ศ. 2020)	suckin' มาจาก sucking มีความหมายเหมือน suck
swag	That is not your swag, I swear you fake hard. (เพลง XO TOUR Llif3 อันดับที่ 13 ค.ศ. 2017)	swag หมายถึง สไตล์หรือบุคลิก วิธีการเดินหรือการแต่งกาย ของคน
pimp	I gotta show 'em how a pimp get it in. (เพลง 24K Magic อันดับที่ 16 ค.ศ. 2017)	pimp หมายถึง แมงดา คนดูแล หญิงโสเภณี
-'ma	Pass this to my daughter, I'ma show her what it took. (เพลง Sicko Mode อันดับที่ 9 ค.ศ. 2019)	-'ma เป็นคำลดรูปของ I'm gonna ซึ่งลดรูปมาจาก I'm going to

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ค้นพบคำสแลงทั้งสิ้นจำนวน 887 คำจากบทเพลงทั้งสิ้นจำนวน 100 บทเพลงจากการจัดอันดับของบิลบอร์ต ระหว่างปี ค.ศ. 2016-2020 หรือปี พ.ศ. 2559-2563 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า คำสแลงที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ bitch, yeah, ain't ส่วนอันดับความถี่ของการใช้คำสแลงจากมากไปน้อย คือ bitch จำนวน 154 คำว่า yeah จำนวน 118 คำว่า ain't จำนวน 92 คำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของ กาญจนา หอมจันทร์, อังค์วรา เหลืองนภา และ อนันตชัย เอกะ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเพลงสากล โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความหมายของคำสแลงในเพลงสากลและการใช้คำสแลงเช่นเดียวกัน สรุปได้ว่าลักษณะคำสแลงดังกล่าวในงานวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา หอมจันทร์, อังค์วรา เหลืองนภา และ อนันตชัย เอกะ (2562) ซึ่งพบคำสแลงคำว่า wanna มากที่สุด รองลงมาคือ ain't และ gonna ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า คำสแลงมีการเปลี่ยนแปลงทุกช่วงเวลา เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาความหมายและการใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเนื้อ

เพลงสากล อาจสันนิษฐานได้ว่า bitch, yeah, และ ain't เป็นคำที่สังคมสมัยนี้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เน้นการสื่อสารที่เข้าใจง่าย ตรงตัว และการเปรียบเทียบ อีกทั้งยังเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งในสังคมเข้าใจกันเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีทัศนคติบรรทัดฐานและการให้คุณค่าที่แตกต่างกันไป การใช้ภาษาสแลงในกลุ่มวัยเดียวกันก็ย่อมสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารเพราะเป็นกลุ่มที่เลือกใช้ภาษาเดียวกัน แต่เมื่อสื่อสารกับคนกลุ่มอื่น ๆ เช่น วัยชรา หรือวัยเด็ก อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือไม่เกิดผลในการสื่อสาร เนื่องจากความเข้าใจของวัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วัยรุ่นมักให้ความสำคัญกับคำสแลงเหล่านี้น้อยลง ส่วนหนึ่งคำสแลงที่นิยมใช้ในบทเพลงมักเป็นคำหยาบคาย คำลดรูป ขาดความพิถีพิถันในเรื่องความงามของใช้ภาษาที่ถูกต้อง ภาษาที่ใช้จึงดูไม่สละสลวยสำหรับวัยผู้ใหญ่ เป็นต้น งานวิจัยนี้จึงก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการศึกษาความหมายของคำสแลงในเพลงสากลและการใช้คำสแลงเพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันสะท้อนบทเพลงและทำให้เกิดความเข้าใจในการใช้ภาษาสแลงของคนในกลุ่มนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

คำสแลงเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มคน เป็นภาษาที่ถูกจัดว่าไม่ได้มาตรฐาน และมีอายุที่ใช้กันไม่นาน แต่คำสแลงมักเกิดขึ้นใหม่ตลอดในช่องทางแห่งการสื่อสารต่าง ๆ ดังนั้น ควรศึกษาการใช้คำสแลงของวัยต่าง ๆ หรือเพศทางเลือก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างและมีความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงการใช้คำสแลงจากสื่ออื่น ๆ เช่น ยูทูป (YouTube) ติ๊กต็อก (TikTok) ทวิตเตอร์ (Twitter) เพื่อช่วยให้เห็นลักษณะของคำสแลงที่แตกต่างกันทั้งในเรื่องของคำและความหมาย

เอกสารอ้างอิง

กัญญนัช ชะนะจิตร. (2560). *การสร้างคำและความหมายของสแลงในเฟซบุ๊ก.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

กาญจนา หอมจันทร์, อังค์วรา เหลืองนภา และอนันตชัย เอกะ. (2562). การใช้คำสแลงภาษาอังกฤษในเพลงสากล. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2* (น. 418-427). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ปริยทยา วงศ์กาแหงหาญ. (2558). *การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นวัยรุ่นในเนื้อเพลงไทยสากลค่ายกามิกาเซ่ (Kamikaze).* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาตรมหาบัณฑิต, สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

รัชนี ศิริไสยาสน์. (2551). *การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาภาษาศาสตร์การศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ).

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.* สืบค้นจาก https://dictionary.orst.go.th/

วรรณษา คูตระกูล. (2558, มกราคม). การวิเคราะห์เนื้อเพลงที่สะท้อนความเชื่อและค่านิยม: กรณีศึกษาโครงการเพชรในเพลง. *วารสารจันทรเกษมสาร*, 21(40), 49–57.

สธนสรณ์ ยุติบรรพ์. (2553). *ลักษณะการใช้และความหมายของภาษาสแลงในนิตยสารวัยรุ่น*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

Aryawan, L. P. K. F. (2017, December). AN Analysis of the Use of American Slangs on Eminem's Song Lyrics. *Lingua Scientia Journal*, 24(2), 59-70.

YEAR-END CHARTS Hot 100 Songs. (n.d.). Retrieved from https://www.billboard.com/charts/year-end/hot-100-songs/

บทความวิชาการ (Academic article)

จารึกของอาณาจักรพุกาม[1]

Inscriptions of the Pagan Kingdom

นวพรรณ ภัทรมูล[2] และ ยุทธพร นาคสุข[3*]
Nawapan Pattaramoon[2] and Yuttaporn Naksuk[3*]

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของจารึกสมัยอาณาจักรพุกาม ซึ่งอาณาจักรนี้ตั้งอยู่ในเขตที่ราบใจกลางของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ยุคโบราณ จารึกสมัยอาณาจักรพุกาม (พุทธศตวรรษที่ 14-19) ประมาณการว่ามีจำนวนไม่ต่ำกว่า 550 รายการ ใช้ภาษาในการบันทึก 7 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาพม่า ภาษามอญ ภาษาปยู ภาษาสันสกฤต ภาษาจีน และภาษาทมิฬ อักษรที่พบในจารึกมีทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ อักษรปยู อักษรมอญโบราณ อักษรพม่าโบราณ อักษรจีน อักษรทมิฬ อักษรเทวนาครี และอักษรอินเดียใต้ วัตถุที่ใช้จารึกมีอยู่หลายประเภท เช่น ศิลา แผ่นดินเผา พระพิมพ์ โลหะ วัตถุจารึกพบมากที่สุด คือ ศิลา เนื้อหาของจารึกอาณาจักรพุกามแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้เป็น 7 ประเภท ประเภทที่ 1 เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับของที่อุทิศถวายให้ศาสนา ประเภทที่ 2 เพื่อบันทึกความรู้สึกของผู้จารึก ประการที่ 3 เพื่อบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่ผู้จารึกได้กระทำและประสงค์จะเผยแพร่สู่สาธารณชน ประเภทที่ 4 เพื่อเล่าเรื่องการสร้างถาวรวัตถุและรายละเอียดของสิ่งที่สร้าง ประเภทที่ 5 เพื่อเป็น

---

[1] บทความเรื่องนี้ปรับปรุงมาจากบทความ 2 เรื่อง คือ Yuttaporn Naksuk. (2017). Inscriptions of Sri Ksetra and Bagan Kingdoms. Ampika Rattanapitak, (Editor), *A Collection of Papers on Myanmar Language and Literature* (p. 167-206). Chiang Mai: Patara Prepress. และ ยุทธพร นาคสุข. (2557). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจารึกของอาณาจักรศรีเกษตร. ใน *ความสัมพันธ์ของภาษาและรัฐโบราณในอาเซียน*, (น. 115-134). กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. โดยเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความทันสมัยและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

[2] นักวิชาการคลังข้อมูล ฝ่ายคลังข้อมูลวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation)

[3*] หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
Master of Arts Program in Linguistics, Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University
*Corresponding author; email: yuttaporn.nak@mahidol.edu

(**Received**: 11 April 2023; **Revised**: 25 May 2023; **Accepted**: 30 May 2023)

การสาปแช่งทำให้ผู้ที่คิดจะลบล้างหรือทำลายสิ่งที่มีผู้สร้างถวายไว้กับพระพุทธศาสนาได้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าทำการดังกล่าว ประเภทที่ 6 เพื่อบันทึกเรื่องราวในพระพุทธศาสนา และประเภทที่ 7 เพื่อบันทึกกฎหมายและคดีความ สำหรับแจ้งให้ประชาชนได้ทราบ ใช้เป็นแนวทางการปกครองและตัดสินคดี อาณาจักรพุกามล่มสลายลงไปเพราะถูกกองทัพมองโกลโจมตีในปี พ.ศ.1830

คำสำคัญ: จารึก อาณาจักรพุกาม สหภาพเมียนมา

Abstract

The purpose of the research is to present information about the inscriptions of Pagan, the kingdom situated on the plain area in the middle of the Republic of the Union of Myanmar in ancient times. There are over 550 Pagan Kingdom inscriptions (9th-13th century CE) found and engraved in 7 languages: Pali, Burmese, Mon, Pyu, Sanskrit, Chinese, and Tamil. All the scripts used in the inscriptions including Pyu script, Old Mon script, Old Burmese script, Chinese script, Tamil script, Devanagari script, and South Indian. The inscriptions were made from several materials such as stone, clay tablets, votive tablets, and metal but stone used mostly. The contents appeared in the Pagan inscriptions are divided into 7 categories based on different objectives. The first one is to inform the religious offerings. The second one is to record engraver's feelings and emotions. The third one is to record the important events and make them known publicly. The fourth one is to describe how to create the permanent structures and to detail them. The fifth one is to curse those who attempt to eradicate or destruct the religious structures to be fear and avoid doing that. The sixth one is to record the matters relating to Buddhism. And the seventh one is to record laws and lawsuits publicly to be the guidelines for administration and adjudication. The Pagan Kingdom declined due to the invasion of the Mongol in 1287.

Keywords: Inscription, Pagan Kingdom**,** The Republic of the Union of Myanmar

บทนำ

ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในยุคโบราณเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรเก่าแก่ที่สำคัญอยู่ 4 อาณาจักร ได้แก่ อาณาจักรศรีเกษตร อาณาจักรพุกาม อาณาจักรมอญ และอาณาจักรยะไข่ เขตที่ราบใจกลางของประเทศเป็นที่ตั้งของอาณาจักรศรีเกษตร (Śrīkṣetra) หรืออาณาจักรปยู (Pyu) มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 8-14 (นักวิชาการจำนวนหนึ่งกำหนดอายุของอาณาจักรศรีเกษตรว่าเกิดก่อนหน้านั้น คือ มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 4-14) และบริเวณนี้ยังเป็นที่ตั้งของอาณาจักรพุกาม (Pagan, Bagan) ที่มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 14-19 เขตที่ราบลุ่มปากแม่น้ำทางตอนใต้ของประเทศเป็นที่ตั้งของอาณาจักรมอญ มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 ซึ่งร่วมสมัยกับอาณาจักรทวารวดี (Dvārāvatī) ในดินแดนของประเทศไทย นักวิชาการมักเรียกอาณาจักรมอญในประเทศพม่ายุคนี้ว่าอาณาจักรรามัญเทศ (Rāmaññadesa) มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสะเทิมหรือสุธรรมวดี เขตที่ราบชายฝั่งทะเลเบงกอลทางด้านทิศตะวันตกของประเทศเป็นที่ตั้งของอาณาจักรยะไข่ (Rakhaing) หรืออาณาจักรอารกัน (Arakan) มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10 - 16 อาณาจักรเหล่านี้ต่างมีการติดต่อสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอักษรศาสตร์ บางคราวก็ทำสงครามแย่งชิงดินแดนกัน

ในบทความนี้จะกล่าวถึงจารึกของอาณาจักรพุกามซึ่งมีอำนาจขึ้นมาหลังจากที่อาณาจักรศรีเกษตรเสื่อมลงในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 14 ทั้งด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอาณาจักร ปัจจัยภายในเกิดจากการต่อสู้แย่งชิงกันเองระหว่างเมืองต่าง ๆ ของชนชาติปยูเอง ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและเสถียรภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากการรุกรานของอาณาจักรน่านเจ้าซึ่งก่อตั้งขึ้นในราว พ.ศ. 1250-1300 ทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแคว้นยูนนานและกินอาณาเขตไปถึงพม่าตอนเหนือด้วย ในปี พ.ศ. 1375 อาณาจักรน่านเจ้าได้กวาดต้อนเอาชาวปยูจากเมืองหั่นลีนซึ่งเป็นเมืองหลวงในขณะนั้นไปยังอาณาจักรน่านเจ้าบริเวณเมืองคุนหมิงในปัจจุบัน ชาวปยูอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะจากเมืองแปรก็พากันหนีไปยังเมืองพุกาม ไปอาศัยรวมกับชาวมอญและชาวพม่า ซึ่งขณะนั้นชาวพม่าได้อพยพมาจากชายแดนของประเทศทิเบตเข้ามายังดินแดนประเทศพม่าแล้วในราวต้นหรือกลางพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา (หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล, 2535, น. 95-97) ในช่วงนี้ชนชาติพม่าเริ่มมีอำนาจมากขึ้นเรื่อย ๆ และตั้งอาณาจักรของตนขึ้นคืออาณาจักรพุกาม โดยมีเมืองพุกามเป็นราชธานี

จารึกก่อนสมัยอาณาจักรพุกาม

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าอาณาจักรพุกามได้ก่อตั้งขึ้นหลังจากที่อาณาจักรศรีเกษตรของชาวปยูล่มสลายไปแล้ว ดังนั้นจารึกก่อนสมัยอาณาจักรพุกามเกือบทั้งหมดจึงเป็นจารึกสมัยอาณาจักรศรีเกษตร ซึ่งจะกล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

ภาษาที่ใช้ในจารึกของอาณาจักรศรีเกษตรเท่าที่พบหลักฐานในปัจจุบันมีอยู่ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาปยู ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต ภาษาปยูเป็นภาษาของชาวปยูหรือที่คนชนชาติอื่นเรียกว่า ชาวติรจุล (Tircul) หรือติรซุล (Tirsul) ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดและเป็นเจ้าของอาณาจักรนี้ด้วย ส่วนภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตนั้นรับมาจากอินเดียพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนาและการติดต่อค้าขาย

ภาษาปยูจัดอยู่ในตระกูลภาษาย่อยทิเบต-พม่า (Tibeto - Berman) (Shafer, 1943, p. 313) ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาพม่า ภาษามูเซอ และภาษาอาข่า ในพุทธศตวรรษที่ 13 พวกปยูรบกับพวกกะเหรี่ยงและพวกมอญแต่สู้ไม่ได้ จึงพากันย้ายจากเมืองแปรขึ้นไปอยู่ที่เมืองเฉว่โบ่ (Shwebo) ต่อมาในปี พ.ศ. 1378 พวกปยูก็รบแพ้อาณาจักรน่านเจ้าอีก และได้ถูกทหารน่านเจ้าเผาทำลายบ้านเมืองและกวาดต้อนผู้คนไปหมด พวกที่เหลือก็แตกฉานซ่านเซ็นกลมกลืนเข้ากับเผ่าอื่น ภาษาปยูจึงสาบสูญไป ไม่มีผู้พูดหลงเหลืออยู่อีกแล้ว (คุณหญิงสุริยา รัตนกุล, 2544, น. 214) ด้วยเหตุนี้จึงยังมีจารึกภาษาปยูอีกหลายหลักที่ยังไม่สามารถอ่านแปลได้

จารึกของอาณาจักรศรีเกษตรที่เป็นภาษาบาลี ส่วนใหญ่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น จารึกคาถา “เยธมฺมาฯ” จากพระวินัยปิฎก มหาวรรค บทสวด “อิติปิโส ภควาฯ” และบทสวด “สฺวากขาโตฯ” จากธชัคคสูตร หลักปฏิจจสมุปปบาท จากพระวินัยปิฎก มหาวรรค พระคาถา “มคฺคานฏฺฐงฺคิโก เสฏฺโฐฯ” จากพระธรรมบท คาถามงคลพระปริตร รัตนปริตร และโมรปริตร เวสารัชชสูตร โพธิปักขิยธรรม ปฏิสัมภิทามรรค และบทมาติกา (กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมาฯ) ฯลฯ (Skilling, 1997, p. 94-95)

สำหรับจารึกภาษาสันสกฤตพบน้อยมาก เท่าที่สำรวจจากเอกสารพบเพียง 2 รายการเท่านั้น ได้แก่ จารึกฐานพระพุทธรูปเศียรหัก ปางสมาธิ พบที่เนินกั่นแวะก์กาวง์หรือกั่นแวะก์กาวง์โกง (Kan Wet Khaung Gon) เขตเมืองฮมอซา (Luce, 1985, p. 65) และจารึกเหรียญเงินของปยู อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 พบที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (ชะเอม แก้วคล้าย, 2535, น. 86-92) แต่จารึกทั้งสองนี้ก็ไม่ได้บันทึกด้วยภาษาสันสกฤตล้วน หากแต่บันทึกแทรกอยู่กับภาษาปยู ซึ่งอาจจะเป็นเพียงคำยืมจากภาษาสันสกฤตเท่านั้น

สิ่งที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งก็คือไม่พบว่ามีจารึกภาษามอญในอาณาจักรศรีเกษตร รวมทั้งในประเทศพม่าก็ยังไม่เคยพบจารึกภาษามอญที่เก่าไปจนถึงพุทธศตวรรษที่ 11 - 12 ดังที่พบในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่อารยธรรมมอญมีความเก่าแก่และยิ่งใหญ่ในดินแดนพม่ามาก่อนเช่นกัน (Douroiselle, 1921, p. iv) แต่เมื่อยังไม่พบจารึกภาษามอญที่เก่าไปถึงพุทธศตวรรษที่ 11 - 12 ในประเทศพม่า ก็มีคำถามที่น่าค้นหาคำตอบต่อไปว่าในสมัยที่ชาวมอญในเขตประเทศไทยสร้างอาณาจักรทวารวดีขึ้นนั้น ชาวมอญที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของพม่าโดยเฉพาะที่เมืองสะเทิมได้สร้างอาณาจักรของตนขึ้นแล้วหรือยัง และมีอักษรใช้บันทึกภาษาของตัวเองแล้วหรือยัง เป็นต้น

วัตถุที่ใช้จารึกอักษรในสมัยอาณาจักรศรีเกษตรแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ดินเผา ศิลา และโลหะ วัตถุจารึกที่พบมากที่สุดคือ ดินเผา เช่น พระพิมพ์ แผ่นอิฐ แต่ส่วนใหญ่เป็นจารึกที่มีข้อความสั้นมาก บางชิ้นมีเพียงตัวเลขไม่กี่ตัวหรือมีคำเพียงคำเดียวซึ่งไม่ได้ให้ข้อมูลอะไรมากนัก รองลงมาคือ จารึกบนศิลา เช่น แท่งศิลา โกศศิลา พระพุทธรูปที่แกะสลักจากศิลา ส่วนจารึกบนโลหะพบน้อยที่สุด เช่น แผ่นทอง เหรียญเงิน ผอบเงินกะไหล่ทอง พระพุทธรูปสำริด จารึกที่มีข้อความยาวที่สุดคือ จารึกลานทองขิ่นบ๊ะโกง (Khin Ba Gon) มีจำนวน 20 หน้าลาน มีเนื้อหาว่าด้วยพระสูตรในพระพุทธศาสนา พบที่เมืองฮมอซา (Hmawza) ห่างจากเมืองแปรไปทางใต้ราว 6 ไมล์

ในอาณาจักรศรีเกษตรมีการใช้อักษรปัลลวะมากที่สุด นอกจากนี้อาจจะใช้อักษรของราชวงศ์คุปตะซึ่งเป็นราชวงศ์ที่อยู่ทางอินเดียเหนือด้วย เพราะนอกจากอาณาจักรศรีเกษตรจะสามารถติดต่อกับอินเดียทางทะเลซึ่งอยู่ทางตอนใต้ได้แล้วทางตอนเหนือก็ยังสามารถติดต่อกันทางบกโดยใช้เส้นทางสายไหมระหว่างจีนและอินเดียอันเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญได้อีกด้วย (สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์, 2542, น. 96) อักษรของราชวงศ์คุปตะนี้มาพร้อมกับภาษาสันสกฤตซึ่งใช้บันทึกหลักธรรมของศาสนาพุทธบางนิกาย เช่น นิกายสรรวาสติวาท (Sarvastivada) ซึ่งไม่แพร่หลายเท่ากับนิกายเถรวาท (กรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์, 2547, น. 37) ดังนั้นอักษรชนิดนี้จึงไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเขียนของชาวปยูมากนัก ปัจจุบันยังไม่พบจารึกหลักใดที่มีรูปแบบอักษรเหมือนหรือคล้ายกับอักษรคุปตะอย่างชัดเจน

แม้ว่าอาณาจักรศรีเกษตรจะล่มสลายไปแล้ว แต่จารึกที่เป็นภาษาปยูและอักษรปยูยังคงใช้เรื่อยมาจนกระทั่งสมัยอาณาจักรพุกาม ต่อมาจารึกภาษาปยูค่อย ๆ หายไป ไม่ปรากฏจารึกภาษาปยูอีกเลยนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา (Duroiselle, 1921, p. ii) พร้อมกับชาวปยูก็ถูกกลืนเข้ากับชาวพม่าและเผ่าอื่น ๆ จนสูญเผ่าพันธุ์และสูญภาษาในที่สุด

การก่อตั้งและลำดับกษัตริย์ที่ปกครองอาณาจักรพุกาม

ภายหลังที่อาณาจักรศรีเกษตรล่มสลายลง กองทัพน่านเจ้าได้เข้าไปปกครองอาณาจักรศรีเกษตรอยู่ระยะหนึ่ง แต่ต่อมาคงเห็นว่าไม่คุ้มค่าที่จะปกครองจึงปล่อยให้คนในท้องถิ่นปกครองกันเอง ในระยะนี้เชื้อชาติพม่ามีกำลังทหารเข้มแข็งที่สุดจึงตั้งเป็นอาณาจักรพุกามขึ้น ในยุคแรก ๆ เสถียรภาพของอาณาจักรพุกามยังไม่มั่นคงนักเพราะมีการแย่งชิงอำนาจกันบ่อยครั้ง กษัตริย์พระองค์แรกที่สามารถรวบรวมอาณาจักรพุกามให้เป็นปึกแผ่นและมีเสถียรภาพคือพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์ (พ.ศ. 1587-1620) และมีกษัตริย์สืบต่อกันมาอีกหลายพระองค์ รายพระนามของกษัตริย์ที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ มีความแตกต่างกันบ้าง ในที่นี้ขอยึดรายพระนามของกษัตริย์พุกามและปีที่ครองราชย์ จากหนังสือมองพม่าผ่านชเวดากอง (ม.ร.ว.รุจยา อาภากร และ นฤมล ธีรวัฒน์, 2551, น. 296-297) ดังนี้

ตาราง 1 ลำดับกษัตริย์ที่ปกครองอาณาจักรพุกาม

ลำดับที่	พระนาม	ปีที่ครองราชย์ (พ.ศ.)	ความสัมพันธ์
1.	พระเจ้าอนอรธา (พระเจ้าอนิรุทธ์)	1587-1620	โอรสของพระเจ้ากุนซอจาวปยู
2.	พระเจ้าซอลู	1620-1627	โอรสของ 1
3.	พระเจ้าจันสิตตา	1627-1656	โอรสของ 1
4.	พระเจ้าอลองซีตู	1656-1710	นัดดาของ 3
5.	พระเจ้านรตู	1710-1714	โอรสของ 4
6.	พระเจ้านรเตงคะ	1714-1717	โอรสของ 5
7.	พระเจ้านรปตีซีตู	1717-1754	โอรสของ 6
8.	พระเจ้านันต่าวมยา (ทีโหล่มีนโหล่)	1754-1774/77 ?	โอรสของ 7
9.	พระเจ้านรเตงคะอูซานะ	1774/77 ?-1778	โอรสของ 8
10.	พระเจ้าจ๊ะสว่า	1778-1792	โอรสของ 8 อนุชาของ 9
11.	พระเจ้าอูซานะ	1792-1799	โอรสของ 10
12.	พระเจ้านรสีหปตี (ตะโย้วปเยมีน)	1799-1830	โอรสของ 11

หมายเหตุ เครื่องหมาย ? หมายถึง ยังมีปัญหาในการระบุปีที่แน่นอน

จารึกของอาณาจักรพุกาม

1. ภาษาที่พบในจารึก

อาณาจักรพุกามประกอบไปด้วยผู้คนหลายชนชาติ ชนชาติที่มีบทบาทสำคัญในช่วงแรก ได้แก่ ชนชาติพม่า มอญ และปยู ดังจะพบว่าจารึกของอาณาจักรพุกามในช่วงแรกนิยมบันทึกมากกว่า 1 ภาษาในหลักเดียวกัน เพื่อจะได้สื่อสารกับกลุ่มชนสำคัญ ๆ ในอาณาจักรได้ทั่วถึงและอาจแสดงถึงการให้ความเท่าเทียมกันด้วย

ภาษาที่พบในจารึกสมัยพุกาม มีอยู่ 7 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาพม่า ภาษามอญ ภาษาปยู ภาษาสันสกฤต ภาษาจีน และภาษาทมิฬ (Duroiselle, 1921, p. i-ii) ภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้บันทึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทซึ่งเป็นศาสนาหลักของชาวพุกาม (กรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์, 2547, น. 118) สำหรับภาษาปยูนั้น แม้ว่าอาณาจักรของชาวปยูจะล่มสลายไปแล้ว แต่ยังมีคนปยูและมีขุนนางชาวปยูรับราชการอยู่ในราชสำนักพุกาม จนกระทั่งจารึกภาษาปยูค่อย ๆ หายไป และไม่ปรากฏจารึกภาษาปยูอีกเลยนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ส่วนภาษามอญจัดเป็นภาษาสำคัญภาษาหนึ่งของอาณาจักรพุกาม และอาจจะเป็นภาษาราชการในสมัยของพระเจ้าจันสิตตาด้วย (Hla, 1975, p. 62) นอกจากภาษาสำคัญ 4 ภาษาดังกล่าวแล้ว ยังมีภาษาสันสกฤตซึ่งพบว่าใช้บันทึกปะปนกับภาษาอื่น ๆ จารึกที่บันทึกด้วยภาษาสันสกฤตล้วนเป็นเพียงข้อความสั้น ๆ เท่านั้น เช่น จารึกในพระพิมพ์ดินเหนียว

จารึกภาษาจีนพบเพียงหลักเดียวในอาณาจักรพุกาม ซึ่งอีกด้านหนึ่งจารึกเป็นภาษาปยู คาดว่าน่าจะจารึกขึ้นหลังจากที่กองทัพมองโกลได้เข้าตีพุกามได้สำเร็จในปี พ.ศ. 1830 ส่วนภาษาทมิฬพบอยู่เพียงหลักเดียว น่าจะจารึกขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 18 โดยจารึกปนกับภาษาสันสกฤต บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างวัดวิษณุ (Visnu Temple) ที่เมืองพุกาม (Duroiselle, 1921, p. ii) ปัจจุบันจารึกทั้ง 2 หลักนี้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกาม (Bagan Archaeological Museum)

อนึ่ง ในสมัยของพระเจ้านรปตีซีตู (พ.ศ. 1717-1754) ทรงต้องการลดบทบาทของขุนนางมอญที่เคยมีในพุกาม จึงได้ทรงดำริให้สร้างจารึกตลอดจนจารคัมภีร์เป็นภาษาและอักษรพม่าเท่านั้น และให้งดใช้ภาษาและอักษรมอญ และสามารถทำได้โดยเด็ดขาดในรัชกาลต่อมา คือ สมัยของพระเจ้านันต่าวมยา

2. อักษรที่พบในจารึก

อักษรที่พบในจารึกสมัยพุกามเท่าที่สำรวจพบทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ อักษรปยู อักษรมอญโบราณ อักษรพม่าโบราณ อักษรจีน อักษรทมิฬ อักษรเทวนาครี และอักษรอินเดียใต้

สอดคล้องกับภาษาในหัวข้อที่ผ่านมา กล่าวคือ อักษรปยูใช้บันทึกภาษาปยูและภาษาสันสกฤต อักษรมอญโบราณใช้บันทึกภาษามอญและภาษาบาลี อักษรพม่าโบราณใช้บันทึกภาษาพม่าและภาษาบาลี อักษรจีนใช้บันทึกภาษาจีน อักษรทมิฬใช้บันทึกภาษาทมิฬและสันสกฤต

อักษรเทวนาครีหรือเรียกสั้น ๆ ว่าอักษรนาครีใช้บันทึกภาษาสันสกฤต มักพบบนพระพิมพ์ดินเผา เช่น พระพิมพ์พุทธคยาศิลปะพุกามที่พบที่เมืองตะกาวง์ (Tagaung) ภาคมัณฑะเลย์ (Mandalay Region) บันทึกคาถาเย ธรฺมา และในจารึกของพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่เมื่อ พ.ศ. 2556 ที่วัดเป่ตอ (Petaw Monastery) เมืองมยิจตา (Myittha Township) ภาคมัณฑะเลย์ (Mandalay Region) ในส่วนต้นของจารึกด้านที่สองก็มีอักษรเทวนาครี ภาษาสันสกฤต บันทึกอยู่จำนวน 8 บรรทัด

อักษรอินเดียใต้หรืออักษรครันถะ (Grantha) นักวิชาการพม่าใช้เรียกอักษรที่รับหรือพัฒนามาจากราชวงศ์ทางตอนใต้ของอินเดีย เช่น อักษรของราชวงศ์ปัลลวะ (Pallava) ซึ่งใช้อยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 9-13 อักษรของราชวงศ์กทัมพะ (Kadamba) ซึ่งใช้อยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10-12 แม้ว่าอาณาจักรพุกามจะก่อตั้งขึ้นหลังจากที่ราชวงศ์ทั้งสองจะล่มสลายไปแล้ว แต่รูปแบบของอักษรของทั้งสองราชวงศ์ที่ใช้ในพุกามก็ยังเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนัก เช่น จารึกของพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่เมื่อ พ.ศ. 2556 ยังคงมีรูปอักษรใกล้เคียงกับอักษรของราชวงศ์กทัมพะ เช่น ตัวอักษร ม ( ) ซึ่งเป็นตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ที่พบเฉพาะในระบบอักษรของราชวงศ์นี้

2. จำนวนจารึกและวัตถุจารึก

ปัจจุบันยังไม่มีการรายงานว่าจารึกที่พบในอาณาจักรพุกามมีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด ในงานวิจัยของกรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์ (2547, น. 2) ระบุว่าจารึกของอาณาจักรพุกามมีไม่ต่ำกว่า 550 หลัก วัตถุที่ใช้จารึกมีอยู่หลายประเภท เช่น แผ่นศิลาหรือแท่งศิลา แผ่นดินเผา (terra-cotta) พระพิมพ์ โลหะ เช่น สำริด เงิน ทอง ซึ่งวัตถุจารึกประเภทศิลาพบมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบอักษรที่เขียนด้วยหมึกบนฝาผนัง (ink inscription) อีกด้วย เช่น ภาพเขียนที่มีอายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ 18 ภายในวัดสัมภูละ (Thambula temple) เขตหมู่บ้านมินนันตู่ (Minnanthu village) เมืองพุกาม (Bagan)

3. พัฒนาการของตัวอักษร

อักษรปยูที่ใช้มาตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีเกษตร ยังคงใช้มาอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยอาณาจักรพุกาม และยังมีการใช้อักษรมอญโบราณควบคู่อีกชนิดหนึ่งด้วย ผู้ที่ศึกษาจารึกในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาส่วนใหญ่เชื่อว่าจารึกภาษามอญที่เก่าที่สุดในสมัยอาณาจักรพุกาม คือ จารึก*ที่เจดีย์เฉวี่สั่นต่อ (*Shwesandaw*)* ทะเบียนหมายเลข 6 พ.ศ. 1636 (ค.ศ. 1093) (Ko & Duroiselle, 1972, p. 148; Aung-Thwin, 1985, p. 21) ซึ่งทั้งอักษรปยูและอักษรมอญโบราณต่างก็พัฒนามาจากอักษรปัลลวะที่รับมาจากอินเดียตอนใต้

จารึกภาษาพม่าหลักแรกพบในรัชสมัยของพระเจ้าจันสิตตา คือ จารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์ อักษรพม่าในยุคแรกมีความคล้ายคลึงกับอักษรมอญมากกว่าอักษรปยู สันนิษฐานว่านักปราชญ์ชาวมอญในราชสำนักของพระเจ้าจันสิตตาน่าจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการประดิษฐ์อักษรพม่าขึ้นใช้โดยใช้อักษรมอญเป็นต้นแบบ และเหตุที่ไม่เลือกใช้อักษรปยูเป็นต้นแบบเพราะอักษรปยูเขียนยากและมีความสับสนมากกว่าอักษรมอญ (ตูซาร์นวย, 2554, น. 2) อักษรพม่าในสมัยของพระเจ้าจันสิตตาได้เป็นต้นแบบของอักษรพม่าในยุคต่อมา ในช่วงแรกมีการใช้อักษรอย่างลักลั่น ไม่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จารึกภาษาพม่าโบราณเริ่มเข้ารูปเข้ารอยได้มาตรฐานในสมัยร้อยปีต่อมาคือสมัยของพระเจ้านันต่าวมยา (พ.ศ. 1754-1774/77?) ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกที่ราชวงศ์กษัตริย์พม่าเมืองพุกามเลิกใช้ภาษามอญเป็นภาษาเขียนโดยเด็ดขาดและใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการในราชสำนักตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (คุณหญิงสุริยา รัตนกุล, 2544, น. 216-217)

4. เนื้อหาในจารึก

เนื้อหาของจารึกพุกามส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้เป็น 7 ประเภท (ม.ร.ว. รุจยา อาภากร และ นฤมล ธีรวัฒน์, 2551, น. 162) ดังนี้

ประเภทที่ 1 เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับของที่อุทิศถวายให้ศาสนา เช่น จำนวนข้าวัด ค่าใช้จ่ายในการสร้างศาสนสถาน รูปเคารพ ฯลฯ ดังตัวอย่างจารึกพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่ พ.ศ. 1622 กล่าวถึงพระเจ้าซอลูและพระมเหสีได้ทรงถวายพระพุทธรูปขนาดเท่าพระองค์จริง พร้อมทั้งทรงกัลปนาข้าคน 10 คน เหล่านักรำ วัว 10 คู่ เกวียน 10 เล่ม ที่นา 500 ไร่ และข้าวเปลือก 1,000 กระบุงไว้กับพระเจดีย์ที่ทรงบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่

ประเภทที่ 2 เพื่อบันทึกความรู้สึกของผู้จารึก เช่น บรรยายความรักที่มีต่อผู้วายชนม์ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้มีการสร้างถาวรวัตถุในศาสนาเพื่ออุทิศถวายให้แก่ผู้นั้น ดังตัวอย่างจารึกพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่ที่พระเจ้าซอลูทรงบรรยายถึงพระอัยกาและพระราชบิดาของพระองค์อย่างเทิดทูนว่า พระอัยกาของพระองค์เป็นพระราชาผู้ทรงธรรมและมีชื่อเสียงกำจรกำจาย ส่วนพระราช

บิดาของพระองค์นั้นทรงเป็นผู้มีปัญญา เกียรติยศ ความกตัญญู และทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดยิ่ง

ประเภทที่ 3 เพื่อบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่ผู้จารึกได้กระทำและประสงค์จะเผยแพร่สู่สาธารณชน ดังตัวอย่างจารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาสมัยพระเจ้าอนอรธา (พ.ศ. 1587-1620) ที่จารึกว่าพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์ทรงสร้างพระพิมพ์ดินเผาด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เองเพื่อประสงค์ความหลุดพ้น (การบรรลุนิพพาน)

ประเภทที่ 4 เพื่อเล่าเรื่องการสร้างถาวรวัตถุและรายละเอียดของสิ่งที่สร้าง เช่น เจดีย์ พระพุทธรูป ผอบบรรจุพระธาตุ ดังตัวอย่างจารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์ พ.ศ. 1656 ที่กล่าวถึงเจ้าชายราชกุมารทรงสร้างพระพุทธรูปทองคำ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลให้พระราชบิดา คือ พระเจ้าจันสิตตาหายจากอาการพระประชวร พร้อมทั้งทรงถวายที่ดิน ชาวบ้าน และบรรดาทาสในพื้นที่ 3 หมู่บ้านแด่พระพุทธรูปองค์นั้นด้วย

ประเภทที่ 5 เพื่อเป็นการสาปแช่งทำให้ผู้ที่คิดจะลบล้างหรือทำลายสิ่งที่มีผู้สร้างถวายไว้กับพระพุทธศาสนาได้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าทำการดังกล่าว ดังตัวอย่างจารึกราชกุมารที่เจ้าชายราชกุมารทรงสาปแช่งไว้ว่า หากผู้ใดมาทำลายหรือมีจิตคิดชั่วร้ายกับพระพุทธรูปทองคำและคูหาที่ประดิษฐานพระพุทธรูป หรือทำอันตรายแก่ข้าทาสที่พระองค์ทรงถวายไว้แล้ว ขอให้ผู้นั้นอย่าได้พบพระศรีอาริยเมตไตรเลย

ประเภทที่ 6 เพื่อบันทึกเรื่องราวในพระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติ พระธรรม พระคาถาบทสำคัญ ฯลฯ ดังตัวอย่างจารึกพระพิมพ์พุทธคยาศิลปะพุกามที่พบที่เมืองตะกาวง์ ภาคมัณฑะเลย์ จารึกคาถาเย ธรฺมา ที่กล่าวกันว่าเป็นคาถาหัวใจพระพุทธศาสนา เนื้อหาของคาถานี้แปลได้ว่า ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุแห่งธรรมเหล่านั้นและความดับของธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะทรงสั่งสอนอย่างนี้ เป็นต้น

ประเภทที่ 7 เพื่อบันทึกกฎหมายและคดีความ สำหรับแจ้งให้ประชาชนได้ทราบ ใช้เป็นแนวทางการปกครองและตัดสินคดี ดังตัวอย่างจารึกธรรมวิลาส พ.ศ. 1717 สมัยพระเจ้านรปตีซีตู ซึ่งจารึกกฎหมายคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ไว้ เป็นต้น (วิรัช นิยมธรรม, 2555ก)

จารึกที่สำคัญของอาณาจักรพุกาม

ในบทความนี้ขอยกตัวอย่างจารึกของอาณาจักรพุกามที่สำคัญจำนวน 3 หลัก ได้แก่ จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาสมัยพระเจ้าอนอรธา (พ.ศ. 1587-1620) จารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์ (พ.ศ. 1656) และจารึกพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่ (พ.ศ. 1622) เพราะจารึกทั้ง 3 หลักนี้มีเนื้อหาเกือบจะครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 7 ประเภท (ยกเว้นประเภทที่ 7) ดังที่แสดงไว้ในหัวข้อจารึกของอาณาจักรพุกาม หัวข้อย่อยที่ 4 เรื่องเนื้อหาในจารึก

1. จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาสมัยพระเจ้าอนอรธา (พ.ศ. 1587-1620)

จารึกในสมัยพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์ที่พบมากที่สุดคือจารึกที่อยู่หลังพระพิมพ์ดินเผากระจายอยู่ทั่วไปในตอนกลางของประเทศ มีการบันทึกอยู่ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญ (Monzel, 2019, p. 59) โดยแบ่งจารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) พระพิมพ์ดินเผาที่ปรากฏพระนามของพระเจ้าอนอรธา 2) พระพิมพ์ดินเผาที่เป็นภาษาสันสกฤตแต่ไม่ปรากฏพระนามของพระเจ้าอนอรธา (Tun, 1987, p. 4) สเตน โคนอฟ (Sten Konow. as cited in Tun, 1987, p. 4) ให้ความเห็นว่าการที่พระเจ้าอนอรธาใช้ภาษาสันสกฤตในการบันทึกนั้น อาจจะไม่ใช่เครื่องยืนยันว่าชาวพุกามใช้ภาษาสันสกฤต แต่อาจจะได้แบบที่ทำขึ้นที่อินเดียซึ่งใช้ภาษาสันสกฤต ต่อมาจึงได้เปลี่ยนมาใช้ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้บันทึกคัมภีร์ของพุทธเถรวาทแทน

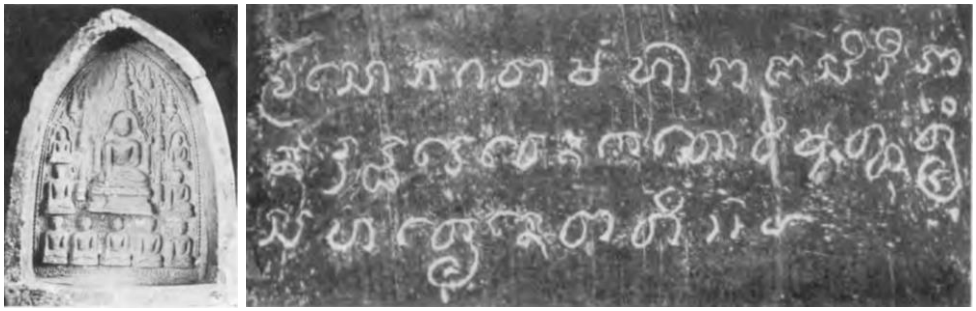

ภาพ 1 พระพิมพ์ดินเผาด้านหน้า (ซ้าย) และด้านที่มีอักษรจารึกพระนามของพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์ (ขวา)

ที่มา: Mya, Thiripyanchi U, *Votive tablets of Burma Part 1*, p. 104.

ภาพ 1 เป็นจารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาที่จารึกพระนามของพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์ มีความสูงและความกว้างประมาณ 6x8 นิ้ว จารึกด้วยอักษรมอญ-พม่าโบราณ พบที่ตำบลนวาตะแหล่ (Nwatale) เมืองมีด (Momeik) รัฐฉาน (Shan state) พระมหากวีศักดิ์ ญาณกวิ (ป.ธ. 9) วัดสามพระยาวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ได้แปลจารึกหลักนี้โดยอรรถหรือแปลเอาความไว้ดังนี้

ตาราง 2 คำอ่านและคำแปลของจารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาที่จารึกพระนามของพระเจ้าอนอรธาหรือพระเจ้าอนิรุทธ์

คำอ่าน	คำแปล
(1) เอโส ภควา มหาราชสิรีอ-	มหาราช (นามว่า) สิริอนิรุทธเทพทรงสร้าง (รูป)
(2) นิรุทฺธเทเวน กโต วิมุตฺตตฺถ	พระผู้มีพระภาคนี้ไว้ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง
(3) สหตฺเถเนวาติ	เพื่อประสงค์ความหลุดพ้น (การบรรลุนิพพาน)

เนื้อหาในจารึกข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่งยวดของพระเจ้าอนอรธาในอันที่ทรงต้องการบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ ความดับสนิทแห่งกิเลสและกองทุกข์หรือการบรรลุนิพพานนั่นเอง

2. จารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์ (พ.ศ. 1656)

จารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1656 เป็นจารึกที่ราชกุมารหรือพระโอรสในพระเจ้าจันสิตตาโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อบันทึกการประกอบพระกุศลในวโรกาสที่โปรดให้สร้างพระพุทธรูปทองคำจากเครื่องประดับอันเป็นมรดกที่ได้รับจากพระมารดา เพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่พระราชบิดาที่กำลังประชวรอยู่ จากนั้นโปรดให้ประดิษฐานไว้ในถ้ำแห่งหนึ่ง พระองค์โปรดให้จารึกด้วย 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาปยู ภาษามอญ และภาษาพม่า จารึกหลักนี้ยังถือเป็นจารึกภาษาพม่าที่เก่าแก่ที่สุดอีกด้วย (ม.ร.ว. รุจยา อาภากร และ นฤมล ธีรวัฒน์, 2551, น. 160) จารึกนี้พบอยู่ 2 หลักมีข้อความเดียวกัน มี 4 ด้าน 4 ภาษาเหมือนกัน หลักแรกพบใกล้กับเจดีย์มยะเซดีย์ (Myazedi) ดร. ชาร์ลส์ อ็อตโต แบล็กเด็น (Charles Otto Blagden) ให้ชื่อว่าจารึกหลัก A (Pillar A) จารึกหลักนี้ยังอยู่ในสภาพดี ปัจจุบันเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกาม (Bagan Archaeological Museum) ส่วนจารึกหลักที่ 2 พบที่วัดกู่ปเย่าก์จี (Kubyaukgyi) ซึ่งอยู่ติดกับเจดีย์มยะเซดีย์ จารึกหลักนี้ชำรุดมาก โดยแตกออกจากกัน ดร. ชาร์ลส์ อ็อตโต แบล็กเด็น ให้ชื่อว่าจารึกหลัก B (Pillar B) ปัจจุบันเก็บไว้ที่เจดีย์มยะเซดีย์ เมืองพุกาม (Ko & Duroiselle, 1972, p. 1)

ภาพ 2 จารึกราชกุมารหรือจารึกมยะเซดีย์หลัก B (ซ้าย)
และสำเนาจารึกราชกุมารหลัก A ด้านที่เป็นภาษาบาลี (ขวา)
ที่มา: http://bagan.travelmyanmar.net/stone-inscriptions.htm

คำแปลของจารึกมยะเซดีย์ด้านที่บันทึกเป็นภาษาบาลีเป็นดังนี้

ศิริ ข้าพเจ้านอบน้อมสิ่งอันประเสริฐมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแล้ว จักได้กล่าวถึงกิริยาบุญที่ (ข้าพเจ้า) ผู้มีนามว่าราชกุมาร ได้กระทำแล้วในศาสนาของพระชินเจ้า ขอท่านทั้งหลายจงฟังกิริยาบุญนั้นของข้าพเจ้าเมื่อหนึ่งพันหกร้อยยี่สิบแปดปี แต่การปรินิพพานแห่งพระโลกนาถผ่านพ้นไปแล้ว (พ.ศ. 1628)

พระเจ้าแผ่นดินพระนามว่าติภุวนาทิจจ (ตริภูวนาทิตย์) ผู้มีอำนาจมาก ผู้เกิดในวงศ์แห่งอาทิตย์ผู้สูงส่งได้ครองราชย์ที่เมืองชื่อว่าอริมัททนะ (เมืองพุกาม) พระองค์ทรงมีพระเทวีผู้เป็นที่รักพระองค์หนึ่ง พระนามว่าติโลกวฏังสิกาผู้เฉลียวฉลาด ผู้ฝักใฝ่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลในราชกิจทั้งปวง พระโอรสแห่งพระนางมีนามว่าราชกุมาร ทรงเป็นอำมาตย์ เป็นผู้สติปัญญาเฉียบแหลม ทรงรอบรู้ในราชกิจทั้งหลาย พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นทรงพอพระทัย ได้พระราชทานหมู่บ้าน 3 แห่งแก่พระเทวีนั้นเพื่อทรงใช้สอย ด้วยการใช้สอยข้าทาสทุกเมื่อ เมื่อพระเทวีพระองค์นั้นสิ้นพระชนม์ไปแล้ว พระเจ้าแผ่นดินก็พระราชทานหมู่บ้านทั้ง 3 แห่งนั้นแก่พระกุมารต่ออีก

ครั้นเมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงครองราชย์โดยธรรมได้ 28 ปี ก็ทรงพระประชวรหนัก (พระราชกุมาร) ทรงระลึกถึงพระกรุณาธิคุณอันมากมายของพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงธรรม จึงให้สร้างพระพุทธรูปอันทำแล้วด้วยทองทั้งปวงอันงดงาม ผู้ทรงมีพระหฤทัยเบิกบานได้นำเอาพระพุทธรูปนั้น พร้อมเครื่องสักการะมากมายเข้าไปเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ได้กราบทูลตามความคิดเห็นของพระองค์ว่า ข้าพระพุทธเจ้าได้สร้างพระพุทธรูปที่ทำแล้วด้วยทอง อันงดงามนี้ ขอแบ่งส่วนบุญให้

ข้าแต่พระองค์ ขอพระองค์จงอนุโมทนาบุญอันประเสริฐด้วยเถิด ข้าแต่พระองค์ สำหรับหมู่บ้านทั้งสามที่พระองค์พระราชทานแก่ข้าพระพุทธเจ้านั้น ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายแด่พระพุทธเจ้า (พระพุทธรูป) องค์นี้ ขอพระองค์จงอนุโมทนาบุญนั้นด้วยเถิด

ครั้นพระราชกุมารกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระเจ้าแผ่นดินถึงจะทรงมีพระทัยกระสับกระส่ายเพราะโรคภัย ก็ยังทรงยกพระหัตถ์เปล่า ตรัสอนุโมทนาว่าดีแล้ว ดีแล้ว พระมุคคลิปุตตกเถระเป็นพระมหาเถระที่มากไปด้วยความเอ็นดู และท่านผู้เป็นบัณฑิตนามว่า สุเมธ เพราะมีปัญญาดี พระพรหมปาละและพระพรหมเทวะผู้มีศีล พระโสณะผู้เป็นพหูสูต พระผู้เป็นวรบัณฑิตนามว่าสังฆเสนะ และต่อหน้าพระภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นทรงมีพระทัยยินดี ทรงหลั่งน้ำ (ทักษิโณทก) ให้พื้นพสุธาเป็นพยาน

ลำดับนั้น มหาอำมาตย์นั้นได้ให้ประดิษฐานพระพุทธรูปทองอันงดงามนั้น แล้วให้สร้างคูหาอันเป็นสถูปทอง (ครอบทับ) ครั้นทำมงคลแด่พระพุทธปฏิมาและพระคูหาแล้ว ได้ทำปณิธานอย่างนี้ว่า ขอบุญกุศลที่ข้าพเจ้าผู้กำลังกระทำอยู่ได้สะสมไว้แล้วนี้จงเป็นปัจจัยเพื่อการตรัสรู้สัพพัญญุตญาณ บรรดาทาสและผู้คนในสามหมู่บ้านมีจำนวนเท่าใดที่ข้าพเจ้าได้ถวายแล้วแก่พระคูหาและแก่พระพุทธรูปทองคำ บุตรหรือหลานหรือญาติคนอื่น ๆ ใครก็ตามที่มีความคิดชั่วช้าไม่มีจิตใจศรัทธา คนผู้มืดบอด หากทำให้เกิดอุปัทวันตรายแก่ทาสทั้งหลายเหล่านั้น ขอคนนั้นจงอย่าได้เห็นพระ (ศรีอาริย) เมตไตรเลย

(กังวล คัชชิมา, 2556, น. 69-71)

จารึกหลักนี้นับเป็นหลักฐานอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เพราะเป็นจารึกภาษาพม่าที่เก่าที่สุด และได้รับการบรรจุให้อยู่ในแบบเรียนอ่านประวัติศาสตร์เมียนมา ชั้น 5 เพื่อสั่งสอนเยาวชนให้รู้จักความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ (วิรัช นิยมธรรม, 2555ข) ดังที่เจ้าชายราชกุมารทรงสร้างพระพุทธรูปทองคำถวายไว้กับพระศาสนา ด้วยทรงหวังให้พระเจ้าจันสิตตา พระราชบิดาหายจากอาการพระประชวรโดยเร็ว และสอนให้เยาวชนตระหนักในเมตตาธรรม ดังที่พระเจ้าจันสิตตาโปรดพระราชทานหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านให้แก่พระราชโอรสของพระองค์ด้วยพระเมตตา

3. จารึกพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่ (พ.ศ. 1622)

จารึกหลักนี้พบที่วัดเป่ตอ เมืองมยิจตา ภาคมัณฑะเลย์ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ขณะคนงานกำลังขุดหลุมเพื่อทำการก่อสร้างภายในวัด จารึกนี้มีความสูง 1.75 เมตร กว้าง 1.06 เมตร แผ่นจารึกได้แตกออกเป็น 5 ส่วน ปัจจุบันพบเพียง 4 ส่วน สภาพชำรุดค่อนข้างมาก ปัจจุบันยังคงเก็บรักษาไว้ที่วัดเป่ตอดังเดิม

จารึกหลักนี้สร้างเมื่อ จ.ศ. 441 หรือ พ.ศ. 1622 มีอักษรจารึกอยู่ทั้ง 2 ด้าน ด้านหน้ามี 28 บรรทัด จารึกด้วยอักษรมอญโบราณทั้งหมด โดยใน 8 บรรทัดแรกบันทึกเป็นภาษาบาลี ส่วนบรรทัดที่เหลือบันทึกเป็นภาษามอญ ด้านหลังมีทั้งหมด 36 บรรทัด ในส่วนต้นจำนวน 8 บรรทัดจารึกด้วยอักษรเทวนาครี ภาษาสันสกฤต จารึกในส่วนนี้ลบเลือนมาก แต่ละบรรทัดสามารถอ่านได้เพียงไม่กี่คำเท่านั้น ในส่วนตรงกลางบันทึกด้วยอักษรอินเดียใต้ ภาษาบาลี จำนวน 21 บรรทัด และส่วนท้ายบันทึกด้วยอักษรปยู ภาษาปยู จำนวน 7 บรรทัด (Monzel, n.d., p. 20)

เนื้อหาของจารึกกล่าวถึงพระเจ้าซอลูและพระมเหสีได้ถวายพระพุทธรูป ข้าวัด ที่ดิน และผลผลิตข้าวแด่วัดในพระพุทธศาสนา ตอนท้ายมีคำอธิษฐานของผู้ร่วมในการทำบุญครั้งนี้ด้วย เมื่อประมวลเนื้อหาจากจารึกที่เป็นภาษามอญ บาลี และปยู สามารถแปลความได้ดังนี้

โอม! พระราชาพระนามว่ามัชชเทวะ ผู้ทรงสร้างสิ่งอันประเสริฐในเมืองมยิจตา (สร้างพระเจดีย์) พระราชาองค์นี้ทรงธรรมและมีชื่อเสียงกำจรกำจาย พระราชโอรสของพระองค์มีพระนามว่ามหัพพธิปัชรันตเทวะทรงเป็นผู้มีปัญญา เกียรติยศ ความกตัญญู และทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด โอรสของพระเจ้ามหัพพธิปัชรันตเทวะ คือ พระเจ้าพัชราภรณเทวะ (พระเจ้าซอลู) พระองค์ทรงมีปัญญา เกียรติยศ และทรงมีความกตัญญูเช่นเดียวกัน พระเจ้าพัชราภรณเทวะพร้อมด้วยทหารกองหนึ่งมาถึงยุ้งฉางหลวงแห่งเมืองมยิจตา พระองค์ทรงทราบข่าวเรื่องพระเจดีย์ที่พระอัยกาของพระองค์ทรงสร้างไว้ได้พังทลายลง จึงทรงมีพระดำริ (ให้บูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่) พระองค์ทรงนำพระพุทธรูปทองคำ 2 องค์และพระพุทธรูปเงิน 2 องค์ที่ทรงสร้างด้วยฝีพระหัตถ์ มาประกอบพิธีต่อหน้าหมู่เทพยดาและเหล่าประชาราษฎร์พระองค์ทรงถวายบรรดาพระพุทธรูปในคราวเดียวกับที่พระเจดีย์องค์นั้น เมื่อศักราชได้ 441 (พุทธศักราช 1622)

อสินสังวัจฉระ[1] วันเพ็ญ ปุษยมาส วันพุธ พระองค์ทรงสร้างพระพุทธรูปขนาดเท่าพระองค์เอง ทรงกัลปนาข้าคนอีกสิบคนเพื่อทำหน้าที่เตรียมอาหารสำหรับถวายแด่พระเจดีย์ นอกจากนี้ยังทรงกัลปนาเหล่านักรำ วัว 10 คู่ เกวียน 10 เล่ม ที่นา 500 ไร่ และข้าวเปลือก 1,000 กระบุงไว้กับพระเจดีย์ ด้วยอานิสงส์ที่ได้ทรงกระทำในครั้งนี้พร้อมทั้งพลานุภาพของพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้าและพระสังฆเจ้า พระเจ้าพัชราภรณเทวะทรงอธิษฐานขอให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลเบื้องหน้า (Monzel, n.d., p. 20-21)

จารึกหลักนี้นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีภาษาและอักษรอย่างหลากหลายอยู่ในหลักเดียวกัน ถือเป็นจารึกในยุคต้นของอาณาจักรพุกามที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาปยูมาอย่างต่อเนื่องแม้อาณาจักรศรีเกษตรจะล่มสลายไปแล้วก็ตาม และยังแสดงให้เห็นว่ามีการใช้ภาษามอญเป็นภาษาราชการภายในอาณาจักรพุกามมาก่อนสมัยพระเจ้าจันสิตตาอีกด้วย ในด้านประวัติศาสตร์ จารึกหลักนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระเจ้าซอลูหรือพระเจ้าพัชราภรณเทวะ (วัชราภรณเทวะ) ที่ต่างออกไป กล่าวคือ ในพงศาวดารหรือตำนานฉบับอื่นๆ ของพม่ากล่าวว่าพระเจ้าซอลูเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอนรธา แต่ในจารึกหลักนี้กล่าวว่าพระองค์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้ามหัพพธิปัชรันตเทวะ และเป็นพระราชนัดดาของพระเจ้ามัชชเทวะ นับว่าเป็นข้อมูลที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับนักประวัติศาสตร์ที่จะต้องค้นคว้าหาคำตอบกันต่อไป

ภาพ 3 *จารึกสมัยพระเจ้าซอลูที่ค้นพบใหม่ที่วัดเป่ตอ เมืองมยิจตา ภาคมัณฑะเลย์*
ที่มา: http://www.tuninst.net/PED-MK/PTS-foreword/pts-dict.htm

[1] สังวัจฉระ หมายถึง ปี ซึ่งมักจะใช้ชื่อตามปีนักษัตร ปีจุลศักราช 441 ตรงกับปีมะแม อสินสังวัจฉระจึงน่าจะหมายถึงปีมะแมหรือปีแพะ ในบาลีและสันสกฤตไม่มีคำว่า “อสิน” แต่ในภาษาสันสกฤตมีคำว่า "อชิน (ajina)" หมายถึง หนังแพะ ซึ่งมีความหมายที่เชื่อมโยงกับแพะ จึงอาจเป็นไปได้ว่าคำว่า “อสิน” เพี้ยนมาจากคำว่า “อชิน”

การล่มสลายของอาณาจักรพุกาม

อาณาจักรพุกามล่มสลายลงในปี พ.ศ. 1830 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้านรสีหปติ เพราะถูกกองทัพมองโกลเข้าโจมตี จากนั้นพุกามก็ตกเป็นเมืองขึ้นของราชวงศ์หยวนของกุบไลข่าน ดินแดนประเทศพม่าในขณะนั้นเกิดเป็นจลาจล ชนชาติต่าง ๆ ก็พาแยกตัวกันเป็นอิสระ เช่น ชนชาติมอญ ชนชาติไทใหญ่ เป็นต้น

สำหรับชนชาติพม่าเองก็ได้เปลี่ยนราชวงศ์อีกหลายราชวงศ์ แต่ละครั้งที่เปลี่ยนราชวงศ์กษัตริย์ก็ย้ายราชธานี แต่ราชธานีของพม่าถึงจะย้ายสักกี่ครั้งก็นับว่าอยู่ในบริเวณที่ราบใจกลางของประเทศอยู่นั่นเอง คือ ราชธานีที่เมืองสะเกิง เมืองปินยา เมืองตองอู และเมืองมัณฑะเลย์ กษัตริย์ราชวงศ์สุดท้ายคือราชวงศ์อลองพญา ประทับอยู่ที่เมืองมัณฑะเลย์จนกระทั่งรบแพ้อังกฤษครั้งสุดท้ายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2428 (คุณหญิงสุริยา รัตนกุล, 2544, น. 215) และได้รับเอกราชในเดือนมกราคม พ.ศ. 2491

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์. (2547). *พุทธศาสนากับพม่าในสมัยอาณาจักรพุกาม (ค.ศ. 1057-1287).* (สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

กังวล คัชชิมา. (2556). จารึกมยะเจดีย์ หลักฐานสำคัญของประวัติศาสตร์พม่า. ใน *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย-รามัญ : เนื่องในวาระอายุวัฒนมงคลครบ 80 ปี ของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จำลอง สารพัดนึก* (น. 68-71). กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชะเอม แก้วคล้าย. (2535). จารึกเหรียญเงินปยู. *วารสารศิลปากร,* 35(2), 86-92.

ตูซาร์นวย. (2554). *ภาษาพม่าพื้นฐาน 1.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยุทธพร นาคสุข. (2557). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจารึกของอาณาจักรศรีเกษตร. ใน *ความสัมพันธ์ของภาษาและรัฐโบราณในอาเซียน* (น. 115-134). กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุจยา อาภากร, ม.ร.ว. และนฤมล ธีรวัฒน์ (บก). (2551). *มองพม่าผ่านชเวดากอง*. เชียงใหม่ : ซิลค์เวอร์ม.

วิรัช นิยมธรรม. (2555ก). *ศิลาจารึกกับเค้ามูลทางสังคมและวรรณกรรมพม่าในสมัยพุกามอันไพบูลย์*. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/15579

_____. (2555ข). *ราชกุมาร : เจ้าชายยอดกตัญญูจากปฐมศิลาจารึกภาษาพม่า*. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/15573

สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. (2542). *ต้นเค้า กำเนิดและวิวัฒนาการของอักษรและอักขรวิธีไท.* เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2535). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ. 2000.* กรุงเทพฯ: สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. (2544). *นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาเพื่อพัฒนาชนบท.

Aung-Thwin, M. (1985). *Pagan: The Origins of Modern Burma.* Honolulu: University of Hawaii Press.

Duroiselle, C. (ed.). (1921). *A List of Inscriptions Found in Burma.* Rangoon: Government Press.

Hla, P. N. (1975, October). Comparative Study of Old & Modern Burmese. *Journal of Burma Research Society,* 58, pt. 1.

Ko, T. S., and Duroiselle, C. (ed.). (1972). *Epigraphia Birmanica being Lithic and other Inscriptions of Burma, Volume 1, Part 1.* Rangoon: Archaeological Survey of Burma.

Luce, G. H. (1985*).* *Phases* of *Pre-Pagan* Burma: *Languages and History*, *volume 1.* Great Britain: Oxford University Press.

Monzel, B. H. (2019). Epigraphy as a Source for the History of Old Burma. In *the 3rd SEAMEO SPAFA International Conference* (p. 83-92). Bangkok: SEAMEO SPAFA Regional Centre for Archaeology and Fine Arts.

Monzel, N. B. N. (n.d.). *Myittha Slab Inscription of King Sawlu (Bajrâbharaṇadeva).* Retrieved from https://www.academia.edu/30201343/Myittha_Slab_Inscription_of_King_Sawlu_Bajr%C3%A2bhara%E1%B9%87adeva

Naksuk, Y. (2017). Inscriptions of Sri Ksetra and Bagan Kingdoms. In *A Collection of Papers on Myanmar Language and Literature* (p. 167-206). Chiang Mai: Patara Prepress.

Shafer, R. (1943). Phân tích sâu hơn về các hệ thống chữ viết Pyu. *HJAS*, 7, 37-34.

Skilling, P. (1997, November). The Advent of Theavada Buddhism to Mainland South-east Asia. *Journal of the International Association of Buddhist Studies,* 23(1), 93-107.

Tun, T. (1987). History Of Buddhism In Burma A.D 1000-1300. *Journal of Burma Research Society,* 61, 1-266.

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย

ขวัญชนก นัยจรัญ[1*]
Khwanchanok Naijarun[1*]

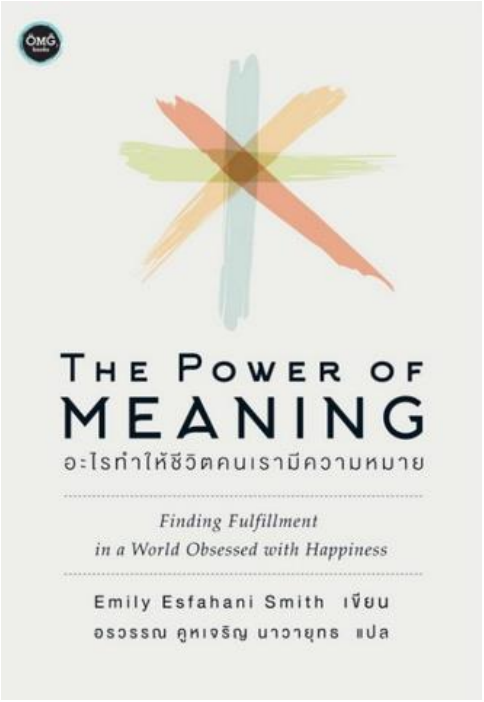

ผู้เขียน	Emily Esfahani Smith
ผู้แปล	อรวรรณ คูหเจริญ นาวายุทธ
สำนักพิมพ์	OMG BOOKS l สำนักพิมพ์โอ้มายก้อด
ราคา	300 บาท
จำนวน	303 หน้า

[1*] สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Thai Language Program, Humanities and Social Sciences Faculty, Pibulsongkram Rajabhat University
*Corresponding author; email: nkhwanchanok@psru.ac.th

ท่ามกลางความเจริญของเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ การก้าวกระโดดของระบบทุนนิยม ทำให้ชีวิตของผู้คนต้องไหลวนไปกับกระแสของวัฒนธรรมบริโภคนิยม การแข่งขันกลายเป็นความโดดเด่นท้าทายที่เชิญชวนให้มนุษย์แก่งแย่ง ชิงดี และครอบครองศีลธรรมในใจผู้คนลดน้อยลงขณะที่ปัญหาสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อสังคมโลกต้องประสบภาวะโรคระบาดโควิด - 19 ข่าวคราวเกี่ยวกับการทำอัตวินิบาตกรรม หรือการฆ่าตัวตายของผู้คนเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พอ ๆ กับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ปริทัศน์มีความเห็นว่าปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นความล้มเหลวของการใช้ชีวิตไปตามกระแสนิยม เป็นผลผลิตของการใช้ชีวิตอย่างไร้ความหมาย

ปัจจุบันวรรณกรรมร่วมสมัยประเภทความเรียงแนวพัฒนาชีวิตได้ตีพิมพ์เผยแพร่แนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย (Meaning of Life) รวมถึงนวนิยายแปลต่าง ๆ ก็นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความหมายอย่างต่อเนื่องด้วย เช่น นวนิยายเรื่อง ทะมงกับเด็กชายและความหมายของชีวิต (2564) เขียนโดยฮาเสะ เซซู นวนิยายเรื่อง เด็กชาย นก และช่างต่อโลง (2562) เขียนโดย มาทิลดา วูดส์ นวนิยายเรื่อง ร้านขายเวลา (2565) เขียนโดย คิมซ็อนย็อง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในบริบทของวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่ในการชี้นำและอธิบายปรากฏการณ์ของสังคมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้คนที่ละเลยการให้ความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือการทำความเข้าใจตนเองอย่างใคร่ครวญ ผู้ปริทัศน์จึงมีความสนใจที่จะค้นหาว่าแท้จริงแล้วความหมายในชีวิตคืออะไร มีความสำคัญอย่างไรกับผู้คนในยุคปัจจุบัน ...

หนังสือ The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย ของ Emily Esfahani Smith แปลโดย อรวรรณ คูหเจริญ นาวายุทธ เป็นหนังสือที่น่าสนใจเล่มหนึ่งที่จะตอบคำถามเหล่านั้นได้ หนังสือเล่มนี้เป็นงานเขียนของอาจารย์สาขาวิชาจิตวิทยาเชิงบวกที่มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นนักเขียนที่มีความสนใจด้านวัฒนธรรมจิตวิทยา ปรัชญา และประสบการณ์มนุษย์ ซึ่งผู้เขียนอธิบายว่าหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากการทำวิจัยของเธอที่พบแก่นเรื่อง (Theme) ของผู้คนที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่า ระหว่างการพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ผสมผสานกับการศึกษาเอกสารและแนวคิดจากนักปรัชญา นักจิตวิทยาหลายท่าน รวมถึงการศึกษาผลงานทางด้านปรัชญา วรรณกรรม ศาสนา และภาพยนตร์ด้วย เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจตรงที่ผู้เขียนพยายามอธิบายว่าอะไรทำให้ชีวิตของคนเรามีความหมายผ่านการวิเคราะห์วรรณกรรม ภาพยนตร์ ประสบการณ์ชีวิตของผู้คน และการสัมภาษณ์ผู้คน กระทั่งให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์การใช้ชีวิตอย่างมีความหมายของผู้คนว่าประกอบไปด้วยความผูกพัน

(Belonging) จุดมุ่งหมาย (Purpose) การเล่าเรื่อง (Storytelling) และการข้ามพ้นตัวตน (Transcendence) ซึ่งจะนำเสนอสาระสำคัญ ดังนี้

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 7 บท เริ่มตั้งแต่ *บทนำ* ที่ปูพื้นเกี่ยวกับการทำความเข้าใจความหมายในชีวิตผ่านการค้นหาและมุมมองของผู้เขียน โดยผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า ในอดีตความเชื่อทางศาสนาและระบบความเชื่อทางจิตวิญญาณทำให้ผู้คนมีความหมายในชีวิต เห็นคุณค่าในการดำเนินชีวิต และมีกิจกรรมสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อผู้คนอย่างลึกล้ำตามขนบความเชื่อและแนวปฏิบัติของแต่ละศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ชีวิตของพวกเขามีความหมายมากขึ้น ในขณะเดียวกันกลุ่มคนในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ศาสนาอาจไม่ได้มีอิทธิพลครอบงำจิตใจของผู้คนเหมือนเดิมอีกต่อไป หากแต่ศาสนากลายเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งในหลาย ๆ ทางเลือกของผู้คน ดังนั้นจึงมีทั้งคนที่มีศาสนา และคนที่ไม่นับถือศาสนาใด จึงนำไปสู่คำถามว่าเราจะใช้ชีวิตอย่างมีความหมายได้อย่างไร ปัจจุบันระบบการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เฉพาะทางอย่างเชี่ยวชาญ คนเก่งจะได้งานการที่ดีเงินเดือนสูง ทำให้คนในสังคมเกิดการแข่งขันมากขึ้น อีกทั้งเมื่อเงินเข้ามามีอิทธิพลหลักในการดำเนินชีวิตของผู้คน เมื่อเราต้องตั้งใจเรียนเพื่อเงิน เมื่อเราต้องทำงานเพื่อเงิน เพราะเงินคือความสุขและสามารถซื้อความสุขได้ ในช่วงเวลาหนึ่งการวิจัยเกี่ยวกับความสุขจึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ทั้งระบบการศึกษาที่คิดค้นหาวิธีสอนที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุข ระบบสังคมที่มุ่งให้คนในสังคมมีความสุข หากแต่ท้ายที่สุดข้อค้นพบประการหนึ่งของการทำให้มีความสุข คือ ยิ่งไล่หาความสุขยิ่งทำให้เราไม่มีความสุข ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่าการมีความสุขไม่ได้หมายความว่าชีวิตจะมีคุณค่า หากแต่ว่าการทำบางสิ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรือการได้รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่ตนเองได้สร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วยความรู้สึกจากใจจริง เมื่อเราอยู่ในสภาวะนั้นจะมีความรู้สึกยิ่งกว่าความสุข และสิ่งนั้นเองที่เรียกว่า “ความหมาย” การใช้ชีวิตจะมีความหมายจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับคนใน ยุคปัจจุบัน หากแต่ว่าทำอย่างไรชีวิตเราจึงจะมีความหมาย

เนื้อหา *บทที่ 1 วิกฤติความหมาย* นำเสนอเกี่ยวกับการค้นหาความหมายว่า “อะไรทำให้ชีวิตมีค่าพอที่จะอยู่ต่อ หรืออะไรคือแรงผลักดันให้ผู้คนทะยานไปข้างหน้า มีแรงบันดาลใจมีความหวัง” โดยบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวของนักปราชญ์มาอธิบายร่วมกับความหมายในชีวิตที่บรรดานักปราชญ์เหล่านั้นได้สร้างขึ้น สาเหตุที่ต้องค้นหาความหมายในชีวิตเพราะในสหรัฐอเมริกาช่วงเวลาตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา เกิดภาวะสิ้นหวังทำให้ประชากรฆ่าตัวตายเป็นจำนวนมาก และมีอัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นถึงสามเท่าในช่วงหลังศตวรรษที่ 20 โดยในปี 2016 อัตราการฆ่าตัวตายถือว่าสูงที่สุดในรอบเกือบ 30 ปี ในขณะที่มีผู้ฆ่าตัวตายทั่วโลกเกือบ

1,000,000 คน ตั้งแต่ปี 1999 เป็นต้นมา (น.39) ผู้เขียนมองเห็นว่าสิ่งนี้เป็นวิกฤติของผู้คน ในขณะที่เทคโนโลยีและเศรษฐกิจพัฒนาขึ้นความเจริญในด้านต่างๆ ก็พัฒนาขึ้นเช่นกัน แต่การพัฒนาดังกล่าวกลับสวนทางกับสภาวะจิตใจของผู้คนที่หดหู่ สิ้นหวัง กระทั่งนำไปสู่การฆ่าตัวตาย ภาวะเหล่านี้ผู้เขียนอธิบายว่าเนื่องมาจากการไร้ความหมายในชีวิต โดยยกตัวอย่างชีวประวัติของนักปราชญ์ เช่น ลีโอ ตอลสตอย นักเขียนนวนิยายผู้มีชื่อเสียงชาวรัสเซียที่เกิดอาการซึมเศร้าจากข้อสงสัยเรื่องการมีชีวิตอยู่อย่างรุนแรง และรู้สึกอยากฆ่าตัวตายเพราะชีวิตของเขาไร้ความหมาย กระทั่งตอลสตอยค้นพบว่าศาสนาและลัทธิความเชื่อทางจิตวิญญาณและทำให้ชีวิตมีความหมาย ตั้งแต่นั้นเขาจึงอุทิศตนเพื่อคนอื่น โดยเฉพาะคนยากไร้ เช่นเดียวกับศาสดาของศาสนาที่เขานับถือ อัลแบรต์ กามูส์ นักเขียนนวนิยายและปัญญาชนชาวฝรั่งเศส ที่ค้นพบว่ามนุษย์ต่างแสวงหาความหมายกันอย่างไม่หยุดหย่อน แต่เป็นเพราะหาความหมายไม่พบจึงทำให้ชีวิตไร้แก่นสาร นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ความหมายของดอกกุหลาบจากวรรณกรรมเรื่องเจ้าชายน้อย (Le Petit Prince) ที่อธิบายว่าเจ้าชายน้อยทุ่มเททั้งเวลาและพลัง เอาใจใส่ดอกกุหลาบของเขาเป็นพิเศษ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าชายน้อยและดอกกุหลาบมีความหมาย ส่วนวิล ดูแรนต์ นักประวัติศาสตร์และนักปรัชญา เชื่อว่าความหมายเกิดจากการข้ามพ้นตัวตน นั่นหมายความว่าการที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในฐานะส่วนหนึ่งขององค์รวมของสังคม การมีสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเอง ก็จะทำให้มนุษย์มีความหมาย

ผู้เขียนได้สรุปว่าจากการทำวิจัยว่า แก่นเรื่อง 4 ประเภทที่ได้ปรากฏขึ้นระหว่างการพูดคุยกับบุคคลต่างๆทั้งคนที่ใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและคนที่กำลังแสวงหาความหมายในชีวิตจะปรากฏแก่นเรื่อง 4 ประเภท คือ 1) ความหมายเกิดจากความสัมพันธ์ของเรากับผู้อื่น 2) การมีพันธกิจสักอย่างเพื่อเอื้อประโยชน์แก่สังคม 3) การทำความเข้าใจประสบการณ์ของเราและเข้าใจว่าตัวเราเป็นใครผ่านการบอกเล่าเรื่องราว และ 4) การเชื่อมโยงตัวเองกับบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเองหรือการข้ามพ้นตัวตนนั่นเอง สามารถอธิบายแก่นของการสร้างความหมายในชีวิตได้ดังนี้

ภาพ 1 การสร้างความหมายในชีวิต

บทที่ 2 ความผูกพัน ในบทนี้ผู้เขียนได้หยิบยกเรื่องราวของคนที่ต้องการ ความผูกพันระหว่างกัน ในฐานะคนที่ผ่านประสบการณ์เดียวกัน คนที่มีความเข้าใจกัน เมื่อคนเหล่านี้ได้อยู่ด้วยกันทำกิจกรรมร่วมกันจะเกิดความเมตตาเห็นอกเห็นใจกัน และทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่ากับคนกลุ่มเล็ก ๆ เมื่อได้มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยยกตัวอย่างเรื่องของการก่อตั้งสมาคมนิยมความย้อนยุคผิดสมัยอย่างสร้างสรรค์ หรือ SCA ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นองค์กรนานาชาติของผู้มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งคลั่งไคล้เรื่องราวเกี่ยวกับยุคกลางในยุโรป คนในสมาคมจะนัดสังสรรค์กันบางช่วงเวลา และเมื่อมาเจอกันพวกเขาจะแต่งกายแบบคนยุคกลาง การก่อตั้งสมาคมนี้ทำให้เห็นว่าเราสามารถสร้างสัมพันธภาพใหม่ ๆ และรักษาความสัมพันธ์เก่าแก่ให้เหนียวแน่นได้ รวมถึงการใส่ใจผู้อื่นทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน และเมื่อมีความเชื่อมโยงผูกพันจะทำให้ชีวิตของเรามีความหมาย

บทที่ 3 จุดมุ่งหมาย ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายว่า คนเราต้องมีเป้าหมายในชีวิตเพราะการกำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายให้กับชีวิตสำคัญมาก โดยผู้เขียนได้หยิบยกประสบการณ์ของบุคคลมาอธิบายร่วมกับการกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เช่น คอสส์ มาร์เต ในวัยเด็ก เขามีฐานะยากจนและเขาก็ต้องการที่จะหลุดพ้นจากความยากจน กระทั่งเขาได้เข้าสู่วงการค้ายาเสพติด จนกลายเป็นเจ้าพ่อ ค้ายารายใหญ่ คอสส์ร่ำรวยขึ้น เขาใช้ชีวิตอย่างหรูหรา กิน อยู่อย่างสบายจนมีน้ำหนักตัวมาก ต่อมาคอสส์ถูกจับกุม ซึ่งเขามองว่านี่เป็นเพียงการเปลี่ยนที่อยู่ชั่วคราวเท่านั้น หากแต่วันหนึ่งคอสส์ได้ค้นพบความหมายในชีวิตด้วยการอ่านคัมภีร์ไบเบิล เขาจึงกลับตัวกลับใจ และตั้งใจว่าจะทำตัวให้เป็นประโยชน์กับสังคม เริ่มจากสังคมในคุกของเขา

ก่อน คอสส์ค้นหาวิธีการลดน้ำหนักจนได้ผลดี และสอนนักโทษให้ลดน้ำหนักด้วย นักโทษหลายคนมีชีวิตใหม่มีสุขภาพที่ดีขึ้น หลังจากออกจากคุก คอสส์เลือกทำธุรกิจเกี่ยวกับการออกกำลังกาย และใช้เงินจากธุรกิจนี้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน เรื่องของคอสส์ทำให้เห็นว่าทุกคนมีจุดมุ่งหมายที่ต่างกันไป ซึ่งจุดมุ่งหมายนั้นสอดคล้องกับตัวเราและสิ่งที่เราให้ค่า จุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเรา รวมถึงผู้เขียนได้ศึกษางานวิจัยของแกรนต์ที่มีข้อค้นพบว่า คนที่ทำงานไม่ว่าในด้านไหนก็สามารถพบจุดหมายในการทำงานได้เสมอ ถ้ามีจิตใจที่พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น

บทที่ 4 การเล่าเรื่อง บทนี้เป็นการเล่าถึงการค้นหาความหมายของชีวิตโดยผ่านเรื่องราวของตัวเอง ผู้เขียนนำเสนอว่าการเล่าเรื่องของตัวเองที่จะเป็นอุทาหรณ์ให้กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นบทเรียนหรือเป็นแนวปฏิบัติให้กับผู้อื่น จะทำให้เราได้ค้นพบความหมายในชีวิตของตัวเอง และเรื่องเล่านั้นอาจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีความหมายสำหรับผู้อื่นด้วย แรงกระตุ้นให้เราเล่าเรื่องเกิดจากความต้องการลึก ๆ ของมนุษย์ทุกคน นั่นก็คือความต้องการที่จะเข้าใจโลก กล่าวคือเป็นการให้คำนิยามชีวิตจากมุมมองของตัวผู้เล่าเอง การเล่าเรื่องถูกนำมาใช้ในแวดวงของจิตแพทย์ด้วย ในบทนี้ผู้เขียนได้นำนวนิยายมาอธิบายร่วม เช่น นวนิยายเรื่อง Life of Pi (การเดินทางของพายพาสเทล) ที่กล่าวถึงเรื่องเล่าอันทรงอิทธิพลผ่านสัญลักษณ์สัตว์ ผู้เล่าเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ซึ่งการอ่านนวนิยายทำให้เราเกิดปัญญาได้โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญความบอบช้ำทางจิตใจเหมือนอย่างตัวละคร เรื่องเล่าจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการจัดระเบียบความคิดให้กับตัวผู้เล่าและสร้างความหมายให้กับตัวผู้เล่าเอง รวมถึงผู้รับฟังด้วยที่จะได้รับประสบการณ์หรือแง่มุมใหม่ ๆ จากเรื่องเล่านั้น แล้วนำไปสร้างความหมายให้กับตนเองต่อไป

บทที่ 5 การข้ามพ้นตัวตน ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับการข้ามพ้นตัวตนว่าเป็นการทำความเข้าใจตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญาพร้อมเผชิญหน้ากับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างกล้าหาญ ประสบการณ์ ข้ามพ้นตัวตนจะช่วยให้บุคคลลดความกลัว ความวิตกกังวล ซึ่งผู้เขียนได้ใช้กรณีศึกษาเป็นผู้ป่วยระยะสุดท้าย ผู้ป่วยจำนวนมากหวาดกลัวความตาย เพราะยังคงยึดติดกับโลกทัศน์แบบวัตถุนิยมและมองว่าความตายเป็นสิ่งที่น่าหดหู่ แต่ในขณะเดียวกันผู้ที่ข้ามพ้นตัวตนจะมองว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่งและรู้สึกขอบคุณชีวิต กล่าวได้ว่าการข้ามพ้นตัวตน หมายถึง การที่มนุษย์ตระหนักว่าตนเองเป็นสิ่งเล็ก ๆ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฏจักรที่เชื่อมโยงกันของสรรพสิ่งในโลก หากมนุษย์ตระหนักได้เช่นนั้นก็จะเข้าสู่สภาวะข้ามพ้นตัวตน และเมื่อข้ามพ้นตัวตนมนุษย์จะไม่ยึดติด ไม่หวาดกลัวต่อความตาย แต่จะรู้จักกับความหมายของตนเองว่าตนเองเป็นเพียงเสี้ยวเล็ก ๆ ของจักรวาล

บทที่ 6 การเติบโต บทนี้จะเป็นการนำเสนอการฝ่าฟันประสบการณ์ที่สร้างความหมายให้กับชีวิตผ่านแก่นเรื่องทั้ง 4 ประเภท ประสบการณ์จะช่วยผลักดันให้เราเติบโต มีปัญญา และมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น แก่นเรื่องหลัก คือความรู้สึกผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน จุดมุ่งหมาย การเล่าเรื่อง และการข้ามพ้นตัวตน ถ้าแก่นเหล่านี้แข็งแกร่งพอเมื่อมนุษย์เผชิญกับความทุกข์ความเจ็บปวดก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่า ผู้เขียนเรียกสิ่งนี้ว่าการเติบโต ในบทนี้มีการหยิบยกเอาประสบการณ์ของผู้คนที่ค้นหาความหมายของชีวิตได้จากวิกฤตที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น บ็อบ เคอร์รี ทหารผ่านศึกจากสงครามเวียดนาม เมื่อสงครามจบลง เขาเริ่มฝันเห็นภาพเลวร้ายของเครื่องบินตก เลือด และการตายของผู้คน เคอร์รีเยียวยาความเจ็บปวดในใจด้วยการดื่มเหล้า วันหนึ่งเขาดื่มเหล้าเมามายและขับรถชนคนตาย เคอร์รีกลายเป็นฆาตกร ครอบครัวต้องสูญเสียความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งนอกจากครอบครัวของเขาแล้ว เขายังทำลายครอบครัวของชายที่เสียชีวิตด้วย อุบัติเหตุครั้งนั้นทำให้เคอร์รีหันมาทบทวนตนเอง คิดใคร่ครวญว่าเขาจะมีประโยชน์แก่โลกได้อย่างไรบ้าง เขาจึงตั้งธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ คือ ดรายฮูทช์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นศูนย์กลางชุมชนทหารผ่านศึกในรูปแบบของร้านกาแฟร้านที่ต้อนรับทั้งทหารผ่านศึกและผู้ที่ไม่ได้เป็นทหาร เปิดพื้นที่ให้ผู้คนได้เข้ามานั่งคุยกัน สิ่งนี้ทำให้เคอร์รีเปลี่ยนชีวิตตนเอง และได้ช่วยเหลือทหารผ่านศึก อีกหลายคนให้หลีกเลี่ยงความผิดพลาด และปัญหาจากการติดสุราแบบที่เคยเกิดขึ้นกับเขา ซึ่งตัวเคอร์รีเองก็ไม่ได้ดื่มอีกเลยนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เตเดสกีและคาลฮูน อธิบายว่าคนเราสามารถเติบโตหลังผ่านวิกฤติชีวิตได้ 5 วิถีทาง คือ 1) สร้างความสัมพันธ์ของพวกเขากับคนอื่นๆ ให้ความผูกพันกลายเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน 2) หาหนทางและจุดมุ่งหมายใหม่ ๆ ในชีวิต 3) ความบอบช้ำทำให้พวกเขาต้องพบความเข้มแข็งในใจ 4) ชีวิตทางจิตวิญญาณความศรัทธาที่ลึกซึ้ง และ 5) พวกเขาต้องหันกลับมาชื่นชมชีวิตให้มากขึ้น ในบทนี้ผู้เขียนพยายามอธิบายการเติบโตของผู้คนว่าการเติบโตของผู้คนมาจากปัจจัยสำคัญ คือ การค้นพบว่าชีวิตของพวกเขามีความหมายอย่างไร การที่จะเรียนรู้ความหมายในชีวิตของบางคนอาจจะต้องผ่านจุดวิกฤตหรือเหตุการณ์เลวร้ายบางอย่าง แล้วใช้จุดนั้นเป็นเครื่องทำความเข้าใจแก่นแท้ของชีวิต ซึ่งเราเรียกมันว่าความหมายในชีวิต ทั้งนี้เมื่อเรารู้ว่าชีวิตมีความหมายอย่างไร ก็จะทำให้เราเติบโตขึ้นอย่างงดงาม

บทที่ 7 วัฒนธรรมแห่งความหมาย วัฒนธรรมแห่งความหมายเป็นความพยายามและความคาดหวังที่ผู้เขียนต้องการให้เกิดขึ้นในสังคม ภายใต้แนวคิดว่าคนเราจะมีชีวิตอย่างมีคุณภาพจะต้องรู้ว่าความหมายของชีวิตของตนเองคืออะไร ดังที่ผู้เขียนกล่าวว่า “วัฒนธรรมแห่งความหมายที่ยกมาในหนังสือเล่มนี้ใช้หลังกำเนิดทั้งสี่ประเภท เพื่อขยายค่านิยมเป้าหมาย

ในเชิงบวกให้ผู้คนต่างรับรู้แล้วเคารพเกียรติของกันและกัน ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ความใจดีมีน้ำใจ ความเมตตา ความรัก ยกระดับคุณภาพชีวิต ไม่ทำร้ายผู้อื่น” (น.250) ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าวัฒนธรรมแห่งความหมายเหล่านี้จะสร้างประโยชน์ให้กับโลกได้ต่อไป

บทสรุป ได้อธิบายว่าความหมายในชีวิตมีพลานุภาพอันยิ่งใหญ่ที่จะผลักดันสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ ให้มนุษย์รู้จักและเข้าใจตนเอง รวมถึงใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง การทำประโยชน์ให้กับสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การรักใครสักคนด้วยหัวใจ ความหมายในชีวิตเป็นแสงสว่างท่ามกลางสังคมที่มืดมิดเฉกเช่นปัจจุบัน สังคมที่ดำเนินไปพร้อมกับการก้าวกระโดดของเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของเศรษฐกิจที่ผกผันกับสภาวะจิตใจคนที่ต่ำลง การสร้างวัฒนธรรมแห่งความหมายจึงนับเป็นทางออกที่จะทำให้ผู้คนได้เดินช้าลง หันมาละเมียดละไมกับชีวิต และใช้ชีวิตของตนเองอย่างมีความหมายได้ต่อไป

จากการปริทัศน์หนังสือ The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย ของ Emily Esfahani Smith เห็นได้ว่าผู้เขียนพยายามอธิบายความหมายของชีวิต และให้แนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีความหมายของผู้คนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเมื่อนำเนื้อหาและแนวคิดที่ผู้เขียนนำเสนอมาตีความร่วมกับปรากฏการณ์ของสังคม เช่น *ความผูกพัน* ที่ผู้เขียนอธิบายเรื่องของสัมพันธภาพของผู้คนกระทั่งก่อให้เกิดความผูกพันจะนำไปสู่การสร้างความหมายของชีวิตได้ตรงกันข้ามกับสภาวการณ์ของสังคมในยุคปัจจุบันที่ผู้คนขาดสัมพันธภาพและขาดความผูกพันกันอันเนื่องมาจากปัจจัยหนึ่ง คือ เทคโนโลยี ที่แม้จะเชื่อมต่อให้คนห่างไกลกลายเป็นคนใกล้ แต่กลับทำให้คนใกล้ไกลออกไปทุกที เมื่อไม่มีความผูกพันและไม่มีสัมพันธภาพอันดีที่มาจากความเข้าใจกันอย่างแท้จริงจึงทำให้ความสัมพันธ์เปราะบาง *จุดมุ่งหมาย* ผู้เขียนอธิบายว่าจุดมุ่งหมาย คือ พันธกิจของชีวิตที่ทำให้คนก้าวเดินด้วยความมั่นใจ และพร้อมที่จะทำเพื่อใครสักคน เพื่อสังคม หรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง เมื่อมีจุดมุ่งหมายบุคคลจะกล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคเพื่อทำตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ ในขณะเดียวกันคนในสังคมปัจจุบันมักใช้ชีวิตอย่างไร้จุดมุ่งหมาย คนบางคนนำจุดมุ่งหมายในชีวิตไปผูกมัดไว้กับผู้อื่น เมื่อต้องพบกับความผิดหวังจึงทำให้ชีวิตเข้าสู่ภาวะไร้จุดมุ่งหมายจนไม่ต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ การพยายามฆ่าตัวตายจึงเกิดขึ้น เป็นต้น

จากสารัตถะของหนังสือที่ผู้ปริทัศน์ได้ประมวลและนำเสนอในบทความนี้ จึงกล่าวได้ว่า “The Power of Meaning อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย” ของ Emily Esfahani Smith เป็นหนังสือที่มีคุณค่า ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งความพยายามของผู้เขียนในการเสนอแนะวัฒนธรรมแห่งความหมายให้เกิดขึ้นในสังคมนั้น นับเป็นคุณูปการที่หนังสือเล่มนี้ได้พยายามค้นหาทาง ออกให้กับสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยปัญหา

ความวุ่นวาย และการพัฒนาทางวัตถุอย่างก้าวกระโดด หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมสำหรับผู้อ่านในการทำความเข้าใจความหมายของชีวิต และหาหนทางค้นหาความหมายของชีวิตให้กับตนเอง นอกจากนี้ครู อาจารย์ หรือผู้สนใจ อาจนำแนวคิดในหนังสือเล่มนี้ไปปรับใช้ และเผยแพร่ความรู้ตามความเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมแห่งความหมายให้เกิดขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คิม, เอส. วาย. (2565). *ร้านขายเวลา* (พิมพ์ครั้งที่ 4) [시간 을 파는상점] (สุมาลี สูนจันทร์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: พิคโคโล.

วูดส์, เอ็ม. (2562). *เด็กชาย นก และช่างต่อโลง* [The boy, the bird & the coffin maker] (วิกันดา จันทร์ทองสุข, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: แพรวเยาวชน.

สมิธ, อี. อี. (2560). *อะไรทำให้ชีวิตคนเรามีความหมาย* [The Power of Meaning] (อรวรรณ คูหเจริญ นาวายุทธ, ผู้แปล). สมุทรปราการ: โอ้มายก้อด.

ฮาเสะ, เอส. (2564). *ทะมงกับเด็กชายและความหมายของชีวิต* [**少年と犬**] (หนึ่งฤทัย ปราดเปรียว, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: พิคโคโล.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก 65000
โทร. 0-5526-7087